

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:16 SAYI:92 NİSAN - MAYIS 2019

ISSN 1304-7604

Rasim Özdenören • **Selçuk Azmanoğlu** • Mihriban İnan Karatepe • **Müzeyyen Çelik** • Mehmet Kahraman
Safiye Gölbashi • Yunus Nadir Eraslan • **Mesut Doğan** • Zeynep Sati Yalçın • **Mehmet Aycı** • Mustafa Uçurum
Soner Oğuz • Nuhan Nebi Çam • **Ayşe Bağcivan** • Sema Bayar • **Betül Ok** • Yıldırım Türk • **Segah Gümüş**
•Sercan Ceylan • **İbrahim Halil Çelik** • Gülay Ünsal Bulduk • **Ömer Vural** Ali Ulvi Temel • **Hatice Bildirici**
•Rüveyda Durmaz Kılıç • **Dürdane İsra Çınar** • Ali Necip Erdoğan • **Şeyma Kitapçı** • Emin Gürdamur
Tuba dere • Hale Sert • **Aysel Yıldız Erol** • Erhan Genç • **Mîtrâ Elyâti** • Muazzam İbrohimova
H. Baydemir • A. H. Efe • **K. Abdurakhmanova** • N. Faik • **Onur Altınbaş**
Ayşe Hicret Karakaya • **Veli Koçak** • Özlem Güner • **Fatma Aydar** • Tülay Kale

Söyleşi:

Celal Soydan ile öykü çevirileri üzerine Ali Ulvi Temel / Hatice Bildirici
Handan Acar Yıldız ile *Açık Unutulmuş Mikrofon* üzerine Rüveyda Durmaz Kılıç
Erhan Genç ile *Şimdilik Havadisler Bunlar* üzerine Hale Sert konuştu.

Mihriban İnan Karatepe: Şimdi Size Soruyorum

Dürdane İsra Çınar: Dilin Uykusunu Kaçırarak

Emin Gürdamur: Benim Öyküm

92

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:16 SAYI:92 NİSAN-MAYIS 2019 ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

NİSAN
MAYIS
92

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 16 SAYI: 92

Nisan-Mayıs 2019

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni Rasim Özdenören

Yayın Kurulu Ali Karaçalı, Ali Necip Erdoğan, Ali Ulvi Temel,

Dinçer Eşitgin, Emin Gürdamur, Hatice Bildirici

Yönetim Yeri Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14 P.K. 79 Yenışehir/Ankara

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

twitter.com/hecedergi

facebook.com/hecedergisi

Son Okuma : Beyza Nur Demirci

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Hece www.hece.com.tr

Baskı: Dumat Ofset www.dumat.com.tr

2019 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 120 TL.

Kurumlar İçin: 405 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 320 TL.

Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.03.2019

İÇİNDEKİLER

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu / 7

ÖYKÜ

Mihriban İnan Karatepe/Şimdi Size Soruyorum /	8
Müzeyyen Çelik/Beşinci Kat /	14
Mehmet Kahraman/Aşkta ve Kumarda /	17
Safiye Gölbaşı/Gülahter /	26
Yunus Nadir Eraslan/Kurt Masalı /	30
Mesut Doğan/Hikâyesinin Adı mı? /	32
Zeynep Sati Yalçın/Dağın Öte Yüzü /	36
Mehmet Aycı/Kaçan Öykü Büyük Olur /	41
Mustafa Uçurum/Bol Tebessümlü Psikoloji /	43
Soner Oğuz/Fısıltılı Diyaloglar /	45
Nuhan Nebi Çam/Kördüğömler, Dalgalar ve Dağlar /	49
Ayşe Bağcivan/Gözlerini Kapat Yıkılsın Dünya /	54
Sema Bayar/Kuklalar İçin İplerden Sonra Yaşam /	57
Selçuk Azmanoğlu/Saat Kaç /	64
Betül Ok/Bruce'un Gördüğü /	66
Yıldırım Türk/Lastik Kokusu /	70
Segah Gümüş/İpin Bir Ucu /	74
Sercan Ceylan/Zeval, Nem ve Ücra /	83
İbrahim Halil Çelik/Yırtık Mendil /	90
Gülay Ünsal Bulduk/N-İsyen /	94
Ömer Vural/Gönül Dağı /	96

SÖYLEŞİ

Ali Ulvi Temel • Hatice Bildirici/Celal Soydan ile Öykü Çevirileri Üzerine /	98
Rüveyda Durmaz Kılıç/Handan Acar Yıldız ile Açık Unutulmuş Mikrofon Üzerine /	102

ÖYKÜ ÜZERİNE

Dürdane İsra Çınar/Dilin Uykusunu Kaçırarak /	109
Ali Necip Erdoğan/Bir Rüya Görme Sanatı Olarak Öykü /	114

Şeyma Kitapçı/“Sokakta Kalan Şair” Üzerinden Peyami Safa’nın Hikâyeciliği / 120

BENİM ÖYKÜM

Emin Gürdamur / 123

KAHRAMANIMA MEKTUPLAR

Tuba Dere/Kahramanlarına Mektuplar Yazan Kadın / 127

YAKIN PLAN / SÖYLEŞİ

Hale Sert/Erhan Genç ile Şimdilik Havadisler Bunlar Üzerine / 134

Hale Sert/Şimdilik Havadisler Bunlar / 139

Erhan Genç/Mavi Çakmak / 141

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Ayıcı/Daha mı Güzel Oluyor Sevdığımız Ölünce / 145

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Mitrâ Elyâtî/Çev: Aysel Yıldız Erol/Karanlıkta Kalıyoruz / 147

Muazzam İbrohimova/ H. Baydemir, A. H. Efe, K. Abdurakhmanova, N. Faik/İncir / 148

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Onur Altınbaş/Arayış / 155

Ayşe Hicret Karakaya/Kimse Bilmez / 157

Veli Koçak/Sisifos Değil / 161

KİTAPLIK

Yunus Nadir Eraslan/Behçet Bey Beni Niçin Gülümsetti? / 164

Alim / 166

Rüveyda Durmaz Kılıç/Açık Unutulmuş Mikrofon / 167

Emin Gürdamur/İstanbul Hikâyeleri / 169

Özlem Güner/Kör Dövüşü / 171

Fatma Aydar/Dünyanın Çekmeceleri / 173

Tülay Kale/Uyurgezer Bir Gölge / 174

RASİM ÖZDENÖREN

VAHİY VE FELSEFE

Türkçe'deki “Doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı.” deyimini, insanın çaresizliğini anlatmak için kullanılır.

Bu deyişte kullanılan unsurlarla kurulan mantıkta insan kendini tam bir açmaz içinde hissederek.

Bu deyişte elimizde üç unsur bulundurduğumuzu farz etmekteyiz: Birincisi, kendisiyle bir şeyleri doldurmak istediğimiz bir nesnemiz var. Biz, bu nesneyi, elimizde biri dolu, öteki boş bulunan başka iki “nesne”nin içine sığdırmak mecburiyetiyle karşı karşıya bırakıldığımızı düşünmekteyiz. Açmaz şuradadır: elimizdeki nesneyi dolu olan kaba sığdırmaya kakıştığımızda, geriye bir şeyler artmakta, yani o nesneyi o kaba sığdırmayı başaramamaktayız. Öte yandan aynı nesneyi boş kaba koymayı denediğimizde, bu kez de, kabımız büyük gelmekte... Böylece bir türlü dengeyi sağlamayı başaramadığımızı görerek çaresizliğe düşmekteyiz.

İnsan gündelik hayatında böylesi açmazlarla karşılaşabildiği gibi, düşünce hayatında da benzer açmazlarla tarih boyunca karşılaşmış ve durmuştur. Varlığı maddeden başlatan düşünürlerle onu ide’den (düşünce) başlatan düşünürler, varlığı kendi görüşlerine indirgemek istediklerinde değindiğimiz nitelikte açmazla karşılaşmışlardır. Denebilir ki, felsefe tarihi, temelde, bu açmazı aşma çabasından ibaret kalmıştır.

Maddecilerle ruhçular arasındaki tartışmada, maddeciler, varlığı (insan ve onun düşüncesi, bilinci dâhil) maddeye irca etme veya maddeden neşet ettiğini ispat etme çabasında yoğunlaşırken; ruhçular da, varlığı düşüncenin (ide’nin) yansımasından veya dışlaşmasından meydana geldiğini ispat etmeye girişmişlerdir.

Aynı tartışma, farklı düzlemlerde, farklı veriler kullanılarak devam ettirilmiştir. Heraklit, varlığın hareketten ibaret olduğunu, dolayısıyla bizim “varlık” dediğimiz şeyin aslında “oluş”tan ibaret olduğunu ileri sürerken, Zenon hareket diye bir oluş olmadığını, bize hareket gibi görünen olgunun duyu yanılsaması olduğunu, varlık her ne ise o olarak kaldığı (özdeşlik) görüşünü ileri sürüyordu. Felsefe tarihi boyunca bu temel mesele araya nüanslar, farklı ayrıntılar, bazı farklı unsurlar konulmak suretiyle tartışma alanının gündeminde kalmaya devam etmiştir.

Aynı tartışmanın uç noktalarını 19. yy.ın başlarından itibaren iki görkemli diyaletikçi temsil etmiştir: Hegel ve Marks. Fakat bu tarihe gelinceye kadar kavramlar öylesine birbirinin içine girmiş ve birbirleriyle öylesine bileşimler teşkil etmiştir ki, çoğu yerde kimin kimden etkilendiğini veya neşet ettiğini söylemek güçleşmiştir. Hegel, kendini Heraklit'in mirasçısı sayarken, Marks'a göre o "idealist" (yani Platoncu) çizginin mümessilidir. Oysa bizzat kendisi "yöntem"ini Hegel'e borçlu olduğunu ileri sürmektedir. Fakat son tahlilde bunlardan biri (Hegel) düşüncesi ana cadde üzerinde, öteki (Marks) maddeci ana cadde üzerinde yerini almıştır.

Dini eğilimi olan düşünürlerin genelde idealist (düşüncesi) yöntemi; dini reddedenlerinse maddeci eğilimi benimsemesi Batı düşünce tarihinde neredeyse mütearife haline gelmiştir. Ne var ki, felsefenin verilerinden hareket ederek ileri sürülen görüşlere bakıldığında, münazaranın her iki tarafında yer alanların birbirlerini ikna etmeyi başaramadıkları; her iki tarafın da "doluya da koysa, boşa da koysa" dengeyi tutturamadığı görülmektedir. Bunun nedeni, günümüzden geriye bakıldığında anlaşılabilir bir gerekçeye dayanıyor. Çünkü din, felsefecilerin onu ele aldıkları düzlemde değil, ancak kendine ait düzlemde ele alındığında anlamlı ve anlaşılabilir bir yere oturtulmuş olurdu. Bu inceliği sanıyorum Batı düşünce tarihinde sezinleyen ve ilk kez açık seçik dile getiren Pascal olmuştur. O, Allah'a şöyle sesleniyordu. "Ya Rabbim, filozofların, bilginlerin Tanrısı değil; İbrahim'in, İshak'ın, Yakub'un Tanrısı!"

Böylece dine ister idealist yöntemle, ister materyalist yöntemle yaklaşılsın, aynı açmazın içine düşülüyor. Bu yöntemlerin mantığı kendisi için yeterli sayılsa bile (ki o bile kuşkuludur), aynı mantığın din alanına uygulanması bütünüyle kısır sonuçlar doğuruyor. Çünkü filozoflar, peygamberlerin peygamber olduğu kabulünden yola çıkarak değil, fakat onları felsefeye esir alarak dine yaklaşıyor. Bu yüzden de, idealist de olsa, materyalist de olsa aynı açmazla karşılaşılıyor.

Ancak burada olayın en ilginç yanı, maddeciler ve düşünceler kendi aralarında bir uzlaşma zeminine ulaşamamaları bile, kökende her ikisinin de aynı kaynaktan beslendiği gerçeğidir. Ontolojide ilk neden araştırmasında her ikisi de varlığın ruhtan neşet ettiği noktasında buluşur. Ancak her ikisi de ruhu maddi bir fenomen olarak algılar. Bu çıkış noktası gözden kaçırılmazsa tarih boyunca ruhçu olarak bilinen düşüncelerin de maddeci olduğunu gözlemlemek imkân dâhiline girer. Ve tersi: maddeci diye bilinenlerin de düşüncesi...

İşbu çapraz ilişkinin nedeni ise aslında felsefede düşüncenin ilk kaynağının vahiy olması gerçeğidir. Ancak vahiy süreç içinde öylesine tahrifata uğramıştır ki ileri sürülen düşüncelerin vahiy kaynaklı olduğu gerçeğinin üstü kapanmış ve unutulup gitmiştir. Nitekim halen yaşamakta olan putperestliklerin olsun, farklı dinlerin olsun asal kaynağının vahiy olduğu gerçeği aynı unutuluşun mağdurudur.

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu

MİHRİBAN İNAN KARATEPE

ŞİMDİ SİZE SORUYORUM

Adım Buğlem. Boğum boğum, düğüm düğüm Buğlem. Baba adım: Buğra. Anne adım: Leman. Ortak bir aşkın meyvesiyim. Annemle babamın isimlerini tam ortadan(?) ikiye bölüp birleştiriyorsun; al sana Buğlem! Bir anlamı da var mı acaba, diye Google Çeviri'ye bakıyor bizimkiler: *Cenneti müjdeleyen melek*, çıkıyor. Yersen. Afiyetle yiyorlar tabii... Körün istediği bir göz, Allah vermiş iki tane... Hem anlamlı, hem oyunlu bir isim koymuş oluyorlar böylelikle biricik kızlarına.

Buğlem uyuyor; mışıl mışıl... Buğlem uyanıyor, pırıl pırıl... Buğlem emekliyor, düşe kalka... Buğlem'in ilk dişi çıkıyor; çın çın... Buğlem hastalanıyor, zırlı zırlı... Buğlem terliyor, buram buram... Buğlem'in ateşi çıkıyor, cayır cayır... Buğlem, Buğlem, Buğlem...

(İsmime de alıştınız bu arada haydi...)

Bütün çocuklara olanlar bana da oluyor. Yavaş yavaş büyüyorum işte... Annemin telefonu fotoğraflarımla dolup taşıyor. Facebook profil resmi ben. Whatsapp profili ben... Annemin Instagramı baştan aşağı yine ben. Anne ve babamın akrabaları, arkadaşları, uzaktan yakından tanıdıkları, tanımadıkları tarafından beğeniliyor, beğeniliyor, beğeniliyorum.

Burası hikâyenin başı. Hikâyemin başını tespit etmemizse mümkün değil bana göre. Annemin iki avucu arasına alıp okşadığı başımın hangi çağların uğultusuyla dolup taşıdığı ve bu yüzden şimdiki zamanda onun, o güzel kadife sesine nasıl olup da sağır kesildiğini bilemiyorum. Belki narkozun etkisi... (Bu narkoz kafası da iyiymiş, tavsiye ederim.)

"Narkoz da nerden çıktı şimdi?!" dersiniz eğer, alıştığınız şekilde şöyle özet geçeyim:

Buğlem büyüyor. Buğlem okula gidiyor. İlkokul, ortaokul derken lise... Buğlem okul yolunda sevdiği oğlanı uzaktan uzağa görüyor. (Evet, Buğlem hep bebek kalacak değildi.) Oğlan da Buğlem'e karşı boş değil. Buğlem karşıdan karşıya geçmek istiyor. Buğlem önce oğlana, sonra oğlana ve sonra tekrar oğ-

lana bakıyor. İki bakışma arasında zaman, buz küpü mat, havada asılı katılaşıyor. Buğlem yola doğru bir adım atıyor. Sağdan gelen, kırmızı bilmem ne marka otomobilin şoför mahallinde oturan adamın kolunda ise kadranı ateşle baruttan bir saat işliyor. Sonrası gümm! Karşı kaldırımında oğlanın eli “Dur!” anlamında ve ağzı bir karış açık donup kalıyor. Buz küpü havada fişek gibi patlayıp bin parça oluyor. Buğlem’in kanı otomobilin tekerleklerini kırmızıya boyuyor. Mahalle berberinde yüzünün yarısı köpüklü bir amca, gürültüyü duyunca aniden döndürüyor başını. Berber çırağı, adamın yüzünü kesiyor. İnce bir kan sızıntısı bembeyaz köpüklere doğru akıyor. Kahvehanede okey oynayan adamlar, şakır şakır kapatıyorlar çuha örtünün üzerine ıstakalarını ve aniden ayaklanıp kapıya doğru koşuyorlar. Birkaç sandalye bu arada devriliyor, çay bardakları kırılazıyor. Bez çantasına öteberi doldurmuş evine yollanan hanım teyzeler, yanı sıra yürüyen çocuklarını kaybetmiş gibi birden, telaşla etraflarında arıyorlar ve yanı başlarında bularak, ellerinden yakalayıp hızla uzaklaşıyorlar oradan. Çocuklar, eve götürülürken başlarını döndürüp döndürüp gerisin geri bakıyorlar. Birbirlerine kur yapan sokak kedileri, korkuyla yerlerinden zıplayıp kuytulara saklanıyorlar. Burunları birbirine değiyor. Nefeslerinde korku ve çiftleşme isteği birbiriyle yarışıyor.

Ambulans, ilk yardım, hastane, ameliyat vs. derken belinden aşağısı felç. Kendine geldiğinde ortalığı kırıp geçiriyor. Kafasını bütün kuvvetiyle yatağın kenarlarına vuruyor. Hemşirenin kolundaki diş izi, annesinin yüzündeki yırtık, babasının yolunan saçları onun eseri. İç organları otonom çalışıyor. Düşünüyor, algılıyor, konuşuyor, görüyor, duyuyor, kokluyor, tadıyor, yiyebiliyor, gözkapaklarını indirip kaldırabiliyor, kolları, elleri çalışıyor, boynunu sağa sola döndürebiliyor, gövdesini kımlıdatabiliyor ama bacaklarında, ayaklarında hareket yok. Hiç yok. Kriz geldikçe sakinleştirici veriyorlar. Çünkü çalışan kısımlarına söz geçiremiyorlar.

Bendeniz işte... Buğlem. Boğum boğum, düğüm düğüm Buğlem!

Bundan sonrasını birinci ağızdan anlatacağım. Her şeyin ne kadar dramatik olduğunu görüyorsunuz. Kimseyi daha fazla üzmemek istemediğimden babamın üç dört maaşına sebep olan tekerlekli sandalyemin tekerleklerini yavaş yavaş çevirip anne babamın uyuduğu bir saatte mutfağa girdim. Gece, ıslak ve ılık yemek masasının üzerindeydi. Durdum ve baktım. Ruhumu çimdikleme yerine karabasan gibi üzerime çöktü. Boğulur gibi hissettim bir an. İçeriye doğru biraz daha tekerlek çevirdim. Yemek masasının dört sandalyesinden ikisini kaldırmıştı annem ki tekerlekli sandalyemi rahatça masaya yaklaştırebileyim... Masayı devirmek, sandalyeleri tekmelemek istedim. Tekme ve ben?! Bacaklarıma tükürdüm. Çünkü yerler cilalanmış görünüyordu. Mutfak tezgâhı boştu. Ay ışığı, yarı çekili perdeden mutfağa doluyordu. Eski ben olsaydım

ay ışığından sevgiler yontardım ama şimdi loş ışıkta sadece lavabonun pırıltısı dikkatimi çekiyordu. Çamaşır suyuyla ovulmuştu ve buram buram kokuyordu. Yavaşı çekmeceyi çektim. Takıla takıla geldi. Annemin malum kazadan önce; “Bu dolaplar da dökülüyor artık Buğracım”ları da beraberinde geldi... Bu serzenişi uzun süredir duymadığımı hatırladım. Derdi günü ben olmuştum kadının, daha da üzüldüm. Onu bu dertten kurtarmak konusunda biraz daha cesaret aldım. En keskin bir bıçak alıp çekmecedan ve itip yerine yerleştirmeden onu, bir timsah ağzı gibi açık bırakarak orada, odama kadar gitmeye bile gerek duymadan, oracıkta bileklerimi... Fakat Raman içerden bağırdı. Saç tellerimde bir pigment, hücrelerimde minik, siyah bir çekirdek olarak çığır çığır bağırdı. (Raman; oğlum benim. Lisede kız arkadaşlarımla doğmamış çocuklarımıza don biçerken bu ismi bulduk. Dede adı: Buğra. Anneanne adı: Leman. İki ismin son hecesini yan yana koyuyorsun, al sana Raman! Bir anlamı da var mı acaba diye baktık biz. *Güneydoğu Anadolu’da bir bölgenin ve dağın adı*, çıktı. Biraz Hint ismi gibi dedi kızlar ama ortasına “h” koyarsan Rahman olur, al sana Abdurrahman!) Bir şeye bir isim vermeye gör. Hemen diriliyor. Bizim Raman yani Abdurrahman da öyle oldu. Malum kazaya kadar kızlarla dilimize dolandı, en neşeli sohbetlerimizin baş aktörü oldu. Kendisini unutmuştum. Bıçağın soğuk çeliği, bileğime değer değmez steteskobun soğuşundan ürperen bir bebek gibi anında mızıldanmaya başladı. Öldürmeyen Allah öldürmüyor. Ne benim somut varlığımı ne onun henüz bir forma kavuşmamış sade bir fikirden ibaret bulutsu varlığını... Dahası babamın boğazını susuzluktan kurutuyor. Gece gece yerinden kaldırıyor. Mutfakta beni bulduruyor. Babam, ne yapmaya çalıştığımı anlayınca, koca elleriyle saçlarımı ense kökümünden yakalayıp boynumu kanırtıyor. Yüzüme sağlam bir tokat aşk ediyor. Tekerlekli sandalyemi, iki yanından tutup sağa sola ittiriyor. Bir buzdolabına, bir ocağa doğru savruluyorum. Savrulduğum yerde tekrar yakama yapışıyor. Var gücüyle bağıyor. Küfürlerin biri, bin para... Elinden kurtulamıyorum. Neredeyse beni öldürecek! İstedğim de bu olduğu halde, kaçıp kurtulmak istiyorum ondan. Annem, gürültümüze uyanıyor. Sonra ikisi başlıyorlar tartışmaya... Benim derdim bana yeter. Ne yapayım?! Aradan sıyrılıp, tekerlekli sandalyemin tekerleklerini hızlı hızlı çevirerek kaçarcasına, odama gidiyorum. Bileklerim zonklıyor. Damarlarım şiş şiş. Kalbim bileklerimde atıyor. Fıskırıp ortalığa saçılmayan kan, debisi artmış bir nehir gibi damarlarımda çağlıyor. Beceriksizliğime ağlıyorum içli içli... Tartışıp dursunlar sabaha kadar... Bana kardeş yapmayan da bunlar değil mi?

Sonra başka denemelerim de oldu. Hepsi başarısızlıkla sonuçlandı. Bir türlü ölemiyorum. Beni pek yalnız bırakmıyorlar. Kendi derdim yetmezmiş gibi bir de bu Abdurrahman’ı sardım başıma. Yürüyebilsem onu da alıp ku-

çağıma... Yoo... Yoo... Tüm bunlar yürüyemediğim içindi... Kafam karışık. Bu satırları yazarken dahi babamın gözleri enseme boza pişiriyor.

Şimdi soruyorum:

Böyle yaşamak mı? Onurluca ölmek mi?

Yorumlar:86

Öne Çıkan Başlıca Yorumlar:

kendinol@gmail.com

Tarafsız bir soru sordun demeli! Böyle yaşamak mı derken, yaşayışını aşağılamış, onurluca ölmek derken, ölümü kutsamış oluyorsun. Sen kararını çoktan vermişsin bile! Bir de bize mi soruyorsun?

empatik@yahoo.com

Depresyonun dibine vurmuş insanların sağlıklı kararlar alabileceğini düşünen arkadaş, “kendin ol” bakalım ama her gün, her dakika, her halükârda, haydi kolaysa!

kendinol@gmail.com

Depresyonun dibine vurduğunu sanmıyorum sadece biraz şımarık ve babası da hak ettiğini vermiş.

üççocukanası@yahoo.com

Etrafına bak biraz yavrum. Ne insanlar var... Biraz şükret. Etme, eyleme kuzum... Bak ellerin kalem tutuyor. Ne güzel de yazıyorsun. Ya ellerin de olmasaydı... Olmayana üzölmek yerine, var olanı güçlendirmeye bak çocuğum. Ne çok şey yapabildiğini göreceksin o zaman.

aklımayanayım@gmail.com

Yukarıdaki teyze ve onun gibilerin seni anlayabileceğini sanmıyorum. Kız var olanı güçlendirmek filan istemiyor teyze... Var olanı da reddediyor. Yaşama sevincini yitirmiş bir kere, anlamıyor musunuz?

birgünacıbirgünkeder@gmail.com

Yangına körökle gitmek tam da budur! Aferin! Bari birine bir hayrınız dokunsun ama yok işte, yok... Teyzeye selam.

boşvermişimdünyaya@gmail.com

Belki de hak etmişsindir. Kim bilir önceki hayatında ne haltlar yedin de başına bunlar geldi. Hani bir yerde reenkarnasyona gönderme yapıyorsun: “*Hi-kayemin başını tespit etmemizse mümkün değil bana göre. Annemin iki avucu arasına alıp okşadığı başımın hangi çağların uğultusuyla dolup taşıdığı ve bu yüzden şimdiki zamanda onun...*”

başkayerbaşkazaman@gmail.com

Yukarıdaki yorumu yazan arkadaş, çok kabasın! “Hak etmişsindir” yerine, “Şimdi bunu yaşayan gerekiyor” diyebilirdin. Bence tek bir ömrümüz yok. Bütün bir zaman ömürdür ve düşe kalka kendimizi tamamlarız. Kim bilir bir

sonraki hayatında sen daha beter olacaksın, hiç düşündün mü?

boşvermişimdünyaya@gmail.com

Tabii canım ne demezsin, bir dahakine ben de kralım zaten! Ahaahaha-aa...

başkayerbaşkazaman@gmail.com

Bir kaza sonucu değil doğuştan engelli insanlar var. Onlara tanınan tek hayat bu olmamalı... Başka yerlerde, başka zamanlarda yaşamış ya da yaşayacak olmalılar... Onların bu yaşamlarını iyileştirmek için elimizden geleni yapmak, bizim görevimiz... “Ama neden ben?” diye sorduklarında söyleyecek bir cevabın var mı?

boşvermişimdünyaya@gmail.com

Yok. Seninki de cevap değil sadece teselli.

başkayerbaşkazaman@gmail.com

Farklı beden tecrübeleri... Sadece yaşamak gerekiyor. Sahip olduklarının hakkını vererek... Benim cevabım bu. Yaptığın iyilik ve kötülüklerin karşılığını ya şimdiki hayatında ya bir sonrakinde veya daha sonrakinde mutlaka göreceksin. Sonra hepsi –eğer inanılıysan- bir kalıba dökülecek.

yalnızbiri@yahoo.com

Bir sonraki hayatlarında ne olacaklarını biz göremeyiz, bence tam da bu hayatlarında beter olsun bunun gibiler!

boşvermişimdünyaya@gmail.com

Ooo bi dakka, bi dakka... Oklar bana döndü, ne oluyoruz?! Ölmek isteyen ben değilim, kendinize gelin. Bir insanın hayatı söz konusu şu an!

dervişan@yahoo.com

Tutumunu biraz kolaycılık olarak görüyorum. Yıllarca acı çeken insanlar var. Nefes dahi alamıyorlar makineler olmadan. Sana ne oluyor ki, birçok şey yapabilecekken her şeyden vazgeçiyorsun? Üstelik canına kıyarsan ebediyen cehennemden çıkamazsın.

vicdanîredd@gmail.com

Bence bedenimiz bizim tek gerçek mülkiyetimizdir ve tasarrufu da bize aittir. Acıya katlanmak zorunda değiliz. Dünya cehenneme dönmüş zaten...

olanlaöleneçareyok@yahoo.com

Tasarruf saçmalığına inanmıyorum. Doğumu nasıl seçemediysen ölümü de seçemezsin. Öleyim dersin ölemezsin.

emeklinevzatuzun@gmail.com

Bence gayet hayat dolu, neşeli, esprili, pırıl pırıl bir gençsin. Bizimle kafa mı buluyorsun?

Herşeyekarşı@gmail.com

Tipik bir yalancısın. Her şey tamamen kurmaca... Gece gece mutfağa gir-

dim diyorsun. Annen baban seni tekerlekli sandalyenden kaldırıp yatağına yatırmışlarsa kendi başına nasıl kalkabilirsin ki? Yok, onlar yattı ben yatmadım diyeceksen, senin gibi bir engelliye, daha yatağına yatırmadan ebeveynlerin nasıl gece uykusuna yatabilir ki? Atıyorsun hem de hiç utanmadan. Gerçekten engelli olanlara karşı ayıp bu yaptığın. Utanmalısın!

illedehayat@gmail.com

Sen de tam bir fesatsın. Üstelik cahil bir fesat! İnsanları baştan mahkum etmişsin ve nasıl olabilir diye düşünmüyorsun bile. Kızın belinden aşağısı tutmuyor. Kolları sağlam. Bu tip insanlar için uygun aparatlar var ve yatağı da ona göre. Tekerlekli sandalyeyi yatağa sıfırlıyorlar önce. Sonra kendi kendilerini yatağa alabiliyorlar.

kıymık@yahoo.com

Herkese Merhaba. Geçen bir haber gördüm. Engelli bir kız intihar etmiş diye... Buraya yorum yazıp duruyorsunuz ama sakın bir şey olmasın, şey yani... “Başka denemelerim de oldu, hepsi başarısızlıkla sonuçlandı” diyor hani... Bu sefer başarmış olmasın? Malum, sosyal medyada bir sürü ölmüşlerin hesabı hâlâ aktif. Yorumlara hiç cevap vermiyor, farkında mısınız?

Daha fazla yorum için tıklayın:

MÜZEYYEN ÇELİK

BEŞİNCİ KAT

İşten eve geldiğinde; yani markete uğrayıp ve pazara uğrayıp ve çocuğu okuldan alıp eve geldiğinde hava çoktan kararmıştı. Elindekileri hiç bırakmadan mutfak tezgâhına attı hepsini. Kapının önünde çıkardığı birbiri üstüne binmiş ayakkabılarını içeri almayı akıl etmedi. Sabah yine giyecekti o yüzden belki de. Atkısını, montunu, çantasını portmantoya astı. Kızının yere fırlattığı montunu yerden alıp onu da portmantoya astı. Salonda uyuyan eşinin koltuğun kenarına yığıldığı kıyafetlerini ayırdı, yatak odasına götürdü. Kocasının montunu da portmantoya astı. Ellerini yıkayıp saçlarını saldı. Komodinin üstünde bulunduğu dişli bir tokayla saçlarını tutturdu. Mutfğa geçti. Tezgâhın üstündekileri bir bir buzdolabına yerleştirdi. Dolmalık biberleri ayırdı. Tezgâhın altından çıkardığı büyükçe bir leğende hepsini yıkadı. Biberleri meyve bıçağıyla oydu. İçlerini tuzladı. Akşam buzluktan indirdiğı kıymayı buzdolabından çıkardı. Bir tencereye koydu, üstüne bir bardak pirinç koydu. Küçük bir soğanı eliyle hızlı hızlı doğradı. Akan burnunu koluyla sildi. Pul biber, karabiber, tuz koydu. Sonra biraz salça koydu. Bütün malzemeleri eliyle yoğurdu. Dililiyle tuzunu kontrol etti. Çekmecedan bir tatlı kaşığı aldı, biberleri doldurmaya başladı. Yanına kızı geldi. Ona da bir kaşık verdi. Çocuk da birkaç biber doldurup kaçtı gitti. Doldurma işi bitince iç malzemeleri koyduğu tencereye, doldurduğu biberleri yerleştirdi. Üstüne porselen bir tabağı ters çevirip koydu. İki bardak suyu da tencereye ekleyip ocağın altını açtı. Çıkan bulaşıkları yıkadı. Bulaşık makinesinin içindeki temiz bulaşıkları çıkardı, hepsini yerine yerleştirdi. Masanın üstündeki örtüyü kaldırdı. Üç tabak koydu. Üç bardak, üç çatal, üç kaşık. Buzdolabından yoğurt çıkardı, üç ayrı kâseye koydu. Balkona çıktı. Elindeki tabağı balkondaki turşu bidonlarından turşu çıkarıp koydu. Turşuları alıp masanın ortasına koydu. Banyoya geçti. Çamaşır sepetinin içindeki çamaşırları ayırdı. Beyazlar fazlaydı, onları makineye atıp makineyi çalıştırdı. Oturma odasındaki çamaşır askısının üstündeki çamaşırları topladı. Kucağında sepetle salona geçti. Belini koltuğa yaslayıp dinlenmek istedi. Dinlenir-

ken çamaşırları katladı. Biber dolmasının kokusu yavaş yavaş evi sarıyordu. Kucağında çamaşır sepetiyle yatak odasına geçti. Çamaşırları yatağın üstünde ayırıp hepsini yerine koydu. Nevresimi değiştirmesi gerektiğini düşündü. Önce yastıkların kılıflarını sıyırdı, çarşafı topladı, yorgan kılıfının altındaki düğmeleri çözdü. Yorgan kılıfını da çıkardı. Dolaptan çıkardığı yeni nevresim takımını önce kokladı. Sonra çarşafı yatağa serdi. Yatağın dört tarafını dolanıp çarşafın kenarlarını yatağın altına sıkıştırdı. Yastık kılıflarını geçirip eliyle düzledi. Yastıkları yerlerine koydu. Yorgan kılıfı tersti. Yorganın iki ucundan tutup silkeleye silkeleye kılıfını geçirdi. Yatağın üstüne attı. Alttaki düğmeleri ilikledi, yorganı birkaç defa daha silkeleyip yatağın üstüne serdi. Mutfığa koştu. Dolmanın altını kapattı. Tencerenin kapağını açıp tencereyi balkona koydu. İçeri geçti bir sandalye aldı. Oturup belini yaslamak ve biraz dinlenmek istedi.

Anneee !

Çocuğun odasına koştu. Dolabın üstünden bir şeyler istedi çocuk. Onları aldı, çocuğa verdi. Oda çok dağılmıştı. Odayı toplamaya başladı. Kızına biraz söylendi. Çocuk umursamadı. Masada kâğıt kesmeye devam etti. Dolmalar dedi, buz olacak!

Mutfığa koştu. Tencereyi balkondan aldı. Dolmaların üstündeki tabağı kaldırdı. Her tabağa dörder dolma koydu.

Yemek hazırrrr! Haydi sofraya.

Bir süre kimse gelmedi. Önce kızına gitti. Sofra hazır, dolma soğuyacak haydi!

Sonra salona gitti. Kalkar mısın, sofraya hazır!

Kalkmadı.

Eliyle kocasının sağ kolunu hafifçe sıktı. Sofra hazır, kalk artık. Bak gece uyuyamayacaksın.

Yemeyeceğim ben, yiyecek siz.

Kadın sessizce odadan çıktı, mutfığa geçti. Çocuk masaya oturmuş, dolmaları didikliyordu. Didikleme de ye şunları dedi. Çocuk biberleri tabağın kenarına ayırdı. Birkaç lokma yedi. Yoğurt kâsesini eline aldı, birkaç kaşık da yoğurttan yedi. Doydum ben dedi, kalkıp televizyonun başına gitti. Kadın bir yandan yemeğini yiyor, bir yandan yemekten sonra olan işlerinin planlamasını yapıyordu. Bulaşıkları toplayacak, mutfığı süpürecek, makineden çıkan çamaşırları serecek, yarın giyeceklerini ütüleyecek, çocuğu ödev başına oturtacak ve uyuyacaktı. Yatağa girdiği o andaki rahatlığını hayal etti birden, içi yumuşadı. Yemeği bitirdi. Sofrayı toplamaya başladı. Kocasının yemediği dolmaları tencereye geri koydu. Yoğurdu yoğurt kabına geri koydu. Kızdan kalanları çöpe dökmeye kıyamadı. Tekrar oturdu onları da yedi. Bulaşıkları sudan geçirip makineye dizdi. Masayı sildi, tezgâhı boşalttı. Ocağa çay suyu koydu. Altını

kısığa getirdi. Çamaşır makinesini kontrol etmeye gitti. Bitirmesine daha kırk dakika vardı. Çocuğu odaya çağırdı. Ödevlerin neler? Söyle bakalım. Çocuk isteksizce çantasındaki çalışma kitabını ve matematik defterini çıkardı. Çalışma kitabındaki soruları çözeceğiz, matematik defterine yirmi tane bölme işlemi yazacağız. Bir de hikâye kitabı okumamız var. Sen bana okur musun anne? Uyumadan okusan, küçükken masal okurdun ya. Sen okumayı bilmediğin için ben okuyordum, artık okumayı biliyorsun kuzum. Kendin okusan daha iyi değil mi? Çok uzun, okuyamam, canım sıkılıyor. Şu ödevlere başlayalım.

Makine de bitirmedi. Çay suyu kaynamıştır.

Gitti, kaynayan çaydanlığın altını iyice kıstı. Çayı demledi. Çaydanlığa su ekleyip tekrar ocağa koydu.

Biraz otursam. Belimi dinlendirsem. Zaten bütün gün ayaktayım.

Salona geçti. Kumandayı eline aldı. Kanalları gezdi. Bir diziyi takıldı biraz. Çay geldi aklına. Bir bardak alsam. Kalktı. Kendisine çay dolduracaktı ki makine yıkamayı bitirdi biplenmeye başladı. Hemen gitti açma kapama düğmesine bastı. Çamaşırları çıkardı. Koridordaki çamaşırlığı açıp bütün çamaşırları silkeleyerek serdi.

Çocuk hala ödevinin başına oturmamıştı ama şimdi onunla uğraşacak gücü yoktu. Çay içmek istiyordu, oturarak çay içmek...

Kendine bir bardak çay aldı. Birkaç yudum içti. Bu esnada çocuğun açık unuttuğu çizgi filmi izlemeye devam etti.

Kocası uyandı. Kalktı lavaboya gitti. Dönüşte kızıyla birkaç dakika sohbet etti. Şimdi karnım biraz acıktı. Yemekte ne var Aysel?

Dolma.

Kalk da hazırla be. Acıktık diyoruz.

Aysel kalktı, içi haksızlığa uğramış, ezilmiş olmanın ağırlığıyla yandı. Ruhu acıya acıya, sızlaya sızlaya tek kelime edemeden kocasına sofraya hazırlandı. Adam yemeğini yedi, hiçbir şeye dokunmadan kalktı. Çocuk ödevin başına oturmadı. Aysel yorgundu, dayanamadı. Yatak odasından mutfığa doğru yürüdü, balkon kapısını açtı. Tek bir adım dahi tereddüt etmeden balkondan aşağı yürüdü. Ağır bir pat sesi ve ince bir çığlık bıraktı ardında. İçine birikmiş cümleler, kırgınlıklar, yorgunluklar belki de hepsinden dinlendi.

Kocası, çay getir Aysel diye bağırdı, çocuk dolaptan bir şey aradı bulamadı, anne diye bağırdı. Gitgide soğuyan evle birlikte o ince adımların evi terk ettiği nice sonra anlaşıldı.

MEHMET KAHRAMAN

AŞKTA VE KUMARDA

İnsan kaybetmeye başladığında duramıyor. Kazım'ın teselli cümlesi bu. Dostoyevski söyleseydi herkes profilinde paylaşıp, bir anda patlar giderdi. Fakat Kazım bizim fabrikanın bekçisi. Kim tanır onu! Köy Hizmetlerinden emekli, dört oğlu var, ikisini evlendirmiş, hayattaki tek derdi diğer iki oğlanı evlendirmek. Emekli ikramiyesiyle düğün yaptığı için para kalmamış, o da mecburen çalışıyor. Elli altı yaşında ancak daha kırklarında gösteriyor. Kısa boylu, zayıf, avurtları çökmüş biri. Buna rağmen dinç. Evde otur otur vakit geçmiyor diyor. Eşi de muzdarip; kadın haklı, günü var, komşu oturması var, çat kapı gelenler var. Kocasını evde olunca kimse gelmek istemiyor. En iyisi çalışmak.

Emekli adamın tekrar çalışmaya başlaması kolay değil. Kafada jübile yapınca adapte olması haliyle zaman aldı. En büyük şansı Engin. Belki de şanssızlığı! Aşağı yukarı bir yıldır çalışıyor. Fakat kendini kısa sürede sevdirdi; tip-sizliğine rağmen. Esas ismi Engin Tosun, ama soyadından dolayı herkes Tosun Paşa diye hitap ediyor. Çocuk soyadının hakkını verircesine kilolu ve acayip bir çene var. Hiç susmuyor. Bu yüzden Kazım'ın alışması uzun sürmüyor. Sabah sekizde birlikte başlıyorlar, akşama kadar susmadan konuşuyorlar. Çay mollarında ve yemek arasında gelen gidenler oluyor, muhabbet onlarla devam ediyor. Ayrıca Engin'in telefonu da hiç susmuyor desek yeridir. Çocuk çok yönlü biri anlayacağınız.

Kazım, ilk başta yadırgıyor yerini. Hayatında böyle birini görmemiş. Kafa ütülemekten başka bir şey yapmadığını düşünüyor. *Bunda da vardır bir hayır* diye düşünüyor. Yapacak bir şey yok. Paraya ihtiyacı var ve en iyi iş bu. Farklı işler bulmuştu ancak parası azdı; emekli olduğunu duyduklarında asgari ücret bile vermiyorlar. Çay, temizlik, bekçilik her şeyi yaptıracaklar. Mecburiyet alışma süresini kısaltıyor. Gelirken yanında getirdiği Takvim gazetesinin bulmaca ve spor sayfalarıyla akşam ediyor. Sonra yeni yeni alışmaya başladığı sosyal medya ile oyalanıyor. Ara sıra durum paylaşıyor. Anlamsız paylaşımlarıyla arkadaşları arasında gündem oluyor. Fakat asıl fenomen yanındaki.

Tosun Paşa'dan bahsediyorum. Çocuğun itibarı günden güne yükseliyor. Kazım, onun etrafındaki kalabalığı zamanla anlıyor. Önceleri mülevvesliğine, mukallitliğine veriyordu, sonradan işin aslını anladı. Çocuğun on parmağında on marifet. Kazım, Tosun'un kızlarla çektiği fotoğraflarını gördüğünde küçük dilini yuttu desek abartmış olmayız. Böylesine tipsiz bir oğlanın manken gibi kızlarla çıkmasına bir anlam veremiyor, bunu da *kıyamet alametlerinden* sayıyor. Tosun'a karşı mesafeyi kısaltınca yanındaki cevherin farkına vardı. "Deme ya." diyordu Tosun anlattıkça. "Adam fabrikada bekçi ama bilmediği yok." demişti eşine. En çok da ekonomi eğitimi almadığı halde bankacılık işlemlerinden, borsadan, emtia alım satımından bahsediyordu ya, ona şaşırıyordu. Sadece o mu? Emniyet müdürüyle nasıl oluyor da aynı masada yemek yiyorlar? Cep telefonunda validen tutun, bakanlara kadar numaraları vardı. Tosun konuştuğu Kazım'ın ağzı bir karış açılıyor, "deme ya" diyordu. Nasıl elde ettin bu serveti?

"Çok basit" dedi Tosun, "çalışarak. Sıkı takip ve verileri okuyarak. Her şey bir işaretler, işaretleri okursan para kendiliğinden gelir." "Deme ya." dedi Kazım. Tosun, onun ağzının suyunu görüyordu. Daha fazlasını anlatmaya başladı. Ekonominin yükselmeye başladığını, gayrisafi milli hasılanın arttığını, enflasyonun düşmeye başladığını, faizlerin aşağı yönlü olduğunu, Merkez Bankasının yıl sonu tahminlerinin tutacağını, FED'in faizi artırmadığını bu yüzden piyasalardan dolar çıkışı beklenmediğini, borsanın en iyi yatırım aracı olduğunu, zaten bu hafta yüzde yirmilik bir artış gösterdiğini... söyledi.

Kazım elini dizine vurdu. Milletin kazandığı paraya bak, vay anası... dedi. Adamlar deve yüküyle para kazanıyor, biz de üç kuruşa bekçilik yapıyoruz.

"Suç sende," dedi Tosun, "paranın azı çoğu olmaz. Önemli olan verileri okumak ve doğru yatırım araçlarını bulmak." Çay molası verilmişti. Tosun'un etrafı her zamanki gibi kalabalıklaştı. Para yatırımlar durumlarını soruyorlardı. Tosun, cep telefonundan bankanın sayfasına giriyor, son ekonomik verileri açıklıyordu. Daha sonra cebinden defterini çıkarıp kim ne vermişse kazançlarını söylüyordu. "Bunlar şimdilik," dedi. "Henüz borsa kapanmadı." Gruptan biri heyecanla öne atıldı. "Engin Bey, ben bin lira daha yatırmak istiyorum." Bir heyecan dalgası yayıldı, yüzer, iki yüzer, ceplerinde ne varsa verdiler Tosun'a. Akıllı bir hayli karışmıştı Kazım'ın. Ne kadar birikmiş parası var, onu hesap etti. Çok yok, ama içi gıcıklanıyor. Tosun mudilerine dönüyor ve şöyle diyor. "Yastık altında para altın tutmak akıl karı değil. Şimdi yatırım araçları güven kazandı. En az iki katı kazanırsınız. Neden daha azına razı oluyorsunuz. Siz kazanmayı, insanca yaşamayı hak etmiyor musunuz? İkinci sınıf, korkak bir vatandaş oluyoruz hep. Böyle mi ölüp gideceksiniz! Korkak, pasif, fakir. Daha fazla cesaret, daha fazla risk, daha fazla para. Karar sizin."

“Ben de giriyorum o zaman” dedi biri. Kafasını sallayıp duran da katıldı aralarına. Hepsi girmek istiyordu ancak tereddütle kıvranıyorlardı. Nasıl bir şey bu borsa? Nasıl oynanır? Helal midir her şeyden önce? Sorularıyla gönüllerini yatıştırmanın yollarını arıyorlardı. İnanç konusu önemli çünkü, kalbinin yatması gerekir. İkna olmaya hazır gruba müftülük adına açıklamalar yapıyor Tosun.

“Kesinlikle içki üretimi yapan kâğıtlar almayacaksınız. Banka hisselerinden de uzak durun. Biliyorsunuz bankalar faizle çalışıyor ve faiz haram. Eski âlimler bankaların gölgesinden bile yürümüyorlarmış. Banka hisseleri almayın.”

“Ya ne alalım?”

“Büyük holdingler var. Türk Hava Yolları var. Demir çelik fabrikaları var. Enerji sektörleri var. Likidite oranları yüksek.”

Kazım, önceleri ilgilenmiyor görünüyor ama katılımı ve kâr oranlarını duydukça aklı gidiyor. Hazırda parası yok lakin hanımının kolunda iki bilezik var. Bir iki ay içinde iki bileziği üç bilezik yapabilir. Tosun ona garanti veriyor.

“Nasıl oynanıyor bu Engin'im?”

“Kumar değil ki oynansın Kazım abi” diyor Tosun. “Borsa bir yatırım aracıdır. Bir kumarbaz gibi değil yatırımcı gibi düşünmelisin. Kumarbaz ânı düşünür ve kaybeder, oysa yatırımcı uzun vadeye koyar parasını, kazanır. Kumarbazlar hep kaybederler ama yatırımcılar daima kazanırlar. Az kazanırlar ama hep kazanırlar.”

Kazım'ın aklına yatmış görünüyor. Tereddütleri olsa da küçük bir deneme yapabilir. Hisseler nereden ve nasıl alınıyor, neler yapması gerekiyor? Aklındaki sorulara çözüm arıyor. Tosun fabrikadakilerin hangi hisseleri aldığını, ne kadar kazandıklarını gösteriyor defterinden. Gündüz çalışanların bankaya gidecek zamanı olmadığı için, onlar adına kendi yatırım hesabından yaptığını söylüyor. “Küçük yatırımcının öncelikle bir yatırım hesabı açması gerekir” diyor. Onu açtıktan sonra internet bankacılığını öğrenip işlemleri oradan yapacak, yoksa sürekli bankaya gidip gelmesi gerekecek ki bu çok zor. Kazım hadi izin aldı diyelim, bankacılığı bilmiyor, veriler nasıl okunur haberi yok, sayılarla arası oldum olası kötü.

İşlemlerin nasıl yapıldığını anlatıyor Tosun. Kendinden örnekler veriyor. Askerden önce ilgi duymuş ve yatırım yapmaya başlamış. O zamanlar küçük meblağlarla girmiş. Amcası iyi bir borsacıymış, bu sayede bir apartman dairesi almış. Hacca gitmiş sonra. Fakirlere yardım etmiş. En son Kenya ve Somali'deki kardeşlerimize yardım göndermiş. Askerlik sonrası ise tamamen bu alana yönelmiş. İki sene boyunca bankanın yatırım işlemleri bölümünden borsayı takip etmiş. Borsanın açılış saatinde bankaya giriyor ve kâğıtları takip ediyor-

muş kapanış saatine kadar. Bazen anlık işlemler yaptığını, bir saat içinde yüzde onluk kâr payı yakaladığını söylüyor. Fakat bunun için şirketleri bilmeli ve ekonomik verileri iyi okumalı.

“Peki neden bekçilik yapıyorsun,” diyor Kazım. “Şirket açsana?” Bu sorunun amacını aklı olan herkes bilir, Engin mi bilmeyecek!

“İki sene önce büyük bir vurgun yedim Kazım abi. İyi dolandırlar beni. Güya tüyo almıştım, meğer kâğıt batıkmiş. Oyuna geldim. Yeni yeni toparlanıyorum. Yerim belli olsun diye çalışıyorum. Bu işte güven önemli. Önce o güveni yakalamalıyım. Şimdi açarsam daha açar açmaz maliyeciler vergi diye çökerler üstüme. Stopajı, şusu busu derken biterim. Kendimi kanıtlamam lazım. O yüzden duruyorum burada. Sizler bana referans olacaksınız ki ben şirketi açacağım. Hatta seninle bile açarız. Sen yeter ki yüreğini koy ortaya. İnan bana.”

Kazım’ın ikna olmaması mümkün değil, fakat korkuyor. Yalnız, uçurumdan atlayan koyunlar gibi kendini zapt edemiyor. Atlayanları gördü çünkü. “Neyse, bin lira ile başlayalım,” diyor yarım ağız. “Sonrasını düşünüyoruz.” Sabah akşam bunu düşünüyor. Akşam eşine sebepsiz sırtıyor. Gönül rahatlığı böyle bir şey, insan yaptığı şeye inanmışsa her şeyi göze alır. Eşiyle kahvaltı yaparken arkadaşlarından bahisle ekonomik verileri anlatıyor. Borsa yükselişe geçmiş, cari açık düşmüş, işsizlik tek haneye inmiş, dolar ve altın az kazandırıyormuş. Kadın hiçbir şey anlamıyor lakin evli çiftler zamanla anlamadan birbirlerini dinlemeyi öğrenirler ya, kadın da öyle yapıyor. Kazım’ın lafı nereye getireceğini merak ediyor ama. Bu seferlik sözlerin özel bir amacı yok. Ne de olsa uzun mesafe koşucusu Kazım.

Yatmadan önce tekrar düşünüyor. Karlılık oranı uykusunu kaçırıyor. Önce az bir parayla girmişler diyor kendi kendine, bakmışlar kazanıyorlar maaştan artırdıklarını borsaya yatırmaya başlamışlar. Damlaya damlaya birikiyor. Kazım, kazanılan paraları hayal ederek uykuya dalıyor. Rüyasında tavanın damladığını görüyor. Tavan üstüne çökecekken uyanıyor. Boncuk boncuk terlemiş. Kalp atışları hâlâ devam ediyor. Biraz sakinleşince rüyayı düşünüyor. *Su berekettir* diyor.

Sabah işe gitmeden önce bayiye uğrayıp Hürriyet alıyor. Kulübede simit poğaça yerken ekonomi sayfasını açıyor. Tosun’a şirketleri soruyor. Verilerin nasıl okunduğunu anlamaya çalışıyor aklınca. Tosun endeksi, İMKB ilk otuz ve yüz şirketlerini anlatıyor. ABD başkanının borsaya etkisinden, yaklaştığı söylenen Suriye Savaşı’nın enerji sektörüne olan talebi artırdığından, Rusya, Çin ve ABD arasında çıkması muhtemel ticaret savaşlarından ve en önemlisi de Türkiye’nin bu savaşta nerede olacağından bahsediyor. Türkiye bölgenin süper gücü olma yolunda ilerliyor. Afrika ve Arap halkları ülkemize kurtarıcı gözyle bakıyorlar diyor. Mehdilikten, Filistin ve Müslüman halkların zulüm

gördüğünden, İsrail'in soykırım yaptığından dem vurarak Müslümanların her yönüyle güçlü olması gerektiğini söylüyor. “Tükürüğümüzle boğarız dediğimiz İsrail kadar olamıyoruz. Adamlar cesur abi. Ayrıca çalışkan. Bizimkiler dava mava demesin abi, asıl dava adamlarda. Bizim davamız parayı görene kadar. Parayı görünce teyemmüm bozuluyor işte. Her alanda çalışmalıyız abi, eğitim, teknoloji, askeri, edebiyat, sanat. Gelişme her alanın eş güdümüyle gerçekleşir. Bak o beğenmediğin kıcı kırıklara, sadece teknoloji değil her yerde varlar. Bir sanatçı söyle mesela, kesin Yahudi'dir. Bileğimizin bükülmesini istemiyorsak çalışmalıyız abi. Korkmadan, cesur adımlar atmalıyız.” diyor.

Böyle bir konuşmadan sonra cihat ilan edilseydi Kazım yaşına bakmaz, koşa koşa giderdi. Bizim insanımız güzel konuşanı seviyor; ne söylediğine, söylediği şeyin kime yaradığına bakmıyor, kim güzel konuşuyorsa onu seviyor. Rağbet hep gümüşe.

Kazım, hangi şirkete yatırdığını soruyor Tosun'a. “Kardemir” diyor Tosun. “Müthiş temettü dağıtıyor, kâr marjı yüksek.” Sonra lafı Isparta'da düşen uçağa getiriyor. “Duydun değil mi olanları. Nükleer enerji üzerine çalışan altı bilim insanımız şehit oldu. Önümüzü kesmek için hepsi de, ama yıldıramayacaklar. Kazanan biz olacağız.” Tosun konuşurken Kazım, Kardemir'in değerine bakıyor. Yüzde beşlik bir yükseliş var. Tosun'a fark ettirmeden gülüyor. Bir günde yüzde beş iyi para. Ekonomik veriler iyi giderse ve siyasi istikrar bozulmazsa hep kazanırız diye düşünüyor. Güngör Uras'ın yazısını okumaya başlıyor. Sonra ekonomi ve maliye bakanlarının sözleri var, onların borsaya etkilerini hesaplamaya çalışıyor. Bunlar çok önemli, çünkü Kazım liderlerin ekonomiye olan etkilerini çok iyi biliyor. Bir zamanlar başbakan öksürünce dahi dolar çıkıyor, borsa düşüyordu. Cumhurbaşkanı anayasa kitapçığı fırlatıyor, biri yazar kasa atıyor, İstanbul ve Ankara'da patlamalar oluyor, IMF'den heyetler Atatürk Havaalanından giriş yapıyor, sonra, sonrası aynı şeyler. Öncesini de hatırlıyor Kazım. Yarım yüzyıllık hayata neler sığdırmadı ki! Kaç darbe gördü elli küsur yıllık hayatında? Tüp kuyruğu, çay kuyruğu, yağ kuyruğu derken karıştığı sokak olaylarında iki gece nezarete bile kalmıştı. Doksanlarda rahatladık diye düşünürken ekonomik krizin patlak vermesi, ardından siyasi krizler, başörtü meselesi, yirmi sekiz şubat, tabela holdinglerin ortaya çıkması, yeşil sermaye ve bitmeyen Türk siyasetinin meseleleri. Kazım bu yaşından sonra dert çekmek değil torun sevmek istiyor.

Ekonomik göstergeler iyi geldikçe sevinci artıyor. Oğlanların düğününü yapmak çok kolay olacak. Emekli aylığıyla geçinip bekçilikten aldığı parayı dokunmadan Tosun'a veriyor. Kaç lira kazandığını soruyor borsa kapandığında. Tosun defteri açıp kayıtlara bakıyor. Bugüne kadar yüzde otuzluk bir kâr var diyor. Çekmek ister misin diye soruyor. Yok diyor Kazım. Herkes gibi o da içe-

ride bırakıyor. Katlanarak artsın. Akşamları keyifle haberleri seyrediyor. Cari açık da düşük çıkmış diyor. Eşine sesleniyor, bir çay koy da içelim.

Kadın çayları getirince Kazım ağzındaki baklayı çıkarıyor. Oğlanlara önceden tembihlemişti. Hep bir ağızdan kadını ikna etmeye çalışıyorlar. Kazım o ara Tosun'un ikna kabiliyetini hatırlıyor. Adam, allem edip kallem edip işi bitiriyordu Onun kelimelerini kullanmasına rağmen eşi üzerinde etki oluşturmuyor. Keşke burada olsa ve karısını ikna etse.

Bizim daha fazla parayla girmemiz lazım, diyor. Küçük paranın getirisi de küçük oluyor.

Kadın bir şey söylemeden dinliyor. Kazım, Tosun'un cümlelerini ödünç almasına rağmen sonuç değişmiyor. "Bilezikleri versen de hesabımızı yüksek tutsak nasıl olur?"

Kadının gözleri açıldı. Sağ eliyle bilezikleri sıkıca kavradı. "Aklından bile geçirme" dedi.

Usulca kadının yanına oturdu Kazım.

"Hemen karşı çıkma, bir düşün." dedi. "Üç beş ayda dört bileziğin olacak."

Kadın olasılıklarla hareket edecek biri değildi. Eldeki tavuk komşudan gelecek kazdan değerliydi. Adam, oğlanlara siz de konuşun anlamında işaret yapınca onlar da babalarını desteklediler.

"Anne, düşünsene, üç altının dört olacak, sonra dört altın sekiz; birkaç senede kolun altınla dolacak."

Kadının gözleri sağ üst köşeye kaydı. Muhtemelen bilezikleri hayal ediyordu. Adam defalarca söz verdi bileziklerin başına bir hâl gelmeyeceğine. Gönülsüz lakin gelecek altınları düşünerek yavaşça çıkardı bilezikleri kolundan.

Kazım ertesi gün altınları bozdurup Tosun'a verdi. Tosun defterini çıkarıp verilen miktarı yazdı. Muhasebe defteri gibi düzenliydi. Her isim için bir sayfa ayrılmış, tarihiyle notlar düşülmüştü. Defterin yarıya yakını yazılıydı. Tosun, muhasebe defterini müşterisine gösteriyormuş gibi açıp Kazım'a açıklamalar yaptı. Karşısında bekçi değil de büyük bir şirket sahibi varmışçasına izah ediyordu. Düzgün bir Türkçe ile detaylı, anlaşılır şekilde konuşuyor, merak ettiği bütün soruları içtenlikle yanıtlıyordu. İnanmaya hazır biri için fazla bir şey yapması gerekmiyordu. Güven vermesi yeterli. Bağlantıları, bilgisi, giyim kuşamı, diğerlerinin ona gösterdiği saygı itibarını sağlamlaştırmıştı zaten. Engin Tosun yanlışlıkla aralarına düşmüş bir yıldız ya da değeri fark edilememiş bir cevherdi ona göre; yoksa neden burada onlarla olsun. Yüksek mevkide olmayı hak ediyordu o. Konuştuğu kişiler de eften püften insanlar değillerdi. Emniyet müdürü, savcı, polis, ünlü sanatçılar; kim varsa tanıyordu. Böyle bir adamın hata yapması olanak dışıydı. İstediginde banka müdürünü arıyor ya da İstanbul'daki yatırım şirketini. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda broker

tanıdıkları olduğunu söylüyordu. Hem defteri gösteriyor hem de bankadan aldığı tüyoları söylüyordu. “Akşam da 29 Ekim resepsiyonu var oraya davetliyim” dedi.

Ertesi gün resepsiyon fotoğraflarını paylaştı Engin. Vali ile Cumhuriyet Başsavcısıyla çekildiklerini de. “Artık şirket açmanın zamanı geldi” dedi. Kazım sanki kendi oğlu şirket açacakmış gibi sevindi, heyecanlandı. “Engin Bey” dedi, “acaba bizim evi satıp girsek nasıl olur?” “Sorulur mu bu Kazım abi” dedi Tosun. “Bir seneye kalmaz iki ev birden alırsın.” Evin tapusu eşinin üstündeydi. Zamanında kadın sevin sin diye öyle yapmış. Allah geçinden versin ölür kalırsa garibana bir şey olmasın. Kazım evi ve eşini düşündü haliyle. “Onu ikna etmem lazım.” dedi. “Sen eşini ikna et, seninle ortak açalım şirketi Kazım abi.” “Engin Bey, şirketi ne zaman açacaksınız?” Çok yakında diye fısıldadı Engin. “İyi tüyolar var, voleyi vuracağız.”

Kazım evi ne kadara satacağını, gelecek para ile ne kazanacağını hesap etmeye başladı. Sabah gelirken Hürriyet ile birlikte Sabah gazetesi almıştı. İkinin de ekonomi sayfalarını didik didik etti. Tosun ona portföy yönetimi hakkında bilgi verdi. Riskli kâğıtlar almışlardı, çünkü getirisi çoktu. Bu özel tüyo idi. Arkadaşlara duyurmasını istedi Tosun. Öğle arasında konu buydu. Fısıltı gazetesi büyük bir coşkuyla yayıldı. “Voleyı vurmuş Engin Bey” diyorlardı. İçlerinden biri evi satılığa çıkardığını duyurdu. Ben de arabayı satayım dedi öteki. Tosun, cepten banka müdürünü arayarak son verileri aldı. Millet ağzı açık dinliyordu. “En iyisi öğleden sonra izin alıp da arabayı satmaya gideyim” dedi söyleyen, “üç beşe bakmadan vereceğim, nasıl olsa iki katı kazanacağım.” Kimse daha az kazanan olmak istemiyordu. Tosun gözlerdeki arzuyu görmüştü.

Kazım, eşini ikna etmenin yollarını arıyordu. Fakat bulması mümkün değil. İki, üç evi olsa da birini satsa. “Bunu satınca nerede oturacağız” dedi kadın, haklı olarak. Kiraya çıkarız, ne olacak? Bir sene sonra iki evimiz olacak. “Ya olmazsa. Ya batarsa. Ya paraları alıp kaçarsa.” Kaçmaz, diye ısrar etti Kazım. “Ben tanıyorum onu.” dedi. “Sen tanısan ne olur, kardeşine bile güvenemezken elin oğluna nasıl güvenirsin.” Kadın tapuyu vermeyeceğini söyledi. Gözlerinden ateş saçılıyordu adeta. Kaşları çatılmış, burun delikleri büyümüştü. “İhlas’a yatırdık battı. Kombassan’a verdik, gitti. Yetmedi, Asri Holding diye bir şey çıktı, ona da bulaştık. Allah aşkına yeter. Hiçbir yere yatırmısaydık zaten iki evimiz olurdu. Ben dişimden tırnağımdan artırıyorum, üstüme başıma bir şey almıyorum, elin oğlu alıp parayı gidiyor.” Kazım ne söylediyse karısını ikna edemedi. Onlar birer hata idi. Oysa bunda gözleriyle görmüştü. Nasıl kolay para kazanılıyordu. Keşke ikna olsa. Akşam yine deneyecekti.

O sabah iş yeri inanılmaz hareketliydi. Müdür bu tür şeylerin artık tadını kaçırdığını söyleyerek Engin'i yanına çağırdı. "Kovulmak istemiyorsan ayağını denk al, burayı kendi ticarethanene çevirme" dedi. Engin özür dileyerek bir daha olmayacak dedi. Herkes merak etmişti. Ne oldu diye soranlara: "Müdür ev parasını getirmiş, onu verdi." "Biz de satmıştık" dedi iki kişi. Biri arabasını diğeri evini satmış. Tosun demet demet paraları çantaya koydu. "Çok değil birkaç gün içinde voleyi vuracaksınız." dedi.

Akşam eşine resmen yalvardı Kazım. Bir ay kirada kalacağız dedi. İki evi de onun üstüne yaptırmaya söz verdi. Fakat bütün baskılara direndi kadın. Oğlanları devreye kattı, yine olmadı. Gerçi oğlanlar da annelerinden yanaydı bu sefer. "Hızlı giden atın boku seyrek olur derler." dedi kadını. "Yavaş git." Kazım sinirden kapıyı yumruklayarak çıktı evden. Gece geç saatlere kadar dışarıda dolaştı durdu. Sabah millet parayı verirken ne diyecekti? Hastalık uydurup işe gitmemeyi bile düşündü. Eşine söz geçirememenin ezikliğini yaşayacaktı arkadaşlarının içinde.

Düşündüğü gibi de oldu. O gün nöbet kulübesi banka veznesi gibi çalıştı. Evini, arabasını satan, hanımının bileziklerini alan kim varsa getirdi. Satacak bir şeyi olmayan da bankadan yüklü miktarda kredi çekmişti, belki bir ev parası kadar. Kazım bunu akledemediğine hayıflandı. Ne kadar geri zekâlıym dedi kendi kendine. Allah'ın çulsuzu bile akıl etmiş. Tosun, Kazım'a dönüp, "Bunlar iki hafta içinde yeni evlerini alacaklar" dedi. Parayı verenlerin ağzı kulaklarına varıyordu. Gönül rahatlığıyla işlerine döndüler.

İçi içini yiyordu Kazım'ın. Resmen dalga geçmişlerdi. Ana kuzusu diye alaya alınan ilkokul çocuğu gibi hissetmişti kendini. Köşeye çekilip ağlasa yeri-yirdi. Öğleye dek kıvranıp durdu. Sonra aklına dâhiyane bir fikir gelmiş gibi coştı. İki haftalık ne de olsa diye teselli cümleleri kurdu. Fakat krediyi hemen verirler mi? Vermezlerse kartın limiti yüksek sayılırdı. Ondandır çeker, aynı ay içinde yatırırdı. Pek faiz tutmaz böylece. Hem daha az günaha girmiş olurdu. Tosun'a izin aldığını söyledi. Yarın parayı yüzüne çarpmayı düşündüğü için hastalık bahanesi buldu. Yarın görürsün sen Engin Efendi dedi içinden. Paraları suratına sallayacaktı. Eşine söylene söylene çıktı fabrikadan.

Sabah fabrikaya geldiğinde yüzünde güller açıyordu. Elinde para vardı ama ne kadar olduğunu bilmiyoruz. Tosun'un yüzüne atmak için bekliyordu. Kazanacağı paranın heyecanı yerinde duramıyordu. Tosun bugün gecikmişti. Saat dokuza gelmişti ama hâlâ ortada yoktu. Telefon etti, fakat kapalıydı. Başına bir şey geldi herhâlde diye düşündü ilkin. Personeli arayıp bilgi aldı. Hayır. İzinli değildi. Haber de vermemişti. Muhtemelen gelirken kaza geçirmişti. On çayında kulübeye gelenler gevrek gevrek gülüyorlardı ancak, Tosun'u göremeyince yüzler düştü, gözler gölgelendi. Kazım'ı soru yağmuruna tuttu-

larsa da tatmin edici bir yanıt alamadılar. Fırsattan istifade, ekonomi uzmanı olarak Kazım söz alıp verileri açıkladı.

Tosun, o gün hiç gelmedi. Elinde parayla akşam etmişti Kazım. Sanki fazlalık bir organ gibi sinir bozucuydu bu. Gazetelerin ekonomi sayfalarını okumak gelmedi içinden. İki kade bir personeli arayıp Engin'i sordu. Telefonu da kapalı olunca iyice işkillenmişti. Öğlen yemeğe bile gitmedi. Molada herkes bir araya gelip Tosun'u konuştu. Neden telefonu kapalı? Hasta olsa veya ölse duyulur. İçlerindeki korkuyu dillendirmek istemiyorlardı. "Yok ya... olmaz." Herkesi bir evtik almıştı yalnız, çıkışta kimse birbiriyle konuşmuyordu. Biri kazara bir laf etse kesin kavgaya çıkardı. Çatacak yer arıyorlardı.

Yarın oldu ama Engin Tosun gelmedi. Sabah, öğle, akşam beklediler. Hiçbir haber yoktu; ne yarın, ne ertesi gün, ne sonra... Ekini yanan çiftçinin ufka bakışı gibi duvar dibine çöküp kaldılar.

Elindeki parayı kaptırmamış olduğuna sevindi Kazım. Derin bir oh çekti. Allah'a ve eşine teşekkür etti. Giden gitmişti ama onlarınki kadar çok sayılmazdı. Kârdan zarar diye kendini teselli ediyordu. Biraz olsun rahattı. Öteki-leri gördükçe hâline şükretti. Telefonuyla oyalanıp internet haberlerine bakarken Çiftlik Bank reklamını gördü. İyi süt parası veriyorlar dedi içinden. Hemen hesap makinesini açıp litre*30*12=? Hesabını yaptı. Birkaç yıl içinde kâra geçiyordu. Yeni bir yatırım aracı bulduğuna sevindi.

SAFİYE GÖLBAŞI

GÜLAHTER

Belki pazartesiydi.

İşte Gülahter. Şu kırmızı yanaklı, hafif topluca, ufak tefek olan. Uzun kumral saçları beyaz bir lastikle atkuyruğu toplanmış. Gülüyor. Çekik gözleri iyice kayboluyor gülerken. Gülahter, köylerine her yaz, uzak yabancı bir ülkeden gelen kocaman mavi bir otomobilin peşinden diğer çocuklarla beraber koşuyor. Etraf toz, toprak, neşe, merak, coşku... Şimdi çıksam ona baktığım bu yerden. Yakalayırsam onu bu toz bulutunun içinde. Koşma Gülahter desem. Peşinde koştuğun sadece bir araba değil desem. Ah ki diyemem.

O zaman salı.

Gaz lambasının ışığında yüzleri tam belli olmuyor. Üstelik birbirilerine benziyor yumurcaklar. Gülahter'in kardeşi, yeğeni, kuzeni çok. Evler iç içe, sofralar birbirine karışık. Çocuklar, hangi evin bir köşesinde sofraya bulsa oturuyor. Ne varsa ortak oluyor. Ama Gülahter'in annesinin kurduğu sofralar bir başka. Yoklukta da varlıkta da bu kadın güzel yemek yapıyor. Gülahter annesinin yemekleriyle övünüyor. İşte şurada oturan, şu sırtı pencereye dönük, kucağında henüz bebek olan bir kuzeni var. Hem uydurdukları hem duydukları masalları birbirlerine anlatarak güle oynaya ayran aşı dedikleri çorbayı içiyorlar. Az sonra peynirli kaz lokması yiyecekler. Gülahter seviyor diye annesi peynirli yapıyor. Her seferinde bayıla bayıla yiyor o da. Kâğıdı kalemi bıraksam da fısıldasam kulağına. Ye Gülahter desem, ye küçük kız. Doya doya ye annenin yemeklerinden. Kendi yaptığın yemeklerden bile tat alamayacaksın çünkü günün birinde. Miden ağzına kadar dolacak, eşinden de çocuklarından da torunlarından da fazla yiyeceksin. Sana gülecekler, alaya alınacaksın. Ama doymayacaksın. Ayran ayran benzemeyecek gittiğin yerde, tereyağı tereyağına benzemeyecek, buğday buğdaya, nohut nohuta benzemeyecek. Kimsenin elinin lezzeti anneninki gibi olmayacak. Peynirli kaz lokması yapmayı zaten sen dâhil kimse beceremeyecek. İşte bu yüzden ye şimdi küçük kız doya doya ye.

Muhakkak çarşambaydı.

Gülahter çocuk değil artık, genç kız oldu. Fazla gelişip serpilmedi ama vücudu inceldi, sesi inceldi, gülüşü inceldi, hali tavrı inceldi. Çeşmede bulaşık çamaşır yıkarken, bir arkadaşına oya işlemeye giderken, evlerine gelmiş bir misafire sessizce hizmet ederken oğlan annelerinin dikkatini çekiyor artık. Fazla güzel değil ama genç. Çok becerikli değil ama illaki annesinden bir şeyler kapmıştır. Okuması yazması çatra patra ama babasının durumu köydeki herkesten daha iyi. Münasip bir gelin adayı yani. Gülahter, üzerine beğeni ile çevrilmiş gözlerin farkında. Gizli bir kıvanç duyuyor hatta. Ah elimde olsa da akla gelen bir fikir, içe dolan bir his gibi, bu anların tadını çıkarmasını ilham edebilsem ona. Ömrü hayatı boyunca bir daha hiç kimse ona evlenmeden az evvel oğlan annelerinin baktığı gibi beğeni ile bakmayacak. Hiçbir zaman her şeyi tam olmayacak. Hep ya eksik ya fazla. Şimdi bu anların tadını çıkarsa. Herkes gibi herkes kadar olduğu bu günlerin. Ama Gülahter'in gözü yollarda. O mavi büyük otomobili bekliyor. Her yaz gibi bu yaz da gelecek o araba. Gülahter artık peşinden koşturmuyor tabi ama pencerenin ardından heyecanla bakmayı da ihmal etmiyor arabadan inenlere. Her zaman aynı üç kişi. Dizine kadar uzanan çizgili elbisesi ve çenesinin altından bağladığı küçük ipek eşarbiyle uzun ince bir kadın, takım elbiseli, fötr şapkalı, kadından biraz kısa bir adam ve sıska bir oğlan. Dahası uzaklardan gelmiş, baktıkça daha da büyüyen kocaman mavi bir otomobil. Birden annesi olsam, babası olsam Gülahter'in. Bütün perdeleri kapatsam, cama yaklaştırmasam onu. Hatta yaksam kül etsem şu otomobili. Yine de engel olamam gitmesine değil mi? Biliyorum olamam.

Perşembelerden biri.

Nişanlı kaldığı bir yıl içinde kilo aldı Gülahter. Orada bulamazsın bulsan da yiyemezsin diye ha bire yedirdi annesi. Aksi gibi nişanlısının da iyice kemikleri sayılıyor. Yan yana geldikleri yok ya gelseler biraz garip duracaklar. Sıska nişanlı ilgisiz, dalgın, çekingen bir delikanlı. Daha çok kayınvalidesini görüyor Gülahter. Uzun, ince, sık giyimli, asık suratlı, soğuk tabiatlı bu kadının, Gülahter'in konu komşu görsün diye babaevine serilmiş üç bavulluk çeyizine bakarken dudaklarının ucu küçümsemeyle kıvrılıyor. Kızcağızın çekik gözleri, kırmızı yanakları, inceliğini kaybetmiş vücudu, kısa boyu gözüne batıyor. Küçümsemesi artıkça memnuniyeti de artıyor. Gelini ondan daha fazla değil, bu hoşuna gidiyor. Sadece daha genç o kadar diyor ki birinden genç olmak iyi bir şey de olabilir kolayca kötü bir şeye de dönüşebilir. Gülahter ise, her şeyden habersiz, heyecandan iyice kızarmış yüzüyle, üç bavulluk çeyizinden hoşnut ikinci anne olarak görmeye hazır olduğu kayınvalidesinden takdir bekliyor. İşin aslı bir Akdeniz köyünden, yabancı ve uzak bir ülkenin soğuk başkentine gelin gitmek üzere olan bir kız, ömrünün kalan kırk yedi yılı boyunca mücadelede edeceğini bilmediği kadına; kadın aynı kırk yedi yıl boyunca sürecek

mücadeleyi kimin kazanacağından şimdiden emin bir hâlde kıza bakıyor. Kız toyca, kadın hazla. İşte tam şu an aralarına girsem, çeksem Gülahter'i kolundan, dışarı çıkarsam. Tamam desem madem gideceksin git ama içerideki kadınla savaşıma. Çünkü yenileceksin. Hiçbir zaman ondan daha becerikli, daha uzun, daha zayıf, daha asık suratlı, daha kem sözlü, daha sağlıklı, daha şık, daha muktedir hatta ve hatta daha uzun ömürlü olamayacaksın. Evet yanlış duymadın. İçerideki kadın, senden sonra ölmeyi başaracak kadar galebe çalacak sana. İşte bu yüzden savaşıma, kazanamayacaksın. İnandırمام ki. Ah inandırمام ki.

En güzeli cuma.

Gülahter'in kucağında bir erkek bebek. O uzak yabancı ülkenin bir hastane odasında büyülenmişçesine bakıyor kucağındakine. Seni ben mi doğurdum diyor içinden, seni ben mi doğurdum. Sıksa koca eve dinlenmeye gitti, çabuk yoruluyor. Bir yerde fazla kalamıyor, fazla konuşmuyor, fazla görünmüyor. Varlığı da bedeni gibi sıksa. Kayınvalidesi nedense henüz gelmedi. Gülahter'i terbiye ediyor galiba. İnsanın ilk doğumunda, ilk lohusalığında elinin ayağının birbirine nasıl dolanacağını biliyor. Geç gelerek gelininin kendisine ne kadar muhtaç olduğunu göstermek istiyor olmalı. Ah annesi burada olsaydı, yengeleri, ablaları, kardeşleri. Kendi canından biri. Yaban eller hiç bu kadar yaban olmamıştı. Neyse ki dillerini öğrenemediği hemşireler sahip çıkıyor ona da bebeğine de. Gerçi her şeye rağmen mutlu şu an Gülahter çok mutlu. Bebeğinin ipekten ellerine bakıyor, minik burnuna, onu arayan ağzına, kapalı gözlerine. Baktıkça mest oluyor. Yalnız değil artık, kucağında ona ait küçük bir can var. Şimdi ortaya çıkıp bir şey söylemenin zamanı değil. Yıllar içinde beş çocuk arasında paylaşılacak olan, inişli çıkışlı, gelgitli, bir duygusal uçtan hızla öbür duygusal uca savrulacak anneliğinin muhtemelen en mutlu, en doygun, en dengeli zamanını yaşadığı şu an, ona bir şey fısıldamanın anlamı yok. Ama mümkün olsa kendi kendine kırmızı bir kurdele taktığı saçlarını okşamak isterdim tabi. Bir tencere ayran aşı yapıp getirmiş olmak isterdim. Kaşık kaşık yedirmek isterdim taze anneye. Mümkün olsa...

Cumartesi miydi ki?

Gülahter beş çocuğu, sekiz torunu, üç gelini, iki damadı, hâlâ sıksa olan kocası ve yaşlanmayan kayınvalidesiyle birlikte yeni aldıkları evin bahçesinde. Çocuklar mangal yapıyor. Gülahter bugün biraz rahatsız. Gerçi artık et, salata, çay, tatlı, bulaşık hiç biri ona bakmıyor. Doğdukları ülkenin dilini ana dillerinden daha iyi konuşup anlayan torunları dahi işlerin ucundan tutmaya başladı. Gülahter kayınvalidesiyle birlikte oturuyor; geçen kırk yedi yıl boyunca olduğu gibi, her an tetikte, en iyi savunmayı nasıl yaparım derdinde, hep duyduğundan daha keskin bir söz söyleme telaşında... Bahçenin her köşesin-

de birileri var. Gülahter'in ailesi. Peki, anne babası, kardeşleri, yeğenleri, amcası, dayısı, kuzenleri... Gerçek aile hangisi? Gülahter, damatlarının yanında rahatken gelinlerinin yanında rahatsız. Seneler oldu nasıl davranacağını hâlâ bilmiyor. Bir şefkatli bir ilgisiz, bir sıcak bir soğuk, bir tatlı dilli bir kem sözlü, yani bir içinden geldiği gibi bir gördüğü gibi... Gelinler idare etmek isterlerse ediyorlar. Etmezlerse arada tatsızlık çıktığı da oluyor. En yumuşak etler yine büyük nineye gidiyor. Gülahter'in pek iştahı yok. Sabahtan beri ağrıyan başı dayanılmaz bir hâl aldı. Bütün vücudunu ter bastı birden. Oturduğu sandalyeden kayıp düştü sanki. Gözünü bir açtığında ambulansa bir açtığında hastanede idi. Büyük oğlu telefonda konuşurken pencereden dışarı bakıyor, ortanca oğlu duvar dibine çökmüş ağlıyor, büyük kızı oradan oraya koşturuyor, küçük damadı şaşkın ne yapacağını bilemiyor. Kocası yine yok. Gülahter'in gözü birden kayınvalidesine takılıyor. İşte orda. Yine buz gibi, yine asık suratlı, yine zayıf, yine uzun, yine şık. Kim getirmiş onu buraya? Gülahter onun karşısında böyle savunmasız, böyle çıplak, böyle ölmek üzere olmak istemiyor. Ha şayet ölüyorsa da bu anı onunla paylaşmak istemiyor. Kaçmaya saklanmaya çalışıyor. Ama üstünde başka türlü bir ağırlık var kıpırdamıyor. Kayınvalidesi Gülahter'in, kilosunu üç haneli rakamlara çıkarmış bedenine tiksintiyle bakıp, o kadar yersen olacağı buydu, diyor. Gülahter'in başından sonuna kadar iyice duyup anladığı son cümle olacak bu. İçine bir zehir akıyor. Onu tansiyon mu yoksa bu zehir mi öldürüyor? Tutsam o zehri, alsam Gülahter'den, kendi içime atsam, bir kez olsun o dudaklardan dökülen sözlerle üzülmeye mâni olsam. Neden gücüm yetmiyor hiçbir şeye. Neden engel olamıyorum ölüp giderken gözlerinin, aklının, söylenmemiş sözlerinin; çocuklarında değil torunlarında değil kocasında zaten hiç değil, kayınvalidesinde kalmasına. Ah ne kadar güçsüz ne kadar hiç kimseyim. Öyle ya Gülahter'in uzaktan tanıdığı biriyim alt tarafı, haddimi bilmeliyim. Adımı bilip bilmediğinden dahi emin değilim. O benim hep dikkatimi çekecek, ben onun dikkatini hiç çekmeyeceğim.

Elimde kalan bu pazar gününü söyleyin kime vereyim?

YUNUS NADİR ERASLAN

KURT MASALI

Bir cılga yol bulmuştum. Yol Albız Mağara'sına değin uzanıyordu. Karanlığa kalmak böyle zamanlarda tehlikeliydi. İlçeye her gidişimde anam, dedemin Çanakkale'den getirdiği ve ondan bize kalan tek yadigâr hamayılı boynuma asar, korktuğum tüm cümleleri söylemeye başlardı. *“İssız dağ başlarından, çöl yalnızlığından, fırtına bozgunundan, kanlı ay gününden, tufan çağından, Nemrut ateşinden, üflenlen düğümlelerden, girilen kör kuyulardan, önüne çekilen setlerden, uzayan geniş hendeklerden, bakan kem gözlerden, kurulan tuzaklardan, yutulan ağıllardan...”* Dua faslında sesi iyice kısılırdı. Dudaklarının kıpırtısını seyrederken annemin dudağıyla kalbim arasında akan yemyeşil, ipince ışık yolunu ikimizden başkası göremezdi. O zaman kalbim genişler, göğsümde huzurlu bir elmas taşıdığımı hissederdim. Hamayılı kalbimin hizasına koyardı.

Karataş tüm heybetiyle karşımda dikiliyordu. İkinci savuşalı epey olmuştu. Güneş Albız Mağarası'nın arkasından aşağı inmeye hazırlanıyordu. Yüküm ağırlaşmıştı. Sırtımdaki pekmez küleğini Karataş'ın dibine koyup az bir soluklanırsam belki akşamın alacasında, karın parıltısıyla Albız Mağarası'nı savuşabilirdim. Albız Mağarası'nın önünden karanlıkta geçeni hiç duymamıştım. Köyün efsaneleri orada barınmış. Şeytan kulağına kurşun, köyün tüm kaybolanlarının orada olduğu söylenirdi.

Pekmez küleğinin üzerine oturmuş çıkınımdan anamın hazırladığı kavurma dürümünü çıkarıyordum ki cılğanın kenarındaki çalılardan gelen hışırtıyla irkildim. Çalılıkların arasında beni gözetleyen iki çift göz gördüm. Dürümü çıkına koydum. Kalbimin üzerindeki hamayılı yokladım. Burada annemin duasını avazım çıktığı kadar bağırmalı canavarın gözüne üflelemeliydim. *“İssız dağ başlarından, çöl yalnızlığından, fırtına bozgunundan, kanlı ay gününden, tufan çağından, Nemrut ateşinden, üflenlen düğümlelerden, girilen kör kuyulardan, önüne çekilen setlerden, uzayan geniş hendeklerden, bakan kem gözlerden, kurulan tuzaklardan, yutulan ağıllardan...”* Bayılmışım. Ayıldığımda köyün çoban köpeklerinin ayakucumda beklediğini gördüm. Sesime gelmişler. Dürümümü onlara verdim.

Köye vardığımda evlerin bacaları daha tütüyordu.

Gece ocağın başında anam ayaklarımı soğuk suyla ovalarken: “Ah oğul, ah oğul, Albız Mağarası’nın önünden gece geçirip seni bana sağ salim getirene kurban olayım!” diyordu.

O gece anam hamayılı boynumdan çıkarmadı.

MESUT DOĞAN

HİKÂYENİN ADI MI?

S. Emre Doğan'a

Kapının girişinde, komünist ülkelerin geniş meydanlardaki büyük bir heykel gibi uzun boylu kendinden emin ayakta duruyordu. Sırada bekleyen tuhaf kılıklı insanlara bakıldığında içerisi hakkında bir tahmin yapılabilirdi. Ama nedense hepsinin gözlerinde ona karşı gizli bir saygı ve çekinme vardı. Uzun sırada bekleyen insanları onarlı gruplar halinde masalara yönlendiriyordu. Önce sıradaki insanları inceliyor, çoğunu tanıdığından onları kolayca masalara yerleştiriyor yeni gelenleri ise onların arasına kendince tuhaf bir ölçüğe göre dağıtıyordu. Ama bu dağıtımın sırrını kimse bilmiyordu. Grup oluşturan ve aynı masaya oturmak isteyen kişilere asla müsaade etmiyor kafasındaki sıralamaya onları da sokuyordu. Onu gördüğümde aklıma bir senfoni orkestrasındaki saz gruplarını sağa sola yerleştiren birisi geldi. Aradığı şey masada oturanların şahsi çabalarından çok bütünsel bir uyum yakalamasıydı. O nedenle her masada kendini göstermek isteyen ve öne çıkmaya yeltenen hiçbir insana acımıyordu. Bütünsel uyumun içinde o da herkes gibi erimeli ve etrafı rahatsız edecek ahengi bozacak bir şey yapmamalıydı. Ona bu yüzden kendimce üstat demeyi uygun buldum. Masalara yerleştirilen insanların gürültü seviyesine, kaşık çatal seslerine, yeme hızlarına baktığımda üstada olan saygım daha da arttı. Böylesine dengeli bir ayarlama ancak bir usta tarafından yapılabilirdi. İnsanları masalara yerleştirirken onun kafasında zamanla oluşan sayısız kriterin işlediğini fark edip ürperdim. Bazen bir masadan kulağı rahatsız eden bir ses yükseldiğinde üstat hemen devreye girip o kişiyi masadan kaldırıp başka bir masaya geçiriyordu. Kendisi ayrı bir bölmede yemek yerken kulağı sürekli masalardaydı. Bazen kaşığı ağzına götürürken aniden duruyor, sesleri dinliyor, aradığı ahengi ve ritmi yakaladığında yüzünde tuhaf bir mutlulukla yemeye devam ediyordu. Tören öncesinde bütün gün yorgun düşmüş sesler, artan kaşık çatal sesleriyle bir orkestra gibi canlanıyor, masalara gelen her yeni yemekle

ayrı bir boyuta geçerek tıpkı bir vadiden ovaya dökülen güneş ışığı gibi insanların yüzlerinde bir gülümseme gibi yayılıyor, genişliyor ve herkesin içini garip bir hisle ısıtıyordu. Üstat ise ara sıra masalara doğru bakıyor, gözlerini kısarak duyduğu seslerin ahengi ve yüzlerdeki değişen mutluluğu kafasında garip bir orantıyla hesaplayarak bundan garip bir haz duyuyordu.

Bir gün ben de arkadaşlarımla bir grup oluşturup sıraya girdim. Üstat bizim yeni olduğumuzu hemen anladı ve hepimizi ayrı masalara dağıttı.

Yuvarlak ve büyük büyük masaların etrafına onarlı gruplar halinde neye göre dizildiklerini bilmeyen insanların kulağı o sesteydi. Top sesine benzer bir ses duyulduğunda üstat, temiz yüzlü bir adama bir el hareketi çekiyor ve işaret fişğini atıyordu. Temiz yüzlü adam masadakilere küçük bir dua ettirerek yarışı başlatıyordu.

Yuvarlak masalarda yemekten önce konulan salata tabakları, ayran, iki sürahi su vardı. Önce masadaki konum ayarlaması yapmak gerekiyordu. On kişilik masaya üç büyük kâse de çorba geliyordu. Her kâseye üç kişi kaşık sallarken onuncu kişi muallâkta kalıp ne yapacağını nereden yiyeceğini düşünene kadar çorbalar hızla bitiyordu. Her masada iri yarı birkaç adam eşit bir şekilde bulunduğundan bu profesyonellerden çorbayı korumak için tam elinin uzandığı hatta ayran kutusunu koyuyorlardı. Ama adamlar elleriyle onu devirip çorbaya ulaşıyordu. Sonra ayran kutusunun ağzını açıp koymaya başladılar ve adamlar ayranı devirmemek için ellerini fazla uzatamadılar. Ayran hem dost hem düşmandı. Yemekle birlikte içilirse kesilip fazla yiyemiyorduk. Zamanla çoğu katılımcı bu adamların saldırısına karşı yeni yöntemler aramaya başlamıştı.

Çorbalar bitince ortaya büyük bir tepside tepeleme etli pilav geliyordu. Pilava on kişi birden kaşık daldırdığından en savunmasız yemek oydu. Masadaki Çingene kılıklı zayıf gençlerden korkarken onların yemek yeme hızlarının düşüklüğü bizi sevindirir de kırk yaş üstü dayı ve amca kılıklı adamların yemek yeme hızı ve tekniği bu sevincimizi alıp götürüyordu. Bu tip amcalar hamallık işinde de en sağlam vücuda sahipti ve eşyayı kırıp dökmeden en iyi onlar taşırlardı. Sırtı ve ensesi oldukça geniş olan bu tiplerin boyunları da sürekli ağır eşya taşımaktan uzamıştı. Bu amcalar arasında da oyunlardaki bölüm sonu canavarı cinsinden daha çetrefilli ve tehlikeli olanları da vardı. Bunların içinde ise “kombinasyon sendromlu” olan bir dayı vardı. Sadece ön alt çenede bebek gibi birkaç kesme diş olan bu adam, iri yarı, oldukça kilolu birisiydi.

Bir gün yanımda iki yeni arkadaşla bu adamın masasına yerleştirildik. Üstat benim bu dayıyla baş edebileceğimi tahmin etmişti belki de. Adamı masada görünce bu adam arkadaşlarımı da yer diyerek kısa süreli bir korku yaşadım. Onunla ben karşılaşmalıydım. Sendromlu dayı masaya oturur oturmaz hâkimiyetini çoktan ilan etmişti. Çingene çocuğu kılıklı birisinin kolu-

nu usulca bükerek onu masadan kovdu. Onun sandalyesini üstat görmeden masanın altına sokarak masayı dokuz kişiye düşürüverdi. Yemek başlamadan bir boğazı kısmıştı masadan. Onun kaşığını da alıp cebine koyunca beni iyice korkutmuştu. Sonra tüm tabakları kafasına göre kendisi yerleştirmeye başladı. Buna müdahale edilmeliydi. En azından bir sürahi suyu yanıma çekip onu kurtarmıştım. Sendromlu dayıyı ne kadar hafife aldığımı işaret fişeği atılınca daha iyi anladım. Bir insan ne kadar hızlı yemek yiyebilir ki diye sorardım kendime ama hep daha ötesi varmış. Kilolu adam çorbaya altmış derecelik bir açıyla eğildi ve sayılamayacak kadar hızlı bir el hareketiyle dört beş kaşık çorbayı ağzına doldurup geriye doğru keyifle yaslandı. Tıpkı bir pelikan kuşu gibi torbasını dolduruyor ve geriye doğru yaslanıp onları yutuyordu. Biraz soluklanıyor, salata gibi şeylerden alıyor ve sonra tekrar eğiliyor, hızla ağzına çorbayı aynı sayıda depolayıp işine devam ediyordu. Adam geriye yaslanınca biz çorbaya ulaşabiliyorduk. Bu manzarayı görünce içimden çorbayı kaybettik ama diğer yemeklerden ümidi kesmemek gerekir diye geçirdim. Sendromlu dayı hiç ekmek yemiyor ve sürekli kaşığını çalıştırıyordu. Çorba bitince pilav gelmişti ama tepsi daha havadayken adam iki kaşık pilavı midesine çoktan indirmişti. Pilavı da kaybedeceğimizi anladım. Pilava kaşığını daldırdığında kaşık adamın önünden tepsinin diğer kenarına dek tıpkı toprağı süren bir pulluk gibi düz bir çizgide hızla gidiyor, tepedeki etleri açtığı yola dökerek kaşığını geri çekerken etlerin çoğunu önüne yıkıyordu. Onun açtığı yolu kapatmak için var gücümüzle uğraşsak da onunla baş etmek neredeyse imkânsızdı. Adamın sadece ön dişleriyle bu kadar hızlı yemesi anlaşılır gibi değildi. Ağzını tıka basa doldurup pab pab sesleriyle çenesini oynatması ve çiğnemedi onları yutması korkunçtu. Masada adeta satranç oynuyorduk. Pilav da kısa sürede bittiğinde “lanet olsun bu alçağa, ekmeği bari kaptırmayalım” diyerek hızla ekmeğe doğru bir hamle yaptım. Ama adam basket topuna elini pat diye koyar gibi pidenin üstüne elini atıp onu önüne çekiverdi. Kendi pidesiyle birlikte iki pidesi olmuştu. Onları koltuğuna kıştırıp yalanarak gittiğinde hepimiz birbirimize çaresizce bakakaldık. Ondan sonraki karşılaşmamızda sendromlu dayının yanına değil uzağına oturarak ondan bir derece kendimi korumayı öğrendim. Sendromlu dayı bazen yaşadığı şehrin zenginlerine küfürler saydırıyor ve isim isim onları sayarak bu kişilerin zekâtlarını tam olarak vermediklerinden yakınıyordu. Onlar görevlerini tam yapsaydı biz aç kalmazdık diyerek bizi lafa tutuyor ve bu arada tatlının yarasını da götürüyordu.

Kilolu ve sendromlu dayıdan sonra çelimsiz, fare kılıklı, üzerinde kendisine bol gelen bir ceket giyen ve evsizleri andıran bir adamla aynı masaya oturtulduk. Üstat bizi sınav yapar gibi gittikçe soruları zorlaştırıyordu. Her şeyi toplama olan bu çelimsiz adamdan korkmama gerek yok diye düşündüm. Yaşa-

mı da parçaları kaybolmuş ama birkaç farklı puzzle parçalarının zorla bir araya getirilmiş hali gibi ekleme ve tuhaftı. Yemek yeme hızı sendromlu dayıyı kat kat aşan bu çelimsiz adam ondan da korkunç çıkmıştı. Kendi çorba kâsesinden yemekle kalmıyor aynı anda bizim kâselere de saldırıp onlardan da yiyordu. O akşam da kötü bir yenilgi daha yaşadık. Adam arsızlıkta limitleri zorlamış, kendisine konulan tüm sınırları ihlal etmişti. Adamı, çizilen hiçbir sınır kesmiyor, kendi yerken bile karşıdakilerin ne yediğini sayıyordu. Çelimsiz adam masayı silip süpürmekle kalmamış kalan tüm parça ekmek ve diğer yiyecekleri de bir poşete doldurmuştu. Tam giderken dışarıda sigara içen birkaç kişiden sigara alıp uzaklaştığında bir an sendromlu dayıya ne kadar haksızlık ettiğimi düşündüm.

Bazı günler kılığı kıyafeti düzgün adamlar da gelmeye başlamıştı. Zengin oldukları her halinden belli olan bu adamlar cimriydi. Üstat bu adamlara asla ayrıcalık tanımıyor onları da kafasındaki saz grubuna ekliyordu. Sendromlu dayının sövüp saydığı kişiler bunlar olabilir miydi?

Son gittiğimde üstat tüm vukuatlı tipleri aynı masada toplamıştı. O masa bizim de ayak basacağımız, akliselim bir insanın kolay kolay yaklaşacağı ve oturacağı bir masa değildi. Sendromlu dayı, çelimsiz fare kılıklı adam ve daha niceleri o masadaydı. O akşam o masada büyük hileler ve taktikler dönmüş-tü ama ben uzaktan hiç birini anlayamadım. Hangisi doydu hangisi masadan aç kalktı belirsizdi. Hiç birisi o akşam ne yediğini hatırlamadı. Fakat hepsinin dışında sanki kebab yemişler gibi birer kürdan ve yüzlerinde masayı sadece kendisi temizlemiş gibi yersiz ve gereksiz bir gülümseme vardı. Üstat ise bu eşleştirmeden ortaya çıkan musiki ve sanatı anlayamamış gibiydi. Kafası oldukça karışık.

- a. Hüsnüniyet Lokantası
- b. Belediye Aşevi
- c. Gönül Kırmaz Hacı Baba Lokantası
- d. Yukarıdakilerin hiçbirisi

ZEYNEP SATI YALÇIN

DAĞIN ÖTE YÜZÜ

Gecenin tazecik uykulara daldığı demdi. Karanlığın yorgunluktan şeffaflaşmış elinin perdeleri ağır bulup da kenara itemediği bir vakte girmiştım. Vakit, karayla aktan başka bir şey değildi. Dağ gibi bir kitap vardı elimde, okunup bitirilmeliydi. Bitmesi yetmezdi, anlatmak üzere anlaşılmalıydı da. Sayfalar, gözlerime değmeden çevrilip duruyordu tedirgin parmaklarımın arasında. Dünyanın satirik boşluğuna lirizme bulanmış kelime kuşları uçurmaya hevesli çalışkan ellerim...

Gündüz olsaydı, camı açabilseydim, çayım elimde dışarıları seyretseydim, bütün sorumluluklardan, koşup durduğum uzun yollardan azade, kafamın dışını da biraz dinleyebilseydim... Karşıda dağlar vardı; kışın başı dumanlı, yazın mor gölgeli, bunaldıkça bakıp bakıp nefes aldığım dağlar... Nefes alırken de Anka'nın Kaf dağından yorgun argın dönüp görkemli, ipek hışırtılı kanatlarını bir yelpaze gibi çırparak tüy gibi usulca indiğini, ak köpüklü bir derenin kıyısındaki zümrüt çimenlerde dinlenmeye çekildiğini, huzurlu bir uykunun kollarında aydınlık düşler gördüğünü, düşlerinde benim de bulunduğumu düşünürdüm. Ama gecenin ortasıydı.

Sahiden böyle kafamda kurguladığım gibi miydi dağın öte yüzü? Belki de ben şimdi Anka'nın düşünün bir cüzündeydim. Gerçek nerede başlar, nerede son bulurdu, düş nerede biterdi bir bilseydim... Görmeden ne bilinirdi...

Hayat güzel, dedim. Pek fazla demezdim, kendime hayret ettim, hayatı şu an güzel kılan neydi ki, dedim... Dağ gibi kitap bana hiç yardımcı olmuyordu, sorularıma cevap vermiyordu da başka başka şeyler anlatıyordu, anlattıkları hiç ilgimi çekmiyordu bu akşam. Yorulan bedenimin, satırlarla karmaşık beynimin şu kömür karası gecenin içinden geçerek bir aydınlığa doğru gidip yumuşacık ışıklar içinde, ışık olduğu bile belli olmayacak durgun bir aydınlık içinde, gezmeye çıkacağına duyduğum umuttu belki de. Gez ki göresin, gör ki bilesin dedim kendime. Dediğimin arkasında durabilecek miydim, bilemezdim.

Hiçbir esinti yoktu havada. Gözlerimde karanlığın yumuşak elleri dolaşı-

yordu inatla... Perdelere güç yetiremeyince zayıf göz kapaklarımı hedef almış olmalıydı. Zavallı karanlık... Zayıf üzerinde güç denemesi yapmak kolaydı, ama izin vermeyecektim ona, pasif bir direnişle karşı koyacaktım. Parmaklarım pes etmişti, gezisine ara verip çoktandır aynı sayfada mola vermişti. Aklımsa dağın öte yüzündeydi.

Şimdi yola çıkabilir, dağın öte yüzünü görebilirdim. Bunu yapabiliirdim. Umut varsa, hayat güzel görünürdü gözüme. Öyleydi ya, hayat güzeldi, güzel...

Yola çıkmış gidiyordum. Yürüyor muydum, koşuyor muydum, yüzüyor muydum, uçuyor muydum ayırt edemeyecek kadar dağa dönük dalgın bir merak içindeydim.

Sıcaktı, terlemiştim, terlemeyi sevmiyordum. Baygın yaz çiçeklerinin kokusuna keskin bir biçilmiş çimen kokusu da karışıyordu. Kokulardan zengin bir bahçe usul usul açılıyor, dağa doğru uzayan incecik bir patika örüyordu önümde.

Nice sonra karanlığın eriyip de aydınlığa karıştığı vakitte dağın ardına varmışım. Temiz havadan başım dönüyordu. Durgun bir aydınlığın içindeydim, gözlerim ak köpüklü dereyi, ipek hışırtılı yelpaze kanatlarını yaymış dinlenen Anka'yı arıyordu. İleride, ağaçların loşluğunda, beyaz bir duvar, mavi çerçeveli bir pencere görünüyordu, tabloya sığmamış da buraya doğru taşmış çasına durgundu, oraya doğru yürüdüm.

Geniş bir meydana, tek katlı, yüksek girişli bir evin ahşap sahanlığının önündeydim. Bu sessizlik bu durgunluk insanı huzurdan deli edecek gibiydi. Kalbimde bir serçe kuş çırpınıp durdu nedensiz. Onu gördüm birden, hiç beklemiyordum, telaşlandım. Burada ne işi vardı? O da mı dağın öte yüzünü, Anka'nın düşünüyüşünü merak etmişti? Kırmızı mavili ağaç desenli bir kadifeyle kaplanmış olan ot dolu yastıklara yaslanmıştı. Kafasını kaldırıp da yüzüme bakmadı hiç. Bakmasını zaten, utanırdım. Sevmekten utanmamalıydım, ama elimde değildi, utanıyordum. Ben bakayım, ama o bakmasın bana diyordum. Elim ayağım dolaşacak, döküp devireceğim, o bu dolaşıklığı fark edecek diye korkuyordum. Aynı kederli hâl içindeydi. Bu kederli hâl onun en doğal parçası gibi, başka türlü olması mümkün değil gibi, olmasa eksik kalır gibi, başka kimseye yakışmayacak gibi ona yakışıyordu.

Karanlığı süpürmekten mi, kara bir eşyayı tamir etmekten mi nedir, karıp kirlenmiş ellerini birbirine kenetlemiş, havaya diktiği sağ dizinin üzerine koymuş oturuyordu yastıkların önünde. Sol dizini altına almıştı. Geldiğimi görmüştü, ama görmemiş gibi yapıyordu. Böyle yapmak ona çok yakışıyordu. Coşkusunu içinde kaynatıp içinde pişiriyordu. Bense köpük köpük taşanlardanım.

Gülümsüyordum durgun aydınlığa, onunsa yüzündeki sert çizgiler yumuşamıyordu. Konuşmuyordu, konuşursa cevap vermem gerekecek, dilim dolaşacak, kelimelerimdeki heceler birbirine çarpıp yanlış yerde konaklayacak, o

bu çarpışmayı anlayacak diye korkuyordum. Serçe, içimi sıkıştırıp duruyordu.

Sudaki bütün olumsuzlukları giderdiğine inandığım için alıp mutfak masasına koyduğum toprak testi elimdeydi, pet şişe yerine bu ağır testiyse mi gelmiştim buralara kadar? Varlığını elimde duyumsamamıştım hiç. Böyle tuhaf şeyler yapmaya başlayışma şaşırmadım, kafam yerde ayaklarım havada kitap okumalar, ağaçları kucaklamalar, kedilerle konuşmalar, lüzumsuz çene yarıştıranlara sadece gülmekle yetinmeler falan filan... Bir süredir bu hâllerime alışmıştım.

Yemyeşil çimenler ahşap sahanlığın dibinde zümrüt saçılmış gibi ışıldıyordu, etrafta koyu yeşil yapraklı, koyu gölgeli, güçlü, sık ağaçlar... Belki de bu orman, penceremden gördüğüm noktaya dek uzanıyordu... Sahanlık, aralıklı kalın ağaç korkuluklarla çevrelenmişti. Her şey doğal ve güzeldi, hayatın çabuk uçuveren bazı anları gibiydi, güzeldi işte.

O kıpırdandı birden, ağaç korkuluğun dibinden ellerini uzattı dışarıya doğru. Müşfik bir kadın oldum o an, konuşmadan anladım ne istediğini, top- rak testiden ellerine su döktüm biraz. Elleri tek bir ovuşturmayla tertemiz oldu, ak pak ışıyla sular damlatırken beni hayrette bırakıyordu. Onca karanın sa- bun kullanmadan arınmış olması, elbette hayret edilecek bir durumdu.

Ellerine su dökerken de bana hiç bakmadı. Bakmasını zaten, utanırdım.

Elleri yara bere içindeydi. İçim doldu. Derisi yer yer soyulmuş, çizilmiş, ama bembeyazdı. Gözlerimi silip silip baktım tekraren. Kendiliğinden biten merhamet çiçekleri boy verdi içimde... Bu da çok çabuk oldu. Duyduğum his, solgun bir çiçeği öpüp koklamak can vermek isteği gibiydi, acısı ancak böyle geçermiş gibiydi. Yine de bunu yapmadım ama. Acıyorsa da acıymıyor gibi dav- ranıyordu o da. Bakmaya devam ettim yüzüne, ıslıklı geniş alnına. O kafasını kaldırıp bir kez bile bakmadı bana. Ben bundan çok memnundum.

Tek bir kelime etmedik, iyi ki etmedik. Sesler halka halka yayılır belki de asılı kalırdı bir ağaç dalına, bir çiçek yaprağına, bir kuşun teleğine, sesimiz orada kalırdı, bizde kalması daha iyiydi. Rüzgâr yoktu, yine de ayaklarımın ucuna usul usul kuru yapraklar düşüyordu kendiliğinden. O korkuluğun ar- dında, ben dışında sessizce duruyor, tablo durgunluğundaki çevreyi tablonun bir parçasıymış gibi durgunca izliyorduk. Neyi düşünüyorduk, neyi bekliyor- duk bilmeden, sessizce, öylece, sadece izliyorduk. Belki de gözlerimiz Anka'yı arıyordu. O da Anka'nın düşünde olmayı düşünmüş müydü, soramıyordum.

Aydınlık öyle fazlaydı ki, umduğumdan çok öteydi, gözlerimi kamaştıran bu aşırılıktan uzaklaşmalıyım. Değişik bir yerdi, durağan bir görüntüde hız- la değişen birbirine dolaşıp bulaşan duygular, istediğin gibi değil, ama başka türlü olmayacağını kabul ettiren bir ikna olunmuşluk hissi ve hızlı karar alıp uygulamaya koyabilme gücü veren havasıyla alışmadığım daha evvel hiç ben- zerine rastlamadığım bir yerdi. Zaman da durağandı, gölgeler hiç yer değiştir-

memiş, uzayıp kısalmamıştı. Sonsuzluk hissinin ürpertisi, bir kuş tüy döker gibi dokunup geçiyordu. Buradan uzaklaşmalıydım.

Aldığım kararları hemen uygulamaya koymak için dönüp gitmeye davrandım, arkamdan geldiğini ayak seslerinden hissettim. Aşağıya inen yol çok dikti, nasıl döneceğim korkusu içime düşmüş bir kıvılcımdı. Anka'nın nazenin kanatları yakın olsa bu kıvılcımla tutuşurdu, düşünün içindeki her şey tutuşurdu, göremeyişimin sebebi buydu demek... Korkuyla incedim etrafı. Dağın en üstünde olduğumuzu, buranın bir yayla olduğunu o an anladım. Gelirken bu korkunç yolları nasıl tırmanıp geldiğimi hiç hatırlamıyordum.

Dönüş kolaydır derler, oysa geliş çok kolay olmuştu, hangi yollardan yürüyüp hangi kayalardan tırmanmış, hangi derelerden atlamış, hangi ormanları aşmış, hangi şehirleri kasabaları köyleri geride bırakmıştım hatırlamıyordum. Bir tek çiçek ve çimen kokusu kalmış aklımda.

Bir rüzgâra binmiş olmalıydım o an.

Ayağıma batan bir çalı çırpı olmasa da elbiseme yapışmış birkaç pıtrak, yavaş yavaş bir iki soluk renkli şeffaf böcek kanadı vardı. Böylece gelmişim işte.

Şimdi ağır yüklerle döner gibi ağırdım, hiçbir yüküm olmamasına rağmen çok ağırdım. Belki de ben, onun kederini yüklenmiş gibi kendimi ağır sayıyordum. Aşağıda tek tük insan siluetlerini görebiliyor, kalabileceğime değil, inebileceğime dâir yeni umutlar ekiyordum içime. Filiz olup olmayacağını anlamak için beklemek, ölçüp biçmek lazımdı. Burada donmuş bir zamanın içindeydim, neyle ölçecektim? Gidebilir miydim? Biraz sabretsem anlayabilirdim.

Ama ben çok sabırsızdım...

Umutların yeşermesini veya çürümesini beklemeden yola düşmeliydim. Güçlü bir insan olarak böyle yapmalıydım. Yeşeren dal olursa bana kadar uzanırdı nasılsa. Böyle inanıyordum.

O arkamda duruyordu, hâlâ sessizdik. Dönüp baktım yüzüne, hâlâ yüzüne bakmıyordu. Bakmasa da biliyordum benim için endişelendiğini, benim için kalkıp geldiğini... Biliyor muydum sahiden? Bilmek delil gerektirirdi, delilim yoktu benim, hislerimden başka tutunacak bir tek dalım yoktu. Delilli birçok şeyin altının boş çıkması güvenimi sarsmıştı nicedir, bu sefer hislerime güvenmek iyi gelirdi belki.

Şüphe etmeli miydim yoksa?

Belki o da utanıyordu sevmekten. Belki de sevmiyordu. İkisinin de hiç delili yoktu.

Git demedi, kal da demedi, kederli hâliyle öylece durdu. Bütün irade bana aitti, özgürdüm. Korkacak bir şey yoktu, bir su gibiydim, durmak yerine akıp giderdim bu zamansızlığın içinden.

Kim iddia edebilir ki suyun da bir korkusu olmadığını...

Dağ yüksek, kayalar sivriydi... Yüksekten korkuyordum şimdilerde. O yüz-

den arkamı dönüp kayalara tutunarak inmek daha güvenli olacaktı. Basamağa benzeyen bir iki kaya kütesine doğru cesaretle adım attım. O endişeliydi, yüz ifadesinden anladım, ben de endişeliydim, düşebileceğimden korkuyorduk... Korkumuzu susarak saklamaya çalışıyorduk birbirimizden. Onun yaralı elleri, düşmeyeyim diye birer güçlü kanat gibi açılmıştı iki yanıma. Delilim buydu.

Peki, korkusu benim için miydi, yoksa ben mi böyle varsayıyordum?

Sadece herhangi bir insana yardım etmek amacıyla ellerini uzatıyor, ben de bunu bana endişelenmesine yoruyordum. Oysa böyle bir tehlikede ben değil de başkası olsa yine böyle davranmaz mıydı?

Davranmayacak bir katılığın sahibi olsaydı, kalbim onu sevemezdi, serçe kuş bunca çırpınmazdı.

O zaman yanındaki farkımı nasıl ayırt edecektim? Edemediğim için yıkayınca ellerini, bütün işim bitmişti, dönmeliydim. Ben güçlüydim, yapabiliydim. Tek başıma inebilirdim, su gibi akabilirdim. Toprak testim orada kalmıştı, kalsın, onun olsun, dedim kendime.

Aşağıda, çok aşağıda, bir kuşun pike yapabileceği uzaklıkta insan silüetlerini, gri, mavi, beyaz arabaları gördüm, kibrit kutusu kadarcıktı. Evler, dağlanmış lego parçacıkları gibi aşağılarda serpiştirilmiş ağaçların arasında duruyordu. Gittikçe pekişen güvenim damarlarıma güç aşılıyordu. Dönebilirdim.

Saçlarıma boynuma yapraklar, böcek ölüleri, kuru otlar yapışıyordu.

Sırılsıklamdım, ama tuhaf ki hiç bunalımıyordum, yine de terlemeyi sevmiyordum.

Ter değil de yoksa bir yağmura mı tutulmuştum dönerken... Sis yoktu, bulutlar bembeyazdı, rahatsız edecek kadar apaydınlıktı her yer. İnişim nasıldı, çıkışım gibi onun da ilk adımlarımdan sonraki kısmını hiç hatırlamıyordum...

Yine bir rüzgâra binmiş olmalıydım.

Giderken bakmış mıydı ardımdan? Ben basamaklardan sonra hiç dönmemiştim geri.

İyi ki yüzüme bakmamıştı, baksaydı çok utanırdım, elim ayağım dolaşır inmezdim, orada o zamansızlığın sözsüz çırpınışları içinde kalırdım. Olacak şey mi?

Yol bitmişti.

Gündüzün, gecenin içinde eriyip yok olduğu vakitte geri dönmüştüm.

Karanlığın elleri iyice yoruldu gözlerime bastırmaktan, ben dün geceki gibi inatçıyım, bu gece de uyumadım. Çimen kokusuna alışmıştı burnum, yaz çiçeklerinin kokusu ağırlığını kaybetmişti. Parmaklarım yine kitabın arasında kıvrılmış uyuyordu. Boynuma, elime, yüzüme bir kuru ot sapı, birkaç yaprak parçası, tüylü bir böcek bacağı, bir iki sinek ölüsü, uğur böceği kanadı yapışmıştı, delilim çok sağlamdı bu sefer, onlar olmasa dağın öte yüzünü gerçekten gördüğüme inanamayacaktım.

MEHMET AYCI

KAÇAN ÖYKÜ BÜYÜK OLUR

-Abdullah Harmancı için-

Nasıl yazdığını biliyorum.

Cümlelerin doğrusu şu: Nasıl yazdığını bilmiyorum; akıl sır erecek gibi değil. Sanki cümleler kendi kendisini yazdırıyor da yazarın kalemi cümlelerin peşinden gidiyor gibi.

Sen nasıl yazıyorsun?

Yazıyorum da yazamıyorum.

Yazdığım her harf yazıldığı anda sayfanın kenarından kendine bir yol bulup kaçıyor. Birleştirtince diğer harfleri de peşinden sürüklüyor. Hızla bir cümle yazsam, boşluk bırakmasam bile cümle bir karayılan yavrusu gibi sayfanın kenarından akıyor, masadan iniyor, camın kenarından, duvardan bir delik bulup kayboluyor.

Bazen şaşırtıyor beni.

Sağdan sola yazıyorum ya, duruma göre sayfanın üst ucundan, sağından, solundan, üstünden de aktığı, uçtuğu oluyor harflerin, kelimelerin, cümlelerin.

Bazen dikdörtgen sayfada bir ucun cümle bir daire çiziyor önce, cümlelerin başı başını kaldırıyor, bana dil çıkarıyor, kıvrılıp iç içe geçiyor, sonra sayfanın altına akıp saklanıyor.

Bazen bunlar olmuyor da, sayfanın ortalarında bir yerde bir cümle yılanlaşıyor, diğer cümleleri, kelimeleri, harfleri, virgülleri, noktaları, iki nokta üst üsteleri, üç noktaları, kesmeleri, tırnakları yutuyor, gövdesi kalınlaşıyor, kocaman bir yılanla dönüşüyor, kalemin ucunu ısırtıyor, sonra bu oyundan usanıp kütüphaneme akıyor.

Bazen bu yazı yılanı sayfaya kavlıyor. Silgi tozu gibi bir şey.

Bazen sayfaya o kadar sürtünüyor ki o kurşuni renk de aynı yılan gibi gözümün içine bakıyor, dil çıkarıyor.

Bazen sayfayı dişlediği de oluyor.

Peki, sen nasıl yazıyorsun?

Kâğıt bana ne yazacağı mı noktası virgülüne kadar, kaç harf, kaç karakter olduğuna kadar söylüyor, o ne söylemişse yazıyorum.

Ya sen?

Ben kalemin kuluyum efendim.

Sen abi?

Bana Allah yazdırıyor.

Peki, sen abla?

Valla sıfat tamlamalarını sıfat tamlamalarına ekliyorum, başımı yana yaslayıp arada bir saçlarımı savuruyorum, saçlarımın rüzgârı ne söylerse onu yazıyorum.

Sen kardeş?

Benim üç harflilerim var, üç hafilirim var, üç hafiyelerim var, üç havfım var, üç harika yazı cinim var, biri lafzını söylüyor, biri anlamını katıyor, biri düzeltisini yapıyor, ikmal ediyor, öyle yazıyorum.

Siz nasıl yazıyorsunuz?

Doğurur gibi.

Çocuk var mı?

Yok.

Hep düşük, hep düşük, hep düşük, hep düşük...

Siz?

Ben her gece kendimi kopyalıyorum. Yatıp uyuyorum. Kopyam bir şeyler yazıp yayımlıyor. Onlar kitap oluyor. Onunla söyleşi yapıyorlar. Onun yazdıklarını farklı dillere çeviriyorlar. Ödül filan veriyorlar ona. Onu okullara çağırıyorlar. Büyük öykücü filan diyorlar ona.

Ya siz yazlıkçı bey?

Af edersiniz yazıkçı.

Yazıkçı mı, yazlıkçı mı, yazıcı mı her neyse, siz bey?

Ben oltayı atıyorum, ne çıkarsa bahtıma. Bazen balığa grup halinde çıkıyoruz. Ne tutarsak paylaşıyoruz.

Pişirip yemiyor musunuz sonra?

Konumuz edebiyat beyefendi.

MUSTAFA UÇURUM

BOL TEBESSÜMLÜ PSİKOLOJİ

Elindeki küçücük hapı evirdi, çevirdi, başındaki ağrıyı düşündü. Hapa baktı, ağrıyı düşündü. Şimdi bu hap bir suyla birlikte vücuduna karışacak ve hapın içindeki gizli şifa gidip ağrıyı bulup etkisiz hale getirecek. Bunların hepsi psikolojik diye geçirdi içinden.

Ne psikolojiymiş arkadaş. Her şeyin ucu, kıyısı, köşesi hemen psikolojiye çıkıyor. Kaşını çatma, sesini yükseltme, gözünü eğme, yandan bakma, üstten bakma. Ne yaparsan yap hemen bozuluyor psikoloji. En iyisi tebessüm etmek.

İşten çıktı, eve giderken kime rastladıysa selam verdi. Hatta gülücük bile gönderdi. Ne olur ne olmaz, bakışımı yanlış anlarlar, psikolojileri bozulur, bir de bunlarla uğraşmayım diyerek en sevimli haliyle evine ulaştı. Kapının zilini çaldı. Oğlu açtı kapıyı. Hemen atladı kucığına. “Baba telefon.” dedi. Hadi gel de verme. Psikoloji bu. Nasıl bir meretse hemen bozuluyor. Verdi telefonu, mutfığa doğru ağır adımlarla gitmeye başlarken gelen kokuyla birlikte adımları yavaşladı. Mutfaktan gelen tavuk ve mantar kokusu adımlarını iyice yavaşlattı. Allah’ın nimetleri içinde yemediği iki şey varsa ikisi de şu anda mutfığı ablukaya almıştı. Gel de şikâyet et yemekten. Hanımın psikolojisi ne olacak? “Kolay gelsin.” deyip odasına geçti.

Yemekte çatal, bıçak, bardak seslerinin oluşturduğu senfoni ne kadar ruha ve kulağa hoş gelse de bugün salata yesem iyi olacak, öğle yemeğinde çok kaçırılmışım diyerek yemeklere bahane bulma ihtimalini de böylece savuşturdu.

Yemekten sonra kızı geldi yanına. “Baba, sana bir şey diyeceğim.” dedi. Anlatmaya başladı.

“Bugün yazılı vardı. Yazılıdan önce karnım ağrımaya başladı. Öğretmeni-me söyledim. Psikolojiktir dedi. Yine de geçmedi ağrı. Teneffüste öğretmenim kantinde bana şekerli su yaptı. İçtim, karnımın ağrısı geçti. Bak işte, psikolojik-miş dedi öğretmenim. Sence de öyle miydi baba?”

“Öğretmenin öyle dediyse öyledir kızım. Biz öğretmenlerden daha iyi mi bileceğiz.”

Sabah işe gitmek için evden çıkarken kafasında hiçbir şey yoktu. Bildiğin bomboş bir kafa. Ağrı bile kalmamış gibiydi. Buna biraz işkillendi ama üzerinde de durmadı. Yüzüne yapışmış bir tebessüm, içinde sanki bir mehter marşı çınlayıp duruyor gibi kat etti yolları. Yürüyüşü bile değişmiş halde bürodan girdi içeri. Arkadaşları ondaki değişimi fark ettiler. Tamam kimseyi üzmezdi, bugüne kadar kırıcı tek cümle çıkmamıştı ağzından ama bu tebessüm çok eğreti duruyordu yüzünde. Birkaç gündür hep böyleydi. Kendi kendine konuştuğu bile olmuştu.

“İyisin değil mi?” dedi yan masadaki arkadaşı. “İyiyim iyi.” dedi. “Hatta oldukça iyiyim.” dedi yüzündeki tebessümü hiç bozmadan.

Herkesin işine daldığı bir anda “Her şey ben yaşarken oldu bunu bilsin insanlar” dediğini duydu yakın masadaki arkadaşları. “Efendim!” dedi bir tanesi. “İnsan eşref-i mahlûkattır derdi babam” diye devam etti. “Baban mı?” dedi arkadaşı. “Bir şey mi oldu yoksa amcaya?” Bir şey söylemeden işine devam etti. Son zamanlarda böyle kendi kendine bir şeyler söylediğine şahit oluyordu arkadaşları ama ne bir açıklama vardı ne de bir sebep ortada.

Mesai bitiminde masasını topladı. Çantasını eline aldı. Yüzündeki tebessümü hiç bozmadan iyi akşamlar dileyerek çıktı dışarı. Başındaki ağrı aklına geldi ama bu kez hiçbir şey yapmadı. Sadece gökyüzüne baktı. “İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım.”

Arkadaşları arkasından manalı manalı bakıp “Bunun iyice psikolojisi bozuldu.” dediler. Bu söz sadece demekle kaldı. Kimse bir şey yapmadı.

SONER OĞUZ

FISILTILI DİYALOGLAR

Şefin sol omzu, alçıya alınmış kolun ağırlığıyla düşmüş gibiydi. Yürürken bir yana çekmesi bu yüzdendi. Şaşırdım. Şef, eğilip Semiha'nın kulağına bir şey fısıldadı. Merak ettim. Semiha kikirdedi. İşveyle omuzlarını silkti -ki kendisi gözlerini kocaman açarak omuzlarını silkip dudaklarını büzme konusunda rakipsizdi bence- şefin karşısında, oturduğu yerden cilvelenmiş; konuşurken bacaklarını indirmeye dahi lüzum görmemişti. Semiha'nın bu rahat edası Tahir'le Murat'ın da gözünden kaçmamıştı anlaşılan. Tahir, Murat'a göz kırptı. Ardından gülüştüler. Murat bana sol kaşıyla Semiha'yı işaret ederken fısıldamaya da başlamıştı: "Abi, buraya yazıyorum; şef bu yeni kızı da üç güne kalmaz evvelkine benzetir." Ve gerçekten oraya yazdı. Masa takviminde üç gün sonrasını gösteren 17'ye bir çentik attı. "Üç gün" dedi tekrar.

Ve

"S ve F ve S ve F ve S ve F ve S ve F ve S ve F ve S ve F ve S ve F ve S ve F"

Aynı gündü. S. Otel'in mutfağında çalışan arkadaşşıma uğramıştım. Mutfakta çalışan dediğime bakmayın. Düpedüz aşçıdır adam. Arkadaşım, dediğime bakabilirsiniz. Mithat, bana laf arasında "Sizin şef yine bir hatunla yemekte, muhtemelen kalacaklar." demesin mi? Demesin! Zira esasında mevzu "Bize ne?" idi. Öyle miydi gerçekten? Öyle değilse de "Bize ne?" denmezse nasıl denirdi? "Nasıl denirdi" değil. "Ne denirdi" olacak, en azından bunu biliyorum.

Ertesi sabah Semiha, sol omzu şefinki gibi düşmüş vaziyette geldi şirkete. Sanki her ikisi de yukarıdan görünmeyen iplerle kontrol edilen birer kuklaydı ve sol omuz başlarındaki ip ansızın kopmuştu da yürürken sürekli bir tarafa çekiyorlardı. Görseniz gülerdiniz hallerine.

"Fe... se... se... te."

Başımın üstünden gelen bu sesle sıçradım. Çünkü tüm bunları düşünürken bir yandan da hesapları inceliyordum. Odaya suni bir lavanta kokusu yayılınca anladım tepemdeki kokunun yenisiyle değiştirilmiş olduğunu. Bu tür kokulardan hazzettiğim söylenemez. Belki de söylenebilir. Bundan emin değilim.

Fakat insanı vakitli vakitsiz sıçratan seslerini sevmediğim muhakkak.

Sonraki sabah Mithat’la aynı otobüsteydik. “Selami, o gece kaldılar.” dedi. “Tövbe! Boş ver oğlum, bize ne? Herkes kendinden mesul.” desem de garip bir şekilde burkulduğumu, sebebini kendime dahi izah edemeyeceğim bir hüznün beni ele geçirmekte olduğunu hissettim. “Oğlum, aşçı mısın, magazin gazetecisi mi? Nereden biliyorsun hem?” “Benim kuşlarım var.” dedi sırtarak. Neyse ki durağa gelmiştik. Mevzunun dışında -olmam gereken yerde- kalmayı başardığımı düşünerek sevinir gibi oldum. O kuşlardan biri miydi bilmiyorum, otobüsten iner inmez sol omzuma pisledi. Şirket binasına dek dalgın yürüdüm, hangi sokaklardan geçip hangi tabelaları okuduğumu bilmeden. Güvenlikte duran İhsan, selamımı aldıktan sonra toparlanıp kalktı. Kısa bir hal hatırın ardından: “Abi!” dedi, “Benden duymuş olma ama...”:

"F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F,
S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F,
S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S, F, S"

Bir “Semiha” dediğini anladım. Çıldıracaktım. Sürekli birileri kulağıma bir şeyler fısıldıyordu lüzumlu lüzumsuz. Yarisını anlıyor, yarisını da anlamış gibi görünerek karşılıyordum. Evden çıkarken beni yolculayan Bahar da sağı solu dinleyip apartman boşluğunda yalnız olduğumuza kanaat getirdikten sonra kulağıma: “Selami, dün demeyi unuttum sana. Nihat var ya Mâhide’yi boşuyormuş.” Keşke hep unutsaydı ya. Hiç demeseydi ya. Nihat Mahide’yle boşanmasaydı ya. “Neyse çıkmalıyım. Akşam anlatırsın.” falan desem de “Mahide de adamcağıza çok çekti. Sabır taşıymış Nihat valla. Sen yat kalk haline şükret benim gibisini...” gibi çokça cümle asansöre dek kovaladı beni. Asansöre benden önce doluşmuştu bazı F ve S’ler. Aynaya yapışanları sırttılar. Evde Bahar, otobüste Mithat, kapıda İhsan... “Günahı boynuna taş olsun!” diye biten fısıltılı konuşmaların ardından masama geçip koltuğumu şöyle bir gıcırdatarak yerleştim. Başkalığından olsa gerek kulaklarım gıcırtıyı sevdi. Dünden kalan hesapları incelemeye koyuldum. Şefin odasının kapısı aralıktı. En az iki defa olmak üzere biri “fsst” dedi. Sen aklımı esirge! Biri bana mı sesleniyor merakıyla fısıltıya döndüm. Neyse ki Semiha elinde cam suyu ile çay tabaklarının masa ve sehpalarda bıraktığı sarımsı halkaları temizliyordu.

“Nereden gelirse gelsin. Dağlardan, kuşlardan, denizlerden, insandan, hayvandan, ottan, böcekten, çiçekten... Gelsin de nereden gelirse gelsin! Bir hişt sesi gelmedi mi fena! Geldikten sonra yaşasın çiçekler, böcekler, insanoğulları” deyip de sevinemiyorum bu “fıst fıst”lara. Adamı şüpheye kuruntuya götürüyor çünkü. İnsanı insanlığından ediyor ve dünyadan ve yaşamaktan ve sevinmekten... Bir “hişt” sesi vaktiyle ne denli mutlandırırmışa öykücüsünü bir fısıltı da beni öylece çılgına çeviriyor. Her şeyi yıkıp dağıtıp kıracağım geliyor. Ne zaman kaçamasam

bu sesten sol omzumun çöktüğünü duyumsuyorum. Her geçen saniye yükü ağırlaşıyor zira. Defterler dolusu fısıltı yazılıyor oraya. Utanıyor, korkuyor, kıvrıyor; kaçıp kurtulamıyorum bir türlü.

FE ve SE VE SE VE SE V S V S VE S vs.

...

Öğleyin Semiha yemeğe çıkma hazırlığındaydı. Rujunu taşırmadan tazelemenin keyfiyle gülümsedi kendi kendine. Farkında mıydı acaba? Tahir, kaşını gözünü oynattı yine. Semiha, trençkotunu giydikten sonra parfüm şişesini tepesinde döndürerek fısıltılı bir diyalogu daha başlattı. Sonra Murat - Tahir düeti:

-Fıs fıs fıs...

-Fıs fıs fıs..

...

Eve dönerken F-188'i kullandığım o salı günüydü. Yüzündeki kat kat boyanın çirkinliğini çoğalttığı bir kadın, delikanlının beline doladı kollarını. Adamsa omzundan sımsıkı sarıldı kadına. Kulağına eğildi. Gördüm. Dudakları kıpırdadı billahi! Ne dedi? Belki bir yalandı fısıldadığı belki bir günah belki... Belki de bir şiirdi:

"Sen ve ben

Ve deniz

Ve bu akşam ki lerzesiz, sessiz..."

Tamam da şair burada ne demek istiyordu peki?

Bir "S" kıvrılmakta içimde, bir "Z" terslenmekte bana, bir "F" fazlaca ki-birlenirken, bir "V" iki gözümü oymakta... Sonra uçuşmaya başlıyor cemi cümlesi. Dudaklardan çıkıp omuz başlarında toplanıyor kimileri. Koca kalabalıkta bir ben görüyorum. Çıldırarak böyle midir?

...

Karşımdaki ikili koltuğa tüm benlikleriyle yapışan iki kadın gözlerini gözlerime hedefleyip fısıldaşıyor. Bir gülüp bir fısıldıyor, bir gülüp bir... Acaba? Tuhaf ya da komik olan ne? Kaşlarımı çatarak öfkemi yansıtsam da oralı değiller. Nereliler? Kadınlar hâlâ:

-FIS... FIS... FIS...

-KİH... KİH... KİH...

Küçükken kulaktan kulağa diye bir oyun oynardık. Kalabalık aileydik. Oyunu dedem başlatırdı. Son kişiye -çoğu kez bu, amcamın en küçük kızı olurdu- gelene dek dedemin kulağına fısıldadığı kelimenin ağzı eğrilir, bir ayağı topallar, gözü kör olurdu. Canan'ın pepeme konuşmasıyla iyiden iyiye kendinden geçen sözcüğü duyunca karın kaslarım sancıyana dek kahkahalarla gülerdim. O vakitler severdim bu sesi. Belki de soğuk kış geceleri körlenmiş sobanın

etrafında oynadığımızdandır, içimi ısıtırdı o fısıltılar. Lakin otobüsteki şu iki kadın canımı ne çok sıkıyor! Bari ikiniz birden gözlerinizi dikmeyin üzerime. Yahut ben indikten sonra edin ne halt edecekseniz. Sanki kendileri... Tövbe!

Bakışlarım bu iki kadının çaprazındaki ihtiyara takılıyor. Tuşlu bir telefon çıkarıyor cebinden, saatine bakıyor. Hemen önünde oturan delikanlılarsa aynı ekrana gömülmüş bir şeyler izliyorlar birlikte. Esmer olanı ötekinin kulağına ne söylemekte? Merak dediğimiz bir kurttur, kâh hayrına kâh şerrine kemirir durur böyle. İhtiyarın yanında oturan orta yaşlı kadın bileziklerini şingirdatarak kalkıp koridordaki insan kalabalığını yarıyor. Ağzının içinde birkaç kelime var, söyleniyor besbelli. Ne diyor, anlamıyorum. Şoför, ön kapıdan binen yaşlı teyze; teyze, kendisine yer veren delikanlıya; delikanlı, güzel kıza; güzel kız da en son bana fısıldıyor. Yine anlayamıyorum. Canan'la çok dalga geçmemden mi başıma gelenler? Kafayı yemek işten bile sayılmaz. Ben fısıldamayınca oyun bitiyor galiba. Arkadakilerin öfkesi bu yüzden belki. Beni oyunu bozmakla suçluyor, hatta bana küfrediyor olabilirler. Güzel kız, “Adam sen de!” der gibi büzüyor dudaklarını, hızla uzaklaşıyor. Sakallı ihtiyar, boşalan koltuğu işaret ediyor. “Buyurun” diyor. Oturuyorum. Gözüm elindeki kitaba kayıyor. Bir romanın eski harflerle basımı olabilir mi bu? Kendimi tutamayıp korka çekine soruyorum: “Sağdan okuyanlardan mısınız?” fazladan kurduğum bu cümlemin ardından fark ediyorum ki herkesin sol omzu aşağıda. Kimilerinin yere yapışmış omuzları. Yayalar öyle, yolcular öyle; şoför, teyze, telefonlarından video izleyen delikanlılar... Belki de ben... Bir şehir düşünün ki genetik bir rahatsızlığın tüm bireylerini ele geçirdiği bir aile olsun. Zola'nın “Rougon Macquartlar”ı gibi benzer hastalıkların pençesinde kıvranan milyonluk, milyarluk bir aile.

Yanımdaki ihtiyar, başını koltuğun arkasına yaslayıp gözlerini kapatıyor. Onun da dudakları kıpırdanmaya başlıyor. Şışt, sessiz ol! Dudakların kıpırdamasın okurken. Şimdi onu duymalıyım. Evet. Duyuyorum galiba. Fakat her defasında aynı kelimeyi anlayabiliyorum yalnız: “...nas ...nas ...nas” ve üç kez daha.

Büyüyor, genişliyor, açılıyorum.

Camlara yapışan “F”ler, “VAV”lar, “SİN”ler, “SE”ler

Kafamda uçuşan “F”, “S” “V” vs.

İçimde “VE”, “S”, “ve” “SE” dağılıyor ansızın.

NUHAN NEBİ ÇAM

KÖRDÜĞÜMLER, DALGALAR VE DAĞLAR

“Ah ölüm.” diye bitiyor roman.

İkinci sonrasının alaca karanlığı köknar ormanına doğru parmaklarını uzattı. Hafif bir dağ yeli çıktı. Çam iğneleri kırırdanmaya başladı. Kozalaklar orman zeminine bir bir düşüyor ve aşağılara doğru yuvarlanıyor. Bir kaplumbağa ebegümecini kemiriyor; onun için gün yeni başlıyor.

Upuzun çayırlarda koştum. Karahindiba tohumlarını üfledim. Rüzgârda savrulan eteklerimi tuttum. Kısa pantolonumla dağ yollarında gezerken bacaklarımı kanatan dikenlerden kaçtım. Kurbağalar vıraklıyordu balçıklar içinde, onlara sevgi dolu gülüşlerimi saldım.

Masada bir adam durmadan hikâye yazıyor. Kahve fincanı boş. Likör kadehi duvarın üzerine bırakılmış. Fabrikanın gece yakılan güvenlik ışıkları ormanın yanağına, adamın verandada kitaplara ve uzaklara dalan gözlerine yansıyor.

“Ölüm!” diye bitiyor roman.

Köylü, yonca tarlasında tırpan sallıyor. Uşak, çocuklara yaban böğürtlenlerinin nasıl toplanacağını anlatıyor. Dağların sırtına, sağrılarına puslar yaslanıyor. Güneş, şimdi belirsiz. Ardiç, çam ve köknar ormanlarında tavşanlar kaçıyor. Kaplumbağalar aile kurma telaş ve heyecanı içinde. Uzaktan uzaktan tak tak sesleri eğretti otlarının içinden geliyor.

Bond çantamı elimde sıkıcı tutuyorum. İstanbul şehrinin ışıkları içindeyim, bir akşamüzeri, ezan Süleymaniye minarelerinden yenice kopuyor. Rüstem Paşa Camii’nden soluk sesli başka bir müezzin ona karışıyor. Şehrin duygusuz ve telaşlı sesler yığını uzaklarda çoğalıyor. İki-üç mil ötelede, limanda gemiler böğürüyor, kaynaşıyor, tıslama ve inilti içinde demir atacakları sakın bir kıyı arıyor. Ben istasyon boşluğunda bekliyorum. Yorgun lokomotifler esniyor, uyukluyor. Birazdan başka bir tren gelecek, perona yanaşacak. Dündüğünü öttürecek. Sonra insanlar birbirine karışacak. Bir çocuk askerden dönecek. Omuz çantası sırtında asılı duracak. Onu kimse karşılamayacak. Mi-

naireler ve kuleler içinde Boğaz'ın iki yanında yatan İstanbul'un تنها ve taş döşeli sokaklarına doğru yürüyecek. Birliğinden kopan asker şehre ayak duramayacak...

Şükürler olsun ki yalnızım. Kompartıman camından bana doğru sallanan bir el görmeyeceğim. Tren beni bir belirsizliğe doğru sürükleyecek. Akıp giden, durmadan kayan Türkiye manzaraları izleyeceğim. Takırtılar içinde, o ahenkli ritmik sesler arasında günlerce yolculuk yapacağım. Biliyorum ki ineceğim istasyonda beni karşılayan biri de olmayacak. Ellerim dizlerimde duruyor. Ellerim kalbimin üzerinde duruyor. Çantayı kucağıma sabitleyip üzerine kafamı gömüyorum. Uyuklamak. Saçlarım birbirine karışmış. Burnum tıkalı, soluk almakta zorlanıyorum. Bir rüya hali. Yanımda duran adamın horultularını belli belirsiz duyuyorum. Uzam bir anda değişiyor. İnekler ve taylar yamaçtaki çayırılıkta otluyor. Kırlangıç sürüleri birden havalanıyor; çamurdan yuvalarında kendilerini bekleyen yavruların heyecanı ile kaynaşıyor. Ceviz ağacında Öykü, salıncakta sallanıyor. “Kelebeklere bakın.” diyor. Gökçe, mırıltılar içinde “ Ben bir dilek tuttum, annemi görüyorum.” diyor. Yağmur, çamurdan bir kule inşa ediyor. “Bakın.” diyor. “Benimki en sağlamı.” Melike, bir dal parçasıyla karınca yuvasını karıştırıyor. “Onların tüneline girmek istiyorum.” diyor.

Ben, çamurlu yollarda bavulumla yürüyorum. Onu taşımakta zorlanıyorum. Annemin bacasından günün ilk dumanı yıldızlı göğe uzanmış mıdır? Sol tarafta, dağın üzerinde bir hilal batmak üzere. Tan ağarıyor. Şafak patlamak üzere mi desem? Baba, ağır ve uykusuz bir gece geçirmiş. Yorgun bir hal var üzerinde. Kollarını kaldırıp geriniyor. Sigarası dudaklarında asılı duruyor. Otlara, yoncalara, ceviz ağacı yapraklarına şebnem düşüyor. Her adımında paçalarım kadar ıslanıyorum. Huysuz, ahırdan kaçmış bir tayın peşi sıra koşuyorum. Onu yakalayamıyorum. Umutsuz bir halde tren, tıslamalarla ilerliyor. Tepelerin üzerine doğru tırmanırken inilti içinde, terler içinde kalıyor. Bir vadi boyu ilerliyor deli katır kervanları gibi. Uçurumların altından, ırmakların ve ormanların kıyısından kayıyor. Bir söğüt ağacına tırtıllar koza örüyor. Kargalar sürüler halinde tek bir ağaca tünemiş. Akşam akşama giriyor ve gecenin koyu karanlığına karışıyor.

Adam loş bir masa lambası aydınlığında hikâye yazıyor. Gübre ve toprak kokusu tüm karanlık havayı kuşatıyor. Zevzek bir okuyucu: “Bu hikâyeleri neden okuyacağım ki,” diyor. Adam, bunları bilmesine rağmen yine de yazıyor. Sivrisinekler uçuşuyor. Cibinlikte uyuyan çocukların tıslamaları, nefes alıp vermeleri geceye doğru ilerliyor.

Elimde bir bond çanta asılı dururdu. Durmadan dinlenmeden yürürdüm. Öğrenci bir çocuktum. Ankara Caddesi'nden tırmanırdım. Esnaf, bakkal, pastaneci bir adamdım. Tahtakale'de bir handa dükkanımın önünde çayımı yu-

dumlardım. İneklerin peşinde koşan, elleri nasırlı, yanakları soğuktan kızarmış bir çocuktum. Çantayı sımsıkı tutardım. Limanda, tren istasyonlarında ve otobüs duraklarında beklerdim. İstanbul, ışıklarıyla çılgılık atardı; içinde korku mu, sevinç mi barındırırdı, anlayamazdım. Ürperirdim, bedenim bir gürgen dalı gibi titrerdi... Ambulanslar, itfaiye araçları, polisler geçerdi. Fatih'in şehrine doğru yürür, oraya bir türlü varamazdım. Mütareke yıllarıydı. Duman, sis ve pus; patlama sesleri, barut kokusu kentin üzerinden hiçbir zaman silinmezdi.

Eminönü Camii'nin arkasında, Sultanhamam'ın ara sokaklarında bütün ırktan ve dinden satıcılara karışardım. Ellerim iki yanımda sallanırdı. Bir köşeye, iki sokağı kesen, küflü, boyaları kavlamış binanın önüne bavulumu koyardım. Üzerine oturur, geleni geçeni izler, kalbimi dinlerdim. Devamlı bir yol ve yolculuk düşüncesi yüreğimi kuşatırdı. Ben küçük bir kız çocuğuyum. Ben üniversitenin birinci sınıfına kaydolmuş Anadolulu bir erkek çocuğum. Berberden yeni çıktım. Saçlarımı asker biçiminde tıraş ettirdim. Ellerim sürekli üşüyor. Tanıdık bir yüz görme ihtimalimin bu milyonluk İstanbul şehrinde sıfır olduğuna inanıyorum. Çıngıraklarını çalarak tramvaylar geçiyor. Yolların altlarına kurulan geçitlerde satıcılar sesleriyle hünerlerini sergiliyor. Martılar Galata'ya doğru, Beyazıt Kulesi'ne doğru kanat çırpıyor. Köprüde kalabalığa karışıyorum. Denizden esen keskin lodos eteklerimi havalandırıyor. Ellerim sürekli iki yanımda duruyor. Bağırان satıcıların seslerine vapurların böğürttükleri, balıkçıların heyecanına benim korkularım karışıyor.

Çitin üzerine bir ardıç kuşu konuyor. Annem avluya ocak kurmuş ekmek pişiriyor. Gülsüm de var, Hanife de var, Şirin teyze de...Virginia Wolf'un "Dalgalar" romanında adını tam hatırlayamadığım, ama belki Bernard olan bir kahraman oluyorum. Andre Gide'nin "Kalpazanlar" romanında yine adı Bernard olan bir çocuğa dönüşüyorum. Cami minareleri, balıkçı oltaları ve kuleler arasına serpilmiş İstanbul şehrine sis çöküyor. Uzaklardan gelip bir otel odasına yerleşiyorum. Galiba şimdi sis dağılıyor. Üsküdar camlarındaki ışıkları görüyorum. Ruhumun akşamı, ıstırap dolu uykusuz geceleri bitmiyor. Devamlı bir gündönümü, sürekli bir gürup vaktinin baskısı altında sıkışıyorum.

Raylar paslı halleriyle uzanıyor. Yağmurda kalmış birtakım demir yıkıntıları. İstasyona Kurtalan'dan yola çıkan ekspres yorgun bir şekilde giriyor. -Doğudan batıya Anadolu'yu görmüştür, gözlerini ovalamaktadır- Yolun son anları; aracın beynine uykusuzluğun tüm ağırlığı çökmüş. Esneyerek, son anda frenlerine basılmış bir şekilde Haydarpaşa dubalarına hafif çarparak duruyor. Platforma atlıyorum. Elimde bond çantam duruyor. Nereye gideceğim konusunda ufak bir fikre sahip değilim. Yollar sürekli büyüyor.

"Ah, ölüm," diye bitiyor roman...

Şükürler olsun ki yalnızım. Ebuzer gibi öleceğim o vakit. Şehre akşam

çökecek. Minarelerden ezan sesi duyulacak. Cemaat son namazın ardından evine dönecek. İşte o vakit ben öleceğim. Sultanhamam civarındaki o metruk binanın dibinde öleceğim. Bedenim orada kalacak. İnsanlar sıcak evlerine, ailelerine dönmüş olacak. Yalnız ve sessizce öleceğim. Cenazem ortada kalacak. Tanrıya şükürler olsun ki yalnızım. “Bu bizim adamımızdı,” diye hiç kimse bu kemik ve et yığını bedeni sahiplenemeyecek. Salonlarda açış konuşmaları yapamayacak. Sahte ve senaryo dolu titreyen sesleriyle nutuk savuramayacak. Bond çantam başucumda duracak. Ellerim iki yanımda uzanacak. Yollardaki taş döşemelerin aralarına nefesim gömülecek. Sessizce bir martı havalanacak. Sokak lambalarının ışıkları bedenimi son kez aydınlatacak. Birkaç çöpçü beni görecektir. Sert süpürgeleriyle yolları temizleyen belediye işçileri cesedimi süpürmeye çalışacak. Bir karga gırtlaktan, derinden derinden gıklayacak. Olanlara yutkunarak bakacak. Toprağa gömdüğü, bir zamanlar öldürdüğü kargayı hatırlayacak. Caminin güvercinleri guk guk sesleriyle birbirine daha da soku-
lacak. Arif Nihat’tan son bir şiir okuyacağım.

“Konsun pervazlara güvercinler

Hu hulara karışsın aminler

Mübarek akşamdır,

Gelin ey Fatihalar Yasinler...”

Ben bir kız çocuğuyum. Ben Anadolu’dan metropole gelmiş erkek bir çocuğum. Şehir parmaklarını kütleterek karşılayacak beni. Tren lokomotifi arkasında millerce uzanan katarıyla istasyona girdiğinde –akşamdı o saatlerde, hafif bir rüzgâr esiyordu, kenardaki suyu kesilmiş çeşmenin başında kız kardeşim ağlıyordu; üç yaşındaydı, sümüklüydü, saçları darmadağınktı- annem, başını babamın omzuna yaslamış mahzun duruyordu. Ellerimi kompartımanın camına yapıştırmış orada donup kalmıştım. Hiçbir biçimde hareket edemiyordum. “Hoşça kalın, sağlıcakla kalın.” Herhangi bir sözcük dökülmüyordu dudaklarımdan. Annem ve babam el sallayamıyordu. Gitmenin ve kalmanın düğümü atılıyor muydu, çözülüyor muydu? Soru ne kadar ağırdı ve bedenimde derin bir yara açmıştı. Cevap bulamıyordum. “Güle güle, boğazını sıkı kapat, üşütme. Sakın o uzak ellerde hasta olma yavrum.” Annemin dudakları nendense böyle sözcüklerden birini söyleyemiyordu. Anadolu taşrası gırtlakındaki sert bir balgamı firez tarlasına tükürüyor gibi beni uzaklara savuruyordu. İstasyon öylece kaldı. Kavaklar, o ağaçlara konmuş güvercinler, hareket şefi ve diğer insanlar... Öylece kaldılar.

Bond çantamı iki elimle kaldırmaya çalışıyorum. Hüznümü ve kederimi akşama saklayıp taşıyorum. Tramvay çingirakları, vapur böğürtüleri uzaklardan geliyor ama tüm ses bombalarını kulaklarımdan dibinde patlamış gibi duyuyorum. İrkiliyorum, çocuk bedenim tir tir titriyor. Korkunç bir kabus son-

rası uyanmış ve yatağımdan fırlamış gibiyim. Teselli olacak şeyler gelip geçiyor gözlerimin önünden. Çam iğnelerine kelekler konuyor. Bayırdan aşağı bir tilki, peşine yavrularını takmış Şirin teyzenin kümesine doğru iniyor. Annemin evinin yan tarafından akan dere kuruyor, oradan sivrisinekler havalanıyor. Çocuklar mırıltılarla tekrar konuşuyor. Karşıdaki şoseden dağıtıcı gazeteleri getiriyor.

Adam, tepelerden kızılıklarıyla doğan güneşin altında kalmış, hâlâ hikâyesini yazıyor. Parmaklarını saçlarının arasında gezdiriyor. Likör şişesi boşalıyor. Kalem yazdıkça ve açtıkça sürekli küçülüyor. Saçlarını yoluyor, onlar seyrekleşiyor. Kurguladığı kahramanları ona meydan okuyor. Küçük bir kız yağmur altında kalıyor. Küçük bir erkek çocuk hangi yoldan gideceğini bilemiyor. Korku ve endişeyle cümle üstüne cümle kuruyor hikâyeci. Çenesine sıkı bir yumruk yemekten çekiniyor. Bir taşra gazetesinin üçüncü sayfasına gülünç bir haber olarak geçmek istemiyor. “Adam, birinden yumruk yemiş. Morarmış gözlerle sabaha uyanmış. Ona vuranı kimse görmemiş.”

AYŞE BAĞCIVAN

GÖZLERİNİ KAPAT YIKILSIN DÜNYA

– Altı numaralı masadan istiyorlar abla.

– Beklesinler!

Kırmızı rujun kalıntısını dudaklarından silerken, bir yandan aynanın sırlarına dökülmüş yüzüne bakıyor bir yandan da yeni maviler düşlüyordu. Zaman, düşler için kısa olsa da Deniz, düşlere akmak, nehirlerin denize dökülüp karıştığı gibi düşlere karışmak istiyordu. Aynada son kez bakıp suratına, kadehini doldurup yalanlarla kalktı makyaj masasından. Kırmızı ışıkların altında ince ince dolanan sigara dumanlarının, ağızlarındaki sakızı uzatarak çiğneyip masalarına oturdukları müşterileri eğlendirmeye çalışan kadınların arasından geçti. İnce topuklu ayakkabılarının üzerinde sallanan bedenini dik tutmaya çalışarak altı numaralı masaya yaklaşıp:

– Ooo Halim Bey, bir geceyi de evinizde geçerseniz ya, dedi salonu inleyen kahkahasıyla.

– Evimiz gönlünüz olsun Deniz Hanım. Buyurmaz mısınız masamıza?

Bacak bacak üstüne atıp açılan yırtmacında ellerini birleştirerek oturdu. Sahneye çıkan yeniyetmeye baktı, şarkısının sözlerine biraz geçmişini biraz da geçmeyen gölgelerinin nağmelerini değdirerek mırıldanmaya başladı. Garsona elindeki kadehi işaret ederek doldurmasını istedi. Kadehi, şarkının melodisiyle sağ tarafından sol tarafına doğru götürerek, nakarat bölümlerinde de sesinin tonunu tüm gücüyle artırarak eşlik etti sahnedeki yeniyetmeye. Rimelinin akmasından korkup kirpiklerinin esmer kederini kuru parmaklarını değdirerek sildi. Şarkının bitiminde elindeki kadehi hızla yere atıp “Of be Halim Bey, içim sıkıldı, oğlum çalsana oradan cılalı bir şeyler!” diye seslendi çalgıcılara. Halim Bey çapkın bakışlarına gülümsemesini ekleyerek “Çal oğlum çal! Cilalanalım.” dedi sahneye bakarak. Müziğin hızlanmasıyla birlikte, bacaklarının hareketi pullu elbiselerini dalgalandıran, göğüslerinin arasında yevmiyelerinin fazlasını toplayan oryantaller çıktı sahneye. Parmaklarının bir ucundan bellerine tutturulmuş tüllerle, göz kamaştıran fizikleriyle, ağızlarından salya akan ma-

saların alkış sesleri etrafında döndüler durdular. Deniz de Halim Bey'in kollarının arasında gözlerini kırmızı ışığın rahatsız edici parlaklığından kısıp göz kapaklarının altındaki on dört yaşındaki bir kızın bakir dünyasına kapattı. Alkol kokan kapalı salonların, ağızdan salya akan masaların arasında masumiyetler ne kadar saklanabilirse o kadar saklamıştı Deniz bu hayali kendine.

Dünya çirkin, kafası güzeldi Deniz'in, darbukacının elinden darbukayı aldı. Orkestrayı eliyle işaret ederek susturdu. Dizlerinin üzerine çöküp elbisesini bacaklarından sıyrıp sesinin en yüksek tonuyla avazı çıktığı kadar, bulutlardan yuvarlanıp düşer gibi haykırırcasına, kahkahalar atarak vurdu darbukaya. Vurdukça, darbuka sesine yükledi çığlıklarını; vurdukça, darbuka sesine boşalttı isyanını. Dakikalarca ama Deniz'in içinde yıllarca vurdu darbukaya. Darbukaya vurdukça salladığı başını, hızla yukarı kaldırıp vuruşunu tamamlayarak tekrar altı numaralı masaya Halim Bey'in yanına oturdu. Göğsündeki kabarık kıllarının üzerinde parlayan altın kolyesinin hizasına dayadı başını. Uzun tırnaklarını kolyenin zincirinden boynuna doğru gezdirdi. Eğer değiştiremiyorsak kaderi belki biraz alışabiliriz ya da alışmış gibi yapabiliriz, diye düşündü bir süre. Halim Bey'in göğsüne dayadığı başını kaldırarak, garsona "Bak buraya! Anzarot getir de geçmişimizi kınalayalım!" diye seslendi. Garson; anzarot, peynir çeşitleri ve mezelerle birlikte donattı masayı. Deniz, sek içti. İçtikçe hayaller, gerçeğe karışık bir bir oturdu masaya. İçtikçe hayaller, gerçeğe karışık tek tek döndü Deniz'in etrafında. İçtikçe Halim Bey'in altın kolyesi silindi, kılları döküldü. İştahlı gözleri merhamete dönüştü. İçtikçe Halim Bey'in sesi yuvaya dönüştü. Kalın dilimli peyniri anzarota katık ettikçe bataklığın çamuru çekildi, on dört yaşında bir kız parmaklarıyla bulutları karıştırdı. İçtikçe; gömleğinin düğmelerini patlatacak kadar şişman bir adamla babasının, on dört yaşındaki bedeni üzerine yaptıkları pazarlık geldi dayandı boğazına. Taratorun cevizi ağzında dağıldıkça kırmızı ve sarı ışıkların aydınlattığı sahne büyüdüğü çayıra dönüştü. Deniz, koşarak içinde olan ne ise oraya boşaltmak istedi. Halim Bey'in yapışkan ellerini itip bacaklarından sahneye doğru koşaradım ilerledi. Sallanan bedenini sahnenin çıkıntısına oturtarak mikrofonu eline aldı. Başını sağ tarafa eğip, gözlerini kapatıp, on dört yaşının titreşimiyle içinde olanı şarkılara döktü. Etrafta kimse yoktu ona göre. Etraf boş bir çayır- dan ibaretti. Henüz kirlenmemişti bedeni salyalarla. Henüz toprak çamurlaşmamıştı ki batsın içine. Çiçekli elbisesinin içinde gölgelerden uzak bir on dört yaş hayalinin yirmi yedi yaşındaki Deniz'i izlemesinden ürpererek: Sesini, acılarına artırarak yükseltti. Çığlıklarını ritme dönüştürdü notalar. Deniz'in sesiyle kendinden geçen masalar "Allah'na kurban Deniiii! Deniiii deştin Deniz deştin ciğerimi" diye tezahürata başlayınca önce çayır çamurlu bir bataklığa dönüştü. Sonra on dört yaşındaki Deniz dudaklarını büzüp kaybordu, kırmızı

ve sarı ışıkların parlattığı sahnede etrafına şaşkın gözlerle bakındı, on dört yaşını yutkundu. Anlamak, düşlerden çıkıp anlamsız bir dünyada anlamaya çalışmak fakat anlayamadan sadece değiştiremediği kaderine alışmaya çalışarak altı numaralı masaya ilerledi.

Yorgun ruhunu değil ama düşmeye yakın bedenini Halim Bey'in yanına bıraktı. Bacaklarından yukarı doğru çıkan ellerini tutup "Eeehh bir dur be kopyil!" diye Halim Bey'e kızarak kadehine uzandı. Hevesi yarıda kesilen Halim Bey "Bana bak Deniz Hanım, bu geceyi peşin ödedim. İster seve seve, ister söve söve..." Deniz, bir yudum içti, bir yudum daha... İçtikçe Halim Bey'in altın kolyesi daha da silindi, kılları daha da döküldü. İştahlı gözleri merhamete dönüştü. İçtikçe Halim Bey'in sesi yuvaya dönüştü. Halim Bey'in kollarının arasında, uzun bacaklı, deri mini etekli kadınların eksik olmadığı bir otele girdiler. Deniz, çantasından küçük demir kutunun içinde sakladığı haplardan bir tanesini alarak ağzına attı, yatağa uzandı. Halim Beyin yatağa yanaşan, salya akan ağzına bakıp "Gözlerini kapat yıkılsın dünya Deniz" dedi.

Kapat gözlerini yıkılsın dünya...

SEMA BAYAR

KUKLALAR İÇİN İPLERDEN SONRA YAŞAM

Merhaba benim adım Bay X. Dünyaya otuz beş yaşlarında, 1.80 boylarında ve yetmiş beş kilo civarında bir erkek bedeninde geldim. Evet, biraz tuhaf ama gerçek bu. Hayata gözlerimi açtığımda, sallanan bir sedyenin üzerindeydim ve metal tekerleklerin hızla dönerken plastik zeminde çıkardıkları çınlamaları duyuyordum. Bir de başımın üzerinden belli aralıklarla geçen parlak ışıkları, birkaç telaşlı yüzü ve maskeli, ufak tefek bir kadını anımsıyorum o kadar.

Ancak bir kız çocuğuna ait olabilecek küçüklükte, ince kemiksiz bir el bana doğru uzanmış, elindeki kaleme benzer şeyin keskin ve yakıcı beyaz ışığını gözlerime doğrultmuştu. Hemen yanında duran adamlardan biri bariton sesiyle bir şeyler anlatıyordu.

“Otuz beş yaşlarında erkek, tahmini boy 1.80, yetmiş beş kilo. Kaburgasında kırık ve çatlaklar var. Aort damarda yırtılma. İç kanama mevcut. Sternal kaburgada kırık, karaciğerde hasar... Kan grubu AB Rh negatif...”

Nefes alırken göğsümde hissettiğim o şiddetli ağrının sebebini artık biliyordum. Ellerimle yüzümü yoklamak istedim. Değil ellerimi, vücudumda herhangi bir yerimi oynatabilmem olası değildi. Gözlerimi yumabilsem yüzümü yalayan parlak ışıkların yakıcılığından biraz olsun kurtulabilecektim fakat bunu başaramadım. Bir ara ayaklarımdan başlayıp önce kasıklarımın ardından göğsüme dolan bir sıcaklığın rehabetine kapıldım. Vücudum gevşedi ve... Sonrası derin bir uyku...

Uyandığımda her yer karanlıktı. Müthiş bir yorgunluk hissediyor buna karşılık herhangi bir acı duymuyordum. Ne olup bittiğini anlamaya çalışıyor, maalesef ki hiçbir şey göremiyor, sezemiyordum. Önce öldüğümü düşündüm. Nefes alıyordum ve bu durumda yaşıyor olmalıydım. Burun deliklerimden havanın giriş ve çıkışlarını hissedebiliyor, göğüs kafesimdeki belli belirsiz hareketleri fark edebiliyordum. Ardından yine kemiksiz küçük bir çift parmak zorla gözlerimi araladı ve bir kez daha keskin parlak ışıkları gözbebeklerimde gezdirdi. Üzerime doğru eğilmiş diğer birkaç meraklı yüze, ameliyatımın başa-

rılı geçtiğini, çok yakında toparlanacağımı söylüyordu. Sedyede üzerinde sarsıntılı bir yolculuğun ardından, asansördeki mekanik kadın sesinin söylediğine göre üçüncü kattaki servise çıkarıldım. Bunların dışında hakkımdaki diğer bilgileri, vizite gezen doktorların yarı anlayıp yarı anlamadığım konuşmalarından, hemşirelerin dokunuşları ve bir de hasta bakıcıların söylenmelerinden edindim. Yol kenarında yarı baygın bir hâlde bulunmuştum. Şoka girmek üzereydim, en yakın hastaneye getirilmiş ve hızlıca ameliyata alınmışım. Yoğun bakımda bir hafta kalmış ve her şey yolunda gittiği hâlde bir türlü uyanamamışım. En sonunda beni servise çıkarmaya karar vermişlerdi. Sorumlu doktorun yanındaki asistanlara sıraladığı tıbbi geçmişim ve uygulanan tedaviler arasından aklımda kalan cümleler bunlardı.

“Günaydın evlat! Bugün de uykunu alamamışa benziyorsun.”

Günaydın Şef.

Tanıştırayım, oda arkadaşım Şef. Size onu göstermek isterdim, maalesef yapamam, sadece sesini duyabilirsiniz, benim gibi. Her sabah erkenden kalkar. Güne onun sesiyle ve gözlerime ağ atan örümceklerin tuzaklarına takılan minik kurtçuklarla uyanırım.

Şefin varlığını ilk kez yasemin kokulu hemşirenin mırıltılarından öğrendim. Beni, bulunduğumuz kata getirdiklerinde yanındaki hasta bakıcıya, nihayet kendine göre bir oda arkadaşı buldu, demişti. Kimi kastettiğini önce anlamamışım. Hasta bakıcı da sivrilmiş sesiyle hemşireye hak vermişti. Öylesine yorgundum ki beni yatağıma yerleştirdiklerinde etrafımda olan bitenle ilgilenmemiş, yeniden deliksiz bir uykuya dalmışım.

Ne kadar süre sonra uyandığımı bilmiyorum, akşam olmadığı kesindi. Hayatla arama çekilen etten perde henüz kararmamış, sadece giderek daha cıvıllı bir kızılığa evrilmişti. Bu, günün batmak üzere olduğunun işaretiydi. Bir günden daha az uyumuş olmalıydım ya da ertesi gün ikindiye kadar uyumuştum. Hangisi doğru, bunu bilmem imkânsızdı.

Örümcek ağında sıkı, uzun ve kıvrımlı bir kurt, ileri geri hareket ediyor, üzerine yapışan ağdan kendini kurtarmaya çalışıyordu. Önce gözlerimle kurdu takip ettim fakat bir süre sonra benim onu değil, asıl onun beni takip ettiğini, gözlerimi ne yana çevirsem sıkı kurdun da o tarafa doğru hareket ettiğini fark ettim. O sırada bir ürperti duymuş, hemen yanı başımda birinin gezindiğini hissetmişim. Hırıltılı bir nefes ayakucumdan başıma doğru hareket ediyor, ardından üzerime çörekleniyor, sonra giderek uzaklaşıyordu. Nefes, bir müddet odanın içinde gezindi. Pencereyi açtı. Oda ağzına kadar bahar havasıyla doldu. İlkbaharda olmalıydık. Birkaç gün böylece geçip gitmişti. Doktor viziteleri yahut hemşirelerin rutin kontrolleri olmasa odamız bir tabuttan farksızdı.

Çevremde birinin olması ilk başta beni hayli tedirgin etmişti. Yatağı, be-

nim sağ tarafımda pencerenin hemen yanındaydı. Huysuz ihtiyar uyanıp yattaktan doğrulduğunda bunu üzerime düşen kızılığın azalmasından ve göz kapaklarımda metalik bir örtünün gerilmesinden anlardım. Sonra hırıltılı solumalarını takip ederek gün içinde neler yaptığını anlamaya çalışırdım. İnsan aylak aylak yataarken düşünmek için çok zaman buluyor. Ya benim gibi aslında düşünecek hiçbir şeyi yoksa? Çocukluk günlerinden kalma bir anı yahut bir isim. Rüyalarında gördüğü yüzleri bile anlamlandıramıyorsa.

Geçmişe dair hiçbir şey hatırlamıyordum. Şef'in ve benim herhangi bir ziyaretçimiz olmuyordu. Demek ki ailem hastanede olduğumdan habersizdi. Belki bir ailem bile yoktu. Bir ara odamıza iki polis geldi. Doktor Hanım'a benim hakkımda bir şeyler sordular. Dediklerini anlamakta zorlanıyordum. Kim olduğumu öğrenmek için bir ilan hazırlamaya karar verdiler. O gün hayatımın en korkunç günlerinden biriydi. Hastabakıcılardan biri şu ucuz sigara içeni, elleri bir orangutanınki kadar kıllı olanı, dizlerini yatağın kenarlarına dayadı. Zayıflıktan sünmüş olan derim, onun iri baldırlarının baskısı altında ezildi. Terindeki nikotin kokusunu duyuyor, ondan iğreniyordum. Bir ara dengesini kaybetti ve üzerime düştü. Elindeki fotoğraf makinesi yüzüme çarptı. O an burnumdan dudak kıvrımlarına, oradan boynuma doğru süzülen sıcak akışkan sıvıyı hissettim. Izbandut herif burnumu kırmıştı. Beni tekrar başka bir yere götürdüler. Yine metal tıkırtılar ve başımın üzerinde bir yanıp bir sönen parlak ışıklar.

Odama geri döndüğümde Şef'in bana ilk defa seslendiğini duydum.

"Sen de pek şansızmışsın be evlat."

Burun bandajlarımla odaya döndüğüm gün, kayıp ilanlarından bir sonuç çıkmadığını öğrendim. Bu arada az kalsın unutuyordum, polis parmak izimi de almıştı. GBT kayıtları da temizdi. Dünyaya geçmişini hatırlamayan biri olarak değil, geçmişli olmayan biri olarak gelmişim.

Zamana ve günlük rutinlerime sadakat gösteriyor bütün vaktimi sadece duyarak ve minik kurtlarla oynayarak geçiriyordum. Sadece seslere değil kokulara karşı da hassasiyetim artmıştı. Şef'in gizli gizli içtiği gül ağacından piponun rayihasını bütün o ilaç ve dezenfektan kokularının arasından seçebiliyordum. Acaba önceki hayatımda sigara içer miyordum? Alkol ya da herhangi bir şey kullanıyor muydum? Ya da ne biliyim, en sevdiğim yemek neydi yahut sevdiğim bir koku, bir kadın var mıydı?

Beni hayata bağlayan bütün ipler kopmuştu. Bir hayalbazın elinde onun için yazılan rolü oynamış ardından da köşeye bırakılmış bir kuklaya benzetiyordum kendimi. Ben de bütün dikkatimi çevremdeki şeyleri anlamaya verdim. Vakitleri gözlerimin önünde oynayan ışıkların renklerine göre hesaplıyordum. Cıvıl cıvıl bir turuncu öğlen olduğunun işaretiydi, metalik bir parlaklık havanın karardığını, tepemdeki beyaz ışıkların açık olduğunu gösteriyordu. O

güzel kızılık, bir günü daha geride bıraktığımı anlatıyordu bana. Ve karanlık, bitmek bilmeyen ve tek bir yıldızın dahi bu etten gökyüzüne konuk olmadığı o zifiri karanlık. Uyumaya çalışıyor, kendimi inanılmaz bir şekilde zorluyordum. Karanlığı hiç sevmiyordum. Gözkapaklarım yeryüzünün el sürülmemiş bakir topraklarında gizli saklı bir çift mağarayı andırıyordu. Tek bir fark vardı, ben mağaranın içinde hapsolmuştum.

Hayata yeniden tutunmak için etrafımı pürdikkat kolaçan ediyordum. Önce nesnelerin yerlerini belirledim. Merkeze kendimi koydum çünkü bu kasvetli odanın tek sabiti bendim. Gördüğüm kızılığın içinde her şeyi doğru mesafelerle oturtmaya çalıştım. Kapı sol köşedeydi. Yasemin kokulu hemşire, odanın kapısından girince beş adımda ayakucumda bulunan yüksek seyyar masaya ulaşıyordu. Bir kaç kâğıdı karaladıktan sonra bu sefer sekiz adımda pencereye varıyor ve odayı havalandırıyordu. Sol omuz hizamda bana ait bir komodinin duruyordu, hasta bakıcılar kişisel bakımımı yaparken bu komodinin çekmecelerini gürültüyle çekip itiyorlardı. Hemen karşı duvarda bir televizyon vardı, ben onun varlığını çok sonraları tesadüfen keşfetmiştim. Odada sürekli yer değiştiren şeylerden biri de iki adet sandalyeydi. İhtiyar, bazen birini sürükleyerek pencerenin önüne geçer oradan saatlerce dışarıyı seyrederdi. Bazen de demir ayakları gıcırtilar eşliğinde iki yatağın arasına çeker, benimle tek taraflı bir sohbete başlardı. Ağzından yorgun argın dökülen sözler, bazen anlamsız bazen birbirinden uzak konular etrafında dolanırdı. Elbette ona herhangi bir cevap veremezdim ama Şef onu duyduğumu bal gibi hissedirdi.

İlerleyen günlerde benimle daha yakından ilgilenmeye başladı. Bir gün sağımdaki çekmeceyi karıştırıp tıraş takımlarını çıkardı. Su ısıtıcının düğmesi attı. Seslerden hareketle ne yaptığını adım adım seyreliyordum. Bakır kapta uzun uzun çevirdiği fırçayla yüzümde gezinmeye başladı. Ferah ama bende herhangi bir yaşanmışlığı uyandırmayan o kokuyu sevdim. Şef, bir yandan konuşuyor bir yandan yüzümü köpüğe boğuyordu. Bazen kendini kaybettiğini hissediyordum. Köpük ağzıma, burun deliklerime, göz çukurlarıma taşınca, muhtemelen serçe parmağıyla, orayı siliyor, ardından işine kaldığı yerden devam ediyordu.

Karısıyla ilgili konuşmaya başladı. Şef genelde karısıyla ilgili konuşurdu. Aslında sadece karısıyla ilgili konuşurdu. Onunla bu odada birlikte geçirdiğim günler ve geceler boyunca bütün konuşmalarını bir şekilde karısına bağlandığını, bağlamak istediğini, bağlamadığı zamanlarda da kendi içinde gizli örüntülerle bunu yaptığını seziyordum. Bana anlattıklarında her zaman eksik bir yan olurdu. Gereksiz bir boşluk, tekin bir sessizlik... Önceleri içinde özlem barındırdığını düşündüğüm sesi giderek mekanikleşmişti, sesinde bilinmeyen bir öfkenin izleri vardı.

Tıraş bıçağını eline alıp keskin çeliği, faullerimden aşağı çekmeye başladı. Yavaş hareketleri bir dikkat içinde olduğunu gösteriyordu. Bu, benim tedirginliğimi engelleyemiyordu. “Onu küçük bir oyuğa hapsedmişim. Üzeri sadece benim güçlü kollarımla açabileceğim dar alacakaranlık bir oyuk. İstedğim zaman bana güzelliğini sunduğu, keyfim yerinde değilse ağzı sıkı sıkıya kapalı fakat her iki durumda da orada olduğunu, güvende olduğunu, kimselerin el süremeyeceğini bildiğim bir oyuk.” Evet Şef, karısının çok güzel ve çok saf olduğunu her zaman söylemek isterdi. Hatta bir zamanlar ona acı veren bu güzelliğin şimdilerde sıkça anmak istediği bir şeye dönüştüğünü bildirdim. “Ona özgürlük vadettim. Hayatının iplerinin başkalarının elinde olduğu fikrine inandırdım, ardından o ipleri kendi parmaklarıma dolamak için tek tek kopardım. Ona yeni bir dünya vadettim ama sunduğum şey aslında daracık ve insanı soluksuz bırakacak bir sahneydi. Artık bütün edimlerinin merkezinde ben vardım. Bana sormadan hiçbir şey yapamıyor, herhangi bir konuda en basit kararı bile tek başına veremiyordu. Sevgili kuklam, iplerini parmaklarıma dolayıp oyunu başlatana kadar köşesinde yığılmış şaşkın bir hâlde beni bekleyerek günlerini geçiriyordu. Zamanla onda yarattığım bu değişimden haz almamaya hatta yeni hâlden sıkılmaya başladım.”

Korktuğum şey mi olacaktı? Şef’in elleri titremeye durmuştu. Kontrolü kaybettiği zaman tıraş bıçağını yüzümden kaldırıyor, sözün meyan kısmını beni güvende tutarak söylemek istiyordu. “Zinciri elinde tutanla bileklerinde taşıyanı eşit şekilde yoran ilişkiye aşk derler.” Eğer gözyaşı dökebilseydim Şef için ağlardım. Onun, karısına korkunç bir şekilde âşık olduğundan kuşku yok. Sözün tam burasında beliren boşluğu, geçmiş konuşmalarıyla doldurmam gerekiyor. Herhangi bir ortamda karısına yöneltilen iltifatların, tebessümlerin, ilgilerin geceler boyunca onun içini oyduğunu; insanların güzel sabahlara uyanırken onun delik deşik bir ruhla güne başladığını; kaba saba sözlerle karısını hırpaladığını, incittiğini, yorduğunu; her seferinde, kazananın veya kaybedenin önemsizleştiği enkazların altında kaldıklarını anlatırdı. Karısına büyük haksızlık ettiğini, bazen, özellikle denize ve göğe bakarken özgürlüğün herkesin hakkı olduğunu düşündüğünü ama kendi takıntılarını yenemediğini, karısı kadar kendisini de hırpalayıp yorgun düşürdüğünü, aşkın iki insan arasındaki bu tuhaf zincirler tarafından hem beslenip hem öldürüldüğünü söylerdi.

Yüzümün bir yanını bitirmişti. Yavaş ilerlediği için diğer yandaki köpük şimdiden kurumuştü. Fırçayı suya ve sabuna daldırıp tekrar yüzüme sürmeye başladı. Bu arada konuştuklarının bir kısmını kaçırdım. Elleri iyiden iyiye titriyordu. “Öyle bir tatilin ikimize iyi geleceğini sanmıştım. Yoksa sanmamış mıydım? Acaba gizli bir niyetim mi vardı?” Korkuya kapıldım. Karısını, onuncu evlilik yıldönümlerinde Fransa’ya götürdüğünü biliyordum. Orada otel oda-

sında öldüğünü de. Ama şimdi ilk kez Şef'in kıskançlıklarıyla karısının ölümü arasında bir bağ olabileceğini düşünmeye başlamıştım. Korku dolu bir oyuk-taydım. Neredeyse yüzünün bütün hatlarını bildiğim zavallı kadın, nedense şimdi bana kurban edilmiş bir palyaço gibi görünmekteydi. Bir palyaço. Kızıl kıvrıkcık saçlarının altında yeşil kocaman gözleri parlayan, kocaman açtığı ağ-zından kare şeklinde renk renk kâğıtlar düşen. Bütün hücrelerimle pürdikkat, jiletin yüzüme temas ettiği esnada çıkan hışırtıyı dinliyordum. Şef'in anlat-tıklarının çoğu kulağımın dibinde kayboluyordu. Sesinde yırtıcı hayvanlara özgü bir hırçınlık vardı. "Beni güzelliğiyle hapsedmişti. Yıllar boyu bu güzelliğe karşı gizli bir hınç biriktirdim içimde. Köpekler gibi pişman olacağımı bile bile orada hafif meşrep kadınlarla görüşmeye başladım. Karımın otelde dinlendiği ya da müzeleri dolaştığı zamanlarda, dil bilmenin avantajıyla kimsenin aklına gelmeyecek mekânlara giriyor, pembe ışıklarla donatılmış ter kokulu koridor-lardan geçiyordum."

Merak duyğum, Şef'in titreyen ellerinden bedenime sızan korkuya galebe çaldı. Yüzüm veya keskin bıçak umurumda değildi. Hareketsiz, leş yığını gibi hareketsiz bedenim, lazımlığın üstünde geçen hayatım umurumda değildi. Bu odada bütün geçmişim Şef'le karısının yaşamı tarafından doldurulmuştu. O uzun sohbetlerin içinde bir ur gibi büyüyen boşluk, yavaş yavaş ete kemiğe bür-rünmekteydi ve bunun dışında hiçbir şey beni ilgilendirmiyordu. "Avuçlarım-daki zinciri o odalarda ufalamak istedim. Arzu ettiğim şey uzun zamandır ev-lilik hayatı içinde tadamadığım gizli bir heyecanı, basitliği, çirkinliği tatmaktı. Otele döndüğümde asansördeki aynaya bakamadım. Bazı şeyleri yaşamak ko-lay, görmek zordur. Kapıdan içeri girmeden, geçen seferki gibi üzerime sinen ucuz kadın parfümünü dağıtmak için ceketimi anlamsızca silkeledim."

Şef konuşuyordu. Şef işini bitirmiş olmalıydı. Şef yüzümü yıkamadan, kurulamadan kalkıp pencerenin önüne oturmuştu. Dışarıyı seyretmekteydi. Artık benimle konuşmak istemiyordu. Benden utanıyordu ya da bana bakmaya tahammülü kalmamıştı. Pencere açıldı. İçeriye güzel bir hava doldu. Genzim açıldı, yüzümdeki sızılar biraz olsun rahatladı.

"Bazı kapıların önünde beklemenin bir anlamı yok. İçeride olan olmuş, biten bitmiştir. Ama birinin zincirleri öğütmesi gerekir." dedikten sonra uzun bir öksürük nöbetine tutuldu Şef. Ondaki geriye kalan sesler, tekrar edip duran bir öksürük sağanağı altında odayı kapladı. "Odaya girdim. Kokudan kurtul-muş ama ağzımdaki o şeytani tattan, kim bilir daha kaç ağzı daha zehirleyen o tattan kurtulamamıştım. O en derin pişmanlık anında eğilip güzel karımın ayaklarını öpecektim ki... Buz kesmişlerdi. Gözüm komodinin üstündeki ilaç kutusuna takıldı. Haplardan birkaçı oradaydı. Şişe yıkılmıştı. O an, onun ölü soğukluğunu dudaklarımda hissettiğim an, yutkundum ve ağzımda bir gü-

nahın hâlâ beni esir eden kekremsi tadı belirdi. Kendimden tiksindim. Beni asıl kahreden şey buydu. Orada kalbimden ılık sular akıtan ihanet. Bir cesedin önünde.”

Şef’in sesi kesildi. O gizli hazzın utancı bütün benliğimi sardı. Hayatı Şef’ten öğrenmiş biri olarak ağızıma kadar onun tarifi imkânsız kahriyle dolmuştum. Ansızın gelen fırsat, ansızın gelen pişmanlık, ansızın gelen haz ve ansızın gelen yargı onu kısıkırak yakalamıştı. Şef acaba bayılmış mıydı? Keşke yasemin kokulu hemşire gelse, diye dua ettim. O kadar dua ettim ki sonunda uyumuşum. Bir sedye sesiyle uyandım. Oda insan kaynıyordu. Ve tuhaf kelimeler. Yarın. Doktor. Nasıl? Otopsi. Tıraş. Kan. Polis. Kulaklarıma o güne kadar hiç şahit olmadığım bir uğultu dolmuştu. Hemşirenin sesini seçtim. Yüzümü sargı beziyle örtüyor, her şeridi uçlardan şakaklarıma bantlıyordu. Göz kapaklarım yeryüzünün el değmemiş bakir topraklarında saklı kalmış bir çift mağara. Ama her uyanışında mağaranın ağzından sarkan minik kurtçuklardan birkaçı bu sefer yere düştü. Sedye odadan çıkarılırken hemşire bağırdı: Aman Tanrım. Doktor Bey. Bay X, Bay X gözlerini açtı.

SELÇUK AZMANOĞLU

SAAT KAÇ

Gözlerimi saate dikmiş bakıyorum. Üzgünüm... Evet üzgünüm, bu saati sizlerin görmesi mümkün değil. Yelkovanı, taşıdığı o müthiş sırrı çarklara fısıldayınca çıldırmış dişlilerin cinnetini kusmasıyla deli danalar gibi dört dönen devasa bir saat. Akrep hasedinden çatlayan saniyeyi tutmuş kıpırdamıyor, adını aldığı o soğuk mahlûkun görüldüğü yerde ezilmesi elzem sabrıyla zehrini salacağı anı bekliyor, göremiyorsunuz. Sonunda, döndükçe çevresini kana boyayan yelkovan çılgık çılgıca haykırdığı feryadını duyuramamanın öfkesiyle durdu –zira siz gene göremiyorsunuz- yerde gözbebeklerimde iki kıızıl çizgi olarak dondu kaldı. Hadi be kendi gözbebeklerini nasıl görüyorsun diye soracak bir arkadaş var mı aranızda? Benim, insanların merhamet hislerini harekete geçirip maddi kazanç elde etmeye çalışan bir düzenbaz olduğumu düşünen bir arkadaş? Varsa, şu yanımızdan yüzünü ekşiterek geçen hanımefendinin içinden geçen kelimeleri ve dışına taşanları okuyabilirim...

OKUYORUM: -Peş peşe bir düzine enerji içeceği ve iki şişe viski devirmiş sevimli bir şempanzenin sempatikliği ile yaklaşılabildirdi belki yolun ortasında kafasını kusmuğundan kurtarmaya çalışan bu zavallı sarhoşa diye başlamak istiyor cümleye; çirkin, karanlık, kötü gözlerini dört açıp etrafına küfürler savururken gölgesiyle dans etmeyi denemeseydi eğer demek istiyor çok ama pek çok alımlı olduğunu düşünen ve bu sebepten herkesi aşağılama hakkına sahip olduğunu zanneden bu hanımefendi yerde debelenen ve katiyen sarhoş olmayan ve bir krizin tam ortasında çırpınan bendenizin ve siz iyi, yardımsever insanların yanından geçerken tükürür gibi, lakin gündelik hayatında hepi topu otuz beş buçuk kelimeyle derdini anlatabildiği için ıyy pis! diyebildi. Sadece o kadar, duydunuz, kafasını aniden tokat yemiş gibi çevirdi ve kaldığı yerden yeni keşfettiği o müthiş makyaj malzemesini övmeye başladı akıllı telefonuyla konuştuğu kişiye, defolup gitti. Def! Yakışmadı mı? Evet, haklısınız. Özür dilerim, o başlattı. Burada kıpırtısız yatmış kimseye zararı olmayan gözlerimi sizlerin göremediği saate dikmiş bakıyorum. Bana kötü, karanlık, çirkin diyor;

gözlerime. Ne hakkı var? Sizler gibi, -elbette bazılarınızı tenzih ederim- dolandırıcı olduğum suizannıyla hareket etse kızmayacağım. Evet, ne diyorduk? Görüyor musunuz? Don çözüldü. Kıpırdıyor. A-ha, işte tekrar işlemeye başladı. Birkaç saniye sonra bütün bunlar duman olup uçacak.

Gözlerimi saate dikmiş bakıyorum.

Birkaç saniye sonra bütün bunlar duman olup uçtu.

Göremediniz.

Saat kaç?

Bakıyorum dikmiş saate gözlerimi.

.

BETÜL OK

BRUCE'UN GÖRDÜĞÜ

Bahçedeki koca ağaç, ürkütücü bir cazu gibi. İnsan, karşısında ezilip bükülen bir yaprağa dönüşüyor. Evlerden birinin ışığı yanıp söndü. Kapının önündeki buldogun yanakları sallanıyor, kıcı bir sağa bir sola. Tabiatın içinde yırtıcı bir endişe. Bilinmeyen ne varsa burada. Kazma ve küreğin dibinde. Zaman daralıyor. Biri görmeden, hemen. Çukur, biraz daha çukur. Ellerime, kollarıma güç ver Tanrım. İşte buradayım.

Az evvel yamacın kenarındaki evin camında bir karaltı görmüştüm. Yaşlı bir adam olmalı. Ya beni gördüyse? Daha hızlı olmalıyım. Biraz daha. Günlerdir kar yağıyor. Dün geceki rüzgârdan sonra buz tutmuş toprak. Ağacın dibi sert bir tabakayla örtülmüş.

**

Rilda:

Böyle gecelerde ne düşünüyorum canım biliyor musun? Kimsemin olmadığının. Yanlış anlayıp da bana acımaya kalkma sakın, kimsemin olmayışı kendi isteğim. (*Avucunu açıp göğsüne vuruyor.*)

İnsanlardan yorulduğumu anladığımda çareyi kaçmakta buldum, seni de alıp geldim buralara işte biliyorsun hikâyeyi. Hikâyeyi biliyor olman bir daha dinlemeyeceğin anlamına gelmez değil mi? Sen, bu kuru, beyaz ve tertemiz koku yatakta, gözlerini tavana dikmişken zaman zaman kapıya bakarken, pencerenin önüne konan kuşları izlerken ben hep bunları konuşmak istiyorum. Bruce'la ikinci karşılaşmamızda ona da anlatmıştım. Ünlü yazar Bruce Nice. Her âşık olduğunda bir kitap çıkarıyormuş inanabiliyor musun? Bu, her sene âşık oluyor anlamına gelir. (*Zayıf suratı hafif tebessümle geriliyor.*) Böyledir aşk insanda gizli olanı açığa çıkarır. Toprağı eşeleyip, altın bulan fakirin sevinci gibi buluverir arayan.

Aşka inanırdım ama baban gittikten sonra -bizi terk ettikten sonra yani- memuriyetimden vazgeçtikten sonra, uzun geceler yalnız yattıktan sonra, herkesin gözünde boşanmış bir kadın olduktan sonra, hakkını arayıp babanın

götüne tekmeyi koyduktan sonra, babanın ve sülalesinin bir taraflarına küfrü bastıktan sonra, kendi ailemin pısıırık, basit karakterli bireylerine ahahaha baktıktan sonra... Ne komik Valentina.

Hangisine inanacağız Valentina? Yaratıcıya, topluma, çevreye, genlere, kitaplara, hikâyelere. Belki de komşumuz yaşlı Bruce'a inanmalı. Neler diyordu hatırlıyor musun? Yalnız aşılın bir dağı kalabalıklar ne bilsin diyordu bana. Aklıma ölmek geliyor Valentina. Senden önce ölecek olsam sana kim bakar? Seninle bu camlara, duvarlara, pencerelere kim bakar? Seninle şehrin mimarisini, insanların alçaklığını, yalanı ya da sevgiyi, tutkuyu, hazzı kim paylaşır? Hem kime inanırsın ki sen Valentina? Benden yıllarca inanmamayı öğrendin. Seni içimde hasret dışımda bir yara gibi büyüttüm. Yaradan sızan, birikip coşan ve derin bir vadiye dönüşen taze bir kan olarak burada böylece beyaz yatağın üzerinde yatıyorsun. Yılanlar nasıl uyur, aslanlar nasıl çiftleşir, ağaçlar ne zaman yaprak döker, hangi ağaç hangi yapraklara sahip, Latin Amerika öyküleri neden güzel, sinemada kullanılan teknikler, sınır ülkeleri, politika, milli gelir, protestolar, haklar, akıl eleştirisi, mülkiyet kavramı, bomba yapım teknikleri, toprak işgali, mimariye dair teknikler, toplumsal normlar, ahlak yasaları, yeni kitaplar... Bunları bilen, bunların farkında olan bir annenin olması sana ne kazandırıyor ha?

Şu köşedeki çello. Ağlamaktan başka bir şey değil. Baban öğretmişti bana. Ellerin ne kadar güzel demişti. Belimi sarmıştı. Konservatuarda okuyordu. Güzel günlerdi. Klasik hikâyeler Valentina. Şimdi sen beyaz bir güvercin gibi, ak alnını kırıştıra kırıştıra neden öyle korkuyla bakıyorsun bana? Bir sesin ol saydı keşke, bir çığlığın, bir inleyişin. Bana ortak olurdun o zaman. Beraber küfredebilirdik, teoriler tartışabilirdik, bu boktan dünyada beraber beddua edebileceğim birisi olduğunu bilmek nasıl huzur verirdi bana bir bilsen. Yalnız olmadığımı hissederdim. Komşu Bruce'a birkaç güzel söz ederdin belki. Sende ne güzel sözler gizlidir, bunu hissediyorum Valentina. Sana sınır boylarından bahsetmemi ister misin? Amerika'ya sınır olan Meksika'dan yahut mülteci botlarından, boğulanlardan, ayakkabılardan. Yanına yatmamı diler misin? İkimiz aynı anda ölsek. Ne bir eksik ne bir fazla nefes ne güzel olur. Bunu o kadar çok istiyorum ki Valentina. Aynı nefes aynı an aynı yatak güzel olmaz mı?

Rüzgâr, tek bir yaprak kalmayacakmışçasına, yakasından tutulmuş bir düşman gibi ağaçları sallıyor. Tabiat çığlıklar atıyor. Ölüm mü geliyor koşar adım bahçelerden? Ölüm mü geliyor kuşların gezindiği pencerelerden? Ölüm mü geliyor uzaklardan, villalardan? Ölüm bir müzik gibi geliyor, bir atlı gibi geliyor, bir yolcu gibi geliyor, bir kurşun gibi geliyor, bir koku gibi geliyor. Rilda, antidepresanları yumuşak avucuna koyup, bir çırpıda içiyor.

**

Sebastian:

Bütün olanları unutabilirim. Unutturabilirim ona. Önce bağışlanmayı dileyeceğim, sonra güzel gözlerine bakıp şiir okuyacağım. Şiir iyidir, güzeldir çünkü. Bütün kanamaları, ilençleri, küfürleri dindirecek bir şiir. Vakit ne çabuk geçiyor. Adresi yazdığım kâğıt kırışmış, pürüzsüz tek bir yanı yok. Neden böyle olduk bilmiyorum. Dağ yolunu geçtikten sonra yarım saatlik mesafe daha var. Nereden buldu Allah'ın unuttuğu bu evi? Her zaman böyle yapar, nerede bilinmeyen bir şey var gider çöreklenir oraya. İlk başlarda buna âşık olmuştum. Bana dünyanın gizli kalmış köşelerinden şarkılar söylüyordu, fiziksel ve ruhsal güzelliğin o kışkırtıcı hazzını yaşıtıyordu. Beni seviyor, sarıyordu. Konuşmayı yeni öğrenen bir bebek gibi tebessüm ettirici, iç gıcıklayıcı cümleler kuruyordu. Ona vuruluyordum, ona düşüyordum, onu arzuluyordum. Sonra ne oldu? Sonra böyle oldu...

**

Boğazındaki balgamı temizleyip, sigara yakıyor. Tepelerin uğultusu bir ritim tutturuyor. Elinde bir fotoğraf. Rilda'nın yüzünü avuçları arasına almış. Arkada uçuşan karahindibalar, tarlaların içinden geçerken bacaklarına yapışmış pıtıraklar, uzaklarda ışıkları yanan bahçeli evler. Evlilik yıldönümleri.

Bruce, kapının aralığından başını gösteriyor. Yüzünün kanı gitmiş, alçıdan bir heykel gibi dikiliyor yatağın karşısında. Pencere açık değil, rüzgârın nereden estiğini anlayamıyor. Aynaya bakıyor, aynada yok, yatağa bakıyor boş, yavaş yavaş gözlerini gezdiriyor odanın içerisinde, çellonun kutusu açık, yerde notalar. Kafasını yavaş yavaş kaldırıyor, gözleri sabit bir noktada duruyor. Geniş omuzlu, saçları iki yana savrulan, boylu poslu bir adam. Ağacın dibinde durmuş, etrafa bakıyor. Elinde kazma ve kürek. Bruce'un gözleri yerde. Ayaklarının dibinde küçük, kıvrılmış, süngeri inmiş, atılmış beyaz bir yastık.

Tekrar pencereden dışarı bakıyor. Kar tepecikler oluşturmuş. Ağacın dibindeki toprakta bir kabarıklık. Yerde kocaman ayak izleri. Bruce, gözlerini topraktan kaldırıp uzaktaki dağlara bakıyor. Tipi artıyor. Yabani bir ayıyı andıran, uzaktaki karaltıyı izliyor. Karaltı uzaklaşıyor. Tam derin bir nefes alıp, pencereye doğru gidiyor ki karaltı bu kez geri dönüp dağdan aşağı koşmaya başlıyor. Geniş omuzlu, saçları iki yana savrulan cellat, elinde kazma ve kürek, kaşlarının üzeri karla kaplı, nefes nefese. Yaklaşıyor.

**

Bir oyun. İşte bütün hikâyeler böyle başlar. İnsan bu dünyada oyun kurucudur yazıyor cebinden çıkardığı deftere. Tükürüklediği parmağıyla defterin sayfalarını çeviriyor. Gözlüklerini yukarı itekleyip devam ediyor.

Bu sırada arka odalardan sesini duyuyor Rilda'nın. Valentina'ya banyo

yaptırmış, saçlarını kurularken Bruce'un elindeki deftere göz atıyor.

-Yine mi evleri karıştırdın? Yine mi korkulu düşlerden uyandın? Yine mi hikâye yazacaksın? Neredeyse son sayfa ha! Bu yeni bir hikâye kitabı demektir ünlü yazarımız. Bir gün benim hikâyemi de yazar mısın?

Bruce, açık kalan pencereden uzaklara doğru bakıyor, elleri buz gibi, uzun saçlı geniş omuzlu adam ağacın altında durmuş kıpırtısız. Rilda'ya söylemek istiyor vazgeçiyor.

Bruce:

-Elbette yazarım.

YILDIRIM TÜRK

LASTİK KOKUSU

Yunus Varlık'a

Günün yorgunluğuyla iyice ağırlaşan tulumunu kamyon lastiklerinin arkasındaki bölmede çıkardı. Otomobilin balans ayarını yaptıktan sonra palto-sunu sırtına aldı. Krikoyu, levveyi, kompresörü ardında bırakıp dükkândan çıkınca akşamın soğuğu yüzünü yaladı. Kar bu yıl erken düşecek diye düşündü, iki elini hohlayıp birbirine sürttü. Bir süredir uğramadığı mahalle kahvesinde yükünü biraz hafiflettikten sonra eve gitmeye karar verdi.

Taş seslerine karışan televizyonun sesi dışarı geliyordu. Kahvehanenin kapısından girdiğinde bütün gözleri üstünde hissetti, tedirgin oldu. İçerideki gürültünün bir anlık kesilmesiyle köşedeki masaya yöneldi. Yer yer elle silinmiş buğulu camlardan kaçamak gözlerle bakmaya çalıştı, irili ufaklı birkaç karaltıdan başka bir şey göremedi. Herkes, her yer pusluydu. Elden ele dolaşmaktan paçavraya dönmüş gazeteye şöyle bir baktı. Sesler eski hâlini almıştı. Çocukluk arkadaşı Kahveci Salih, elinde bir çayla omzuna dokunarak masasına oturdu. Zaman çay bardağında erirken birbirlerinden kaçırdılar bakışlarını.

“Sevaptır Rafet Usta, kimi kimsesi yok! Hem iş öğrenir hem sana yardımcı olur.”

Usta kırpık gözlerle lastiklere, aletlere, kendisine bakan çocuğu baştan ayağa süzdü. Acımayla birlikte içi ısınır gibi oldu. “Gelsin bakalım!” dedi.

Çocuk kedi sevimliliğiyle yanına sokuldu.

Salih, söze nasıl gireceğini, ne söyleyeceğini bilemedi. Bu durumda hangi söz yaraları kapatabilirdi ki? Bir müddet karşılıklı oturdular. Yan masadan tavla şakırtılarıyla kaçamak gözler düşüyordu üstüne. Bir söz söyleme gayretiyle “Ne iyi ettin de geldin!” dedi. Usta nerede yanlış yaptığını, nasıl da hiçbir şeyin farkına varamadığını düşünüyor; kendisini suçlayıp duruyordu. Bunca yıl nasıl sinsi bir kurt gibi kazancına ortak olduğuna, hatta kimi günler kendisinden çok kazanmasına hayret ediyordu. Bütün masaların acımayla karışık bakışları altında biraz daha ezildi.

Sarsak adımlarla dışarı attı kendini. Rüzgâr yüzüne vurdukça biraz açılıyor, üstündeki koca dağ sanki ufalanıyordu. Parkın yalnız kalmış, ihtiyar çınar ağacına sırtını verdi. Bir şimşek çakımında aydınlanan sokakta kâğıtlar, poşetler sağa sola uçuşuyor; yağmur hafiften nokta nokta benekler bırakıyordu yerde. Ardından müthiş bir gök gürültüsü kaplıyor ortalığı.

Dışarıda bahar yağmurları... Zile basıyor uzun uzun.

Kapıyı aralayan karısı, yanında sıırsıklam olmuş on iki, on üç yaşlarındaki çocuğu görünce şaşkınlığını gizleyemiyor. Kafası önüne eğilmiş çocuğun eprimiş elbiselerine, zayıf düşmüş vücuduna, kibrit çöpü gibi kalmış kollarına bakıyor. “Kim bu çocuk?” diyen gözlerle kendisine yöneliyor bakışları.

Rafet Usta, hâkim olamadığı titrek bir sesle:

“Yeni çırağımız... Çarşı pazar işlerinde sana da yardımcı olur.”

Kapının kenarından sessizce içeri süzülürlerken hiçbir şey konuşmuyorlar.

Hafif bir titreme vücudunu sardı. Karanlığı geride bırakıp eve attı kendini. Derin bir sessizliğe gömüldü oda. Dokunduğu her eşya hatıraları çağırıştırıyor, geçmişten bir iz olarak kalıyordu ruhunda. Eşi bir söz söylese hatta ima etse sesinin titremesine mani olamayacak, yığılıverecekti olduğu yere. Gittikçe eriyen gövdesini koltuğa bıraktı. Bir köşede uyuklayan Tekir ayaklarına süründü. Patileriyle vurup önünde yuvarlandı, türlü oyunlar yaptı; ama bir ilgi göremeyince ayaklarının dibine kıvrılıp yattı. Camları döven damlaların sesiyle bir noktaya sabitlendi.

“Bu havada şoförlüğe güven olmaz Harun. Yağmur yolun üstündeki ince tabakayı ıslatınca yollar buz pistine döner.”

Araçlar peş peşe diziliyor. Balon yapmış, parçalanmış, yarılmış koca koca lastikler çıkarılıyor; tamir ediliyor. Tekerleklerin üstünde dünyayı taşıyanların gözleri görmüyor bile verdiği parayı. Koca aracın yükü senin eline bakıyor. Yeter ki yollarından alıkonmasınlar.

Gözleri ıslıl ıslıl parlıyor çırağın.

“Ancak, kanaatkâr olmak gerekir Harun; karşıdakinin acziyetinden faydalanmak bize yakışmaz!”

Gözlerine uyku girmedi bir türlü. Sabah ezanıyla evden çıkıp dinlenme tesisinin yanındaki iş yerinin yolunu tuttu. Dükkânı biraz ihmal ettiğini düşündü. Şehrin kenarından kıvrılıp geçerken sanayinin kepenklerinin birçoğunun henüz açılmadığını gördü. Arka bölmede tulumunu giydi. Ustanın gelişiyle birlikte tesis çaycısı, teklifsizce bir çay ve poğaçaya bıraktı masaya. Baktığı her yer maziden bir yarayı kanatıyordu, çağrışımlardan kurtulmaya çalıştıkça yüreğine bir taş oturuyordu sanki. Kapının önüne bir sandalye atıp anayoldan akmaya başlayan araçları seyre koyuldu.

Hafriyat kamyonu dükkânın önünde tıslayarak durunca adam boyu toz kalkıyor.

Havalı kriko ve bijon anahtarına yönelen Harun'u bir el işaretiyle durduruyor. Süpürgeyi eline tutuşturuyor.

"Önce hafif hafif su serp, sonra süpür!"

Usta, yılların deneyimiyle patlak lastiğin yanına çöküyor. Kulağıyla dinliyor, iyice eğilip hava kaçağını eliyle arıyor. Yerinden söktüğü lastiğe biraz hava vurarak köpüklü suyla hemen patlağı buluyor. Pash çiviye kerpetenle çekiyor.

Harun, ustasının her hareketini dikkatle takip ederek işin inceliğini öğrenmeye çalışıyor. Rafet Usta, çırağının ilgisinden ve işi çabuk kavramasından memnun... Kenara çekiliyor, çırağın gözlerine bakıyor. Ustanın işaretlediği patlak yeri Harun havalı taşla hemen zımparalamaya başlıyor. Soba gübürü gibi küçük lastik parçacıkları etrafa saçılıyor, arada yüzüne geliyor. Lastik kokusu hafifçe vurunca genzini sızlatıyor. Usta tekrar işe el atarak yama yapılacak bölgedeki gübürleri süpürüyor.

"Harun, bir 114 getir!"

Bir süre sonra içeri geçti. Kendisini oyalamak için eski lastiklere yama yapmaya, onları parlatmaya çalıştı; ama içindeki sıkıntıyı söküp atamadı bir türlü. Dükkânını, kendi dükkânı gibi bilmesini istemişti hep. Eve giderken anahtarı gözü kapalı teslim etmiş, aklına kötü bir düşünce getirmemişti. O da ustasından böyle görmüş, bunu doğru bilmişti. Alın terini lastiklere kattıkça küçücük dükkânı hayalleriyle büyüyor, emek verdikçe dünya güzelleşiyordu.

"Nuran ablanın ağzını aradım, iyi çocuk Harun." dedi.

Usta, evlat boşluğunu onunla doldurmanın gönül rahatlığıyla dizlerini ovuşturdu. "Yarın öbür gün dükkânı da ona devrederiz hayırlısıyla!"

Bunca yılın sessiz sedasız nasıl geçtiğini düşünerek dalıp gittiler.

Neden sonra yoldan geçen bir kamyon şoförü ileride bir arabanın kaldığını söyledi. Usta, dükkânın kapısını açık bırakarak arabanın arkasındaki takozları, ara hortumunu, hava dolu lastiği, el krikosunu, boru ve bijon anahtarını kontrol etti. Yola koyuldu. İşlek olmayan yolun kenarında aracın bir lastiği tarlaya savrulmuş, diğeri jantın üstünde parçalanmış. Varışıyla aracın yanı başında çaresizce bekleyenlere kurtarıcı oluyor.

"Vallahi kurtarmaz abi!"

Dağ başında gecenin ayazı iliklere işliyor.

Sürücü, bir ailesine bir karanlığa bakıyor. "Bu soygunculuk değil mi?"

Harun isteksizce "Abi, bu paraya tatlı uykuyu bölmeye değmez ama..."

Ertesi gün usta duyunca renkten renge giriyor. Harun'un kim bilir bunu kaçınıcı defa yapıyor olmasından müşterilerine karşı kendisi mahcup oluyor.

İşini bitirip tekrar dükkâna dönüyor. İçeri girmek istemiyor. Ruhu duvarlar arasında eziliyor. Tekerlekler birden büyüyor, üstüne üstüne geliyor; bütün alet edevat sanki birer silaha dönüşüyor. Yaşadıkça hayatı anlayamıyor bir türlü. Dünya bir anda anlamsız oluyor gözünde. İnsanı perdeleyen hevesin ateşi

niçin taşıyanı yakıyor sürekli? Niçin istekleri ağır bir yük oluyor kendisine?

“Bu gece de pek iş olmadı usta!”

“Buna da şükür Harun.”

Usta, hâsılatı saymadan çekmeceye koyuyor.

Dükkândaki çıkma lastikler birer ikişer azalıyor. Müşteriler eskisi kadar uğramıyor.

Sürekli gelip giden kamyon şoförleri “Bu çocuğun gözleri fıldır fıldır dönüyor Rafet Usta, buna dikkat et!” diyorlar.

Harun birkaç hafta uğramıyor dükkâna.

Etraftan kulağına türlü türlü haberler geliyor:

“Usta duydun mu senin çırak yolun karşısına dükkân açacakmış?”

!..

Kurumuş bir yaprak gibi sararıp düşüyor umutları. Sırtındaki hançer kalbinde derin bir yara açıyor. Yeni çırağıyla birlikte karşıdaki ısıltılı dükkâna her bakışında alnının çizgileri biraz daha derinleşiyor, lastik kokusu içini biraz daha yakıyordu.

SEGAH GÜMÜŞ

İPİN BİR UCU

Bazen bir rüzgâr eser. Geçmişin tozunu toprağını sürükleyip getirir kapının önüne. Temizlemek istersin. Psikoloğa gidersin bunun için. İçkiye vurursun kendini. Olmadı intihar edersin.

Hüseyin Kara ise kalemi aldı eline. Namluya mürekkebi çekti. Kâğıda tuttu. Ve tetiği çekti. Tak tak tak... Vurmasa deli olacaktı. Hem de o gün, rüzgârla gelenden hemen sonra...

Kimim ben? Gübreli toprağından memnun bir bitki mi? Eşim, işim, çocuklarım, param, dostlarım, akrabalarım... Bozkırın ortasında küçük bir kasabada sıradan bir hayatım var.

Sabahları sıcacık bir yatakta uyanırım. Uyanır uyanmaz perdeyi hafif aralayıp gözlerimi ovalaya ovalaya karşıki dağlara bakarım. Dağlar, her günkü yerindedir. Bunu bilir yine de bakarım. Dimdik, mağrur, kendinden emin...

Karım çoktan uyanmış olur. O gün giyeceğim gömleği ütileyip kapı koluna asmıştır. Mutfaktan kızarmış ekmeğin kokusu gelir. Severim, kızarmış ekmeğin üstüne yağ-reçel sürüp yemeyi. Ve ben kızarmış ekmeğimi yiyip çayımı da yudumladıktan sonra okuluma giderim.

“Günaydın çocuklar.”

“Günaydın öğretmenim.”

“Başkan, var mı gelmeyen?”

“Nerede kalmıştık.”

“Ha, modern Türk şiiri.”

Zil çalar, derse girerim; zil çalar dersten çıkarım. Zil çalar... Hop paydos! Her okul çıkışı doğruca kahveye, bizimkilerin yanına. Avukat, doktor, veteriner, öğretmen... Ev alıp arsa satarız oturduğumuz yerde. Arabalarımızın çekişini kıyaslarız. Laf kıtlığında üzümünden incirden konuşuruz. Bazen iktidara bazen muhalefete atıp tutarız. Ve akşam ezanıyla birlikte, ekmeğini alan doğruca evine...

Akşamla garip olur bozkır. Bir hüznün gibi çöker insanın üstüne. Kapılar

erkenden sürgülenir, perdeler bir bir kapanır sokağın yüzüne. Rüzgârın sürüklediği hışırtılardan başka ses kalmaz dışarda.

Dört duvar bir dünyadır ev, içine dört nüfusun sığıldığı. Akşam yemeği hep birlikte yenir. Sonra hep birlikte çekirdek çitlenir, televizyon seyredilir, mevsimine göre kavun, karpuz, portakal, elma... Gece yarısı olmadan bütün hane halkı, sabah sıcacık uyanacakları yataklarına gömülür.

Sonra yine sabah olur. Dağlara bakarım uyanınca. Kızarmış ekmek ve reçel. Zil çalar. Hop paydos! Kahve. Bizimkiler. İktidar yahut muhalefet. Akşam. Hüzün. Çekirdek. Mevsimine göre karpuz yahut portakal. Uyku.

Başka bir yerde nasıl yaşanır bilmiyorum. Bildiğim tek şey, burada ölecek olmam. Salâmın şu minareden okunacak olması, şu karşıki mezarlığa gömülecek olmam. Ölümüm şöyle anons edilecek minareden:

“Hüseyin Kara. Uzun Mümin’den olma, Sarı Selver’den doğma. Memleketin diğer bütün Hüseyinleri kadar geleneksel, diğer bütün Karaları kadar kara. Ha bir de edebiyat hocası.”

Tüm hikayesi bu.

Hayır, yanılıyor müezzin efendi. Bütün hikâyem bu değil. Bilmiyor o. Kimse bilmiyor.

İpin Diğer Ucu

Gazi üniversitesi... İlk şehirlerarası otobüs yolculuğum. Işıklar, gölgeler, akan görüntüler, heyecanlar, korkular... Devasa binalar ve dev bir Turgut Özal posteriyi karşılıyor Ankara beni. Bambaşka bir ülkedeyim. Hiç içine girmediğim, hep kıyısından köşesinden çekinerek baktığım. Devlet büyüklerinin, güçlü hayatların, paranın kenti. Zıt renklerin yuvası. Gri çoğunlukla. Biraz da kırmızı...

Parlak ışıklar içinde devasa bir şehir. Ben şehrin damarlarında dolaşan yabancı madde. Tanımaya çalışıyorum etrafı, çekingen tutuk... Alyuvarlarıyla akyuvarlarıyla içime doluyor şehir. Yok etmek istiyor beni. Alışabilecek mi bana? Alışabilecek miyim ben ona?

Parmakla gösterilen(!) bir hayattan gelmiştim buralara.

Kamyon kasasında henüz gün aydınlanmadan çıkardık yola. Ceyhan ırmağının kenarına çalışmaya giderdik. Soğuk bir kamyon kasasına uyanmanın yılın ışığı içinde sallana sallana giderken yoksulluğumuz daha bir büyür, kamyon kasasından taşıp Adana sokaklarına dökülürdü.

O alacakaranlık saatlerde hava ayaza kestiğinden üşümemek için birbirimize yaklaştığımızı fark etmezdik bile. Siyah çamurlu şalvarlarımız; üstümüzdeki lime lime kazaklarımız ve kafamıza sardığımız bezlerle Yaşar Kemal romanlarından fırlamış gibiydik. Bense -grubun tek okuyanıydım- yol boyunca hikâyeler yazardım kafamda.

Kamyonun arkasına şehirlerarası bir otobüs yaklaşırdı bazen. Şoför ve yolcular aşağılayıcı bir gülümsemeyle bize bakarken ben dikkatle izlerdim konforlu koltuklardaki gamsız hayat yolcularını. Kimisi parmağıyla gösterirdi bizi. Bazen öndeki bayanın yüzünde bir merhamet belirirdi. En çok o merhamet kıpırtısı sinirlendirirdi beni. Bizimkiler durumu fark edince önce şaklabanlık eder, otobüstekilerin neşesini iyice arttırır sonra da gün yüzü görmemiş küfürlerini el kol hareketleriyle otobüstekilere savururlardı. Hep birlikte gülerdik. Derken tarifi imkânsız bir suskunluk çökerdi hemen arkasından. San ki bu kamyon ve yaklaşan otobüs o suskunluğun ortasında erir; ışıklı, devasa otobüslerde zengin, kaygısız bir yerden bir yere taşınan bu insanlar bir kitap sayfasındaki resimlere dönüştürdü zihnimde.

Ceyhan Irmağı'nın kenarındayız. Hava yeni aydınlanmaktadır. Ayaz kesmekte elimiz yüzümüz. Bıçkılar belimizde, budama makasları elimizde kara ırmağın hemen kenarında limon bahçesindeyiz. Önce ağaçta kalan bir limon arıyorum. Elimin üstündeki diken yırtıkları akşamdan sabaha kabuk bağladığı için parmaklarımızı kımıldatmak çok zordur. Bir limonla elimi yıkamalıyım. Önce dayanılmaz bir acı sonrasında bileklerime doğru yükselen bir sıcaklık. Elimin üstünde kabuk bağlamış yarıklar tekrar kızarır ve elim gevşer. Parmaklarımı kontrol ederim önce; evet parmaklarım hareket etmekte. Daha bu parmaklar akşama yazı yazacaktır ödev yapacak, ders çalışacaktır.

...

“Oğul parayı mı yatırdın da kazandın okulu? Yoksa bizim gibi Yörük miletine okul mu kazandırılar? Ha sen de Muammer gibi parayı mı yatırdın?”

Anlamaz nenem. İnanamaz aslında. Sorar durur. Bense bilirim. Tezek koku kulu kamyon kasasından rahat otobüs koltuğuna geçen yol sınavlardan geçer. Akıllıysan şansın vardır. Bense hem akıllıydım hem çalışkan hem de hırslı. Benim hikâyem bu değildi zaten. O ilk gün anlamıştım bambaşka bir hikâyenin başkahramanı olacağımı.

Yeni Bir Hikâyenin Kahramanı

Yazgı Eker, İstanbul'dan geldim, diyor. Yerine otururken gayri ihtiyari dönüyor. Gözlerimiz bir anlığına kilitleniyor. Su yeşili bir sıcaklık ondan bana akıyor ve bir tanışıklık duygusu büyüyor içimde. Nerden tanıyorum bu kızı? Sadece kır çiçeklerine aşına gözlerim bu saray lalesini her hangi bir yerde görse asla unutmazdı. O bakışı bir daha yakalamayı ümit ederken sıra bana geliyor. Hüseyin Kara, Adana'dan geldim. Yerime oturuyorum hemen. Bir çırpıda kekelemeden konuşabildiğim için mutluyum.

Kendini tanıtırma faslı bitince ders hakkında bilgi veriyor hoca. Aşağı sarkmış tombul yanaklar, burnun üstüne inmiş cam dibi gözlükler, iri bir göbeğin

iki yanından geçen pantolon askıları ve bunlara karşı sert bakışlar... Bu bakışlar aşırı ciddi şeyleri anlatırken takınılan ifadeyi taklit etmeye çalışan bir adamın yapmacıklı bakışları hissini uyandırıyor. Dersimiz Eski Türk Edebiyatıymış. Adında eski var diye onu önemsememek gibi bir düşünce zinhaar aklımızdan geçmemeliymiş. Zira çok lüzumlu bir dersmiş. Edebiyat talebesi bu mevzuları çok iyi bilmek zorundaymış. Ayrıca burası liseye benzemezmiş. O anlatır gidermiş. Gerisi kendi bileceğimiz işmiş. Falan feşmekân...

Sessiz sedasız oturduğum arka sıraya iyice gömülüyor kekemeliğimle, karalığımla biraz daha siliniyorum sınıftan. Öyle ki varlığım fark edilmesin. Hiç kimse bir daha bir şey sormasın. Kimse beni görmesin. Ve ben dört sene sonra buradan, bu arka sıradan sessizce çıkıp gideyim. Fakat gözleri yemyeşildi ve çok güzeldi. O böyle güzelken kamyon kasası siliniyor. Yoksulluğum siliniyor. Her şey tozlanıp birer ayrıntıya dönüşüyor zihnimde.

İşte orada. Yeşil pırıltılar saçarak oturuyor. Yanında kimse yok. Deftere bir şeyler yazıyor. Saçlarının ucu sayfalara değiyor. Kumral dalgalar arada bir geriye atılıyor, inatçı dalgalar tekrar geliyor eski yerine. O kadar dalgın ki saçlarla verdiği mücadelenin ayrımında değil. Alt dudağını ısırmış bir yandan. Dalgınken hep dudaklarını ısırıyor. Onu böyle fark ettirmeden izlerken kendi kendime gülümsüyorum.

Yaklaşıyorum yavaşça. İçimden prova yapıyorum bir yandan. Bir adım, bir adım daha. Kendinden emin görün. Dik dur. Sen fakülte kazanmış adamsın. Güven kendine.

Yüzüne bakamıyorum. Burada dikilmiş titrek bir direk gölgesi gibi sallanırken ellerimi nereye koyabilirim? Arkamda bağlamaya karar veriyorum. En iyisi göz önünde durmasın fazla. Doğal davran. Fiyakalı bir duruş sergile.

Dalgınlığından sıyrılıyor birden. Beni fark ediyor. Gülümsüyor. Ne kadar güzel gülümsüyor. Çukurova sıcağından bihaber bembeyaz bir ten. Su gibi. O gülümserken zaman duruyor. Çukurova serinliyor sanki. Ankara daha bir sevimli oluyor.

Ağzımı açacak cesareti bulamıyorum. Ya kekelersem. Ya saçmalarsam. Kendimi dışarı atmalıyım. Arkama bakmadan çıkıyorum. Bir çift su yeşili akıyor peşim sıra. Durmadan gülümsüyor.

Yazgı Eker. Yazgı. Yazgım... Şimdilerde tek meşguliyeti zihnimin. Tüm sorunları süzüp ayırıyorum bir kenara. Geriye kalan tortuyu elden geçiriyorum. Bakıyorum ki bir mesele kalmış benim için; beni avlayan o gözlere bir şekilde ulaşmak. *Aşk. O ışıkl şehir. Büyüleyici ışıklarını izlemek, esrarengiz sokaklarında dolaşmak ne büyük bir mutluluk. İşte orada. O hayal peri görünüyor birden sokakların birinde. Işıltılar saçan gülümsemesiyle bakıyor bana. Uçuşan etekleriyle bir görünüp bir kayboluyor. Koşuyorum peşi sıra. Uyandırmasalar. Hayalle gerçek arasında bir âlemde*

bitmese yolculuğum. Görülmemiş, erişilmemiş köşelerini yeniden yeniden keşfetsem...

Düşünmüyorum artık, sorgulamıyorum hiçbir şeyi. Yer altındayken kolaydı. Yaşayıp gidiyorduk biz bize. Yeryüzüne alışık değiliz. Nerde nasıl davranılır, kimlere neler söylenir bilmiyoruz.

Sesini duyuyorum. Arkadaşlarıyla gülüyor. Şen kahkahaları dalgalanıyor sınıfta. Kıyılarıma çarpıyor. Derken beni alıp götürüyor diplere. Orada yalnız. Tam karşımda şimdi. Gülümsüyor, elini uzatıyor. Tam uzanıyorum ki dalgaların içinden biri sesleniyor. Tanıdık bir ses bu. Yeraltından geliyor:

Hüseyin, beynin sana oyun oynuyor. O kız seni sevmeyecek. Sen bir hayalperestsin. Dalgalar geri çekiliyor. Ve ben kalıyorum kenarda öylece. Kes sesini! Sen ne biliyorsun? Gözlerime nasıl baktığını gördün mü sen? Nasıl, biraz sabret, ben de seni seveceğim der gibi mi... Zavallı Hüseyin!

...

Gözlerime nasıl baktığını kimse görmedi. Ama ben gördüm. Sevecek bir gün. İnsan bir gün sevmeyeceği birine öyle bakamaz. Biliyorum, hissediyorum. Kimse inanmasın varsın.

Dersimiz Osmanlıca. Hoca; “Havuçlu Pilav Meselesi” ni okutuyor bize. Sıra onda. İncecik sesi yavaş narin çiseliyor sınıfta:

Yağmur yağıyordu. Pis pis yağıyordu. Bu havada yapılacak bir şey bulanların...

Çok iyi bildiğim öykü o okurken gelip canlanıyor gözümün önünde. Dışarıda yağmur yağıyor. İşte Yazgı. Mutfakta uğraşılıyor. Ben onu izliyorum mutfak kapısından. Sessizce yaklaşıp arkadan sarılıyorum. İşte doğranmış havuçlar. Hemen çevik bir hareketle uzanıp pilavın içine atıyorum. Kızıyor. Telaşlanıyor.

Aldırmıyorum. Saçları uzunmuş. Tepede atkuyruğu yapmış. Böylece gözleri çekik daha bir güzel oluyormuş. Üstelik oh be ne rahatmış. Enseline bir öpücük konduruyorum aniden. Yalancıkdan nazlanıyor bana. Kollarımdan kurtulmaya çalışıyor. Havuçlu Pilav yanıyor. Varsın yansın.

Sevecek beni. Başka yolu yok. Eninde sonunda sevecek. Diplerden çıktım onun için. Bir çift parıltının peşindeydim. Ve vurgun yedim aniden. Şimdi nefes almak için ona muhtacım.

Onu görecektir şekilde oturur, gizlice izlerdim ders boyu. Ilık ılık dolardı içime kokusu. *Kirpiklerini eğdi bakardı. İçim ürperirdi. Felaketim olurdu, ağılardım.* Özellikle geceleri... Kâbuslar, ıstırap dolu saatler. Her gün çıkışlarda peşindeydim. Belli bir mesafeyi koruyarak eve kadar takip ediyordum onu. İzlediğinin farkındaydı sanırım. Sürekli geriye bakıyor. Sonra hızlı adımlarla yoluna devam ediyordu. Oysa tedirgin edecek bir yanı yok sevgimin. Bilmiyor. Bilecek yakında. Anlayacak beni.

Devamlı prova yapıyorum. Karşıma alıyorum onu, direk gözlerinin içine bakarak kekelemeden konuşuyor, mütemadiyen gülümsüyorum. Hatta çene

kaslarım ağrıyor gülümsemeye çalışmaktan. Onu görünce birden değişiyor, kırılğan bir dala dönüşüveriyorum. Yaprığından utanan cılız bir dala.

Konuşmadan anlatmanın bir yolu olsa. Kelimeler yetersiz. O ara şiire sarıyorum. Tüm şairler beni dillendirmiş. Gönlümün resmini çizmişler kelimelerle. Ve şiir okurken tutukluk yapmadığımı fark ediyorum.

Güzel Konuşma dersindeyiz. Ben kürsüdeyim. Tüm gözler üzerimde. İşte o, tam karşımda. Aylardır hazırlandığım şiiri okurken sadece onun gözleri var. İşte kalbim. Ellerin arasında. Bir umut. Anlar mı beni? Yok, kaçış yok. Anlayacak bugün. Okuduğum bir şiir değil sadece. Anlamalı. Silinip kayboldu şimdi her şey ve herkes önümden.

Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur
Bir mumun ardında bekleyen rüzgâr
Işıksız ruhumu sallar da durur
Zambaklar en ıssız yerlerde açar

Fakat bir çift buz yeşili karşımdaki. Sesim yankılanıp geri geliyor bana. Son silahım, tek umudum...

Artık inan bana muhacir kızı
Dinle ve kabul et itirafımı
Bir soğuk, bir garip, bir mavi sızı
Alev alev sardı her tarafımı
Artık inan bana muhacir kızı

...

Bitti şiir. Sınıfta çıt yok. Herkes bana odaklanmış. Hayret ve hayranlık dolu gözler. Şaşkınlık yaşıyorlar. Birden büyük bir alkış kopuyor. Alkış seli içinde onu arıyor gözlerim. Hoca geliyor yanıma.

“Hüseyin, müthiş bir okuyuştu. Tebrik ederim.”

“Sağ olun hocam”

O bana bakmıyor bile. Görmüyor beni. Kürsüden inip önüme baka baka yerime geçiyorum.

Saatlerce yürüyorum o gün. Nedenlerden nasıllardan oluşan bir pandül ileri geri sallanıyor beynimde.

Kekemesin sen, sen kekemesin. Çekingensin sen. Karasın, kapkarasın. Köylüsün. Seni mi sevecek ulan. Neyini sevecek?

Sahi bir kez olsun konuşabilseydim. Anlatabilseydim içimdekileri. Ona yazdığım yazılardan haberi olsaydı sevmez miydi yine de.

Bir öğle arası arkadaşlarla ayaküstü konuşuyoruz. Gözüm öğrencilerin çıkış yolunda. Onu bekliyorum. Bugün kolundan tutup konuşacağım. Ne olursa

olsun, kim ne derse desin. Ve onu görüyorum nihayet. İçimde büyük bir heyecan; bu gün bitecek bu ısırap... Arkadaşlarla vedalaşıyorum. Birkaç adım sonra bir şey dikkatimi çekiyor. Daha doğrusu biri. Yanında başka biri var. Gayet samimiler. Yanlış gördüm herhalde diye düşünüyorum. Hızlı birkaç adım sonra duruyorum. Aniden, öyle kımıldamadan kalıyorum orada. Aslında her şey duruyor. Ağaçlar, yapraklar, rüzgâr, zaman... Kulağımda bir uğuldama. Cümleler avuçlarımda ufanıyor. Tüm kelimeler harf harf dağılıyor yere.

O gün eve gitmek istemiyorum. Kampüsün içinden amfi tiyatronun yanından Gazi Mahallesine geçip koşar adım yürümeye başlıyorum. Daraldığımda geldiğim birkaç yerden birisi bura. Ankara'da doğal bir Anadolu Mahallesi... Fakat rahatlayamıyorum. Her saniye içimdeki karanlık artıyor. Ertesi gün için hiç uygulayamayacağım planlar yapıyorum. Neden tuhaf bakıyorlar? Ağlıyor muyum? Evet... Garip yadırgayan acıyan birkaç bakış. Kimin umurunda? Bakışlar... Size ne ulan! Bağırarak istiyorum. Bağırarak istiyorum...

Ertesi gün doğruca yanına gidiyorum.

Osmanlıca defterini verebilir misin, diyorum pat diye. Notlarım eksik de.

Yüzünde şaşkınlık ifadesi belirliyor fakat toparlıyor hemen. Elbette, diyor alalecele. Şaşırdığını belli etmemek telaşıyla uzatıyor defteri. Fakat gözlerindeki bu mana nedir?

Yüzümde mimik yok. İstesem de değiştiremiyorum yüzümü. Onun bakışlarında merhamet gibi bir şey var. Kamyon kasası, otobüs, merhametli gözler... Öfke bürüyor bir an içimi. Hemen dönüp gidiyorum birkaç adım. Sonra duruyorum. Arkamdan gelmesini istiyorum. Bir an kendimi öyle kaptırıyorum ki umut etmeye başlıyorum. Arkamdan gelecek, omzuma dokunacak. Döneceğim sevinçle. Muhteşem gülümsemesi beni karşılayacak. Beni sevdiğini itiraf edecek. Mutlu olacağız.

Kimse gelmiyor...

Mutluluk yanlarından geçip gidiyor.

Sus be sussss! Defol git yeraltına!

...

Kimdim gerçekte ben? Cesur olmak isterdim. Savaşçı, başarılı... Öfkeli gerekirse. Koparıp alabilmek isterdim hayatın karnından payıma düşenleri. Başka biri olabilir miydim? Farklı bir yere ait olsaydım, başka bir geçmişe... Daha güçlü olabilir miydim?

Çukurova'ya, fakirliğime, peltekliğime öfkeliydim. Bir de...

Nenemin kitabeye kazır gibi zihnime kazıdığı sözler geliyor aklıma: "Dikkat et oğul, bu şeerlilere. Onlar yürüğü hiç sevmeyiz. Ne yapsan içine almaz; onların dini imanı paradır bilesin."

Sonraki günler onu hep o gençle görüyorum. Nişanlanacaklarmış. Öyle

duyuyorum. Şaşırmıyorum. Umursamıyorum. Hiçbir şey hissetmiyorum. Sanki dünya durmuş veya ben ölmüşüm. İki ayaküstünde gezinen bir kadavrayım.

Yalan söyleme Hüseyin Kara. Köpekler gibi acı çekiyorsun. Sürünüyorsun. Sokaklarda başıboş dolanıyorsun. Herkesle irtibatı kestin.

Peki, kabul acı çektim. Hem de çok. Sonunda acımla dost olmayı da öğrendim. Hep yazdım. Verilmeyecek mektuplar döşedim her gün ona. Başlamadan biten aşk maceramın önsözünü Çukurova yazmıştı. Ben kamyon kasasından gördüğüm ters tarafa hızla akan o dünyada kaybetmeye mahkûm sefil bir figürdüm. Merhametle bakan gözlere inat merhametsizliği öğrenmeye niyetliydim. Başı sonu belirsiz zifiri bir karanlığın içinde el yordamıyla toprağa tutunmaya çalışan bir bitki olacaktım. Ne kadar tutunabilirsem...

*Bu öykü bir taşra bitkisinin toprağa tutunma öyküsüdür. Yazdı Hüseyin Kara kâğıdın sonuna. Bitkiler de savrulur bazen ve rüzgâr onları köklerinden söküp atabilir.

Bitkisin Sen Bitki Kal

Yazdığı hikâyeyi son kez okuduktan sonra yerinden kalktı. Öğrencilerin yazılı kâğıtlarını koyduğu çantanın gizli bir bölmesine hikâyesinin taslağını yerleştirdi. Şimdilik kimsenin görmesine gerek yoktu. Elbet duyacaklardı bir gün. Dizi çıkmış çizgili pijamalarını giydikten sonra banyoda elini yüzünü yıkadı. Dişlerini fırçaladı. Bu sırada aynada kendini izliyordu. Bu ağzı köpüklü, yavaş yavaş çizgileri derinleşen esmer yüzün sahibi birazdan yatağına uzanacak. Çoktan uyumuş olan karısının yanında rüyalara dalacak. Kimin bu yüz? Hangi Hüseyin'e ait? Sabahları kızarmış ekmek ve reçele uyanan, ardından okul, kahvehane ev üçgeninde mekik dokuyan taşralı edebiyat hocasına mı, akşamları çekirdek, karpuz yahut portakal eşliğinde TV izleyip arada bir içli şarkılara hüzünlenen aile babasına mı, yoksa Çukurova'daki kamyon kasasından bir aşkın ortasına düşüp onulmaz yaralarını bir türlü iyileştiremeyen Kara Hüseyin'e mi?

Kimsin sen?

Hocam dalgınsınız bugün, dediler. Ellerinden, ayaklarından dökülen toprakları göremediler.

"Kusura bakmayın gençler dalmışım. Şiir şerh ediyorduk."

"Sen istedin ondan bu gönül zorla tutuştun, dizesinde kalmıştık hocam."

O gün eve gittiğinde kendine yukarılardan baktı. Kahvehaneyi, iktidarı ve muhalefeti unutmuş bir adam şimdi merdivenlerden yorgun adımlarla çıkıyor. Bir elinde alışveriş poşetleri diğerinde evrak çantası. Birazdan zile basacak. Hanımı kapıyı açacak. Bacaklarına sarılan çocuklarına çok yorgunum biraz dinleneyim, dedikten sonra kendini kanepeye atacak. Yemeğin hazır olmasını

beklerken akşam haberlerine bakacak ve hazırlanması gereken ders notlarını, yazılı sorularını sıkıntıyla hatırlayacaktır. Ancak o ne haberleri görmekte ne de yazılı sorularını düşünebilmektedir. Gözlerinin önünde beliren ince bir ipin üzerinde yürümektedir. İpin bir ucu geçmişte bir ucu gelecektedir. Yalnız bu ip bugün kıldan ince kılıçtan keskin görünmektedir.

Bugün yeni atandığım liseye gittim. Rüzgârlı bir gündü. O kadar rüzgâr vardı ki ben mi rüzgârda yürüyordum rüzgâr mı beni sürüklüyordu anlaşılmıyordu. Buralarda böyleymiş. Çok rüzgâr olurmuş bu mevsimde. Okul kasabanın tek lisesi. Öğrenciler de işte kasaba çocukları. Orta halli ailelerin orta halli çocukları. Öğretmenler de iyi sıcak insanlara benziyorlar. Diğer edebiyatçı tuhaf biri. Hüseyin'miş adı. Adanalıymış. San-ki bir şey söyleyecekmiş gibi geldi dikildi karşımda. Uzun uzun anlamlı anlamlı baktı yüzüme. Geçmişte kalan birine bakar gibi... Merhaba ben Yazgı dedim. Bir an cevap vermeyecek sandım. Bir zaman sonra; ben de Hüseyin, dedi. Gülümsedim birden. Neden öyle gülümsedim bilmiyorum. Belki o bakışları yüzündendir.

SERCAN CEYLAN

ZEVAL, NEM VE ÜCRA

*“O ve Ben kelimeleri kıyımlarına başlarken (...)”
(Maurice Blanchot, Karanlık Thomas)*

Körsem Sokağı’nın en تنها köşesinden geçtim, az önce. Ne Meksika, Kolombiya, Detroit ya da Paris’in arka mahallelerini ne de memleketin azılı Doğu hapishanelerini taşıyordu içim. Buna rağmen baştanbaşa suç dolu ve iniltili. Dahası kaburgalarım doluyordu bayağı bir pişmanlık, adeta torunlarına miras kalan Âdem’in pişmanlığı.

Koparılmışlığın, hırsla buruşturulup atılmışlığın ucube saadeti, şakaklarımda şimdi. Anıların ölümü, sinsî düzeneği, telaşla yürütüyor beni. Paltomun ıslak yakalarına sarılmış boynum kızıl bir sıcaklık saçıyor. Ceplerimden, pek işe yaramadıkları bir yana soğukta kıkırdak gibi duran ellerim taşıyor. Git gide hantallık ve ziyan dolu bir ayrılık vaktinin derin felsefesini anlamış gibi geçiyorum ücra sokaktan. *Böyle bir sevmek* görülmüştür.

O an...

Bir su birikintisine iniyor olmalıyım. Bacaklarımın ıslanmakla ürpermek arasında kalan siyah fakat tanıdık varlığı, hastalık ve kıtlıklarla sarsılan yer-yüzündeki debelenmenin uzunluğunu ispatlıyor. Basit ve olağan gelebilirse de şurası kesin; kolayca teslim olamadığım yazgımın kurnazlığına göre, çok az bir zaman sonra çıtkırıldım ev çocukları gibi sakatlanacağım. Dostlarımı, akrabalarımı; iş, okul ve eğlence arkadaşlarımı parıltılı harflerle vitrine çıkaran bütün SAKATLIK kurucu yasa ve kurumlara çalıştığımı bilerek. İtiraf edeceğim. Bugünü, vıcık vıcık kurum yani sakatlık dolu bir *kırmızı pazartesi* olarak karşılamak, evet her şeyden sonra bunu yapabiliyor olmak, dişlerimi kamaştırmakla kalmayıp koltuk altlarımı terletiyor. Öyleyse yamaç denebilecek bir toprak birikintisinin kamburundan, eşliğinde olduğum bu su birikintisine dokunmanın anlamı, ağzıma ve omuz yuvalarıma dek ulaşmış olmalı. Benden önce gelen herkesin de sakatlanmış olması mide bulantımı bir kat daha art-

tırınca, tenimde brokoliye benzeyen havadan başka bir şeylerin dokunuşuna ihtiyaç duyarak dizlerimi büküyorum. Önümde, karanlığı ovalayan su birikintisi bükülüyor. Korkaklıkla savunulmuş oluyorum böylece, esirgenmiş, varlan-
mış. Hatta günahkâr bir piskopos bekliyorum neredeyse. Sabahın 05.30'unda yataktan kalkmadan bekliyorum. Hatta adım, Santiago Nasar değil, belki hiç rüya görmeyecek ya da ansızın ölmeyeceğim ama evim kesinlikle başıma yıkılacak. Askerler koşacak yardımına ve korunaklığım biraz daha sürecek. Evet, kurtuluşumun garantisine bel bağlıyorum bu yaşta daha. Yaşım bin bölü kırk. Bu yaşta daha çok ağlıyorum gizlice.

Gizliliğin asaleti herhangi bir kanın soyundan gelmiyor. Onu ele geçirebiliyorum ama eminim ki bu, zamanla sınırlı, açığa çıkmak an meselesi. Anıları üryan bırakmak, anne ve babadan söz etmek veya doğduğum hastanenin yerini konuşmak, yetimliği sözlükten silmek, fakirliği espriyle geçiştirmek, kirlenmeyi asalet saymak, Sultanahmet meydanında, on altı yaşında kandırılıp tecavüze uğrayan ve şimdi kırk beş yaşındaki İ.Y.'nin susma orucunu ansızın öğrenmek; herkesin her şeyi bildiği bu toplumun fertleri arasında bir sır tutma alıştırması gibi geliyor.

Bir ay önce, otomatik kahve makinesinin önünde, öğle saatinin sona ermekte olduğu bir sırada yanıma gelen iki kişiden kadın olan, lens kullandığının duyulmasını istemiyordu mesela. Hatta hemşerim, memleketini hiç sevmiyordu, memleket dediği ona dayatılan yerd. Oysa akrabaları arasındaki miras anlaşmasında kendi payı için özel bir avukat tutmuştu. Kaprisleri ve takılara olan tutkusu nedeniyle tam dört kez evliliğin eşliğinden dönmüştü, Karadenizli bir ailenin evinde yüzük atmıştı. Ayrıca bütün bunları yalnızca güvendiği arkadaşlarına anlattığını düşünüyordu. Böyle olmadı. En aşağı üç kişi sarkıntılık etmek üzere kapısını çaldı, ona ortaklık teklif edildi, şantaj yapmaya kalkışıldı, iftira atıldı.

Kendi kendini sakatlamaktı bu.

Kaos ve kımıldı dolu bir ormanda baltasız gezmeye kalkışmıştı. Buna yeltenmemeliydiniz, unuttu. Dolayısıyla burada detaylarıyla bir yaşam öyküsü yazsam, doğumumdan sonra meydana gelen bir dizi olayı paniğe dönüştürür, aslında uydurma bir ezber alıştırmasına dayanan intihar metnimi ifşa etmiş olurum. Kabuklar yaralarımın perde perde sıyrılırdı. Hâlbuki acı ya da tatlı, insan ya da insanlık; bir şekilde her şey masala dönüşüyordu. Masallar, avurtlarımın kapadığım çocuksu, küçük hayallerime demir mayınlar oturtup hiçbir yere kıpırdamam için ikna edici jestlere başvururdu. Epik kahramanlar, şövalyeler, devler ve peri anneleri, duyuş ve sezinleme bakımından sarhoş gezmekte olan kitlelerin sindiriminde her an patlayabilecek bir afyona dönüşüyorlardı. Bana yeryüzündeki kıtlıkları, savaşları, katliamları ve hırsızlıkları ayyuka çı-

karacak hakikatler lazım olduğundan onları uzun uzun yaktım. Hatta ateş ve külleri de göğsü degecek kadar uzamaktaydı. KIYAFETLERİ. Her gün kat kat giyindiğim ve yedi gün yirmi dört saat boyunca hamallıklarını yaptığım, sırtlandığım küfeleri yangına verdim. Ancak dürüst konuşmam gerekirse, çalılar ve otlar arasındaki bu serinlik yerinde ateşin dengi görünmüyor.

Yıllar önce bıraktığım bir aşkı, bir dostu ya da bir ihaneti yerinde bulmak isteğimi, ateş diye çağrılan o acayip mahlûkun dengini bulamadığım sert kuyruğu karşısında dehşetle sinmiş buluyorum. Demek ben, bir istemek budalası olarak arayıp bulmaya aitim. Tanrının bereketli kıvılcımından gayrı bir ısı, ben aramak ya da ispatlamak istencindeyken kemiklerime işlemiyor ve galiba ben, çoğunlukla içimi saran bir soğuğa da aitim. İnsanlar çıkardığım kıyafetlerin resmini yapacaklar, gizli bir başyapıt olacak bu, belki hevesli fırçalar önüne çıkınca asıl malzemesi unutulacak, kara kediye rastlamış biri çıkıp evet, gördüklerini uğursuz sayacak, ressamın delirmiş olduğunu konuşacaklar. Filozofların merakı, böyle bir zamanda ayaktakımının ellerine geçecek. Oysa bu kehanetleri şimdi, suya bakarken yalnızca modern görüyorum, sadece modern. Yoksa ben, sanatla bunamış bir Frenhofer, dikkatsiz miyim?

Önce tatlı bir dudağı ısırır gibi hissettim, sonra aklıma geldi buruk bir acılıkla. Çıkardığım kıyafetlerin her birini özenle, hırsla denemiştim. Hırsla çünkü günahkâr bir piskoposu bekliyordum beceriksizce. Başarıya ulaşamadığım bu çabayla yakınlarıma kapağı kırılmış kelep bir pandora sunuyordum. Herkese göre lakaplar, takılar, görüntüler, boşluklar... İnsanlar da giyiyordu bunlardan, kıyafetler beğenip giyorlardı hem de çürümüş ökse otu kokan kıyafetler. Onlar aynı zamanda masklar giyiyorlardı, böcek kabuklarını, engerek tıslamalarını, atom bombalarını, pop şarkılarını, Midas'ın kulaklarını veya küresel ısınmayı, teknolojiyi, uzay çağını. Bunların masallarını söylerken evlenip barklanacaklardı, fırsatını bulurlarsa keyfekeder gövdelerinden çocuklar çıkaracaklardı, *savaş barıştır özgürlük kölelikte cahillik güçtür* denecekti ya da sokaklara hiçbir şey göstermeyen boş levhalar asılacak -kıyafetler giyinip dürtüleri kutsadıkları anlarda-, insanları yalnızca bir kutlama anında ürpermenin esintisi saracaktı.

Tufandan kalma bir ürperti. Bu his üzerinde yoğunlaşan kılcal damarlarımın dörtte biri şişiyor. Derimin kuruduğunu hissediyorum. Kuru bir zindan. Bu yere düşmüş biri, ayarsız her çekirgeyi aç kalmamak için bütün yutar ve çıplak göğsünün dışarıda, vitrinleri süsleyebildiği ölçüde dikkat çekici olduğunu bilir. İçimde işte bu dikkat çekiciliğin sinsi vücudu kuruyor aslında. İnmekte olduğum su birikintisinin kanatları önümde. Kanatlar, ışıklar ve ağaç kabukları arasında. Kanatların etrafında astronomik ve antik bulgular belirlenebilecek remizler, sözler var ve sanki benden başkası göremeyecek. Onlarla yükselecek

insan, fert dedikleri. Fakat yükselmenin de bir tarihi var, bir dili hakkıyla bilen herkesin tarihi beliriyor çünkü. Tarihi olana yaklaşmak, bir nokta kadar bile etmediğime inandırıyor. Burun kemiklerimi sızlatıyor. Sıvı bir dolaşıklık biçiminde rahat bir uyku, uyanmanın kendine benziyor, ucuz markaların karamsar mankenlerini çağrıştırıyor. Mankenlerin yaşamasından utanıyorum ama onlardan kurtulmak da savrulmuş ahlâkın mumyalaşmaktan kurtulabilmesi şartıyla mümkün. Üçüncü dünya savaşı, marjinal bir marka lansmanı, film gösterimi, kitap tanıtımı, salon dansı, spor müsabakası, Afrika, Ortadoğu ve Asya'da hastalığı çığlık çığlığa pompalayanların ilaç ikramları, sıkı bir piyano konçertosu, Chopin, Beethoven, belki Dvorak ya da tıklım tıklım miting alanları; bunların hepsi gecelerce başımızı ağrıtabilecek tıkanmaları, âlim ve üdebâlara rüşvet ayarlayıp fark ettirmeden toprağa gömüyor. “Ne acı!” diyerek olan bitene hayıflanmak zor.

Bunlar aklımdan geçerken işte birileri yaklaşımakta, yaklaşanları sıradan gözlerimle görüyorum, anlatan ben, yaşayan beni sarsıyor. Bulutlar dışlerimden ıslak. Ben hâlâ sakatlanacağım ve harikalar diyarı çökecek, unutmuyorum. Tanışmaya geliyorlar. Yabancıları sevmiyorlar gibi geliyorlar. Onlar yaklaştıkça çizgiler netleşiyor, kelepçe şingirtisiyle yürüyorlar, ürkütücü ama nefes kesici. Kendilerine bol kıyafetler yakıştırılmış. Kırbaç ve hatta mızrak izleri dolu sırtları bir yaşama ehliyeti gibi sallanıyor. Bazısının alnı bazısının sırtına benziyor. Bazısında ise ense kökünden aşıl tendonuna kadar bir zincir. Uzaklardan uzak köylere, karanlığa çarpıp dönmeye gidiyorlar. Onlardan biri de sanki benim, aciz ve niteliksiz ben. Empati... İşte dilimin ucundaki sırlı söz. Niteliksizliğe empati beni geliştirir mi? İzlemekle yetindiğim bu manzarada eylemsizliğin kara sarkacı gözlerime basıyor. İsyancı olmalıyım. İSYAN! Olamıyorum, bozmacı, ayartmacı, kırmacı olabilmem de yalınlık süzülmediğim bu boşluğun sinsî oyununda serbest değil bana. Eğildiğim bilmem kaçınıcı kere, basitçe ayağa kalkmakta zorlanıyor gibiyim. Dizlerim yerde miydi hâlâ?

Evet, ben de herkes gibi geldiğim yerden geldim; ama peygamberler şehri ni bile görmeden inmekte olduğum su birikintisinin esintisi yapıyor yüzüme. Bir yandan da böyle bir şehrin Doğulu çocukları arasından beş kişiyi tanımanın yeteceğini görüyorum. Aciz ömrümde onlardan biriyle iş tutabilirdim. Biriyle et keserdim sanki. Dağ aşardım biriyle fakat diğer ikisiyle konuşmazdım. Yine de beş kişiyi tanımak yeter görünüyordu yüzlercesinden bıktıktan sonra. Hayıflandığım şey bıkkınlık ya da burukluktu. Onu, onları ben seçmiştim. İyiye yorulduktan sonra toprakta dinleneceğim zaman geride, yanık bıraktıklarımın tüten dumanlarına karşı zaferimin onurunu ayakta tutacak bir dayanak bulmalıydım. Şerefli bir zafer hemen önümdeki suyun derinliğiyle orantılı olmalı.

Cinayete şimdi geliyorum. O sırada karşımda ilkel bir büyü yapıldığını düşündüm ve neden modern büyüler yapılmaz bilmiyorum. Arkamda, bir an önce beni arzulayan bir kadın, yani ona bir yuva kurabilmek adına bütün kitaplarımı, tabularımı elden çıkardığım bir kadın, kirli ve arızalı borçlarına kefil olmam için ona kolayca aldandığım bir dost, ezik büzük taşlar, silueti bücür iblisleri andıran kara çeneli bulutlar var. Bütün bunlar günler önce ölürken adımımı umursayacak bir kimseyi bile tanımadığıma pişman ediyor beni. Cinayet dediğim kendi yıkıntı tarihim olmalı. Ölürken içimden geçirdiğim *uzak nedir* ya da *kendinin bile ücretinde yaşayan benim için dörtnele gidecek yer ne kadar uzak olabilir* cümleleri böbreğimi çatlatıyor. Yayvan göbeğimi can verirken emanet bırakacağım ancak toprak altlarındaki tahta döşekler kaldı bana. Çukurlar ya da belki karımın mezbele takı dolabı uygun bir mağara olarak beni kabul edebilir. Ölmeden önce, onun ışıltılı küpeleriyle iki ayda bir yenilediği altın kolyelerini eritip bir şırıngayla dudağıma vurduktan sonra adam olurum gibi geliyordu. Tüm bunlar için epey zaman geçerci tabii. Çatal bıçak sesleri arasında benimle ilgili ucuz meseleler ancak insanların keyfini kaçırmaya yeteceğinden görünmez yazı yazan bir kalem mürekkebi kadar iz kalırdı arkamda. Kutsal bir iz bu. Mistik ve antik kalıntılar kadar eprimiş ama hâlâ beyaz kalabilmekten gurur duyan sarı bir güneşten esintiler taşıyor.

Galiba öldüm ama anımsamıyorum, işte bir gerçek! Bir de diğer ölülere danışmak gerekiyor, onlarla sohbet, beyin fırtınası. Dahası bu saygın yerde -Styx nehrinin kıyısı ya da Dicle'nin dizleri dibinde ya da doğruca kabirde- onlara hitap etmenin saygın kurallarını sezmeliydim. Üzerimde leş gibi kanamanın taze kokusu vardı ve bundan sıyrılmak için suyla arınmalıyım. Kolay olmayacaktı, kolay olsaydı herkes yapabiliirdi çünkü. Bu yerin gizemli boşluğunda, alenî bir ölüm sanki asırlarca yaratılıyordu ve beni suyla arındırması için toprağa rıza vermek gerekliydi. Cinayete tanık olmuştum ve onu ilkel bir büyüye benzetmişim ama kendimi kendimin öldürdüğüne kimi ikna edebilirdim, SAÇMA. Dahası, başka birini bundan sorumlu tutmak, özellikle onu suçlamak, doğru görünmüyor. Sevmek, bağlanmak, inanmak için ihtiyaç duyduğum doğum anını bir kez daha yakalamak için yapmıştım bunu. Bu ânı yakalayınca âşıklık, âriflik, kanlık, yaralık ya da susluk nedir öğrenecektim, böyle bir kimse olabilme konusunda derinleşebilmek için bu tecrübenin zorunluluğuna aldandım. Her gün biraz daha *kırmızı pazartesi* yani günahkâr piskoposu beklemekle cinayeti anımsamak. Bunlarla dolu ücra bir beldeye ait olan bu su, işte hemen önümdeki, cennetten ya da öğütlerle dolu bir çocuk masalından süzülüyor değildi. Soğuktu. Yedi kere hapsirdim bu yüzden. Hastalığı dert etmeme hiç gerek olmadığından içim rahat olabiliirdi.

Ölü ve aykırı simalardan A.G. bal rengi gözleriyle ince fakat uzun boylu

bir göçmendi ve ona akıl danışmak hatıralarındaki kötü yaşantıları canlandır-maya yol açtı. Ölmeden önce üçüncü çocuğuna hamile olan karısı, onu bom-balar ve çığlıklar altında Mezopotamya'ya terk ettiği esnada otuzlu yaşlarına rağmen saçları beyazlamıştı. Kötülüklerden boyu kısalan göçmen anlattıkları-mla hiç ilgilenmedi. Gözü sulanıp duruyordu ama bir türlü ağladığına şahit olmadım. N.M. dağ ve vadilerde ömür süren sağlıklı bir gezginken ufak bir taşta takılıvermişti. Kimi kimsesi yoktu. Sudan çıkıp beraber birçok yer gezmeyi tek-lif etmesinden aklının fikrinin gezintide olduğuna karar verdim.

Ölmekte, kendime en yakın bulduğum kişi S.C. aylak bir mimardı ve aptal bir oğul. İş tutturamamış, terk edilmiş, arkadaş ortamından dışlanmıştı. Her şeyi içine atıp, susmayı tercih ettikten iki yıl sonra, Karadeniz'de ot fotoğraf-çılığına başlamıştı, bu bana acayip geldi. Dünyanın değişik bölgelerindeki ot-ları, çimenlikleri yalın bir çıplaklıkla sergileyen sıra dışı fotoğraflarını, hiçbir müşterisi görmeden önce yakın zamanda kaybolan eniştesi değerlendiriyordu. Onun yazgısında gökyüzünde kaybolmuş bir kalpten başka hırsızlıklar vardı. Bir gün eniştesini birilerinin çaldığını gördü. Onlar, zannediyorum ki benim biraz önce gördüğüm kelepçeli adamlar değillerdi, sırtları mızrak ve kırbaç izleriyle dolu bir yaşama ehliyeti olamazdı. Çalanların görüntüsünü alacak kadar çevik olamadığı için yirmi yıldır ağlıyordu. S.C. yaklaşmakta olduğum su birikintisine elini soktu. Dalgalar yayıldı. Oysa yaklaşmakta olduğum su bi-rikintisinin berrak yüzeyi böyle bir müdahaleyi kabul etmeyecek sanıyordum. Kimse yuvarlak su dalgalarını benden önce kurcalayamazdı ama böyle olmadı. Dalgalar, etrafta kımıldanmaya başlayan sis ve hayvan kemikleriyle birlikte ürkütücü bir kıvam aldı. Zihnimde eşelediğim geçmiş monologlara kapıldım. Sürekli bir kadından kaynaklanan bu gizli söylemler karanlığa tutunuyordu. Belleğim genişledi, artık bir çentik tarlasıydı ve tam ortasında bir kilim gibi yayılan karanlığı hazmetmek kadına dair âlemde ne varsa bir çırpıda dağıttı. Sular çekildi. Sonra yeniden dalgalar... Bir meddücezir hâlinde akıntının ayla dansı.

İtiraf edeceğim. Bacaklarım ıslak, kürek kemiklerim içerden bile nemli, göz kapaklarım suyla dolu. Demek itirafın avantajı bir suyun daveti olarak şe-reflendirmişti beni. Ona katılmak bilincimi açığa çekecekti. Derken arkamdan bir nergis geçti. Suyu eski bir çakı bırakınca üzerindeki Margarita sözcüğünü okudum. Margarita'ya, şansım varken bile inanç ve inkâr arasında *yalan söyle-diğimi, kandırdığımı ve insanlardan sakladığım gizli bir hayat sürdüğümü* itiraf ettim *ama bu kadar acımasız yaklaşmamalıydı*. Evet, *çok yakında bir şey olacaktı çünkü hiçbir şeyin sonsuza kadar sürdüğü görülmemişti*. Sakatlanacaktım ama silahları-mın çarpışması karanlığa oturmalıydı. Tenimi cinayet ve rüyanın taze harareti kurtaracaktı ne de olsa. Her şey yeniden başlayacaktı. Her şey. Yeniden...

Körsem Sokağı'nın en تنها köşesinden geçtim, az önce. Ne Meksika, Kolombiya, Detroit ya da Paris'in arka mahallelerini ne de memleketin azılı Doğu hapishanelerini taşıyordu içim. Buna rağmen baştanbaşa suç dolu ve iniltili. Dahası kaburgalarım doluyordu bayağı bir pişmanlık, adeta torunlarına miras kalan Âdem'in pişmanlığı.

Koparılmışlığın, hırsla buruşturulup atılmışlığın ucube saadeti, şakaklarımda şimdi. Anıların ölümü, sinsî düzeneği, telaşla yürütüyor beni. Paltomun ıslak yakalarına sarılmış boynum kızıl bir sıcaklık saçıyor. Ceplerimden, pek işe yaramadıkları bir yana soğukta kıkırdak gibi duran ellerim taşıyor. Git gide hantallık ve ziyan dolu bir ayrılık vaktinin derin felsefesini anlamış gibi geçiyorum ücra sokaktan. *Böyle bir sevmek* görülmüştür.

İBRAHİM HALİL ÇELİK

YIRTIK MENDİL

Yüreğimde birikenlere tutunup nazenin boyun büküşlüğümlle beyaz köy minibüsüne doğru yürüdüm. Yürürken sorular aklımı işgal ediyordu: Beni tanıyacıklar mı? Beni tanıyanlar bana neler diyecekler? Şimdi mi hatırladın baba ocağını? Şimdiye kadar nerelerdeydin? Utanmadın mı onun bunun altına yatarken? Hiçbirine verebilecek bir cevabım yok. Herkes haklıdır ne söylese. Arabanın kapısını açtım, kapıyı açmamla kekremsi sıcak bir buğunun yüzüme çarpması bir oldu. Arabadaki kekremsi kokudan olsa gerek vücudumu soğuk bir ürperme aldı. Gidip arabanın arka koltuğunun sol ucuna ilişip oturdum. Henüz on-on bir yaşlarındaki esmer kavruk çocuğun “bu kim” dediğini duyar gibiydim.

Köylüler tek tek doluştular arabaya. Geniş kalçalı şişman kadınlar; şalvarlı, sekiz köşe şapkalı adamlar; şoför, esmer kavruk çocuk... Her biri ayrı bir soru ile bakıyordu yüzüme. Yüzüm bütün bu soru yağmurlarının altında titreyen bir yalnızlıktı artık. Her birinin yüzünde bin bir mana vardı. Arabamız köy yolunda ilerliyor, ilerledikçe bir matem havası sarıyordu çehremi. Çatlak dudaklarım titriyor, göz kapaklarımın altında kara bir bulut boşalmak için fırsat kolluyordu. Yaşamımda heyecan kelimesi yoktu artık. Kalan tek dalım umuttu. Ama umudum düşlerime tutunup rüzgârla çaresizliğe savruluyordu. Arabamız keder yüklü o yolda ilerlerken, ben sisli gökyüzüne, sarımsı toprak örtüsüne, yer yer yükselen dağlara ve bunları yara yara akan ırmaklara bakıp sessizce ağlıyor; düşlediğim her şeyden beni uzaklaştıran kara yazgıma sitem ediyor, uzaklarda çok uzaklarda beni bekleyen yalnızlığa öldürücü bir isteksizlikle gidiyordum.

Başım avuçlarımın arasında, bakışlarım kırık, lekelerden arınmış gökyüzüne bakıp katran karası geçmişimi düşünüyordum. Baba ocağını terk edişimi, sonra kocamı, iki çocuğumu bırakıp şehre kaçışımı; çok güvendiğim, inandığım, âşık olduğum o kişinin beni pazarlayışını ve bir daha köye dönemeyişimi, heyecanlarımı, tutkularımı, düşlerimi; pişmanlıklarımı... Akşamüzeri

minibüs varmıştı köye. Siyah şalvarlı köylüler, kaftanlı kadınlar, yamalı elbise giymiş çocuklar bir bir dağıldılar evlerine. Ben ise ufuktaki mor bulutlara, bu bulutlara kızıl bir gölge bahşeden gün ışıklarına bakıp yorgun argın bir şekilde, baba evime doğru, zelil bir insanın ezikliği ve büyük ezasıyla yavaşça yol aldım. Toprak damlı evimiz bir harabeden farksızdı artık. Kadim şehirlerin hüznünü taşıyordu. Babil'in, Ninova'nın, Laleş'in... Damında otlar bitmişti. Yağmurlardan, kar borandan bitap düşmüş bir insanın görüntüsü canlanıyordu zihnimde. Bazı duvarları çökmüş, çırılçıplak kalmış bir ölünün bedeni gibi buz kesilmişti taşları; bahçesinde koyak koyak hasret birikmişti. Kim bilir ne zamandan beri kimsesiz kalmıştı hânem. Annem ne zaman ölmüştü, babam hangi haklı sebeple göçmüştü bu dünyadan? Sorular sorular sorular... Zihnimde birbiri ardına gelen yığın yığın, katmer katmer sorular... Elimde köyün muhtarından aldığım anahtarım, yanaklarıma yuvarlanan kor yaşlarla, kendi evime; kocamı, oğlumu, kızımı merhametsizce terk ettiğim o öksüz yuvama, o camı kirli zindana gitmek için külçe gibi ağırlaşan ayaklarımı hızlandırdım. Karanlık ılgıt ılgıt çöküyordu köyün yoksul sokaklarına.

Beklemekten zayıf düşmüş gök kırı rengindeki kapıyı açtım. Küçücük fareler telaşla sağa sola kaçıştılar. Eşikten içeriye adım atar atmaz yüzüm bir örümcek ağının ipeğiyle ıslandı. Yüzümü sildim. Rahlenin üzerinde duran kandil, kim bilir ne zamandan beri yanmayı bekliyor. Dikkatlice etrafa baktım. Her taraf toz içinde, rengi solmuş bütün anıların, bütün yaşanmışlıkların. Gün kararıyor yavaş yavaş. Odanın içinde sessiz, tedirgin bir karanlık. Gözlerimi kapıyorum. Kocam gelip önümde duruyor. Gülümsemesi gelip konuyor dudaklarına. Yaşananlar yerleşiyor gözlerine. Komşumdu. Derisi eprilmiş çamurlu yemenileriyle tarlaya gidip oradan dönerken beni rahatsız eden bakışlarını hiç mi hiç çekmezdi üzerimden. En çok göğüslerime bakardı. Genceciktim henüz. Tenim bembeyazdı, bütün gençler evimizin etrafında gezinip dururdu. Bazen günlerce dışarı çıkmadığım olurdu. Çıksam bakışlar yırtıcı bir kuş gibi üzerime üşüşüyordu. Kapımız çaldı bir gün, komşular ellerinde çiçeklerle, şekerlemelerle içeri geçtiler. Babamla konuştular, söz kestiler, çok geçmeden evlendirdiler beni. Kalbi başka yüreklerde atan ben, yatak odasında çırılçıplak buldum kendimi. Kocam gelip, kadını dedi ve sevdi beni. Dünyanın en mutlu insanı olmuştu. Ya ben... Ah zaman! Gözlerimi kapamak acı veriyor bana. Açıyorum gözlerimi, bir fotoğraf sivri görüntüsünü batırıyor yüzüme. Fotoğraf zamanın kemire kemire bitirdiği mutlu anların görüntüsünü taşıyor. Gün tepelerin ardına giden bir yolcu gibi giderek soluklaşıyor. Oda karanlık. Cılız parmaklarımla parfüm kokan çakmağımı yakıyorum. Titreyen bir aydınlık belirliyor odada. Az ileride oğlumun ağlamaklı yüzü. Gözlerinden yaş yerine yalım akıyor.

-Ağlama oğlum!

Aydınlık tir tir titreyip kayboluyor. Oğlum kefenler içinde tebessüm ediyor karanlıktan kurtulmaya çalışarak.

-Küçük bedenine kefeni nasıl giydirdiler?

Sık sık öksürüyorum. Nefes almakta zorlanıyorum. Hırıltılı soluyorum dünyayı. Gençliğin o gürbüz kadını ölümlerden umut dileniyor şimdi. Âşık olduğum insana kaçarken akla hayale sığmayan düşünceler içindeydim. Onun gözleriyle beslenen umudumun ardından gitmiş, onunla yaşayacağım saadetin uçsuz bucaksızlığını hayal ederken yavrusuna kavuşan bir ceren gibi sevinç ile dolup taşmıştım. Sevdiğim adam için eşimi ve çocuklarımı, anne babamı ve daha nicelerini geride bırakan ben, büyük düş kırıklığı yaşamış bir insanın perişanlığı içinde, geride bıraktıklarımın teselli umuyorum şimdi. Kızımın parıltısız gözlerini görüyorum oyalı yazmanın üzerinde. Titreyen aydınlıkta boynunu büküyor. Saçlarını örmüş, tertemiz fistanını giymiş, güzelleşmiş. İsteksiz soluk alıp veriyor. Kaftanlı kadınlardan biri “ sadece kızın yaşıyor!” demişti. Kadının alaycı sesinden kızımın kepaze bir hayata mahkûm olduğunu anladım. “Sadece kızın yaşıyor!” Gün tamamen kayboldu. Etraf iyice katranlaştı. Münferit bir barınaktan farksız olan evimin puslu camlarını tozlanmış yırtık mendille silip baba ocağıma doğru baktım. Dışarıda karanlığa karışan insan karaltıları. Birbirine karışan sesler. Bacası tüten sıcacık yuvalar. Babam damın üzerinde loğu gezdiriyor. Ara sıra durup dinleniyor. Kızım rengi soyulmuş yazmasını çıkarıp;

-Terini sil dede, diyor.

Sonra sıcak sıcak buğu kokan demli bir çay uzatıyor babama. Birden sesler yankılanıyor beynimde. “Sadece kızın yaşıyor.” Yüzümde vahşi öpüşmelerden izler taşıyan kırıksıklardan yaşlar süzülüyor. Ağlamamla babamın ortadan yitmesi bir oluyor. Kızım bir başına kalan insanların çaresizliği içinde öylece kalakalıyor toprak damda. Güleç yüzü mahzunlaşıyor, durgun bir bakış atıyor bana. Koşarak söğütlerin, kavakların, kökü sökülmüş çınarların arasından uzaklara karışıyor. Sarhoşların, vicdandan yoksunların, yetmişlik dedelerin para karşılığında kızına sahip olduklarını görüyorum. Başım dönüyor. Ah zaman! Sadece kızım yaşıyor. Pencerenin önünden ayrılıyorum. Oyalı yazmayı rahlenin altına atıyorum, kızımın görüntüsü de kayboluyor yazmayla birlikte. Yaşlar donuk yüzümden yuvarlanıp çatlak dudaklarımda dinleniyor. Acıtıyor dudaklarımı.

Gökyüzü, yeryüzü; maddi manevi her şey bir sessizliğe gömülüyor. Sesler korkunç bir sessizlik içinde avare avare geziniyorlar odada. Oflar, heyheyler, ahlar vahlar hepsi derin bir sessizlik içinde şimdi. Sesler kendilerine başka bir mekân bulmuşlar sanki. Sessizliğin ağırlığını taşıyacak kadar güçlü değilim. Ölümlerim hâlâ odada dolanıp duruyorlar. Sessizlik kadar korkunçlar onlar da.

Tavandan damlayan sessizliğin içinde kocamın ve oğlumun yüzleri beliriyor. Üzüntüler, sevinçler, gülümsemeler, beklentiler, hayal kırıklıkları, her şey sessizlik içinde tavandan üstüme yağıyor.

Âşık olduğum adam. Bir gün kayıplara karıştı. Bir daha da kimse görmedi onu. Bir tutsak gibi sessizliğin içinde asılı duruyor o da. Köyümüze sık sık gelirdi. Değirmenciydi. Parlak kara gözleri, simsiyah saçları, vakur duruşuyla içimde filizler büyütmişti. Değirmeni çırağına bırakıp arımdan geldi bir gün. Kıyısı تنها, ince yataklı, bulanık ve coşkun akan dere kenarında buluştuk. Bu buluşmalar sıklaştı. Gün geldi kaçmak kaçınılmaz oldu. Şehirde bir otele yerleştik. Günlerce anlamsız bir bekleyiş içerisindeydik. Bir uçurumun kenarına gidip, orada kendimi boşluğa bırakma hissi dolup taşıyordu içimde. Asıl uçurumun sevgilim olduğunu çok geç fark ettim. Beni ağzı içki ve sigara kokanlara, otel müşterilerine, tinercilere, kaportacılar, delilere, sokakta kimi bulduysa herkese pazarladı. Yıllar beni nelere pazarlamadı ki... Üzerine basılmış bir hamamböceği kadar çaresizim. Öksürüğümün şiddeti giderek artıyor. Nefesimin hırıltılaşması günden güne kat be kat artıyor. Yıllar beni acılara pazarladı sonunda. Acılar ki en mukaddes takı gibi boynumda asılı durur hep. Şehvete düşkünlüğüm randevu evlerinde bir pazara dönüştü sonra. Randevu evleri de artık benim için kutsal bir takıydı. Ne denirdi, ne yapıldı, nasıl yaşanabilirdi; bilemiyordum. Eşim ve oğlum kim bilir ne kadar aradılar beni?

Artık buradan çıkmalı. Duvarlar sarıya kesmiş hasta yüzlerle giderek yabancılaşıyor. Duvarda belirenlerin sayrılı görüntüleri gitgide çoğalıyor. Sesler gittikçe anlamsızlaşıyor. Sesler ve görüntüler iç içe geçip birbirine karışıyor. Ah zaman! “Sadece kızın yaşıyor!” Uzaklarda esen bir rüzgâr kadar hepsinden habersizim. Kızımın canını acıtıyorlar. Başım dönüyor. Kuntlaşmış bir yumru gelip oturuyor boğazıma. Terk etmeli evi. Terk etmeli. Terk et-me-li... Kapıyı kilitleyip çıkıyorum evden.

Dar sokaklardan, taşlı yollardan, dere boyu uzanan küçük tepeciklerin eteklerinden, karanlıkta bir karaltı halinde sallanan ağaçların arasından geçip, uzakların cılız ışıklarına karışarak, gözlerden ıradım.

GÜLAY ÜNSAL BULDUK

N-İSYAN

Başbakan, yaptığı açıklamada önceliklerinin eğitim olduğunu ve sınav sisteminin mutlaka değişmesi gerektiğini dile getirdi. Terlemiyorum yok, oku oku, bakanlar kurulunda ilk kez milletvekili olmayan isimler yer aldı, kazak evet, yok, terlemiyorum, bu sıcakta, işte bakanlığa getirilen sürpriz isimler, oku oku İsviçreli bilim adamları yaptıkları araştırmalar sonucunda dış macunun-
daki sakoralit maddesinin körlüğe neden olduğunu açıkladılar, kaşınıyor, parmaklarını saçından içeri itekle, kaşı kaşı, geçti. Malatya'da kanala düşen yavru kediye, bakma bakma, geç geç geç, kurtaran itfaiye erini vatandaş alkışlarla karşıladı, bakmasana, oku oku... Bitti gazete, başkasını aç, oku oku, eski gazete kış gazetesi, oku oku, Tunceli'de kardan kapanan köy yolları nedeniyle eğitim öğretime, ayakkabımın ucu açılmış, ip vardı cebimde, lap lap yürüme, üç gün ara verildi, bağla ucunu, lap lap, oku oku, boşandığı karısı ile konuşmak için kafede buluşan adam, simit, evet yerim, bakma yüzüne, içinden söyle, evet yerim, içimden yerim, oku oku, çıkan tartışmada eski eşini yedi yerinden, köpek kokluyor simidi, oku, yok ver yarısını, tamam, oku, bıçakladı. Parmağını yala, sayfayı çevir, ay tırnaklarına bak kapkara, bu hafta ikizler burcu için çetin geçeceğe benziyor, tırnaklar kara, beş tırnak bunda, öbüründe beş, on kara tırnak, oku, dolunay etkisine giren burçta duygusal gerilim had safhada, tabelayı değiştiriyor, dönerci, başka isim, SANAT CAFE, Sanat, San, An, N... N... N... Neydi? N! Tabela, N... Canım N, yaslan N'ye, okşa N'yi... N... Ağla... Git şuradan pis herif, git, git, hoşçakal N... Çok özledim seni N... Git otur yerine, karton katlanmış, düzelt, otur, oku oku... Unutkanlığa iyi gelen sebzeler arasında ilk sırayı, hayır sen unut, havuç alıyor, uzmanlar her gün içilen havuç suyunun, hayır sen içme havuç suyu, oku oku, unut unut, oku, beyin hücrelerini yenileyip hafızayı güçlendirdiğini belirtiyor. Sen unut, unuta unuta oku, okuya okuya unut. Sidik kokuyor anne, bakma o tarafa, sidik, pantolon mavi kara, pantolon yapış yapış, pantolon sidik, unut unut, oku, geçtiğimiz yıllarda trafik kazasında hayatını kaybeden ünlü arkeolog Nevşin Kamberli, Nevşin, Nazan, Necla, Nuray,

Nalan... Nalan... N... N... Nalan... Trafik kazasında hayatını kaybeden Nalan, yavaş dedim sana, Nalan, geç kalıyoruz Nalan, yarın Saruhanlı Kültür Merkezi'nde yapılacak bir tören ile sevenlerince anılacak, viraj var yavaş dedim, şoförün işine karışılmaz Nalan, anne niye öyle kokuyor adam, Nalan cevap ver Nalan, nefes al, nefes al Nalan, oku oku, unut unut, yapış yapış pantolon. Niye öyle kokuyor, hadi iyisin, bak bir sürü gazete getirdim sana, bakma gözüne, uzat elini, içinden sağol, oku oku... Kazak, temmuz, hayır terlemiyorum, bakma, içimden, terlemiyorum, Durupınar Belediye Başkanı yaz okullarına olan talebin, sinek kirpiğe kondu, sinek kaşta, sinek burunda, beklenenden fazla olduğunu söyledi, yürüyor burunda sinek, kov sineği, sinek gitti, oku oku, kalk yürü biraz, on yedi adım ileri, on yedi adım geri, gazeteyi bırakma, lap lap, ip çıktı, lap lap, on beş, lap, on altı lap, yaz okuluna olan talepte, on yedi, zır zır, matkap oyuyor duvarı, oku oku, yüzme derslerinin, yeni tabelayı takıyorlar, etkili olduğunu belirten başkan, zır zır, oku oku, talebi karşılamak için ellerinden, SANAT CAFE, Sanat, San, An, N... N... Nalan, oku oku, unut unut, geleni yapacaklarını ifade etti, Nalan, al taşı yerden, unut unut, at taşı N'ye, unut unut, taşla N'yi, git ulan eşşoğlueşşek, gitme, okşa N'yi, unut unut, okşa, ağla, oku oku, unut unut...

ÖMER VURAL

GÖNÜL DAĞI

Kız kulesinin karşısında, merdivenlerin tam da ortasında oturmuş, güneşin batışını izliyorlardı. Genç adam söyleyemediklerinin ağırlığıyla nefessiz kalıyor, genç kadın ise cevap veremediği cümleleri derliyordu. Gözleri ufka, elleri dizlerinin arasında kenetlenmiş, denize nazır söz büyütüyorlardı. Genç adam, yarısını rüzgârın çaldığı bir sesle “seni seviyorum” diyebilirdi. Yarısı düşmüş sözcükleri yerden alan genç kadının yüzü kızarmış, al al genç adamın gözüne bakmıştı. “Güneşin renkleri ne kadar güzel, hele ki denizin yüzünde ederken. Gün bitecekse mutlaka böyle bitmeli.” dedi genç kadın. Sonra göğü seyrettiler, beliren birkaç yıldız ve ayı. Minareleri birleştirip ufka paralel bir çizgi çektiler. Martıların da üzerinden geçince paralel çizgiler çoğaldı. Göğün geri kalanını da çizdiler. Bu kez minarelere, martılara, kız kulesine, bayrağa, göndere dik çizgiler çekince gök çizim kağıdına dönüştü. Acemi haritacı gibi ayı, yıldızları ve martıları ve bulutları yeniden konumlandırıdılar. Yeri, göğü, suyu, havayı, toprağı, betonu, bulutu ve köpükleri kendi konumlarında bırakıp konuşlandıkları yere ve zamana döndükten sonra “Her insan göğe bakar, kimi yön bulmak, kimi havayı koklamak, kimi şiir yazmak için. Gök renk renk olsa bile kim bakarsa maviyi görür, kim göğü düşerse mavi olarak düşler.” dedi genç adam. Gökten, kareciklerin arasından bir ressam düştü. Karakalemle çizilmiş göğü maviye boyadı. Göğün bütün motiflerini belirginleştirip ellerini beline koydu, omuzlarını dikleştirdi. Ay ışığı parlادıkça ressam silinmeye başladı, fırça önce yere sonra tıngır mıngır denize düştü. Rüzgâr, kalan maviyi de dağıttı -bir özür borcu varmış gibi- genç kadının koluna ve omuzlarına bir söz fısıldadı. Genç adam çıkarıp hırkasını siper etti. Rüzgâr homurdanarak çekildi aralarından. Bir anda tüm kainat sus pus oldu. Adamın kokusu saklandığı yerden çıkıp, çevrelerinde bir tur attıktan sonra kadının genzine doldu. Kadının kokuyu en derine, geçmişin ve geleceğin ötesine gönderdi. Gözcüleri iyice tembihleyip peşine taktı. Gözcüler kamufle olup apar topar ciğere vardılar, ancak kokuyu bulamadılar. Beyne gidip orayı yokladılar, orada da değildi. Tür-

lû duyguların arasından geçip sinir hücrelerine selama durarak kalbin gizli odalarına vardılar. Kulaklarını dayadılar. Oradaydı. Tez haber verip anahtarı da göze ulaştırdılar. Anahtar sola doğru bir hamle yapınca kız kulesi boydan boya ikiye bölündü. Yavaşça , kapı aralanır gibi açıldı kule. Bir kadın belirdi yayılan ışığın içinden, genç kadına doğru süzüldü. Boyu uzun, saçları mavi, elbisesi altın sarısı, teni beyaz. Üzerinde değerli taşlardan bir elbise ve suyun renklerinden bir kuşak vardı. Yüzünün tüm hatlarına oturmuş gülüşü, kararlı bakışları ile genç kadına yaklaştı, ellerini tutup avucunun içine aldı. Sağ elindeki mücevheri avucuna koydu. Küre şeklinde, içinde siyah damarları olan, kor kırmızısı bir lâl taşıydı. Ellerini yumup gülümsedi kadın. Ateş gibi parladı taş ve genç kadının avucunda kayboldu. Kız kulesinden gelen gizemli kadın elleri, gözleri, saçlarıyla ışığa ayna olup açık kapıya doğru süzüldü. Genç kadın ellerini açınca bir vapur sesi çıktı ışığın içinden. Ses yükseldikçe yükseldi, kadın da ışık da denizin içinde kayboldu. “Ben de seni seviyorum.” dedi genç kadın. Rüzgar, sözcüklerin tamamını savurduğu için kimse söylememiş ve de duymamış oldu. Tekrar denedi genç kadın, bu kez gözleriyle. Hava kararmak üzereydi, kalan ışık var gücüyle ikisinin gözlerine doldu. Bir anda ışık bütün ufku kapladı, kat kat denize aktı. Her kat birer çağlayana dönüştü, genç adamın kalbine aktı, kalbinde hissettiği akımla irkildi. Çağlayanların bıraktığı köpük ve duman tüm vücudunu sarmaya başladı. Hücreleri çözüldükçe yenilendi. Köpük köpük, duman duman çekildi su, kalbin orta yerinden boşluğa aktı. Su tamamen kuruyunca boşluk da kapandı, sona kalan iki damla kalbin orta yerinde kaldı. İki damla çırpındıkça kalp de hızlandı, ritim arttıkça da damlalar kalbin duvarlarına çarpa çarpa kendilerine yol aradılar. Kalp hızlandı hızlandı, iki damlayı önce kendine çekti sonra gözlere püskürttü. Biri sağ göze diğeri sol göze savruldu. Gözün etrafında dolanıp kenarından sızdılar ve aynı anda göz çukurundan dışarı süzülüp havada zıplayıp hoplayıp denize atladılar. Denizde çoğaldıkça nergis gibi yüzeye yayılıp ateş böceği gibi ışık saçtılar. Çoğaldılar çoğaldılar, kıydan yol yapıp kulenin fitilini yaktılar. Parladıkça kule , akşam ikiye bölündü. Ateş suya düştü, su ateş aldı, gece yandı, rüzgar çıktı, kül savruldu, yağmur yağdı, toprak tuttu. Genç adam ve genç kadın el ele tutuşarak bağları çözülen gecenin içinden çıkıp kenarda durdu ; denize baktılar, kız kulesine gülümseyip yeni bir yola koyuldular.

Edebî çabaların; toplumda duyarlık oluşturma, empati kurma ve toplumsal hafızayı canlı tutmaya katkı sağladığı açıktır.

Celal Soydan

CELAL SOYDAN İLE ÖYKÜ ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE

Konuşan: **Ali Ulvi Temel • Hatice Bildirici**

Dinî, kültürel, tarihsel ortaklıklarımızın olduğu bir coğrafyadan, Hindistan-Pakistan öykülerinden seçtiğiniz bir derleme Hece Yayınlarından çıkmıştı. Bu kez de yine aynı ülke öykülerinden göç temalı Göç Öyküleri derlemeniz çıktı. Öykü çevirileriniz sürüyor mu? Yakında yeni bir çeviri kitabınızı görebilecek miyiz?

Çalışmalarımız elbette devam ediyor, etmelidir. Sizin de yerinde olarak belirttiğiniz gibi tarihsel ve kültürel bağlarımızın aslında sanıldığından daha derin olduğu bir coğrafyanın edebiyatının Türkçeye aktarılması gerektiğine inanıyorum. Orta Asya Türklerinin yaklaşık bin yıl boyunca bölgenin şekillendirici unsuru olduğunu ve Hindistan alt kıtasına önemli bir kültür mirası bıraktığını biliyoruz. Tarihçi-eleştirmen Reşid Ahmed Sıddıkî, Türklerin Hindistan'a üç muhteşem şey kazandırdığını belirtir. Bunları Urdu dili, Tac Mahal ve Galib olarak sıralar. Urdu dili, dönemin egemen gücü olan Türklerin katkılarıyla karma bir dil olarak ortaya çıkmış ve önemli edebiyatçılar sayesinde bölgenin edebiyat dili haline gelmiştir. Tac Mahal'i anlatmaya gerek yok: Dünya harikalarından biri. Galib ise Urdu dilinin en büyük edebiyatçısıdır. Selçuklu Türklerinden olan dedesi Hindistan'a göç etmiş ve dönemin Hint-Türk sultanının hizmetine girmişti. Çağatayca konuşulan bir ailede yetişen Galib, Urdu dilinin mimarlarından biri olmuştur. Bu perspektiften bakıldığında Urdu dili edebiyat ürünlerinin Türkçeye aktarılması daha da önem kazanmaktadır.

Okur olarak bizler aynı coğrafyadan Bangladeş ve Keşmir'den öykü çevirilerinizi bekliyoruz. Olacak mı?

Bangladeş ve Keşmir aynı coğrafya ve kültürün parçaları olmalarına rağmen farklı dillerin konuşulduğu bölgelerdir. Dolayısıyla çalıştığım alan olan Urdu dili ve edebiyatının dışına çıkmayı pek düşünmüyorum. Gerçi Bengal edebiyatının simge ismi olan Rabindranath Tagor'dan "Ganj Yunağının Öyküsü"

adı altında bir öykü derlemesi yaptım fakat bunu Bengal dilinden değil Urdu diline aktarılan bir çevirisinden Türkçeye aktardım.

1947 yılında Hindistan'ın bölünmesi ile yaşanan göçlerin yarattığı insani dramı edebî metinler üzerinden kapsamlı biçimde değerlendirdiniz. Bu göçlerin ayırıcı özelliği nedir? Edebî metinlere özellikle öyküye yansımaları hakkında neler söylemek istersiniz?

1947 yılında Hindistan'ın bölünmesiyle yaşanan göçlerin diğerlerinden farkı savaş veya doğal afetler sonucu yaşanan zorunlu göçler olmamasıdır. Trajediye dönüşen göçler “barış” sağlamayı amaçlayan göçlerdir. Zira Hindistan'daki emperyalist güç, yerel işbirlikçilerinin de yardımıyla bu coğrafyada yüz yıllardır birlikte yaşayan Hindularla Müslümanların artık daha fazla bir arada yaşayamaz hale geldiğini tespit etmiş ve ülkeyi bölerek Hindularla Müslümanların hak, hukuk ve huzurunu (!) sağlamayı amaçlamıştır.

Edebiyatçıların büyük bölümü ve sağduyulu önderler, bölünmenin yanında yer almadı. Zira ortak tarih, ortak kültür, ortak dil, kısacası et ve tırnak olan bölge halklarının trajediye dönüşen bir bölünmeye maruz bırakılması, insani duyarlılığa sahip edebiyatçıları derinden etkiledi. Özellikle öykü türünde önemli bir literatür birikimi sağladı. Trajedinin ardından yazılan öyküler yoğunluk ve derinlik bakımından bir döneme damga vurdu. Urdu edebiyat tarihinde “Fesadat (hizip çatışmaları) Dönemi” olarak isimlendirilen bu dönem, edebî metinlere yoğun olarak yansımış ve bu dönem Urdu edebiyatında özellikle öykü türünün zirvesini oluşturmuştur. Hatta edebiyat tarihçilerine göre Urdu öyküsü bu dönemde altın çağını yaşamıştır.

Göç Öyküleri isimli derlemenizin ‘Hindistan Trajedisi’ başlıklı sunuşunu, bu çalışmanın “... göçlerin son bulması ve insan onuruna yakışır, yaşanabilir bir dünya oluşmasına katkı sağlaması dileğiyle...” bitiriyorsunuz. Bu trajedinin ve diğerlerinin son bulmasında ya da yıkıcı tesirlerinin sağaltılmasında edebiyatın rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Entelektüel- edebiyatçı ne yapmalı kanayan yaralar için?

Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşanan savaşlar yüzünden kitleler halinde gerçekleşen göçler ve insan hakları ihlalleri küresel bir sorun olarak dünyanın önünde durmaktadır. Küresel siyasi aktörlerin, insani değerleri ayaklar altına alan bu sorunun çözümünde hangi noktada durduğu tartışılabilir. Fakat edebiyatçılar samimiyetle bu soruna dikkat çekmekte ve ayna olma görevini sürdürmektedir. Edebî çabaların, toplumda duyarlık oluşturma, empati kurma ve toplumsal hafızayı canlı

tutmaya katkı sağladığı açıktır. *Göç Öyküleri* derlemesi de şairin veciz ifadesiyle tarih “Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?” dizesinin sağlaması niteliği taşımaktadır. Peki, sonuç nedir? Cevap dizedeki soruda verilmiş! Edebiyatın rolü, ibret alınması ve tekerrür etmemesi yönündeki farkındalığa katkı sağlamak olmalıdır.

Aslında bir yönüyle Hindistan’ın bölünmesinin ardından yaşanan trajedinin benzerini ülkemizde gözlemlemekteyiz. İç savaşın pençesindeki Suriye ve diğer ülkelerden gelen mültecilerin göç yollarında yaşadıkları dram, günlük yaşantımızın bir parçası haline geldi ve ne yazık ki bunu kanıksamış durumdayız. Bodrum sahilinde kıyıya vuran Suriyeli mülteci Aylan’ın minik bedeni herhalde her duyarlı yüreği sızlatmaktadır, bu sızı unutulmamalıdır.

Sizi önce Muhammed İkbal’den yaptığınız çeviriler ile tanıdık. İkbal’in entelektüel ve edebiyatçı kimliğinin İslam âlemi için önemini ana hatları ile değerlendirebilir misiniz? Sırada başka Muhammed İkbal çevirisi var mı?

İkbal felsefesi, Batı kaynaklı düşünsel, kültürel ve siyasal yozlaşmalardan Müslümanları arındırmayı ve İslam’ı asli ve öz değerleriyle yeniden yorumlayıp topluma kazandırmayı amaçlamaktadır. Zira İkbal reformcu bir şairdir; öncelikli amacı İslami düşünce yapısını çağın şartlarına göre yeniden yapılandırmanın yolunu açmaktır. İslam tarihi ve felsefesini inceledikten sonra ulaştığı nihai sonuç köklü bir yenilenme hareketinin zorunlu olduğudur. İslam’da Hareket Prensibi başlıklı konferansta Türkiye’deki yenilenme hareketlerini incelerken “Eğer İslam Rönesansı bir gerçek ise ki ben gerçek olduğuna inanıyorum, bizim de mutlaka bir gün Türkler gibi entelektüel mirasınızı yeni baştan değerlendirmemiz gerekecektir.” ifadelerini kullanır. İkbal yeniliğe açık bir İslam şairi ve düşünürüdür. İslam dünyasına yeni ufuklar, yeni hedefler gösteren İkbal’i daha çok çalışmak gerekir. Çalışmalarımızı elbette sürdüreceğiz.

Urdu edebiyatında sizi çeken ne idi?

Kuşkusuz Urdu edebiyatının zenginliği. Urdu dili ve edebiyatı başta Hint ve Fars edebiyatı olmak üzere tüm Doğu edebiyatlarının özelliklerini barındırmanın yanında Batı edebiyatından azami ölçüde faydalanan bir edebiyattır.

Urdu edebiyatı ile meşgul olmak İslam âlemine bakışınızı nasıl etkiledi?

Urdu dili ve edebiyatı, temel olarak İslam kültürünün bir ürünüdür. Hindistan Müslümanlarının geliştirdiği bir edebiyattır ve bu edebiyat ilk dönemlerinde Fars edebiyatını taklit etmiş, Arap edebiyatından faydalanmıştır. Dolayısıyla Urdu edebiyatı bir anlamda İslam kültürünün merkezinde konumlanmış bir niteliğe sahiptir.

Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında Hint Altkıtası diye adlandırılan bölgede yaşayan Müslümanların öncülük ettiği Hilafet Hareketi ve Kurtuluş Savaşı için parasal destek çalışmaları hakkında Türkçede fazla yayın yok. Urdu dilinde bu çerçevede yapılan yayınlardan haberdar olmak isteriz. Konu hakkında neler söylersiniz? Siz bu anlamda bir çeviri yapmayı düşünüyor musunuz?

Yerinde bir tespitte bulundunuz. Hilafet Hareketi ve Kurtuluş Savaşı döneminde Hint Müslümanlarının çalışmaları ülkemizde yeteri kadar yayınlıştırılmadı. Bu konudaki yayın sayısı yok denecek kadar az. Mim Kemal Öke'nin yazdığı "Hilafet Hareketi" ülkemizde konunun ana kaynağı olduğu gibi Urdu diline aktarılan bu eser tarihçi ve araştırmacılar için ana kaynak niteliğindedir. Başka bir kaynak eser Azmi Özcan'ın "Pan-İslamizm: Osmanlı Devleti, Hindistan Müslümanları ve İngiltere" dir. Söz konusu dönem Hindistan alt kıtası Müslümanlarıyla Anadolu'nun en yakın olduğu dönemdir. Ortak düşmana karşı maddi ve manevi olarak sürdürülen büyük bir dayanışma dönemidir. Bu konuda tarihçilerin daha çok çalışmaları gerektiğini düşünüyorum.

Yine aynı dönemde Hint coğrafyasında yaşayan Müslümanların bu topraklara, buranın insanlarına, bu toprakların kaderine yönelik canlı ve yakın ilgilerinin anılara yansıyan taraflarının olduğunu düşünüyoruz. İlginizi çeken, bizi ilgilendiren böyle anı kitaplarından söz edebilir misiniz?

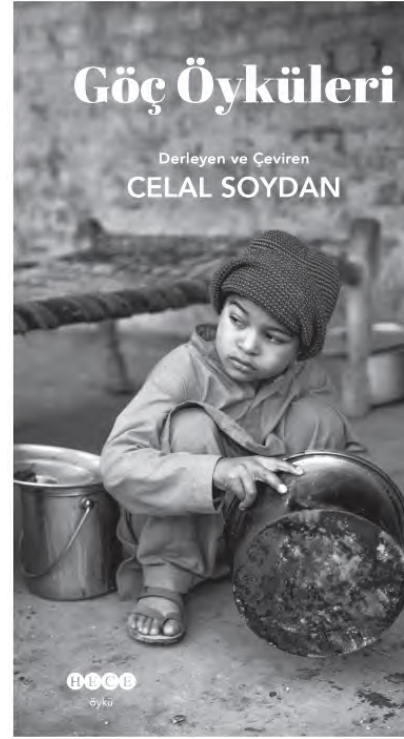
Hilafet Hareketi ve Kurtuluş Savaşı dönemi ve sonrasına ilişkin anı kitapları, gezi-seyahat yazıları, şiir, öykü gibi geniş bir yelpazede yayın var. Özellikle şairlerin eserlerinde bu döneme ilişkin çok sayıda manzume bulmak mümkündür. Başta Muhammed İkbâl olmak üzere Zafer Ali Han, Şibli Numani, Şefik Conpuri gibi şairler bu döneme ilişkin çok sayıda manzume yazdılar. Urdu edebiyatçıların Türkiye'ye ve Türk insanına ilgisi giderek artmıştır. Neredeyse Türkiye'ye gelen veya ülkemizden yolu geçen her edebiyatçı bir anı veya seyahat kitabı kaleme almıştır.

Aynı konu ile ilgili öykü ve romanlar var mıdır? Bunlardan Türkçeye kazandırmayı düşündükleriniz olacak mı?

Söz konusu dönemle ilgi elbette düzyazı eserleri de var. Bu tetikleyici bir soru oldu. Bu konuda bir çalışma yapabilirim.

Türkçeden Urdu diline çevrilen edebî eser, öykü, roman var mı? Entelektüel çevrelerin Türkiye'ye ilgisi sürüyor mu?

Pakistan'da yakın dönemde yayın hayatına başlayan Cumhuri Publication yoğun bir şekilde Türkçe'den Urdu diline yayın kazandırmaktadır. Orhan Kemal, Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sebahattin Ali, Ahmet Ümit, Elif Şafak ve pek çok başka yazarın eserlerini Urdu diline aktartıp yayımlamıştır. Ayrıca Türk akademisyenler tarafından Türkçeden Urdu diline aktarılan pek çok derleme-seçki şeklinde yayınlar mevcuttur.

Acı, yazmak için tek başına yeterli bir duygudur.

Handan Acar Yıldız

HANDAN ACAR YILDIZ İLE AÇIK UNUTULMUŞ MİKROFON ÜZERİNE

Konuşan: **Rüveyda Durmaz Kılıç**

Açık Unutulmuş Mikrofon'un çıkışı okurunun heyecanlandırdı. Okurlarımız, farklı bir kitapla karşılaşacağını artık biliyor. Çünkü sizin dil ve kurgu uzamlarınızın, çeşitliliğinizin farkında. Özellikle bu konuda, Kaybolmuş Kaderler Müzesi çok özel bir yere sahip. Ezbere, tekrara düşmeden, okurun karşısına yeniliklerle çıkmamanın zorlukları vardır. Siz bunu nasıl aşıyorsunuz?

Yazdığımız her ne ise onun ilk okuru biziz. Her yazar okurdan önceki okurdur. İlk okur olarak yazdığımı okumak için hep bir “gerekçe” oluşturmaya çalışıyorum ki buna edebiyatta metnin meselesi diyebiliriz. İlk okur olarak kendimi okumam için bir gerekçem olmazsa ikinci okurun ya da yüzüncü okurun niye gerekçesi olsun. Yazmaya ilk başladığımda, karamsar biri olarak hemen şunu düşünmüştüm; bu işi yaparken insanın düşeceği yanılgılar nelerdir? Hatalar nelerdir? Karamsarlık her zaman kötü değildir. İnsana tedbir hediye eder. Olumlu yanları da vardır. Karamsarlığın olumlu yanına atıfla iyimser duruma düşmüş olduk ama neyse... Daha başlar başlamaz püf noktaları bulmak yerine yanılgıların neler olabileceğinin peşine düştüm ve doğru ya da yanlış kendimce şu kanaate vardım: Bu işin yanılgısı, çok içten ve derin bir şey yazdığımızı düşünürken sayıklamamızdır. Yazdığımın sayıklamaya dönüşmesi için bir gerekçe aradım hep. Benim bile beni okurken haklı, hatta mantıklı bir nedenim/sebeğim olmalıydı. Yazmanın şizofrenik bir hadise olduğunu düşünüyorum ancak sayıklama/paranoya yeteneği anlamında değil. Bölünecek kendimize dışarıdan üçüncü bir kişi olarak bakabilmemiz anlamında. Ben iken o olabilmemiz açısından. O iken ben olabilmemiz açısından. Rilke, trajik olan için içimizdeki ikinci kişiye, yazmak için üçüncü kişiye ihtiyacımız olduğunu söylüyor. Sayıklama ve paranoyanın edebiyatla hayal anlamında ilişkisi bulunsa da kurgu ve dahi kurmaca anlamında ilişkisi olamayacağını

düşünüyorum. Gerekçeden sonra bize lazım olan ise yazdığımızla aramızdaki mesafeyi sıfır noktasına çekmemiz. Kimse bizzat yaşamadığı bir hadisenin bizzat hissedeni olamaz. Kendini ne kadar zorlarsa zorlasın. Daima başımızdan geçenleri yazmayız, yazmamalıyız, bunu söylemiyorum evet ama laborant gibi yazarlar, bir okur olarak bana çok uzak düşünüyor ki bunlar içinde dünyaca ünlü yazarlar bile var. Bunlarla birlikte samimi, cesur olmaya, inandıklarımı yazmaya çalışıyorum. Yazının sahteliği kaldırmayacağına inananlardanım.

Açık Unutulmuş Mikrofon, diğer öykü kitaplarımızdan daha farklı bir düzenlemeye sahip. Uzun öyküler ve kısa öyküler ayrımı var. Neden böyle?

Kitapta ikinci bölüme, bilgisayar ortamında üç sayfadan daha kısa olan öyküleri yerleştirdim. Çoğu sokak ve yolculuk konulu öykülerdi. Ben bunları portreye benzetiyorum. Kalabalık ortama ait, cadde ya da metrodaki bir profil, okuyucunun eline tutuşturulup haydi resmin gerisini sen tamamla deniliyormuş gibi. Bu öykülerde yazar portre ressamı gibi sanki. Böyle bir resme bakarken yüz ifadesinden başka ipucu yoktur ya elinizde. Siz yüze, yüzdeki çizgilere odaklanırsınız, oysa o yüz bir oda, bir dünya tarafından çevrelenmiştir fakat çerçeveye bütün bunlar sığmaz. Elinizdeki ayrıntıları çok iyi kullanmak, bütünün parçaya sığdırmak zorundasınızdır. Çerçeveye sığacak kadar olanı mümkün mertebe tasarruflu kullanırsınız. Her mimiği, her çizgiyi... Buradaki tasarruf, azdan çoğa yol alabilmekle ilgilidir. Bir nevi tabancadaki tek kurşuna benzer. Birinci bölümdeki öykülerde ise kahramanların ruh hallerine, atmosfere yönelik daha uzun cümleler kurulu. İlk bölüm için okuyucuyu sarıp sar-

malayan, ikinci bölüm için ise vur-kaç yöntemi kullanılmış öyküler diyebiliriz.

Kitaba ismini veren öykünüzde, kurmaca ile gerçeklik müthiş bir biçimde bir araya gelmiş o. Öykünün konusu; öyküden uyarlanan bir oyunu sahnelendirmek ve gerçek hayatta bunun karşılığını yaşayan bir çocuğu, yine kurgu olan bir öyküyle anlatmak. Postmodern öykülerde eleştirel gerçeklik, büyülu gerçeklik hepsini görüyoruz. Çünkü gerçeğin doğrudan kendisi ile yüzleşmek, kurmaca kadar çarpıcı olmuyor. Dilin büyüü, anlatı zenginliği burada devreye giriyor. Kurmaca gerçeği parlatıyor, en iyi-siyle gerçeği anlatıyor. Ama gerçeğin kendisi insanda belki bu kadar karşılık bulmuyor. Ne düşünüyorsunuz bu konuda?

Kurmaca ve gerçek arasındaki ilişkiyi bir eşyanın üzerini jelatinle kaplamaya benzetebiliriz. Jelatin burada kurmacaya karşılık geliyor. Dil ise eşyanın üzerine gerilmiş jelatindeki fazlalıkları yok eden kesici alet. Makas ya da bıçak. Dilin keskinliği, fazlalıkları atabilmesine ilişkin. Kurmaca bütün disiplinlerle eşit mesafededir. Felsefeye hangi uzaklıktaysa bilime de o uzaklıkta olmak zorundadır. Siz kişisel olarak ay ışığını güneşten çok daha fazla sevebilirsiniz, içselleştirebilirsiniz fakat yarın sabah ay ışığı ile uyanma şansınız yoktur. Hayatınızdan güneşi çıkaramazsınız. Çünkü güneş gerçektir. Aynı durum kurmaca için de geçerlidir. Siz bir yazında güneşin hiç doğmadığı kentlerden, ülkelerden bahsedebilirsiniz fakat bunu anlatırken dahi o güne kadar güneşin doğuşuna yüzlerce kere şahit olmuş bir yazar olarak anlatırsınız. Hayal, istese de istemese de gerçeğin esiridir sadece zinciri herkesten uzundur. Diyelim ki doğuştan görmüyorsunuz, bu kez de güneşi hayal etmiş bir yazar olarak güneşsizliği yazarsınız. Bu nedenle, bütün teorilerin çürüme ihtimaline karşın sanat eseri ve/veya edebiyat metni çürümez, çürütülemez. Çünkü kurmaca zaten ispatlanmış

olanı yansıtır. İspatlanmış olan bizatihi hayattır. Hayattan kastettiğim ise var olan her şeyin cevherindeki şifredir. Bu nedenle yazar, Mutlak Yaratıcı'dan daha akıllı olmaya soyunmaz. Soyunduğu anda bu tutum, metinde göze batır. Bu nedenle kurmaca, ukalalığın ve küstahlığın en eğreti durduğu alandır. Hayy'dan türemiş hayattır ispatlanmış, onaylanmış olan. Bahsettiğiniz öyküde ise bir otobanda ters yönden giden aracın yaşadığı tedirginlik misali, gerçeklikten kurmacaya varmak yerine, kurmacadan gerçekliğe varılıyor.

Edebiyat ve kötülük. Edebiyat, kötülüğün içine girmek zorunda. Sadece izleyicisi, yorumcusu, tespit edeni olarak değil; yazıda yaratıcısı olarak da

karşımıza çıkmakta. Yazar, kötülük eylemine karışmaz ama yazıda o kötülüğü yaratmak, kurmak zorundadır. Sizin yazın dünyanızda kötülük teşhirci ve travmalı asla değil. Bilakis çıplak ve korkusuz. Ve iyiliği anlatmanın başka bir imkanı olarak kötülüğü görmekteyiz yazdıklarınızda. Mesela “Dilsizin Elleri” öykünüz böyle. Çok boyutlu kötülükler ve ağır ölümleri barındırıyor içinde. Edebiyat ve kötülük sizin için nedir?

Edebiyatın konusu malum, en başta insandır. İnsan ise bizim inancımıza göre düşmüş, cennetten dünyaya düşmüş bir varlık. Yaratıldığı ilk yer cennet. Cennetten kovulma nedeni ise merak, gaflet ve söz dinlememek. Yani doğrudan kötülük değil. Kötülük cennette insanın içinde taşıdığı bir şey değil. Fakat dünyaya indikten sonraki en önemli ilk hikâye Kabil’in Habil’i öldürmesi. Kaynağı ise kıskançlık, haset. Kötülük, cennette olmayıp dünyada olan bir gerçeklik. İnsanı ve onun yaşadığı dünyayı anlatırken bizim de kaçamayacağımız bir gerçek. İlk günah ile insanın kötülüğü arasında doğrudan ilişki yoktur ama dünyaya düştükten sonraki günahların büyük kısmında kötülüğün rolü vardır. Demek ki kötülük ile insanın düşmesi arasında ilgi vardır. Kötülük ile dünyada olmak arasında ilgi vardır. Acı, yazmak için tek başına yeterli bir duygudur. Mutluluk ise tek başına yazmak için gerekçe teşkil etmiyor olmalı ki tarih boyunca yazılacağı zaman yanına başka duygular eklenmiş. Bir de insanoğlunun hafızasına kazınan yazarız. Sevinç de hafızada kalır elbette ama acı kadar değil. Acıya ise kötülük neden olur. Dolayısıyla kötülük iyiliğe göre çok daha fazla hafızada kaldığı için bence onu yazma eğilimindeyiz. Henry James, “Erdemin Öyküsü” isimli öyküsünde iyiliğin asla kötülük kadar ilgi çekici olmaması nedeniyle insanların âşık dahi olurken iyileri değil kötülerini tercih ettiğini şu minvalde cümlelerle ifade eder: “Bir kadına tek bir erkek ilgi gösterdiyse, bu onun iyi biri olmadığına delildir. Siz hiç iyinin ilgi çekici olduğuna rastladınız mı?” Elbette daha fazla ilgi çekmek için kötülüğü anlatmayız ama kötülük daha fazla ilgimizi çekip aklımızda kaldığı için onu anlatırız. Cesaret konusundaki vurgunuza gelecek olursak, kötülüğün kendisi bizzat bu kadar cesurken onu anlatanın çekingenliği anlatılanı/ispatlanmış olanı eksiltir. İyiliği anlatmanın başka bir imkanı olarak kötülük açıklamaya ise bütünüyle katılıyorum.

Önceki sorumla alakalı olarak “Dinmeyen İyilik” ve “Kendini Gıdıklayan” öyküleriniz beni ayrı heyecanlandırdı. Edebiyatta mutlu sonlar, iyilik öyküleri çok ilgi görmez. Görse de okuru çok çarpmaz ya da okuru çarpması çok zordur. Ama bu iki öykü bunu mümkün kılıyor. Özellikle “Kendini Gıdıklayan” o kadar başarılıydı ki... Öyküdeki psikolojik boyut, kurgu, çocuk ruhu, ağır acılı başlayan ama sonlara doğru ortaya çıkan gıdıklama eyleminin kahrettiren ama sevindiren, güldüren tarafları müthişti. Aslında tam bir sinir bozukluğu öyküsü gibi. Bu öyküde, hepimizin içinde olan o acıyı yoğunlaştırıyorsunuz ve garip bir hafiflemeye kavuşturuyorsunuz. Edebiyatta neşe, iyilik, mutluluk konuları ne kadar mümkündür ve gerçekten yazmak daha mı zordur?

Yukarıda ifade ettiğim gibi, kötülük acıya neden olur ve bu içimize çöken, bizi aşağı çeken bir duygudur. Mutluluk ise siz daha onu yaşarken uçucudur. Yaşayanın dahi güçlükle aklında kalırken okuyanın bir misli daha zor beğinde yer eder. Mutluluğu başarılı bir şekilde anlatmak zannımca mümkündür. Ama okuduğumuzda belleğimizde ne kadar yer eder? Tolstoy'un artık dillere pelesenk olan tabiriyle mutluluğu yaşama şekli benzerdir, mutsuzluğun ise gerekçesi farklı olduğu gibi yaşanma şekli de farklıdır. Mutsuzluğun edebiyatta avantajlı konumda olma nedeni bana bu gibi görünüyor. Bununla birlikte kötülük iyiliğe göre daha kaplayıcı ve kalıcıdır. Defalarca iyilik yaptığınız birine tek bir kere kötülük yaptığınızda öncekilerin topunu hafızasından silersiniz. Oysa defalarca kötülük yaptığınız birine tek bir kere iyilik yapın bakalım öncekiler hafızasından siliniyor mu? Demek ki iyi zordur, güçtür. Onu kalıcı kılmak neredeyse imkânsızdır. Ama bu zorluk ve imkânsızlık hasebiyle iyiyi anlatmak edebiyatta dezavantajlı değildir. Bence edebiyatta iyiyi de kötüyü de anlatabiliriz fakat telkin edemeyiz.

Yazın dünyanızdaki kadınlar hep soruldu, konuşuldu. Kadın konusu sizde cinsiyet, övgü, savunma ya da feminizm asla değil. Nietzsche'nin dediği gibi "insanca, pek insanca" kadınla ilgili anlatılarınız. En önemlisi, bir kadın yazar olarak bu durum, sizin aleyhinize hiç olmadı. Woolf'u, Furuğ'u, Tezer Özlü'yü yani güzel yaralanmış kadınları bu nedenle ayrı severim. Sizin hissettirdikleriniz de böyle. Bu konu hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Sizin yara teşbihiniz üzerinden gidelim. Belki de edebiyat, darp ve berelelimizi estetik kılarak kabullenme çabamızdır. Bir yerde kan veya cerahat varsa üzerine bant yapıştırılmaz. Şahsen üzeri bantlı, bandajlı anlatılardan uzak durma gayretindeyim hep. Cinsiyet konusunda daima şuna inandım; kadını, kantarın topuzunu onun aleyhinde tutarak yargılayan toplumdur ve o toplumun yüzde ellisini yine kadınlar oluşturur. Tarihte kadınları kadınlara karşı da savunmak gerekmiştir ne yazık ki. Dolayısıyla, mesele en temelde insanın insana zulmüdür. Doğada fiziksel anlamda zayıf olan zekâsıyla ayakta kalır. Bu nedenle kadın eksik değil fazla bir varlıktır. Fakat bu fazlalık ne hikmetse karşı cinsin aleyhine değil de hemcinsinin aleyhine işlemiştir. Kadını sadece erkeğe karşı değil kadını kadına karşı da savunmak gerekmiştir. Bu nedenle kadın mağduriyetlerine hep insan üzerinden yaklaşmaya çalıştım. Çünkü kadın insandır. Kadın mağduriyeti dediğimizde ve bunun altını tekrar tekrar çizdiğimizde bazı hastalıklı zihinlerin bunu şöyle algıladığını düşünüyorum; kadınsa zaten mağdur olmayı hak ediyor. Yani siz onun zihninde yerleşmiş bir algının altını sözcüklerle tekrar çizmiş oluyorsunuz. İnsanın mağduriyeti dersiniz, belki kadının insan olduğunu ona tekrar sözcükler vesilesiyle hatırlatmış olursunuz.

Handan Acar Yıldız, her şeyin çok mu farkında? Doğrudan kavramanın acısını, çarpıcılığını görüyorsunuz yazılarınızda. O ana, o zihne bürünebilme, yaratıcı bir karşılama var sizde. Bu nedenle sizin dünyanızda her nesne, eşya, duygu dile gelebilecek güçte. Hem de alakasız görünen şeyleri şaşırtıcı bir şekilde bir araya getirebiliyorsunuz. Bu durum, yazı için müthiş, yaşamak için zor bir şey değil mi?

Acı veren bir gerçek, sahte bir mutluluktan evladır. Sarhoşluk ne kadar uzun sürerse, kendimize geldiğimizde duyacağımız nedamet o kadar güçlüdür. Bu dünyada ayılmak, öteki dünyada ayılmaktan iyidir. Bu anlamda yaşamak çok zor, zira uzay (boşluk) çok “soğuk” ve dünyanın her yeri eşit derecede “ışık almıyor”. Sizin de ifade ettiğiniz gibi yaşarken ne kadar zorlanıyorsak yazıya ve okumaya bağlılığımız o kadar artıyor. Yaşarken zorlanmayanlar yazmaktan çok daha “önemli” işlerle meşgul olurlardı herhalde. Eşyada ve hayatta ayrımı yakalamak ise hayatı zor kılmıyor, bilakis çok daha katlanılır kılıyor. Ayrımın peşinde koşmak, daima insanoğlunu diri tutuyor. Aslında her insanın böyle bir yaratılmış misyonu var, sadece yazarların değil. Ayrımın peşinde koşarak kendini diri tutmak...

Nasıl yazdığınızı merak ediyorum. Nasıl? Bunun ritüelleri, disiplinleri vardır; duygunun, kalemin geldiği bir doyma noktası vardır. Bir de yaşadıklarınızın sizi, sınırı getirdiği dayanmaları vardır. Bunların hepsi okurunda karşılık bulur. Sizin yazdıklarınızın, sizde karşılığı nedir?

Benim sarı sayfalı defterlere kalemle yazmak dışında tercihim yok. Bu konuda çevremdeki bazı tanıdıklarım tarafından tutucu bulunuyorum ancak kaleme ve kağıda dokunmanın bizde farklı algısal karşılığı olduğuna inananlardanım. Defterden bilgisayara geçirirken zaten tuşlara dokunuyorsunuz, kalem ve kağıdı yazı sürecinizden çıkardığınızda kendinizden bir şeyleri eksiltmiş oluyorsunuz. Su sesi ve yürümek zihnimi açıyor. Yaptığım işe inanmak ve değer vermek dışında bir disiplin dinamığına sahip değilim. Yazı ve yazgı arasındaki ilişki aynen yazı ve okur arasında da geçerli. Okurun bize ulaşması kader. Bizim yazmamız kader. Dünyaya bir daha bu hayat tecrübesi ile gelsem, ikinci bir yaşam şansım olsa yine yazmayı isterdim. Çünkü en başka bize verdiği mutluluk için yazarız. Daha fazla kişi tarafından okunmayı arzu etsek bile.

Tekniklerin dışında, bir kitabı sana hissettirdiği ile okumak başka bir boyut. Bu nedenle yazar, kendini en iyi anlayacak okura muhtaçtır ve ondan en iyi şekilde dile geliş meraklıdır... Şarkının dediğini bu konuda anlayarak “Sen yok olabilirsin ama seni sevmiş olmam yok olabilir mi?” Başarılı kitaplar da böyledir. Yazarı elbette yok olacaktır ama bunları en iyisiyle söylemiş olması yok olabilir mi? Ve bir kitabın güzel talihi ise, kendisini en iyi anlayacak okurunun eline düşmesidir. Sizin okur hayaliniz, okurdan beklediğiniz nedir? Beni en iyi kim anlamıştır dediğiniz okurunuzu merak eder misiniz?

“Sen yok olabilirsin ama seni sevmiş olmam yok olabilir mi?” Ne has bir ifade... Buradan hareketle şöyle diyebiliriz galiba: “Yazan, hatta yazılan yok olabilir ama yazanın/yazılanın yaşanmışlığı (muhayyel dahi olsa) yok olabilir mi?” Yaşanmışlıktan kasıt, bir hadisenin başımızdan geçmesi değildir elbette. Yazdığımızla aramızdaki mesafeyi kapatmamızdır. Benim için hissetmek anlamaktan önemlidir. Dünya görüşüme çok uzak, tabiri caizse hak etmediğim bir konuşlanmayı bana yüklemekten sonra okurun beni doğru ya da ya da yanlış anlaması gibi bir kaygım yok. Hatta yanlış anlamasının, kendince anlamasının hiçbir sakıncası yok. Her nasıl anladıysa olabildiğince derinden hissetmesini arzu ederim. Şöyle örnek vereyim. Okuyucuyu kuyu gibi düşünelim. Metni de içine atılmış bir ağırlık. Önemli olan atılanın, suya çarptıktan sonra ne kadar genişlikte hale bırakmasıdır. Taşı, toprak ya da metal zannedip zannetmemeniz ikinci hatta üçüncü derece önemlidir. Önceden okunmuş bir kitap imzalamam için önüme geldiğinde muhakkak karıştırır, işaretlenip işaretlenmediğini kontrol ederim. Altı çizili cümlelere bakarım. Ama şunu düşündüğümde garip duygular beni kaplar: hiç tanımadığımı, karşılaşmadığımı biri beni okuyor ve yazdıklarımın altını çiziyor. Çok özel ve güçlü bir ünsiyet bu. İnsana yaşattığı mutluluk ise asla egoyla ilgili değil. Çok daha başka bir mutluluk.

DÜRDANE İSRA ÇINAR

DİLİN UYKUSUNU KAÇIRMAK

*“Sözcükler donuyor ağzında ve
Etna Dağı’nda (olsan) buz yapardın onlarla.”*

Leonardo Da Vinci

Konusuna temas eden kişi, söylenecek kelimeleri de kolayca bulur, diyor-du Agamben. Fakat bahsedeceğim konunun muğlâklığı kelimelerle de gerçek bir temas kurmayı güçleştiriyor ne yazık ki. Yazının başına geçmeden önce zihnimde parça parça kümelenen düşünceler, saptamalar ve çağrışımlar bütünleşip bir kesin konu oluşturmak yerine bir kesişim kümesi hatta bir çeşit harita çizip durdu. Bulmaca eklerinde, numaralandırılmış siyah noktaların çizgilerle birleştirilip azar azar bir şekle dönüşmesi gibi bu çalışmayı, sürülecek bir iz ya da iç belirsizliğini koruyarak beliren bir siluet olarak aktaracağım.

İşleyen bir saat durduğunda, duran saatin huzursuzluğu başlar. Zamanı hiçbir şekilde kesintiye uğratamayacağını anlayan insan bilinci, onun kontrolünü yitirdiği anda böylesi bir huzursuzluğa kapılmıştı. Modern çağın amansız bunalımı da temelde aynı kontrolsüzlükten kaynaklanan bir endişeyle doğmuştu. Aslında her çağın kristalize olmuş şimdisi, kalbinde potansiyel bir huzursuzluk taşır. Dünya var olalı beri savaş, yıkım, kıyamet gibi sonu işaret eden ya da barış, özgürlük, Mesihçilik gibi bir çeşit başlangıç muştulayan mitlerin hemen hepsi bu tedirginliği aşma arzusuyla var olan mitlerdir.

Dil de benzer bir uykuyla ivmesini yitirdiğinde artık huzursuzdur. Bu durum tıp literatüründe huzursuz bacak sendromu diye adlandırılan o ilginç sendromu hatırlatır insana. İstirahata çekildiğinde uyuşmaya, yanmaya başlayan bir bacak gibi dil de uyuşur, peltekleşir. Kıpırdanma, seğirme, hatta saçmalama (frivolous) yoluna gider. Yirminci yüzyılın genel atmosferini ve modernist metinlerini mayalayan asıl şeyin böyle bir huzursuzluk olduğunu söyleyebiliriz: “İnsanlık o zamana kadar ikiye ayrılıyordu: *Statu quo*’yu savunanlar ve onu değiştirmek isteyenler, oysa tarihin hızlı akışı sonuçlarını verdi:

Eskiden insan çok yavaş dönüşüm geçiren toplumun değişmeyen, hep aynı kalan dekorunda yaşayıp gidiyordu, ansızın tarihin uçan bir halı gibi ayaklarının altından kaydığını hissetmeye başladığı an gelip çattı: *Statu quo* harekete geçmişti! Birden, *statu quo* ile uyum içinde olmak, harekete geçen tarihle uyum içinde olmakla aynı şey oluvermişti! Sonunda insan hem ilerlemeden yana hem konformist, hem itaatkâr hem isyankâr olabilecekti.” (Milan Kundera, *Perde*) Uyum aslında uykudan başka bir şey değildi modern insan için. Modernistlerin (özellikle romancıların) huzursuz başkaldırısı modernitenin kendisine olmuştu bu yüzden. Kundera’nın da altını çizdiği gibi, artık modernizm ismini hak eden tek modernizm, *antimodern modernizm*di. Modernistler, ortaya koydukları metinlerde kendisiyle özdeşleşen bir özne fikrini vurguluyordu. Çoğu kez bilinç akışıyla izini sürdüğümüz içsellüğün bizi sürükleyip sıklıkla kapısına götürdüğü özne, tam olarak böyle bir özneydi. Bu öznenin tercih ettiği yazı dilini, geliştirdiği anlatım tutumunu ilginç kılan şey, bahsini ettiğimiz huzursuzluktan doğan gerilimdi kuşkusuz. Fakat bir süre sonra dilin o gerilim içerisinde takatten düşerek uykuya dalacak olması işleri epey çıkmaza sokacaktı.

Franz Kafka *Dava*’da, *Dönüşüm*’de, Albert Camus *Yabancı*, *Başkaldıran İnsan*, *Sisifos Söyleni* gibi romanlarında, Sartre *Bulanıtı*’da, Musil ise *Yaşarken Açılan Miras* ve özellikle *Niteliksiz Adam*’da huzursuzluktan doğan bu gerilimle birlikte dönüşen, zaman zaman kilitlenen, gerçeklikle her çarpışmasında dişlenip kanatılan bir dil kurmuş oldular. “*Bir dönem gelir, hayat sanki devam etmekte tereddüt ediyormuş ya da akışını değiştirmek istiyormuş gibi belirgin biçimde yavaşlar. Böyle bir dönemde insanın başına kolayca bir felaket gelebilir.*” Robert Musil’in *Üç Kadın* isimli romanı bu cümlelerle başlıyordu. Tarihin hızına yetişemeyen modern insan, sonu gelemeyen bir şimdinin yavaş akışında mütereddit bir özne olarak beliriyordu. Bu öznenin dili, her an bir dönüşüm, bir başkalaşım beklediğinden olsa gerek, dildeki müphemiyete yönelerek yavaş yavaş *parol*’ü yani söz’ü dışlamak zorunda kaldı.

Bütün büyük kopuşlar dilde başlar. Öteden beri sözü yazıya yeğleyen, varlık/yokluk, ruh/beden, özne/nesne, erkek/kadın gibi daimî bir hiyerarşi güden Batı metafiziğinden ve onun hâkimiyet anlayışından kopuşun ilk ve kesin belirtisiydi bunlar. Derrida’nın veya diğer yapı sökücülerin gözünü idealist filozofların sözmerkezciliğine ya da fallogomerkezciliğine (logos+phallus) dikmesinin nedeni de bir çeşit merkezden kopma, merkezsizleştirme gayretiydi aslında. Yazının (écriture) tekinsizliğini ve çok anlamlılığını sözün kavram hâkimiyetine ve tek anlamlılığına tercih etmek gerekiyordu onlara göre. Yapıyı sökmek, onu parçalarına ayırmak birçoğumuzun algıladığı hatta endişe ettiği biçimde onu itibarsızlaştırmak anlamına gelmiyordu. Amaç, dili uykusundan uyandırmanın, ona yeniden hareket kazandırmanın başka bir yolunu göstermekti.

Kuramlar örüntülerini bazı boşluklar üzerine kurarlar. Örümcek ağına benzer bir ağıdır bu örüntü. Düşünceyi ölü değil canlı ele geçirmeyi ve onu bir müddet yaşatmayı arzuladıkları için haliyle boşluklara da ihtiyaçları vardır. Kuramları ideolojilerin aralıksız ve sıkı sıkıya örülmüş, içine aldığı hemen her düşünceyi anında soluksuz bırakan kılıflarından/ maskelerinden ayıran şey de budur esasen. Başka ve yeni bir düşüncenin mümkün olabilmesi için o boşluklar elzemdir. Yazı tam olarak böyle bir boşluk yaratır. Bir çeşit anlam dayanaksızlığına yol açarak sözün tek anlamlılığından gelen gerçeği ve onun varlığını yadsıma yoluna gider. Dünyanın yakın zamanda yaşadığı büyük hakikat krizinin izini yazıda ve haliyle edebiyatta sürebilmek bu yüzden mümkündür. Gel gelelim, Platoncu bir idealizmle yazıyı tek başına bu krizin müsebbibi görmek, onu yaşayan düşünceye ve varoluşun kendisine düşman olmakla suçlamak bize indirgemeci bir bakış açısından başka bir şey sunmuyor ne yazık ki. Dilde anlamın askıya alınmasını amansız bir hastalık gibi görmek yerine onu bir bulgu olarak karşılırsak yeni ve başka bir hareket alanı yaratmanın mümkün olacağını da görebiliriz.

Birçok eleştiriye rağmen sözün dile ivme kazandıran tarafını da gözden kaçırmamak gerekiyor. Düşüncenin hareket alanı sayabileceğimiz felsefenin belirli bir süre yazıyla ilişkisini ikincil tutmasının sebebi de bu ivmenin yani aktif bir potansiyelin kıvılcımını sürdürebilmektir. Aristoteles'in eyleme karşıt olarak öne sürdüğü "potansiyel" kavramını tam olarak bir sarkacın salınımına benzetebiliriz (*potentia passivita*). Uçlar arasında iki yönlü bir salınım... Haliyle orada gerçek bir eylemlilik halinden söz etmemiz mümkün değil. Yazının satırları çizip duran bu malum sarkacı tek başına aktif bir eylem alanı var edebilir mi, orası tartışılır fakat sözün (anlamı anında yakalamasına rağmen) aktif bir potansiyeli de beraberinde getirdiğini hesaba katmakta yarar var.

Şimdi, felsefenin sahasından biraz uzaklaşıp asıl değinmek istediğim noktaya geçmek istiyorum. Doğrudan dil ve edebiyat ilişkisine odaklandığımızda da edebiyatın gerçek evrimini, büyük sıçrayışlarını yine dilin kendisine ve onun ayartıcılığına borçlu olduğunu görüyoruz. Modernistlerin şiirde ve romanda daha çok yazı diline odaklanmaları, onlardan sonra gelen düşünürlerin de metni yani yazıyı ve müphemiyeti söze ve onun kesinliğine yani bir şekilde gerçekliğin kendisine tercih etmeleri modern sonrası dönem için ilginç bir açmaz doğurdu bir taraftan. İçselliğin girdaplarında kaybolan ve kendiyile özdeşleşen özne bir süre daha bu buhranları tahlil ve temsil etmeyi sürdürdü. Ortaya koyduğu dil ise kendini kopyalamaya başlamıştı. Edebiyatımıza baktığımızda büyük yazarların arkasından gelen ve dilin kendisiyle değil de yazının kendisiyle ayartılan çoğu çağdaşımızın bir tür dil kopyalama döngüsünde sıkışıp kaldığını görüyoruz. Kendi dönemlerinde sıçrama yaratan Sait Faik, Vüs'at

O. Bener, Nezihe Meriç, Onat Kutlar, Orhan Duru gibi yazarların farklı bir kanal açmaları ve bugün öyküde elli kuşağı olarak anılmalarını sağlayan şeyin başında şüphesiz dille kurdukları derin ilişki geliyordu. Fakat açıkça söyleyebiliriz ki o derinlik kendilerinden sonrakiler için başka bir dili mümkün kılmayan yine “kendilerine has” bir derinlikti. Daha çok yazıya eğilen ve yazının belirsizliğinden neşet eden bu dilin sınırlı hareket alanından usanan yazarlar çareyi yüzeyi ve derini buluşturan hatta iç içe geçiren postmodernist anlatıda buldu. Oğuz Atay’ı, Bilge Karasu’yu, Orhan Pamuk’u, Latife Tekin’i çağdaşları arasından çekip çıkaran, daha da görünür kılan yine aynı şey olmuştu: Dil. Elbette en az onun kadar etkili bir başka şeyin yani kurmacanın da payı büyük bu sıçramada.

Postmodern anlatılar, modern dönemin anlatım tekniklerini belirginleştirmekle beraber ondan farklı olarak sözü ve sözlü kültürün formlarını yeniden kullanılabilirliğe açtı. Dikkatli baktığımızda pastiş, parodi, ironi gibi tekniklerin çoğunun temelde söz kaynaklı olduklarını görürüz. İçsel öznenin bu süreçte parçalanması da çok sesliliği beslemiş, böylelikle sözün kendisinde dile kıvraklık kazandıran, ona kinetik enerji yani aktif bir potansiyel sağlayan yapı bir oranda metne dâhil olmaya başlamıştı. İşin daha ilginç bu durumun izlerini romandan ziyade öyküde daha net sürebiliyor olmamız. Sanıyorum bu durum biraz da bizim anladığımız şekliyle romanın, mizacı itibarıyla dili, kurguya/kurmacaya kurban vermeye daha yatkın olduğu gerçeğinden kaynaklanıyor.

Abidin Dino’nun *Yeditepe Öyküleri* ismiyle (yaklaşık on iki sene önce) Can Yayınlarından çıkan öykülerini okuma fırsatı buldum yakın zamanda. Ferit Edgü’nün sunuşuyla açılan kitabın ilk beş öyküsünde beni çağdaşlarımı okumaktan çok daha fazla heyecanlandıran şeyin ne olduğunu düşündüm uzun uzun. Üstelik söz konusu beş öykü çok erken bir dönemde 1930’larda yani Abidin Dino genç bir yazarken, Sait Faik’in ilk kitabı *Semaver* henüz yayımlanmamışken yazılmıştı. Edgü, o dönemin öykücülüğünde bu öykülerin bir benzerinin daha olmadığını vurguluyordu. Dikkatli baktığımızda benzersizliğin yine ve her koşulda yazarın dille kurduğu ilişkiden kaynaklandığını görmemek imkânsız. Dino’nun gençlik yıllarında Tophane’de bulunan esrar tekkelerine uğrayarak oradaki esrarkeşlerle, yosmalarla yani şehrin uç ve yoksul kesimiyle tanışmasının, oradaki izlenimlerinin etkisi bariz bu öykülerde. Fakat bu öyküler kendi dönemine göre benzersiz, bugün içinse ilginç kılan şey, gerçekçilikten uzak durmayı seçen üslubunda bir çeşit söz ve yazı birliği yakalayabilmiş olması. Anlatıcının kendini aşikâr ederek bir anlatı kişisi gibi var olduğu, diğer tüm öykü kişilerinin de yine bu anlatıcının aktarımıyla sunulduğunu görüyoruz. Öykülerde belirgin teknik bir kurgu ya da olay örgüsü yerine sözlü kültür-

re ait olan “rivayet”in o masalsı tavrına rastlamak mümkün. Dino, öykülerini Umberto Eco’nun deyişyle rüyaların ve kâbusların anlatıldığı hikâye birleşik zamanıyla yazmayı tercih etmiş:

“Geceleri Yeditepe, rutubet ve yangın kokardı. Yeditepe iki denizi bağlardı. Yeditepe fırtınaların savaş alanı, aşk yatağı, hasret payitahtı idi. (...) Yeditepe’nin koltuk altı gibi yerleri sıcaktı. Esrarkeşler sıcaklığı sevdiği için oralarda otururlar, tekke kurarlardı; bir zamanlar bu böyle idi.”

Öykülerde tahkiyenin başlı başına değil hızlandırılmış, akışkan bir motif olarak yer alması anlatıcının gerçeklikle kurduğu sathi ilişkiyi de ele veriyor aslında. Öykülerin neredeyse tamamına hâkim olan incelikli bir mizah da ayrıca vurgulanması gereken unsurlardan. Baudelaire mizah için hem *kendisi* hem de *öteki* olabilecek gücün insanda var olduğunu gösterir, diyordu. Anlatıcının tek yönlü hareket etmekten kaçınarak kendini görünmez bir ötekiyle ortaya koyması, okuru kendiyile iş birliği yapmaya çağırması, metin içinde kendi güvenilirliğini bile isteye sarsması o dönem için elbette çok yeni ve çok benzersiz bir şey. Türk öykücülüğü Dino’nun ilk kez 1930’larda belki gençliğin verdiği pervasızlıkla üstünkörü yazdığını düşündüğü bu öykü biçimine aslında yeni yaklaşıyor diyebiliriz. Bu öyküleri günümüz öykücülüğünün bir erken dönem prototipi saymakla ne derece ileri giderim henüz tam kestiremiyorum fakat burada bize ışık tutacak asıl şeyin dil ve onun hareket alanı olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum. Üstelik sözün/tahkiyenin hâkimiyetine yenilmeden onun aktif potansiyelini yazıyla buluşturmanın yani bir çeşit söz-yazı birliğinin hatta belki onların çarpışmasından doğacak yeni bir dilin imkânları üzerine düşünmeye sevk etmesi açısından da oldukça önemli görüyorum Abidin Dino’nun öykülerini.

Şu açık ki, dil uykusu, düşünce uykusudur. Uyuyan düşünce, adına “anlam” dediğimiz çok örüntülü düşler görmeye başlar. Robert Kelly haklı. Dil bizi tuhaflığıyla/başkalığıyla/yabancılığıyla ya da kendi içindeki çelişkilerle uyanırdırmadığı sürece dilin içinde uyuyup kalmaya devam edeceğiz. Öykücüler olarak kurmacanın büyüdü dünyasında bize başka hamleler, sıçramalar sağlayacak olan dili incelemek ve onu mümkün olduğunca uyanık tutmaya çalışmak boynumuzun borcu olmalı.

ALİ NECİP ERDOĞAN

BİR RÜYA GÖRME SANATI OLARAK ÖYKÜ

Gerard de Nerval, *Aurelia*¹ isimli uzun öyküsüne, “Rüya ikinci bir hayattır.” diye başlar. Swedenborg’a² atıfla bu ikinci hayatın malzemelerinin gündüz düşlerine bağlı olduğunu söyler ve Swedenborg’un bu hayalleri “memorabilia”³ diye nitelediğini belirtir. Nerval’in merak ettiği şey, uykuda “ben”in tam olarak hangi anda başka bir biçimde “varoluş görevi”ne devam ettiğidir. Burada dikkati çeken ilk husus memorabiliadır, ikincisi de varoluş görevidir. İlki hatırlanmaya değer olanı, ikincisi de var olmanın zorunluluğunu işaret etmektedir. Öyleyse rüyalarındaki varoluşun zorunluluğuyla, görülen rüyalarındaki hatırlanmaya değer olanların ikinci hayatın en önemli iki unsuru olduğu anlaşılmaktadır.

Bir diğer husus ise ikinci hayat olan rüyanın malzemelerini gündüz düşlerinden alıyor oluşudur. Burada kast edilen uyanırken yaşadıklarımızın rüyalarımızı etkilemesi değil hayallerimizin, düşlerimizin rüyaları etkilemesidir. Elbette uyanırken yaşadıklarımız rüyalarımızı etkilemektedir ama uyanırken (kurduğumuz) düşlerin rüyalarımızı etkiliyor oluşudur ki zaten bu da “gündüz düşü” olarak ifade edilmiştir.

Erich From *Rüyalar, Masallar, Mitler* isimli kitabında Talmud’tan yaptığı bir alıntıyı aktarır: “Yorumlanmamış bir rüya okunmamış bir mektuba benzer.”⁴ Görüp unuttuğumuz rüyaların okunmayan mektuplar olduğu gerçeğiyle titretir içimizi. *Rüyalar Kitabı*’nda da Borges, rüyaların edebî türlerin en eski ve en eksiksizi olduğu teziyle bizi uyarırken uykunun uydurduğu rüyalarla uyanıklığın uydurduğu rüyaların⁵ keşfi için yola çıkmayı (düşünmeyi) salık

¹ Gerard de Nerval, *Aurelia*, Kolektif Kitap Yayınları, s.7. (1. Baskı, Eylül 2018. Çev. Seçil Kıvrak)

² Emanuel Swedenborg,(1688-1772) İsveçli bilim insanı, filozof, Hristiyan mistiği ve din bilimcisi. Mucit ve bilim insanı olarak çok verimli bir kariyer geçiren Swedenborg elli altı yaşında hayaller gördüğü spiritüel bir döneme girdi.(Wikipedi)

³ Hatırlanmaya değer olan.

⁴ Erich Fromm, *Rüyalar, Masallar, Mitler*, Say Yayınları, s. 23.

⁵ Borges, *Rüyalar Kitabı*, Kırmızı Kedi Yayınları, s. 5-6.

verir. F. Pessoa, “Ben kendim bir düş göreceğim ve bu düş bir öykü olacak.” der. Öykünün gündüz görülen bir düş olduğuna ve bu düşün inceliklerine (kurmaca) şairane bir işaretir bu.

Uyanırken rüya görenlerin içinde bulunduğu durumu (ikilemi) Zhuang Zhou eşine az rastlanır güzellikte ifade eder: “Bir keresinde ben, Zhuang Zhou, rüyamda bir kelebek olduğumu gördüm. Havada süzülüp giden, kendini iyi ve isteksiz hisseden ve Zhuang Zhou hakkında hiçbir şey bilmeyen bir kelebek. Aniden uykumdan uyandım ve yeniden Zhuang Zhou olduğumu anladım. Şimdi ise ben, rüyasında bir kelebek olduğumu gören Zhuang Zhou mu, yoksa rüyasında Zhuang Zhou olduğumu gören bir kelebek mi olduğumu bilmiyorum?”⁶

Rüya, Zhuang Zhou’nun kendisini kelebek olarak görmesiyle; öykü, Zhuang Zhou’nun kendisini kelebeğin rüyası olarak nitelemesidir. Bilindiği üzere rüya, uykuda görülendir; açıkça anlaşılacağı gibi öykü, uyanırken görülendir. Rüya ile öykü arasındaki kesişimin “görülen” olması ilginç bir durum oluşturmaktadır.

Bu alıntılar rüya ile öykü kurgulama ve yazma sürecinin doğrudan alakalı olduğunu göstermektedir. Neden rüya görüldüğü (neden öykü yazıldığı) ve rüyada olup bitenin ne olduğu anlaşıldığında gündüz düşü olarak nitelenen öykünün de anlaşılması mümkün olacaktır.

Görülen şeyler, görmeden kaynaklı öznellik yüzünden teyit edilemezler. Rüyanızı hiç kimse teyit edemez, ister uykunun uydurduğu olsun, isterse gündüz görüleninden olsun... Ancak her ikisi de son derece etkileyicidir ve gerçekliği aşabilme gücündedirler. Bu etkileyici gücün ortaya çıkabilmesi, rüyanın ve gündüz düşü olan öykünün anlatılmasıyla mümkün olacaktır. Hem rüyanın hem de öykünün anlatılmaması mümkündür. O zaman her ikisi de görenin rüyası/öyküsü olarak kalmaya devam edecektir. Anlatıldıkları takdirde gerçekliği değiştirip dönüştürme gücü kazanacak böylelikle de incelemeye konu edilebileceklerdir.

Görülende anlatılmaya değer olanı seçmek; anlatının derinde neyi temsil ettiğini tespit etmeyi, hangi anda başka bir biçimde varoluş görevine devam ettiğini bilmeyi (en azından üzerinde düşünmeyi) ve anlatının beraberinde hangi anlam katmanlarını oluşturduğunu belirlemeyi içerir.

Bu belirlemenin iki yönünden birini hafıza (tecrübe) diğerini de gözlem gücü oluşturur. Freud, Strümpell’den yaptığı bir alıntıda, “Düşlerde akıl, uyanıklık yaşamının olağan içerikleri ve olaylarından neredeyse belleksiz bir biçimde kopar.”⁷ diye ikazda bulunur. Belleğimiz rüyalarımızı etkilediği hâl-

⁶ Zhuang Zhou, *Çiçek Açmış Güney Ülkesi*, İ.Ö. 4. yüzyıl.

⁷ Sigmund Freud, *Düşlerin Yorumu I*, Payel Yayınları, Ocak 2019, s. 61.

de, rüyalarımızda bu belleğimizi kullanamıyor oluşumuz tuhaf bir paradoks oluşturur. Belleğimizi rüyaya taşıyamıyoruz zira rüyalardaki davranışlarımız, hissedişlerimiz, algılayışlarımız, konuşmalarımız belleğimizden bağımsızdır, belleğin sınırlayan etkisinden/gücünden azadedir. Rüyalardaki sınırsızlığın sebebi belki büyük oranda bu belleksizlik hâlidir. Bu, gündüz düşü görene de belleğin sınırlayan etkisinden kurtulma imkânı veren bir etki anlamına gelmektedir. Bir şey (kişi, olay örgüsü, kurgu...) olması gerektiği gibi değil de olmasını istediğimiz gibi cereyan edebilir.

Rüyanın bizi gönderdiği yer uyanıklık iken gündüz düşünün bizi gönderdiği yer bilinçtir. Rüyada gördüklerimizi uyanırken yorumlayabiliriz. Uyanırken gördüğümüz gündüz düşleri ise bilincimizin genişleyerek dışsallığı daha da kapsar hâle gelmesi demektir. Rüya yorumu, başımıza gelecek olanı bilme isteğimizle ilgiliyken gündüz düşü, olanı (başımızdan geçeni) yahut gözlemlemimizi, tespitlerimizi anlama, açıklama, yorumlamayla alakalıdır. Bu durum enteresan bir akış oluşturur: Rüya uyanıklığa yapılan göndermeyken uyanırken görülen gündüz düşü uykuya değil (metnin uyandıran, bilgilendiren, farkına vardırıran olması nedeniyle) bilince göndermedir. O hâlde anlatılmaya değer olanın öykülenmesi bilincimize yönelik olmalıdır. Aksi takdirde, rüya uyanıklığa; gündüz düşü de uykuya gönderecektir ki bu da paradoks oluşturur.

Anlatılmamış rüya unutulur, öykünün kaderi de böyledir. Anlatılmadığında (yazılmadığında) uçup gidecektir. Zira rüya anı değildir, başımızdan geçmiş, bizde iz bırakan olayları içermez, o olayları ya da duyguları temsil eden sembollerini içerir. Neden gördüğümüzü bilmediğimiz sembollerden, kişilerden ve olaylardan müteşekkildir. Bizde birtakım duygular (korku, heyecan) uyanırsa da kısa zamanda unutulup gider. Rüyada var oluşumuzun zorunluluğuyla ilgili bilgimiz yok. Dolayısıyla rüya görmenin ilkelerini tespit edemiyoruz. Kaldı ki hatırladıklarımız da rüyanın tamamı değil hatırlanmaya değer olanlarıdır. Bu değeri de belirleyemiyoruz. Hatırladıklarımızı hatırlanmaya değer olan olarak kabul etmek durumundayız. Zihnimiz, belleğimiz bazı sembol, kişi ya da olayları öne çıkarıyor ve bunu neye göre, nasıl yapıyor bilemiyoruz. Bildiğimiz tek şey rüyaların yorumlanması gerektiği. Bunun için öncelikle rüyanın anlatılması gerekli. Rüyamızı anlatırken semboller, olaylar ve kişiler arasında nedensellik bağı kurarak ve olay akışı bakımından belirli bir sırayı gözeterek anlatırız. Bu da dinleyicinin yorumlamasını mümkün kılar.

Benzer durum gündüz düşü olan öykü için de geçerlidir. Öncelikle gündüz düşü kavramına Freud'un getirdiği açıklamaya bakalım. Freud, haz ilkesiyle gerçeklik ilkesi arasındaki geçişin doğrudan olmadığını, bu geçiş esnasında ara bir

dönem bulunduğunu söyler ve bu ara dönemi gündüz düşü olarak niteler.⁸ Düş kurmanın hazzı, düş kuranı yazmaya ittiğinde, düş kuranın karşılaşacağı ilk sınırı yazının (ifade gücü) sınırı olacaktır. Bu tam da yazarın gerçeklik ilkesine uzandığı andır ve bir duraksamayı gereksinir. Bu da Freud'un kast ettiği ara döneme denk düşer. Kurulan düşün yazıya dönüşmesi esnasında gerçeklikle temas etme zorunluluğu, düşünmeyi ve metnin sınırlarını bilmeyi, zorlamayı, kimi zaman o sınırı aşmayı kimi zaman da gerçekliği eğip bükmeyi içerir ve bunu metaforlar, imgeler, alegoriler vb. ile yapar. Bu da rüyanın malzemesini gündüz düşlerinden alması gibi öykünün de malzemesini gündüz düşlerinden aldığına göstergesidir.

Yaratıcı yazarlık konusunu inceleyen Freud, yaratıcı yazarların tıpkı çocuklar gibi oyun oynamayı ciddiye aldıklarını ancak yetişkinlikte oyun oynamaktan vazgeçmiş olmaları nedeniyle düşlemlere yoluyla oyunu devam ettirdiklerini söyler.⁹ Çocuklukta oynanan oyunların yetişkinlikte düşsel bir nitelik kazanması (ki bu hem deneyimleme isteğidir hem de gözlem gücüdür), çocuklukta düşsel olanla gerçek olanın ayrıştırılmasına dair bilinç (oyun olduğunu bilmek) ve düşsel olanı gerçeklikle ilintilendirme becerisi (oyunu ciddiye almak), yetişkinlikte gündüz düşlerinin (öykü) gerçeklikle ilintilendirme becerisine evrilmesi ve öykünün gerçekliği aşabilme gücüne dönüşmesidir.

Rüya görmekle ilgili işleyen süreç her ne ise gündüz düşü olan öykü ile ilgili olarak da işlemektedir. Örneğin rüya için gerekli olan uyku, öykü için de gereklidir. Buradaki uyku, ister hareket hâlinde olunsun isterse durup düşünülün, gerçeklikten kopmayı, olduğun yerde olmamayı ifade eder. Tıpkı ders dinlemesi gereken öğrencinin pencereden dışarı bakarak dalıp gitmesi gibi.

Dalıp gidenin, daldığı yerden memorabilia kavramıyla yaşadıklarından, etkilendiklerinden hatırlanmaya değer olanı çıkarması, onu anlatıya konu etmesi söz konusudur ve gündelik hayatın içinde dikkate değer olanı bulmasıdır. Bu Melville'in Kâtip Bartleby karakterinde bir gündüz düşü olarak karşımıza çıkıyor. Borges'ten öğrendiğimiz kadarıyla Melville gençliğinde bir büroda çalışmış. Öyleyse bu çalışma esnasında, muhtemelen kendisinden bir şey istendiğinde (içinden) "Yapmamayı yeğlerim." demiş olabilir. Buna sebep olan okuma ve yazma istediği olabilir zira okumayı ve yazmayı iş edinmek arzusu vardır. Daha sonra bu hatırlanmaya değer olan düşünce Kâtip Bartleby karakterinde gündüz düşü olarak ortaya çıkmış gözükmektedir. Yani o ara dönemde bunun üzerine düşünmüş gözükmektedir.

Kafka *Dönüşüm*'de sürekli çalışmak zorunda olan birinin bir böceğe dönüştüğünü, insanlıktan çıktığını düşünmüş ve bu fikir gündüz düşü olarak *Dönüşüm*'ü yazdırmış olabilir.

⁸ https://www.folklorededebiyat.org/Makaleler/1093706709_90-4.pdf

⁹ Sigmund Freud, *Sanat ve Edebiyat*, Payel Yayınları, Ocak 2016, s. 126-127.

Bu iki örnek incelendiğinde rüyayla ilgili sürecin neredeyse tam olarak işlediği görülebilir. Örneğin Kafka'nın *Dönüşüm*'ünde Gregor Samsa bir sabah uyandığında kendini bir böceğe dönüşmüş olarak bulur. Bu tıpkı dün gece rüyamda kendimi bir böcek olarak gördüm demek gibidir. Yahut Mellville'in *Kâtip Bartleby* öyküsünde, Bartleby'nin kendisinden bir şey istendiğinde "Yapmamayı yeğlerim." demesi, vahşi kapitalizm döneminde ölümüne çalıştırılan bir işçinin, dün gece rüyamda benden istenilen işi yapmamayı başardım, demesi gibidir.

Kendisini rüyasında böcek olarak gören adamın yahut kendisinden istenilen işi yapmamayı başaran adamın bu rüyasını yorumlamak gerektiği gibi söz konusu bu iki öyküyü de yorumlamak gerekecektir.

Rüyayı anlatırken gördüğümüz birtakım görüntüleri öyküleyerek anlatırız. Görüntüler arasında nedensellik bağı kurarız ve buradan bir anlam çıkabileceğini düşünürüz. Uyanırken gördüklerimizse karşılaştığımız yaşadığımız olayların, durumların, kişilerin bizde bıraktıkları etkiyi biriktirir ve onları nedensellik bağıyla aktarırız. Zira bizde biriken her anlam kendi içinde bir dizge oluşturma eğilimi gösterir. Bütün bunları sonuca bağlamak isteriz. Böylelikle yorumlamaya açık hâle gelirler. İşte rüyanın da öykünün de etkileyici benzerliği bir de burada tecelli eder: Her ikisi de yorumlamayı gerektirir. Zira her ikisinin dili de sembollerle yüklüdür ve yorumlanmaları gerekir. Rüya da görülen nesneler, kişiler, olaylar aslında yaşamımızdaki bazı şeyleri temsil ederler. Öykünün dili imge, metafor ve alegorilerle doludur ve bunların da yorumlanmaları gerekir. Göndermelerin deşifre edilmesi gerekir. Bu yönüyle ikisi arasındaki ilişki bize anlatının teorik zeminiyle ilgili sistematik bir yapının var olup olmadığını araştırmayı ilham eder.

Rüyanın kuramsal bir zemini var mıdır ya da böyle bir zeminden bahsedilebilir mi? Rüya görmenin ilkeleri var mıdır? Bu soruya evet diye cevap vermek en azından şu an mümkün gözüküyor. Zira rüya öznel bir alan. Bu öykü için de geçerli. Öykünün kuramsal çerçevesi kuşkusuz çizilebilir. Edgar Allan Poe'nun öykü için belirlediği kurallar bir çerçeve çizmiştir ve süreç içerisinde bu kuramsal çerçeveye eklemeler yapılmıştır. Unutulmamalıdır ki kuramsal çerçeve yazılmış olandan çıkarılmaktadır. Böylece sıra dışı bir anlatının kuramsal zemini kendisine referans verecektir. Ancak anlatının asgari ilkeleri vardır ve yine bu ilkeler anlatının kendisiyle kaimdir: Dil, kurgu, olay örgüsü...

Rüya da öykü de kurgusaldır. Her ikisi de bir gerçeklik yaratır. Rüyayı görmekle onu anlatmak farklı şeylerdir. Rüya anlatılmaya başlandığında zihnimiz boşlukları tamamlar. İkinci kez anlattığımızda artık gördüğümüz rüyayı mı anlatıyoruz yoksa ilk anlattığımız rüyayı mı biçimlendiriyoruz bu ikisi bir birbirine karışır ve mantıksal bir dizge oluşturur. Öykünün yazılma süreci de

aynı şekilde işler. Uyanıkken gördüğümüz, duyduğumuz olaylar zihnimizde yer eder. Okuduğumuz bir metinden zihnimizde kalan anlam parçaları, maruz kaldığımız ya da şahit olduğumuz olayların üzerimizdeki etkisi... Bunlar birbirinden bağımsız oldukları hâlde, zihnimizde parçalar hâlinde bulunur ve biz bunlar arasında bir bağ kurarak anlatmaya, öyküyü oluşturmaya başlarız. Zihnimiz bu bağ kendi mantık dizgesiyle örür. Bir kez yazıldıktan sonra üzerinden geçilirken yeniden şekillenir, pürüzler giderilir ve boşluklar doldurulur.

Rüya, çoğu kez, bilinçaltının bir yansımasıdır, bastırılmış olanların açığa çıkmasıyla gerçekleştiği söylenebilir. Dolayısıyla bütün bilinçaltı hareketliliği parçalar hâlinde rüyaya aksediyorsa bir bütünlükten söz edilemez, zaten gördüğümüz rüyalar da (genellikle) bu şekildedir. Rüayayı bu şekilde parçalar ve birbiri arasında neden sonuç ilişkisi olmadan gördüğümüz hâlde anlatırken nedensellik bağı kurarız. Rüya da kurgu görülürken değil (ki bazen görülürken de mümkündür) gördüğümüz rüyayı anlatırken oluşur. Görüntüleri aktarırken (yani rüyamızı birine anlatırken) zihnimiz görüntüler arasında zorunlu olarak bağ kurar çünkü bu şekilde programlanmıştır, ezberi bu yöndedir. Uzmanlara göre sinir sistemi en başta sezgiler, algılama ve hissetme için yapılır. Sinir sistemi daha sonra zekâyı geliştirerek ve bazı davranış biçimlerini tanımlayarak hafızayı kullanmaya başlar. Hatıralar, sinir sistemimizi etkileyen tecrübelerden oluşur. Sinir sistemi, durumlar ve duyular arasındaki ilişkilendirmeleri hatırlar. Bu ilişkilendirmeler, temel anlamda davranış biçimleridir. En başta, bu davranış biçimlerinde doğruluk veya mantık aranmaz.¹⁰ Görüleceği üzere hem sinir sistemi hafızası hem de zihin (bilgi, tecrübe, gözlem...) yoluyla anlama ulaşabiliyoruz ve onu yeniden üretebiliyoruz. Sonradan oluşan bu bağ, anlamı da sonradan oluşturuyor. Rüayayı görürken duygusal olarak olanı biteni biliriz ama anlatırken anlam üretiriz. Bu mekanizma aynen öyküde de geçerlidir. Parçalar hâlindeki bilgi (ya da hafızamızdaki görüntüler) bir fikir etrafında dönmeye ve zihnimizin bu parçalar arasında bağ kurma eğilimine göre (ayrıca parçaların/görüntülerin de kendi aralarında bağ kurma eğilimi vardır) anlam üretmeye meyillidir ve hatta amacı budur. Bütün bu işlemler bildiklerimizin yani şimdiye kadar öğrendiklerimizin (hem bilgi hem tecrübe) bir fonksiyonu olarak tezahür eder ve bu aynı zamanda düşünme biçimimizin de bir resmidir.

¹⁰ Dr. Bülent Uran, *EFT ile İyileşin İyileştirin*, Pusula Yayınevi, Temmuz 2015, s.43.

ŞEYMA KİTAPÇI

“SOKAKTA KALAN ŞAİR” ÜZERİNDEN PEYAMİ SAFA’NIN HİKÂYECİLİĞİ

Daha çok romanlarıyla tanıdığımız Peyami Safa Türk edebiyatının en iyi romancılarından biridir. Yazı hayatına pek çok romancı gibi hikâye yazarak başlamıştır. Uzun yıllar matbu hâle dönüştürülmediği için okura ulaşamayan hikâyeler Safa’nın bu yönünün ihmal edilmesine neden olmuştur. Geçtiğimiz aylarda *İstanbul Hikâyeleri* adıyla sadece bir yıllık hikâyelerin derlenip basılmasını dahi sevinçle karşıladık. Peyami Safa’nın ilk kitabı *Bu Kitabı Okumayın* adını taşır. Henüz on bir yaşındayken de *Piyano Muallimesi* adlı bir hikâye yazar. Daha sonra 1913 yılında yani 14 yaşındayken ikinci hikâye kitabını yayımlar, *Bir Mekteplinin Hatıratı / Karanlık Kralı*’ndan sonra *İstanbul Hikâyeleri* ile devam eder. Yirminci Asır gazetesinde yazdığı *Asrın Hikâyeleri* ile asıl ününü kazanır.

Yirmili yaşlara kadar yazdığı hikâyelerini ise şöyle nitelendirir: “Edebiyatı Cedide üslubundaki tekellüf ve tasannu’u fedaya taraftar olmakla beraber, onun bir reaksiyonu şeklinde Sade Lisancıların üslubu kurutan sathilikten kaçmak temayülleri içinde idim.”

Kendisi bu hikâyeleri ‘günü gününe çırpıştırma karalamalar’¹ olarak adlandırırsa da bu hikâyeler daha sonraki eserlerin habercisi olmuştur. Romanlarındaki en önemli özelliklerden biri olan toplumsal konuları kavrama becerisi, dil ve üsluptaki ustalık, özellikle ikinci dönem romanlarının özünü oluşturur. Bu hikâyeler kişi, tasvir ve olay bakımından âdeta ikinci dönem romanlarının prototipidir. Kadın erkek ilişkileri, ölüm, yoksulluk, savaş, hastalık gibi temalar hikâyelerde göze çarparken ikinci dönem romanlarına daha çok bireyin yalnızlığı ve iç çatışmaları hâkimdir. “İlk dönem romanlarında Birinci Dünya Savaşı’nın acıları, toplumsal sorunlar ve buna bağlı olarak sosyal meselelere daha ağırlık verdiği görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra kaleme aldığı romanlarda ise daha çok insanın iç benine yöneldiğini, değişen toplumsal

¹ Tarancı, Cahit Sıtkı, (1940), *Peyami Safa: Hayatı ve Eserleri*, İstanbul, Semih Lütfi Kitabevi, s.4.

düzene ayak uydurmaya çalışan insanı anlattığını görürüz.”²

Hikâyecilerimizden ve romancılarımızdan yazdıklarına “insan ruhunun karanlık taraflarına dalabilecek bir tahlil huzmesi katmalarını” beklediğini belirten Safa söylediklerini daha ilk örneklerden itibaren hikâyelerinde yaptığı ruh çözümlemeleriyle ortaya koyar. Özellikle dili kullanışı bakımından özenli bir Türkçenin varlığı hâkim duyguyu okura geçirmede önemli bir rol üstlenir.

Peyami Safa’nın öyküleri kadın-erkek ilişkileri, ölüm, savaş, yoksulluk, hırsızlık, hastalık, diğer öyküler olarak sınıflandırılabilir. “Sokakta Kalan Şair” hikâyesi diğer hikâyeler arasındadır ve özgün temaları denemek açısından önemlidir. Bu hikâye pek çok açıdan Safa’nın biyografisiyle eş zamanlı okunabilir. Hayatının başlarında baba figüründen yoksunken sonunda da evlâdından yoksundur Peyami. Dostlarının yoksunluğu ise ölümünden sonra bile devam eder. Yoksunluk hep Peyami’den yana olmuştur o, hayat karşısında daima yoksundur, yetim-i Safa’dır...

Ayda Bir dergisinde yapılan bir röportajda “Hayatımın en büyük iki heyecanını annemin ve ağabeyimin ölüm anlarında duydum. Onlarla beraber ölmek gibi oldum sonra dirilmek ve yaşamak utancı içinde kaldım.”³ diyor.

Söyleşilerinde sıklıkla dile getirdiği edebî eserlerde ne kadar objektif olursa olunsun yazarın bütün kahramanları yine kendisidir fikrini şu şekilde açıklar: “En afaki zannettiğimiz romanlar bile muharririn ruhunu muhayyel kahramanlar vasıtasıyla aksettiren bir otobiyografiden başka bir şey değildir.” Fakat başkasını kendisine değil, kendisini başkasına irca etmiş olmalıdır ki, romantizmle realizmin farkı da burada ortaya çıkar.⁴

Bu hikâyedeki şair tipi ise en az Peyami kadar yoksundur. Çaresiz kaldığı ilk anda ‘yurtsuzluğun yurdu’ olan otele başvurması yalnızca sahne unsuru olarak değil kurgunun da önemli bir parçasını oluşturur. Maupassant tarzı hikâyelerde mekân ve kişiler arasında güçlü bir ilişki vardır. Bunu hikâyede belirli ruh hâllerini telkin etmek amacıyla kullandığı dar mekânda görürüz. Bir otel odası kadar dar bir mekânda şairin psikolojisiyle ilgili söylenecek şeyler de artar.

“Benim gülünç bir mesleğim var. Şairim. Şiire çok yakın olmadığın halde sen bile benim bazı mısralarımı ezbere biliyorsun. Bu akşamki baloda bir Rus romansı çalınırken, benim şiirlerimi için için mırıldanan insanlar olduğundan da eminim. Onların büfede on beş dakikada sarf ettikleri para ile ben bir ay rahat yaşayabilirim. Bak, şimdi ben mahvoluyorum. Çünkü sefaletimi anlatıyorum. Bu, şimdiye kadar bana çirkin görünüyordu. Fakat bu kadar temiz bir hakikati anlatmaktan niçin kaçmışım? Benim bu gece uykum vardı, rahata ihtiyacım vardı, insanlardan başka bir şey istemiyor-

² *Bir Tereddüdün Aydını Peyami Safa Özel sayısı*, Hece Yayınları, Ankara, 2015, s.201.

³ Tekin, Mehmet, *Peyami Safa ile Söyleşiler*, Çizgi Kitabevi, Mayıs 2003.

⁴ a.g.e

dum, bana bir bulaşık çukurunun yanında pis bir ot minderi gösterdiler. Bu her gece böyle değil. Ara sıra ben de rahat bir döşekte uyuyabiliyorum. Fakat her zaman buna muktedir değilim. Niçin? Bir sürü kuru nazariyelerden bıktım. İctimai sebepler, şunlar, bunlar. Hayır, bunların hepsi kötü. Ben bir istiridyeye benziyorum. İnsanlar benim içimdeki inciye, kabuğumdaki sedefi alıyorlar, beni ya atıyorlar yahut da yiyorlar. Bu gece de öyle olmadı mı? İtiraf et ki, masanızda benim mısralarımı hatırladınız, fakat ben, dışarda. Birden bire sustu ve devam etmedi.”

Şairin kaldığı otel ile Tokatlıyan oteli arasındaki ilişki iki farklı dünya kadar uzaktır. Tip ve mekân sayesinde şairin psikolojisini ifade imkânı bulurken seçme ve eleme göze çarpar. Yukarıdaki paragrafın vuruculuğunu ise tipin psikolojik tahlilini tespitteki kuvvetine borçludur.

Tematik bir tutum olarak insanların fiziksel anlamda bir arada bulunmalarına rağmen hiçbir paylaşımın ve aidiyet duygusunun olmadığı dolayısıyla bireyin çevresine yabancılaşmasının en görünür hâle geldiği mekân olan otel yoksun tipin mizacına eşlik etmesi sebebiyle oldukça isabetlidir. Peyami’ye göre bohem, şahsiyet sahibi zekâların hürriyet iştiağından doğar.

Evsizliğin evrensel bir kader hâline geldiği çağımızda anonim mekânlar olarak otelleri yabancılaşmanın odak noktası kabul edebiliriz zirâ otellerin metinlerimize girişi kentleşme olgusunun bir sonucudur. Konaklar, Cumhuriyet’le birlikte otele dönüşür. Otelin kötü tasviri ise zamanın dışında kalındığının belirtisidir ve kokularla mekânın kimliksel oluşumu tamamlanır.

Cahit Sıtkı’ya : “Benim şuurum bir facia atmosferi içinde doğdu. Belki bütün eserlerimi dolduran bir facia beklemek vehmi ve yaklaşan her ayak sesinde bir tehlike sezmek korkusu böyle bir başlangıcın neticesidir.” der. Hikâyede ona neyin teklif edildiğini açıkça göremeyiz ancak yoksullukla onursuzluk arasında verdiği karar ona özgürlüğü hediye eder.

Kapıyı açtı, merdivenleri hızla indi ve sokağa çıkar çıkmaz aradığı şeyi buldu: Sabah

Kaynaklar

Ayvazoğlu, Beşir, *Peyami : Hayatı, Sanatı, Felsefesi, Dramı*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2008.

Bir Tereddüdün Aydını Peyami Safa, Hece Yayınları, Ankara, 2015.

Göze, Ergun, *Peyami Safa*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

Tekin, Mehmet, *Peyami Safa ile Söyleşiler*, Çizgi Kitabevi, Mayıs 2003.

Şen, Can, “Peyami Safa’nın Hikâyeciliği Üzerine Bir İnceleme”, Türk Dili, Sayı: 684, Aralık 2008.

BENİM ÖYKÜM

EMİN GÜRDAMUR

Öykülerini uzun uzun zihninde tasarlayan ve sonra oturup bir çırpıda kâğıda geçirenlere hep gıpta ettim. Sanırım hiçbir zaman o bahtiyarlardan olamayacağım. Bir öyküye başlamak için, içimde fena hâlde büyüttüğüm, takıntı hâline getirdiğim bir duygu veya düşünce tarafından sıkboğaz edilmem gerekiyor. Köşeye sıkıştırılıp çaresiz bırakılmam.

Genellikle ne anlatmak istediğimden emin olarak ama nasıl anlatacağımdan tamamen habersiz bir şekilde öykünün başına oturuyorum. Okurun öyküyü okurken yaşadığı merak duygusunun bir benzerini yazarken yaşamış oluyorum. Anlatmak istediğim meseleyi günlerce yanımda gezdirir, sözelimi işe götürüp getirir, masalara buyur eder, arkadaşlarla tanıştıtırırım. Ama herhangi bir cümle kuramam bu gezinti esnasında. Günler ilerledikçe onun bir şekilde olgunlaştığını, masa başına oturduğum zaman fark ederim. Bu açıdan öyküde ilk cümleyi önemseyenlerle aynı fikirdeyim. O cümle, öykünün karakterini, ruh haletini, ritmini belirleyen bir çekirdek oluyor. Bunun neden ve nasıl böyle olduğuna dair fikrim yok açıkçası. Muhtemelen alışkanlık.

İlk cümle nasıl ki öykünün kaderini belirliyor, galiba ilk okumalar, ilk yazmalar da insanın yazı hayatının çekirdeğini oluşturuyor. Yazarın kendi kelimelerinden, kendi duyarlıklarından ve elbette kendi birikiminden çok uzağa kaçabileceğini, mucizevi bir sıçrama gerçekleştirebileceğini düşünmüyorum. Öyküler boyunca peşinizi bırakmayan tını, defalarca yontarak elde etmek istediğiniz biçim biraz da yolun başlangıcıyla ilgili. Sadece okumalar, yazmalar değil; yaşamla kurduğunuz temas anlarında, farkında olmadan size kritik dokunuşlarda bulunan şeyler yol boyunca adımlarınızı şekillendiriyor. Hadi açık açık söyleyelim, sizin yaratımınızı besliyor.

Geçip giden yılların herkesi, her şeyi birbirinden uzaklaştırmadığı yaşlar-

daydım. Okuduğum ilk kitap bir gürgen ağacıydı. Trabzon'da. Solaklı vadisine bakan dağlara yüzyılların belki binyılların marifetiyle kondurulmuş doğal terasların birinde, ulu sözler gibi semaya yükselen bir gürgen ağacı. Beyaz, yı-lankavi kökleri topraktan çıkıp yüzeyde bir müddet yürüyen, yeryüzünü sar-maladıktan, biraz da sahiplendikten sonra tekrar toprağa giriveren ağacın oku-makla bitmeyen, bakmakla aşınmayan sayfaları vardı. Biz çocuklar için yayla demek gürgen ağacı demektir. Cıvıltılı bir ses öbeği olarak çimenleri bir uçtan bir uca koşarken biçilecek çayırlardan taş kırıklarını toplar, bumbuz çeşme-den soğuk bidonlarla su taşır ama bir an olsun gürgen ağacından, onun altında oynayacağımız oyunlardan, uyduracağımız hikâyelerden uzaklaşmazdık. O ağacın yalnızlığı, tek başınlığı, farkında olmadan bütün hayatıma, yazılarıma sirayet etti. Ya da o ağaçla ilgili her şeyi sonradan süsleyerek, değiştirerek ben kurguladım ve anılarımın ayrılmaz bir parçası hâline getirdim. Öykü yazmak da tam olarak böyle bir manipölasyon değil mi zaten? Ne kadarının yaşamdan ne kadarının kurgudan beslendiğini, ne yazar ne okur biliyor. Bilmesine de ge-rek yok bence.

Niçin yazıyorsun? Bu soruya ilk muhatap olduğumda lisedeydim. Eli-me geçen bütün kitapları okuyor, okulun dergisinde yazılar yayımlıyordum. Onunla yetinmeyip birkaç heyecanlı arkadaşla başka dergiler çıkarıyorduk. Yazarlık denen şeyin çok uzaklardan bana işmar ettiğini hayal meyal fark ediyordum. Niçin yazdığımı dair tam olarak nasıl bir cevap verdiğimi hatırlamıyorum. Muhtemelen bir yerlerden duyduğum afili bir sözle mukabelede bulunmuş, vaziyeti kurtarmıştım. Çünkü yazıyla aramdaki ilişkiyi bir anlam zeminine oturtmam gerektiğini öğrendiğimde iş işten çoktan geçmiş, dört beş ajanda dolusu deneme, günlük ve şiir karalamıştım. Buradan Soren Kierkega-ard'a bir selam çakmak istiyorum. Gerçekte bu sorunun cevabı, *Binbir Gece Ma-salları*'ndaki Şehrazat'tan beri pek değişmedi. Ölmek için anlatıyor insan. Daha fazla yaşamak için. Daha fazla yaşamayı sadece daha uzun yaşamak ola-rak anlamamalı. Daha yoğun, daha içten yaşamak. Yaşamın bencilce kenara ittiği, yer yurt vermediği, söz hakkı tanımadığı bütün acılara, bütün kederlere ve bütün yalnızlıklara bir tür iade-i itibar.

Yıllar sonra kendimi dergilerde öyküler yazan biri olarak bulduğumda, okumaktan hoşlandığım türde öyküler yazdığımı fark ettim. İlk öykülerimden biri olarak "Kahverengi Zarf", yolun başında tahminimin ötesinde bir ilgi gö-re-rek beni cesaretlendirmekle kalmamış, sahiciliğin yazıya neler kazandırdığına dair öğretici bir ders olmuştu benim için. İnsan yabancı olduğu topraklarda, yapmacık ilgilerle yürümemeli; bildiği, şahit olduğu ve dokunabildiği dünyala-rı anlatısına misafir etmeliydi.

"Atları Uçuruma Sürmek", bir masada karşılıklı oturan iki insan arasında

beliren bir konuşmadan doğdu. Kurgu ilerledikçe masa bir uçuruma dönüştü ve o uçurum öykünün sesine yataklık etti. Zaten anlatıcı, dünyadaki benzer bütün masaların isyanlarını, vazgeçişlerini ve cesaretlerini kuşanarak ortak bir sese dönüştürmeyi amaçlamıştı. Bir öyküye nelerin sığdırılabileceğini denemek istemiştin. Kahraman, mağluplar adına konuşmayı seçmişti. Anlatırken ne kendi hikâyesinden ne de başkalarının hikâyesinden taviz verecekti. Yaşamın geç kalınmış veçheleri orada kendine yer bulmalıydı. Kahramanın anbean yaşadığı deprem, titreşimlerden olabildiğince korunarak dile getirilmesi gerekiyordu. Çünkü hiçbir gerçeklik olduğu gibi yazıya aktarılacak lüksüne sahip değil. Balzac'ın meşhur *Gizli Başyapıtı*'ı geliyor aklıma. Orada hayatı olduğu gibi resmetmenin resim sanatı olmadığının altı çiziliyordu. Sanatın imge ve çağrışımdan güç alan, gerçekliği ve etkiyi bu yolla artırmayı amaçlayan temel bir fonksiyonu var. Öykülerimdeki kişilerin gerçek hayatta karşılaşılması pek muhtemel kişiler olmaması da sanırım bu fonksiyona inancımın kaynaklanıyor.

“Güneşin Öbür Batışı” ve “Yeşil Perdeler”de insana dair kazıyı, zaman ve mekân planında iki katmanlı bir eksene oturtarak yapmaya çalıştım. İnsan gördüklerimizden ibaret değil. Biricikliğinin yanı sıra inanılmaz bir sıradanlığa sahip. Trajedisi bir şekilde kendi geçmişinde ya da tarihin bir yerinde karşılık buluyor. Tıpatıp bir karşılık değil bu. Kafiye düşürmek gibi. Yaşamlarımız biz farkında olmadan tarihin pek çok yerindeki yaşanmışlıklarla kafiyeler oluşturuyor. Buna insanın büyük yürüyüşü diyoruz.

“Dağdaki Sesler”, tümüyle simgeselliğin imkânlarından yararlanmayı amaçlamıştım. “Karanlık”, “Vaveyla”, “Sahne” ve “Yüzleşme” öykülerimde ise başkalarına veya kendine karşı kaybedenlerin birbirinden farklı dünyalarına girmeye yeltendim. İnsanın tam o eşikte bir tercihte bulunması gerekiyor. Bir insanın gözlenebilen yaşamını yazıya aktarmak nispeten daha az risk barındırır. Ama onun içine doğru yol aldığınızda bir karar vermek zorundasınız. O dipsiz dehlizlerde şahit olduklarınızı geri, gün ışığına çıkardığınızda korkmadan, utanmadan, pişmanlık duymadan taşımaya devam edebilecek misiniz? Yoksa ışığa yaklaştıkça pek çoğunu merdivenlerde elinizden düşürecek misiniz? Yazarın kendi iç dünyasında Sisifos'un kaderine benzer bir şekilde bu inip çıkmalar vardır. Onu Sisifos'un talihsizliğinden koruyacak olan şey, her seferinde daha çok ürperti ve hayretle dışarı çıkacak olmasıdır.

Kitaplar kendi belleğinden aldığı güçle yazarın okura sataşmasıdır. Öyküde bu sataşmanın daha da derinleştiğini düşünüyorum. Okuduğum her öykü, bende yaşıntıya benzer izler bırakıyor. Bu açıdan ben, okuduğum ve dinlediğim hikâyelerin toplamı olarak yaşıyor ve yazıyorum. Size ait olan da başkalarının belleğinde geri döndürülemez biçimde izler bırakıyor. Bunu fark ettikten sonra siz de eskisi gibi kalamıyorsunuz tabii. İlk kitabımı, çocukluğumdan iti-

baren yazıyla aramda gelişen saf ilişkinin bir sonucu olarak görüyorum. Öyküler henüz kitaplaşmamış, dergilerin çevresindeki kısıtlı ilgi halkasını aşıp okurla buluşmamış, alkışların biçimlendirici rüzgârına maruz kalmamışlardı. Bütün bunlara kavuştuğum süreçte, ikinci kitabı oluşturan öyküleri yazmaktaydım. *Herkesten Sonra Gelen*'de, ilk kitaptaki saf ilişki, yerini biraz daha karmaşık bir etkileşime bıraktı. Artık okurla göz gözeydim. Meçhul bir kitleye yazmak konforundan mahrumdum. Edebiyat kamusu denen, bir açıdan besleyici bir açıdan sınırlandırıcı çevrede, görünür hâldeydim.

Düşünceler birbirini aldatarak geliyor. Bir fikri, bir yaşantıyı başka fikir ve yaşantılarla aşılamazsanız o kadük kalıyor. Tabiatın işleyişinde egemen olan tozuma, edebiyatta da hayati bir öneme sahip. *Herkesten Sonra Gelen*, yazıyla aramdaki ikili ilişkinin boyut değiştirdiği, başka tecrübelerle aşılandığı bir deneyim oldu benim için. “Cazu”, “Yıkım İşleri A.Ş.”, “Burhan”, “Şair ve Sinek”, “Züleyha'nın Günlüğü” ilk aklıma gelen öyküler. İnsana dair daha fazla ihtimam gerektiren kazılara giriştim. İhtimalleri yokladım. En başından itibaren bildiğim bir şey var. İnsanın yazı yolculuğu yaşam yolculuğundan pek farklı değil. Orada da emeklemek, düşmek kalkmak, yanılmak, isabet etmek, pişmanlık duymak var. İnsana ait zaafıların onun elinden çıkmış eserlere de doğal olarak sirayet edecektir. Edebiyat, bu zaafıların en aza indiği metinleri kendi büyük akışına dâhil ediyor. Her şeyin daha hızlı öğütüldüğü, kullanılıp kenara atıldığı günümüz dünyasında üslubun daha da önem kazandığını düşünüyorum. Hissediyorum demeliyim belki. Bu açıdan neyi anlatacağımdan ziyade nasıl anlatacağım meselesi, benim bütün öykü yürüyüşümün temel sorunu ve belirleyeni oluyor.

KAHRAMANIMA MEKTUPLAR

TUBA DERE

KAHRAMANLARINA MEKTUPLAR YAZAN KADIN

Hayal dolu, çarşaf gibi bir sabaha uyandığını sanıyordu. Çabucak üzerini giyininip çıktı. Gün tazeyken, herkes uykudayken ve kimse görmeden, yakalamalıydı. Sokakta köpeğini gezmeye çıkarmış bir iki mahalleli, bir kâğıt mendil satıcısı ve sıcak simitlerini çoktan tepsilere dizmiş bir fırıncı görünce huzursuzlandı. Yine mi geç kalmıştı? Oysa güneş başını yeni uzatıyordu kalabalık binaların ve mahmur ağaçların arasından. Her sabah aynı. Duruşunu pek değiştirmiyor şehir. Yollardaki ağaçlar ve dallarına yuva yapmış kuşlar -bir tablodaki gibi- hep aynı yerde duruyor.

Saçı başı dağınık, eski püskü giysiler içerisinde, sürekli kendi kendine konuşan bu kadını görenler yadırgamıyordu artık. Mahallenin kedileri bile. Bu sabah da hızlı adımlarla ormana doğru yürüdü. Ağaçların arasına dalınca derin bir nefes çekti. Peşine takılan köpekler için aldığı kemikleri bir ritüeli gerçekleştiren gibi dağıttı, bazılarıyla kucaklaştı, üstünü başını koklamalarına izin verdi. Onlarla birlikte orman içlerine doğru sessizce yürüdü. Köpekler yorulup vazgeçtiler, o devam etti. Eski av köşkünden bozma, vahşi hayvanların yuvası olmuş harap kulübeye kadar. Yıkık çatısından sarmaşıklar sarkan, pencereleri kırık, metruk evin etrafında dolaşırken “Zor anlarsın sen Atmaca” diye söylendi, dişlerini gıcırdatarak. “Zor anlarsın sen...” Öfkeyle tekmeledi bir iki kozalağı. Ağaçların arasından bir karaltı geçti, “Timsah?” diye seslendi, “Kahve?” Kimse görünmedi.

Birkaç saat sonra ormandan kaçarcasına geri döndü. Yüzü allak bullaktı. Köşe başındaki sahafın önünde durup paçalarını saran yabani otlardan kurtulmaya çalıştı. Kelepir sepetini karıştırarak kitaplara baktı. Çarşı bitimindeki seyyar satıcıdan bir süredir adet edindiği üzere tavuklu pilav aldı. Adamla kısacık sohbet etti, ona yine Mevlut’u sordu, adam çıkaramayınca yine üzüldü. Başını göğsüne gömüp yürüdü. Çok özlüyordu onu. Kış akşamları uzaklardan gelen her “Boo-zaa” sesiyle, yüreği ağzında pencereye koşuyor, karanlığa sesleniyordu: “Mevlut? Sen misin?”

Kadının kim ve ne olduğunu bilen olmadığı gibi ormana gidişiyile dönüşü arasındaki zamanda neler olduğunu da bilen yoktu. Tuhaf giysileri, delici bakışlarıyla yeryüzüne ait değilmiş gibi görünüyordu. Dinmek bilmeyen bir yağmur yüzünden doğanın hırçınlaştığı bir gün karşılaştığı bir avcıya “Unutma Bahçesi” diye bir yerden, orada insanların her şeyi bile isteye unutmaya çalıştığından ve Tebessüm adında bir arkadaşından söz etmiş. Bu isimde birini daha evvel hiç duymadığını söylemiş avcı. Kadın yüzüne donuk gözlerle bakmış. Mahalledekilerse kadının biriyle uzun uzadıya konuştuğuna inanamamışlar asıl. Avcının söylediklerini kuşkuyla dinlediler. Kadına dair uydurulmuş diğer hikâyelere benziyordu adamın anlattıkları.

Tutarsız ama zararsız görünüyordu kadın. Deli mi meczup mu yoksa nevi şahsına münhasır bir kişi mi olduğu anlaşılmıyordu. Çünkü her gün bambaşka biri gibi davranıyordu. Yalnız yaşadığı biliniyordu lâkin zaman zaman tekinsiz uğultular yükseliyordu evinden. Bu nedenle hakkında rivayetler çeşitliydi. Bir görünüp bir kaybolan hayaletler bakıyordu pencerelerinden. Pencere içinde, kadına çok benzeyen ama ondan daha genç bir kız otururdu bazen, elinde iğne danteli, yanında pilli el radyosu. Geçmiş zamanda kalmış biri gibi. Yaşamıyor da yalnızca yaşayanları seyrediyor gibi. Sanki bir dalga gelip onu hayata çeksin diye bekleyip duruyor. Bu genç kız kadının neyi acaba?

Odaların hepsinde birileri vardı esasen. Evin daimi sahibi gibi davranıyor ya da misafirliklerini uzatıyorlardı. Ara sıra ziyarete gelenler bile en az bir gece kalıp giderdi. Bu evde yatak, divan, halı ve sehpa üstlerinde kıvrılıp yatıyorlar, mutfakta yiyip içiyor, banyoyu ve tuvaleti kendilerininmiş gibi rahatlıkla kullanıyorlardı. Sokaklarda rastlayabileceğiniz türden kişiler değildi bunlar, farklı nedenlerle köşesine çekilmiş yahut okur zihnine sığınarak yaşamayı tercih etmiş insanlardı.

Harika yemekler yapan bir Pir-i Lezzet oluyordu mutfakta. Matbah-ı Âmir'e'den sonra buradakilerin gönlünü fethetmek Aşçıbaşı için hiç de zor olmamıştı. Eve gelenlerin konukluğu uzatmalarının en büyük sebebiydi o. Mutfaktan taşan nefis kokuların cazibesine kapılmamak mümkün değildi. Kadının evvelden beri mutfaka merakı vardı zaten, bu nedenle iyi bir talebe sayılabilirdi. Ustayı hayranlıkla izleyip ona yamaklık ediyor; lezzetlerin dilini çözmeye çalışıyor, aldığı tarifleri, ondan öğrendiği sırlarla pişiriyor; yemeklerin yanına bir de Simin Hanım'ın ruha şifa veren şerbetlerinden yapıyordu. Geçen yaz esrarengiz Mavi Kumru Moteli'nde tanıştığı kocaman şapkalı, güllü termoslu o ilginç hanımefendinin -daha ilk karşılaşmalarında zekâsına güven, şifacılığına ilgi duymuştu kadın- el yazısı reçetelerini de buzdolabının üzerine süslerle tutturmuştu. Simin ziyarete geldiğinde reçetelerini dolabın üzerinde görünce pek mutlu oluyordu.

Zaman zaman bu eve konuk olanlar arasında belediye başkanı eski adaylarından Kemal Güner de vardı. Kadın kendisini pek bir hürmet ve tazimle karşılar, o geldiğinde çayı soğuktan demler, hususi ikramlarla ağırlardı. Ona gösterdiği saygının sebebi Kemal Bey'in bir vakitler politikayla uğraşmış olması değildi elbet. Kemal Güner'in zaten bu taraklarda bezi olmadığını bilir, onu çok sevdiği yazarına benzetirdi kadın.

Dostlarına kıyıda köşede yetiştirdiği güllerden gönderen, insan içine hiç çıkmayan, yaşlı, küskün bir adam bile yaşıyordu bu evde. Kadın, kimseyle muhatap olmayıp çok az konuştuğu için ara sıra torunuyla ettiği sohbetlere kulak vererek onu anlamaya çalışıyordu.

Sık sık haritaların ve tarihlerin unuttuğu Sur Kenti'ni görürdü kadın rüyalarında. Tancalı Seyyah'a yoldaşlık edip meşhur şehrengizlerin sayfalarında gezinir gibi şehrin kalbine kulağını dayar; Sakine'nin, Mahinur'un ve Makbule'nin hanelerine konuk olur, Tahir'in uzadıkça uzayan hikâyelerini dinler, duyduklarının masal mı rüya mı yoksa sahi mi olduğunu ayırt edemezdi. Antik kentlerin binlerce yıllık kalıntıları arasında Patasana'nın çivi yazısı tabletlerini arayan kazı ekibinin çalışmalarına benziyordu kadının gerçeğe ulaşma isteği. Üstelik her seferinde yeni bir tablet değil, başyazman Patasana'nın azap dolu kalbini buluyordu kazdıkça. Bu yüzden akıl ve sağduyusunu giderek yitiriyordu.

Eşine az rastlanır bir Osmanlı aydınının oğlu olduğu hâlde hiçbir yere ve çağa ait olamayıp köksüzlük acısı çeken Fuat gibi; yazarının kendisi için kurguladığı serüvenden kaçmak için fırsat kollayan Ziya gibi; ölü bir şehirde, birbirinin tıpatıp aynı günler yaşarken çürüyen Mürşit gibi sancılar çekiyordu kadın. Başkalarının hikâyesini kendi hikâyesi kadar sahipleniyordu. O da bu dünyaya ayak uyduramayanlardandı. Hayatla arasındaki mesafe gittikçe büyüyordu. Hüzne müptelaydı. Bu yüzden tutkuyla bağlanıyordu kederli adamlara, solgun yüzlü kadınlara. Üstelik çok doğru bir zamanlamayla okumuş oluyordu onların serüvenlerini. Mevlut, Mürşit, Ziya, Mücellâ ya da Fuat tam vaktinde girmişlerdi onun hayatına. İhtiyaca mebniydi gelişleri.

Kimdi bu insanlar? Varlıkla yokluk arasında salınıyordu sürekli bedenleri. Yılların eskitemediği yüzleri vardı hepsinin. Bir kısmını nerede, ne zaman tanıdığını da hatırlayamıyordu kadın. Belki bir rüyadan, bir filminden yahut hızlıca okunmuş bir kitaptan sonra bu eve sığınmış, bir daha gitmemişlerdi. Zira okuduğu kitaplardan bir türlü kopamıyordu kadın, bir kez tanışıp muhabbet ettiği kahramanlardan uzaklaşamıyordu ya da onlar bir türlü bırakmıyordu peşini. Bir ihtimal onları düşlemiş ve var etmiş de olabilirdi. Başkalarından aşırıldığı, sonra kendine mâl ettiği düşlerin konağı olmuştu belki evi.

Her şey Mümtaz'la başlamıştı. Onunla ahbaplıkları ilerlediğinde geri dönülmeyecek bir yolun başında olduğunu hissetmişti kadın. Zihni düşle gerçek

arasında, Araf'ta kalmıştı. Hep yanında taşırdı, sır kitabıydı Huzur onun. Sürekli konuşuyordu Mümtaz'la. Saatlerce bir kafede oturup kitabın sayfalarını eskiterek ve cümlelerin altını defalarca çizerek Mümtaz'ın hatıralarını yâd ediyorlardı. Konuk olarak geldikçe okusun diye onun için defterler tutmaya başladı sonra kadın. Nuran'la ikisini hafiye gibi günlerce takip etmişti, haklarında çok şey biliyordu. Önceleri kıskanmış ama zamanla Nuran'ı da çok sevmişti. Terk edilışinin ardından günlerce ağladı Mümtaz'la. Suat'ın mektubunu birlikte kaç kez okudular? Mahzun ve yaralı. Hamdi Bey'in onlara bunu neden yaptığını anlamaya çalışıyorlardı.

Mümtaz başka bir erkeğin varlığına izin vermeyecek kadar hayatına girdiğinde, hatta bir süreliğine ona taşındığında iş işten geçmişti çoktan. Zamanla meşhur olsa da Mümtaz. Başka evlere, başka kalplere konuk olsa da. Onunla yakınlıklarını gizlemek zorunda kalsa da kadın. Kurguyla gerçek arasında gidiş gelişleri bir yaşam biçimine dönüşmüştü.

Sonra başka başka kahramanlara hayranlık duydu kadın. Orhan Pamuk'un diğer kahramanları gibi Mevlut'a da âşık oldu, Rayiha'yı deli gibi kıskandı. Defalarca Kabataş'a, Tarlabası'na gitti Mevlut'u görebilmek için. Gece onunla boza sattığı sokakları dolaşıyordu deli divane.

Kadına sadece evinde değil otobüs ve tren seyahatlerinde de eşlik ediyordu bu kahramanlar. Bu nedenle yolculuklarında iki koltuk satın almaya başladı. Kendisine kimin yoldaşlık edeceğini önceden bilmezdi, biri gelip sessizce oturuverirdi yanına. Kadın, başı önünde, tebessüm ederdi. İşte böyle bir yolculukta tanıştı Zehra'yla. Tan yeri ağarırken geldikleri o Ege kasabasında onunla birlikte otobüsten indi, sessiz sedasız düştü kızcağzın peşine. Uzun bir seyahat sırasında, Londra'da bir barda tanıdığı Hayali'yle ahbablıkları onun roman kahramanlarını dost edinme eğilimini iyice pekiştirdi. Hep kendiyle savaşmış biri olarak 'kendinden hoşnut' olmayan, herkesten evvel kendine kırgın bu adamın hüznüne de tutulmuştu. Hayali'nin tiyatroya, resme, moda merakı kısaca onu Reyhan'a götüren sebepler kadının da hayata tutunma sebebiydi. Onun Kara'yla dostluğuna benzer bir ilişki kuruldu kısa sürede aralarında.

Kendisiyle aynı yaşlarda ama oldukça heybetli, peşinde kuşlar ve sırtında iri bir bohça olan, meczup bir kadın çalışıyordu ara sıra kapısını. Viktorya dönemi romanlarından fırlamış gibi görünen incecik bir kız olurdu bazen yanında. Bohçalı kadını görenler ev sahibinin kendisi mi yoksa ona çok benzeyen bir yakını mı olduğuna karar veremiyorlardı. Çünkü kadınıninkini pek andırıyordu duruşu. Üst üste giydiği rengarenk elbiseleri eve geldiğinde bir bir çıkarırdı, bu çok benzeri. Üstü başı hep toz kokardı. Ev sahibesi de kayıp kızların hikâyesini bilir, bu divane kadının yaptıklarına hiç itiraz etmezdi. O kadın kendisi mi değil mi bazen o bile ayırt edemezdi. Böyle vakitlerde onun karşısına geçip

yüzünü ellerinin arasına alarak “Nasıl bir aynasın sen bana Şenlik?” diye sorardı. Söylesene nasıl?

Zaman zaman yüzünü unutup gölgesine yabancılaşırdu kadın. Aynadaki görüntüsünü tanıyamaz olurdu. Çok defa kendinin de bir kurgu olduğundan kuşkulandır, “Sen kimin düşüsün peki?” diye sorardı kendine. Tam düşüncele-ri birbirini tamamlayan cümleler hâlini alacak, sorusuna bir cevap bulacak-ken odalardan birinden bir kahraman çıkagelir, kadının zihnini bulandırırdu. “Hep sizin yüzünüzden...” derdi, bir suçlu bulmak ihtiyacıyla. Uzun zamandır başkalarının ağzından, başkalarının sesiyle konuşuyordu sanki. Hep bir yaza-ra öykünürken yakalıyordu kendini. Bu suçüstü anlarda, derin bir mahcubiyet duyuyor, iç konuşmasını sürdürmekten vazgeçiyordu. Kabuk değiştirir gibi sıyrılıyordu bir anda bedeninden. Böylelikle hem susmak hem de söylemek sancısı hafifliyordu.

O zaman kahramanlara bakarak kim olduğunu bulmaya çalışıyordu. Ama bir kitabı okurken bir başkası giriyordu hayatına. Hiçbir kitapta uzun süre kalamıyordu. Sürekli onu kurgu dışına çağırıyordu, başka kitaplardan başka sesler. Üstelik her seferinde başka türlü bir yakınlıkla bağlanıyordu kah-ramanlardan birine. Tam aradığını bulduğuna inanırken çözülüyordu kalbi. Sözleri kırık dökük, anlamca bütünlüğü olmayan kelimelere dönüşüyordu.

Masada, mutfakta, yatak odasında komodinin üzerinde kâğıtlar ve defter-ler yığılıyor, kadın bilgisayarın başına oturduğunda satırlar ve cümleler birbi-rine giriyordu. Sözle başı dertteydi.

Yine böyle bilgisayar başında olduğu bir gün “Yazar olmak mı istiyorsun?” diye mırıldanarak geçti kulağının dibinden, esintili bir ses. Evin içinden bir kakhaha dalgası yükseldi. Kadın peş peşe birkaç cümle parçaladı ağzının için-de, kütürdeterek şeker yer gibi, sıkıntıyla yutkundu. Uzun zamandır günlük tu-tuyor, öykü yazmaya çalışıyordu. Bunların verdiği güvenle sıraladı kelimeleri. Birkaç cümle ilerleyince dönüp baktı. Olmamış. Gözünü kırpmadan “delete” tuşuna basıverdi. Bir cam kırılma sesi.

Gittikçe kalabalıklaşıyordu ev. Belki bölünerek çoğalıyordu kadın. Bu yüz-den mutat sabah gezilerinde tüy gibi hafifledi adımları, hatta ayak izi silikleşti. “Bu çoğalma bir aynanın kırılmasına benziyor.” dedi günün birinde içlerinden biri. Ziya’nın sesine benziyordu ama Mürşit de olabilir. Ayırt edemedi kadın. Çünkü bu evde cümleler, sözler hatta sesler artık kimseye ait değildi.

Hiç kimse girdiği gibi çıkamazdı bir kitaptan. Kimsenin el uzatmadığı, girinti ve çıkıntıları hatta mahzenleri vardı kitapların. Kahramanlarla konu-şarak kurguların gizemli odalarına giriyor, hikâyelerin gözlerden irak kalmış yerlerine dokunuyorlardı. Hep birlikte kaygı dolu bir hazzın peşinde sürükle-nerek yapıyorlardı bunu.

Birbiriyle oturup iki satır muhabbet edemeyecek bunca insanı nasıl dost edindiğini anlayamıyordu kadın. Hepsini bir müddet sonra gerçekten tanımaya başladı. Tutkulu bir okurla, yeni ve heyecanlı bir âşıkla karşılaştıklarında, bir bahar tomurcuğu gibi açmaya müsaitti roman kahramanları. Okundukça başkalaşıyorlardı. Yazarları görse kahramanlarının bu kadar değişmiş olmasına içler miydi acaba? Belki burada olmakla bile yazarlarına ihanet ediyorlardı.

Kadın, onların evine yerleşerek ne yapmaya çalıştıklarını gün geçtikçe çözdü. Hiç yabancılık çekmiyor, birbirlerini yargılayıp yadırgamıyor, günlerce gecelerce sohbet edip birlikte düşler kuruyorlardı. İlişkileri mani olunamaz biçimde geliyordu. Bu evde açılıyordu hikâyelerin kilidi. Kahramanları kontrol edip yönetemiyordu kadın. Hatta ara sıra fısıldaşırken yakalıyordu onları. Kendisine duyurmamaya çalışarak gizli şeyler konuşuyorlardı.

Sonra bir gün önlenemez bir biçimde birbirine karışmaya başladı kurgular. Hikâyeleri birbirine bağlayan sırlar ve yeni bağlar oluştu. Zamanla kadın gibi yemeğe ve muftağa merak saranlar çıktı. Zehra ve Mücella kadından daha mahirdi mesela. Hiç umulmayacak biçimde Hayali'yle Şenlik Bacı, Simin'le Ziya, Tebessüm'le Mahinur, Mevlut'la Aşçıbaşı iyi dost oldular. Gül Yetiştiren Adam ve Atmaca bile katıldı aralarına.

Tekin değişti kahramanlar. Bir gün belki içlerinden biri cinnet geçirir yahut bir gece vakti ansızın başlayan bir tartışma cinayete dönüşebilirdi. “Kimse-
nin ummadığı biri yapar bunu” dedi Fuat. Kadının zihninden geçenleri okuyarak. Patasana'ya baktı imayla. Kendisine seslenilince göz bebekleri büyüdü Patasana'nın. Adının kil tabletler üzerinde ya da bir kitabın sayfaları arasında çoktan unutulduğunu sanıyordu. Peki onu unutulduğu yerden kim, neden çıkarmıştı?

Bir akşam kahramanlarına “Sizce ne kadar özgürüz?” diye sordu kadın. Uğultulu bir anlamsızlık dolaştı önce odalarda sonra bir huzursuzluk geldi kuruldular başköşeye. Bu evde kendilerine mahsus yerler açsalar da nihayetinde her biri bir yazarın belleğinden ve düşlerinden çıkıp gelmişti. Özgür değiliz. Özgür değiliz. Değiliz. Özgür değil miyiz yoksa, bu dille kayıtlanmışlar âleminde?

Bir gün “Başka bir anlatıcı tarafından yeniden anlatılmak istiyorum” dedi biri. Şaşkınlıkla bakakaldı kadın. “Dikkatle dinle beni” dedi başka biri “kimse-
nin istediği kişi değil, artık kendi hayal ettiğim kişi olacağım.”

“Bu nasıl bir başkaldırı” diye söylendi kadın. Yazarların onlar için kurguladığı hayatı yaşamak zorunda değildi elbette hiçbirisi. Onlar da kendi isteklerini dayatabilirdiler. Olmak istedikleri yerde olup yazarın değilse bile okurun zihnine hükmedebilirlerdi. Okurların kendilerine öykündüğü gibi onlar da başka yerlerdeki başka hayatlara öykünüyorlardı. Bedenlerini ve yüzlerini değiştirebiliyorlardı artık. Böylece yazarların kendileri için belirlediği sondan,

kendilerine biçilen kaderden kurtulmuş oluyorlardı. Bambaşka bir hayat mümkündü roman kahramanları için. Hayatlarını sayısız ihtimal arasında başka zihinlerde başka biçimlerde düşünerek geçirmek istiyorlarsa kim ne diyebilirdi?

Böylece kadının evinden taşınmaya başladılar. Çanta içlerine, kutulara girerek, otobüste, metroda unutulularak, sayfaların arasına saklanarak taşınıyorlardı. Arkadaşlara, eşe dosta, tanıdık ve tanımadıklara. Zamanla başka insanlarla başka yakınlıklar kurdular. Ama bu evden ayrılışlar da kadınla dostluklarını mektuplaşarak devam ettirmeye niyetli görünüyordu birçoğu.

Bazı sabahlar, kalbine rüya gibi dolan bir mektupla uyanıyordu kadın. Mahmur gözlerinden taşan buğulu bir hasretle, sayıklayarak okurdu kendisine yazılanları yahut o sayfalar dolusu yazar, silip atar yine yazardı. Bazen eline bir fincan kahve alıp bir koltuğa kurulacakken ya da masanın üzerinde birikmiş kitaplara bakarken olurdu olanlar. Bazen bir cümleyi görünür kılmak için yazmaya başlamışken yahut okuduklarıyla ilgili notlar alırken sayfanın ortasında bir yüz belirirdi hiç yoktan. Bir ağız konuşmaya başladılar. Derli toplu bir kurgunun içinde yer alacakken odalara saçılırdı kahramanlar.

Nefes nefese eve döndü kadın. Dağınık saçlarında hâlâ ormanın nemli soluğu, yüzü hâlâ allak bullaktı. Hemen bilgisayarın düğmesine bastı. Açılmış word dosyaları, masaüstünde “yarım kalmış mektuplar” klasöründe birikmişti. Bunlardan birinin üzerine tıkladı, hararetle yazmaya başladı. Yakalamalıydı kaçmadan.

“Kadim Dostum, Mümtaz’ım” diye başlıyordu bir mektup. “Ah, Sevgili Mevlut” diyordu diğer mektup. Kadının Fuat’a, Kemal Güner’e, Ziya’ya, Mahinur’a söylemek istedikleri vardı.

Sağanak bir yağmur gibi aşkla yazdı, özlemle aktı elinden cümleler. Nasıl olduğunu anlamadığı bir biçimde tamamlanıyordu yarım kalmış mektuplar. Her seferinde bir başka el olarak, başka bir isimle atıyordu imzasını kadın. Tutkuyla, hayranlıkla, kıskançlıkla, aşkla ve mahcubiyetle bakıyordu etrafında dolaşan hayaletlere. Bakışlarını gözlerine dikmiş yüzlere.

Onlarca mektup, muhatabına ulaşmak üzere postalanmayı beklerken, nendense birden, burnunun direği çok fena sızladı. Bir müddet ağladı, ağladı.

Mektupların tümünün çıktısını aldı. Büyük bir zarf seçti raftan. “Kahramanlarını dost bildiğim ve cümlelerini ödünç aldığım tüm yazarlara şükranla!” yazdı zarfın üzerine. Posta kutusuna bıraktı. Herhangi bir cevap beklemiyordu aslında, hiç kimseden.

*Öykü, soyuta ve imgeye yaklaştıkça
insandan uzaklaşıyor bana göre
Erhan Genç*

ERHAN GENÇ İLE ŞİMDİLİK HAVADİSLER BUNLAR ÜZERİNE

Konuşan: **Hale Sert**

Şimdilik Havadisler Bunlar demişsiniz okura ama son hız yazmaya ve üretmeye devam edecek bir yazarla karşı karşıya olduğumu hissettirdi bana son kitabınız. Çilek Ağacı ve Mavi Minibüs’le birlikte okuduğumda konu ve kurgu bağlamında kolay kolay tekrara düşmeyen, dinamik bir yazı ile tanıştım. Yürümemiş koşmuşsunuz. Nedir bu çeşitliliğin, çok renkliliğin sırrı?

Evet, kitaba bu ismi koyarken gönderme yapmak istediğim bir anlam da “Şimdilik benden çıkan öyküler bunlar, devam edeceğim.” cümlesindeki anlamdı. O bakımdan doğru bir tespit yapmışsınız. Ve bu tespitiniz karşısında kitaba bu ismi koymakla isabet etmişim diyebiliyorum.

Öykülerimi yazarken en çok yararlandığım kaynak gözlemlerimdir. Evde, işte, yolda, otobüste kısacası her yerde hayata, “Buradan nasıl öykü çıkarabilirim?” gözüyle bakan bir yazarım. Her şahit olduğum olay, her dinlediğim kişi, her okuduğum haber benim için bir öykü konusu olabiliyor. Hayata böyle yaklaşıncı bir zaman sonra öykünün kokusunu daha iyi alır hale geliyorsunuz. Yahut doktorun iyi olacak hastanın ayağına gelmesi gibi, yazılacak öykü gelip sizi buluyor.

Tabii ki öykü beni bulur bulmaz hemen oturup yazmıyorum. Bu konuda günlük hayatımdan ayrı çalışan bir zihin yapım var. Öyküsü yazılabilecek en ufak kırıntıyı bile israf etmemek adına zihnimin arka taraflarında bir yerde bilgisayar klasörleri gibi iç içe geçmiş bir sistem taşıyorum. Nerede, ne zaman aklıma bir fikir gelse türüne ve özelliğine göre bu klasörlere yerleştiriyorum. Klasörlerden bazıları olay, bazıları kurgu, bazıları teknik ihtiva ediyor. Öykü kırıntılarının bu klasörlerde olgunlaşmasını bekliyorum. Zamanla olgunlaşan kırıntılar kendine uygun kurgu ve karakterleri bulduktan sonra ise bana sadece

yazmak kalıyor. Bahsettiğiniz çeşitlilik ve renkliliğin sırrı bu olabilir. Hiçbir hikaye kırıntısını israf etmiyorum.

Yine ilk kitabınızdaki “Öğlen Arası” ve “Zihin Ameliyatı” öykülerinden itibaren “rüya” sizin öykünüzün kurucu unsurlarından. İçinde rüya geçen ve kendisi rüya-öykü olarak kurgulanmış öyküler yazıyorsunuz. Rüyanın hayatınızda ve öykünüzdeki yeriyle ilgili ne söylersiniz?

Rüyada geçen yahut rüyayı konu edinen öyküler yazdım, evet ama rüya ne benim hayatımda ne de yazdıklarım içerisinde kullanılacak bir malzeme olmaktan öteye geçemedi. Anlatmak istediğim şeylere rüya uygunsa rüyayı kullanıyorum. Gerekirse yine kullanırım fakat tamamen rüyaya batmış bir öykücü olarak anılmak istemem.

Şimdilik Havadisler Bunlar’ın ismini de aslında bu yüzden değiştirdiğimi burada söylemeliyim. Kitabın adı dosya ilk defa bir araya geldiğinden beri –öykülerden birinin adı olan- “Dipnotlu Rüya”ydı. Sırf okur, dipnotlu rüya ismindeki rüya kelimesinden yanlış yönlenmesin diye isim değişikliği yapmaya karar verdim. Kitabın isminde rüya kelimesinin olması kitaptaki bütün öykülerin bir şekilde rüyaya dokunduğu anlamının çıkmasına sebep olabilirdi.

Erhan Genç’in soyuttan, imgeden çok somuta, gerçekliğe dayanan bir dili ve üslubu var. Bu üslubun ilk başta sorduğum soruyla da ilintili olduğunu düşünüyorum.

Olaya, akışa, devinime dayanan öyküler bu dili gerektiriyor sanki?

Öykücünün bir tarafta olması gerekiyorsa ben insan tarafında olmayı tercih ederim. Kendimi insana dokunan öykülere ve insana dair olan şeylerin öyküsüne daha yakın hissediyorum. Olaya, akışa, devinime dayanan öykülerin bu dili gerektirdiğinden değil bir duruş olarak bunu benimsiyorum. Ayaklarımın yere sağlam basmasını önemsiyorum. Çünkü öykü, soyuta ve imgeye yaklaştıkça insandan uzaklaşıyor bana göre. Dilini ve üslubunu gerçekliğe dayandırmadan soyuta ve imgeye yaslanmanın bir öykücü için dezavantaj olduğunu düşünüyorum. Diğer bir deyişle soyuta ve imgeye yaslanacaksanız gerçeğe dayanan üslubu çok iyi bilmeniz gerekiyor. Bu dezavantaja düşmeden öyküsünü yazanlar da yok değil. Bahtiyar Aslan ve Emin Gürdamur ilk aklıma gelenler.

“Dört Gün” adlı öykünüzde kendi hayatını filme çekmeye çalışan bir öğretmenin hikayesini anlatıyorsunuz. Diğer öykülerinizin de kurgusunun başarısıyla ele aldığınızda sizin kaleminizin senaryo yazarlığına kayan bir yanı olduğunu düşündüm. Hiç de nediniz mi ya da düşünür müsünüz örneğin dizi senaristliğini?

“Dört Gün” adlı öyküm yönetmen olmanın hayallerini kurarken öğretmen olan bir karakteri anlatıyor. Tabii öğretmen olunca kamerayı elinden bırakmıyor kahramanımız. Bırakmak istese de bırakamıyor daha doğrusu. Biz onun bu yolculuğunu bazen kendi ağzından dinliyoruz bazen de kamera görüntüsünden izliyoruz.

“Dört Gün”, öyküyle sinemanın iç içe geçtiği bir öykü olarak yerini aldı kitapta. Sinemaya ilgim öteden beri vardır. Bir öykücü olarak sinemadan beslenirim. Bir filmi izlerken öykü kırıntısı topladığım, hatta filmi yarıda kesip öykü kurgusu yaptığım çok olmuştur.

Bir dönem kısa film çekmişliğim de oldu. Dolayısıyla sinemaya uzak bir yazar değilim. Zaman zaman oturup yazmaya niyetlendiğim senaryolar oluyor. İşin ilginç bazı öyküleri okuyan arkadaşlarımdan ve okurlardan “Filanca öykün tam bir kısa film gibi olmuş.” tarzında yorumlar alıyorum. Senaristliği elbette düşünüyorum. Kim bilir belki bir gün...

Kitabımıza adını veren cümle “Altı Ay” adlı öyküde geçiyor, karısı rahatsızlandığından beri ev işlerini omuzlamış bir eş, ocakta çorba karıştırırken arkadaşından gelen mektubu okuyor, bir mektup-öykü bu. Kitap kapağındaki illüstrasyon da bir mektup- konuşma balonu ve hatta tencere gibi duran bir ikon. Bu mektubun içinden taşan, etrafa yayılan hayata, doğaya, günlük yaşama ilişkin pek çok simge yer alıyor kapakta. “İletişim araçları değişiyor ama biz daha az iletişiyoruz” diye bir klişe var. Öyküleriniz bu klişeye katılmıyor sanki?

Öykülerim insana dair ne varsa onu barındırıyor. Günümüzde iletişiyoruz da ben iletişiyormuşuz gibi bir portre çiziyorsam bunu hatalı bulurum. Bahsettiğiniz öykü her ne kadar mektup-öykü formatında da olsa mektubu

okuyan karakter bunun aslında bir mail olduğunu ve çorba pişirirken kolay okumak için bilgisayar çıktısı olarak aldığını ve kepçelerin yanına astığını ifade ediyor. Aslında burada, her birimizin içinde modern bir taraf olduğu gibi geleneksel bir taraf da mevcut demek istiyorum. Kitabın kapağında da öyle. Tencereye benzer kısım hem mektup zarfı hem de telefonlarımıza gelen mesaj bildirim simgesi gibi tasarlandı. İçinden çıkan ikonlar ise her biri kitabın içindeki öykülerde var olan nesneler. Kitabın adında şimdilik havadisler bunlar derken; kitabı, okura yollanmış bir mektup olarak da düşünebiliriz.

Baba-oğul-baba ilişkisini gölge metaforuyla işlediğiniz “Gölgeler Oyunu” adlı öykünüz kadim bir yaraya dokunuyor. Özgüveni baba tarafından kırılan oğlanlar büyüdüklerinde babalarına benziyor ve aynı şekilde oğul büyütüyorlar. Sizce babalar değişiyor mu artık?

Hayatın her figürü değiştiği gibi babalar ve anneler de değişiyorlar. Yaşı otuz-kırk bandında olan bireyler olarak baba-oğul ilişkisinin son dezavanjlı nesliyiz diyebiliriz. Her ne kadar istisnalar olsa da “z kuşağı” dediğimiz neslin anne-baba ilişkileri çok daha başka. Her sıkı dönemin ardından gelen özgürlük ve rahatlığa fazlasıyla düşmek durumu, ebeveyn-çocuk ilişkisinde de yaşanıyor bence. Anne babalarından baskı gören son nesil, şimdi de aşırı özgüvenli, balon çocuklar yetiştiriyor. İlkokulda çalıştığım için bunu yakından gözlemleyebiliyorum. Yirmi sene sonra ebeveyn-çocuk ilişkisi çok daha başka bir boyut kazanacak. “Yeni” ve “başka” kavramlarıyla büyütülen çocuklar otuzlu yaşlarına geldiklerinde memnuniyetsiz birer bireye dönüşecekler. Ve belki de bütün bunların sorumlusu olarak ebeveynlerini görüp “Bizi böyle yetiştirdiniz.” diyecekler. Ebeveynlerin çocuklarını çok daha korumacı ve çok daha özgüvenli yetiştirelim derken açtıkları başka yaralara girersek hem söyleşi bitmez hem de söyleşinin eksenini kaydırmış oluruz. Bu başka tartışma konusu tabi ama ebeveyn-çocuk ilişkisinin kazanacağı yeni boyut öyküyü de etkileyecektir.

Kitabınızdaki tek kadın anlatıcı “Hayatımın Otobüsü” öyküsünde yer alıyor. Bütün kitaptaki azlığı ve teklifi sorgulamaya hazırlanırken bu öyküyle bir kadının alabileceği yaraları bütüncül ve yetkin bir şekilde ortaya koymanız soruma cevap oldu. Yine bu öyküde anlatım diliniz de değişiyor sanki, otobüsün camına yansıyan yüzler eriyor ve akmaya başlıyor: “Silemediğin geçmiş de bir bakıma geleceğini siliyor elindeki bitip tükenmez kocaman silgisiyle.” Kadınlar daha mı farklı anlatır erkeklerden sizce?

Kadınlar, biz erkeklerden çok daha başka algılıyor hayatı; bu bir gerçek fakat bu durum yazı diline ve üsluba nasıl yansır ya da yansımaları mı bilmiyorum. Çünkü kadını çok yetkin bir şekilde anlatan erkek yazarlar olduğu gibi erkeği de çok yetkin bir şekilde anlatan kadın yazarlar var.

Bahsettiğiniz öyküde ben, bir duyarlılığa ağlamadan, sızlamadan dikkat çekmeye ve hayata kadın gözünden bakmaya çalışmıştım. Hem konunun ta-

raflarını üzmemiş olmak hem de ağırlıklığın getirdiği bıkkınlığa sebep olmak için bunu tercih ettiğimi söyleyebilirim. Edebî eserlerde, hatta köşe yazılarında bunu ağılamadan ve sızlamadan yapmanın önemli bir sorumluluk olduğunu düşünüyorum.

Son soru: Şimdilik Havadisler Bunlar'dan sonra nasıl ilerler öykü yolculuğunuz. Okurlarınıza vermek istediğiniz son haberi alalım sizden.

Kitap çıkana kadar ve kitap çıktıktan sonra bir şey oluyor ve yazamıyorum. Belki de heyecandan. Uzun zamandır şu kitap aradan çıksın diyerek yazmayı ötelediğim birkaç öyküm var. Ayrıca bir yandan da *Türk Edebiyatı* dergisinin yazı işlerinden gelen bir yük var. Malumunuz dergicilik bir değirmen; zamanı, sizi ve yazıları sürekli öğütüyor. Günceli, yeni çıkanları takip etmek zorundasınız. Haliyle bazen okumak zorunda olduklarınızdan okumak istediklerinize zaman kalmıyor.

Şimdilik Havadisler Bunlar'dan sonra biraz okumak istediklerime vakit ayırıp sonra kaldığım yerden devam etmek istiyorum. Ne demiştik? Havadisler bu kadar, şimdilik...

Bu güzel, kapsamlı ve ayrıntıları irdeleyen sorular için çok teşekkür ederim. *Samimi cevaplarınız için ben teşekkür ederim.*

HALE SERT

ŞİMDİLİK HAVADİSLER BUNLAR

Şimdilik Havadisler Bunlar Erhan Genç'in *Çilek Ağacı* ve *Mavi Minibüs*'ten sonraki üçüncü öykü kitabı. Erhan Genç öyküsü hayatın içinde/n akıyor, okurken yazarın metinlerden değil daha çok yaşadıklarından ve insan ilişkilerinden beslendiğini hissediyoruz. Kitabın en karamsar öyküsü "Kayıp Hayal"deki karakter bile metroya biniyor yani odasında, kapalı bir mekanda hapsolmuyor.

Erhan Genç'in oyunlu kurguları sevdiği söylenebilir, okurken kendinizi hep bir oyunun içinde hissediyorsunuz, kimi zaman öykünün tekinsizliği sizi merak içerisinde bırakıyor. Başka türlü söylersek, yazar öykü dünyasını, edebî oyun oynamaya müsait bir saha haline dönüştürüyor. "Dipnotlu Rüya" örneğin, biçimsel bir özgürlükle yazılmış. "E-Posta", "Dört Gün" gibi öyküler bir bilmece gibi adım adım çözülüyor.

Rüya, Erhan Genç öyküsünün kurucu unsurlarından en önde geleni denilebilir. "Dipnotlu Rüya", "Üç Masa Bir Mezar" öyküleri rüya-öyküler şeklinde yazılmış. "İki Şehir Arasında" ve "Kayıp Hayal" gibi öyküler de hayalle gerçek arasında salınan öyküler. Yazarın yaşam ve rüya arasındaki geçişkenliğe önem verdiğini anlayabiliyoruz.

Öykülerde aile içi ilişkilerin geniş yer tuttuğu söylenebilir. Özellikle "Emzik" öyküsü, iki küçük çocuklu bir ailede yaşanabilecek bir gerilimi çok iyi aktarıyor. Hatta bütün öykü bu gerilimden ibaret diyebiliriz. Kitabın ilk öyküsü "Yeni Silecekler"de karı koca arasındaki ilişki alt izlek olarak işleniyor. Diğer öykülerde de karakterlerin annesi-babası, ailesi bir şekilde karşımıza çıkıyor. Kişi ailesinden memnun olsun olmasın yalnız bir birey olarak resmedilmiyor.

Erhan Genç'in öykülerinde konular, karakterler çok çeşitli, bu anlamda yazarın çok zengin bir kadrosu var. Mevlithanlar, memurlar, bürokrasiyi bırakıp içindeki küllenmiş edebiyat sevgisini yeşertenler, platonik bir aşkın peşinden gidenler, yazarlar, babalar, oğullar. Öykülerin mekânı İstanbul. İstanbul'un semtleri, bilmediğimiz köşeleri kimi öykülerde birer karakter diğerlerinde öykü mekânı, ya da yan unsur olarak kullanılıyor. Örneğin "Dipnotlu

Rüya” sayesinde Eyüpsultanı daha ya-kından tanıyoruz, Zal Mahmut Paşa Camisi’nin varlığından haberdar oluyor, anlatıcı sayesinde camiyi hemen benimsiyoruz.

Öyküler genellikle somut bir düzlemde ilerliyor. Ama soyut bir evrende, metaforik bir dilde geçen öyküler de var. Örneğin “Yeni Silecekler”, arabasının sileceklerini yenileyen karakterin had safhada ilerleyen silecekleri kullanma isteğini konu edinir. “Yaz Yağmuru”, mahalleye yeni gelen bir kadınla ilgili anlatıcının samimi iç konuşmalarıyla ilerleyen bir öykü. Oysa “Dipnotlu Rüya”, “İki Şehir Arasında” ve kitabın son öyküsü “Üç Masa Bir Mezar” metafizik ve imgesel dünyanın kapılarının aralandığı hikayeler.

Şimdilik Havadisler Bunlar, Erhan Genç’in dilinin, kurgusunun ve anlatı dünyasının iyice belirginleştiği son kitabı. Günümüz edebiyat dünyasında ve okur nezdinde gerekli ilgiyi bulmasını diliyorum.

ERHAN GENÇ

MAVİ ÇAKMAK

Yazlıkları rafa kaldırırken şortumun cebinden bir çakmak düşüyor. Mavi, eşantiyon bir çakmak. Şortu rafa bırakıp alıyorum yerden çakmağı. Üzerinde Emel Kağıtçılık yazıyor, telefon numarası... Elimde çeviriyorum birkaç kere. Sonra masanın üstüne bırakıyorum. Dolabı düzenlemeye devam ediyorum isteksizce. Eşim mutfağı topluyor. Dışarıda yazdan kalma bir hava var. Öğleden sonra ailecek pikniğe gitmeyi planlıyoruz.

Tüm hazırlıklar tamamlanıyor. Tuz, şeker, peçete, mangal, tel, kürdan, domates, biber, patlıcan... Çocuklar kendi çantalarını takıyorlar sırtlarına. Büyük sepeti ben alıyorum. Kapıyı eşim kilitliyor. Arabanın yanına gelince her zamanki gibi takılıyorum ona, bir şey unutmadık değil mi? Evet, diyor. Sonra bir tereddüde düşüyor. Gülüyorum. Omzumu çimdiliyor. Arabayı çalıştırıyorum. Ateş almayı unuttum galiba diyor. Vitesin çevresini, konsolu ve torpidoyu karıştırıyorum. Bulamayınca, bir koşu alıp geleyim, diyorum. Tezgahın üstünde, diyor eşim arkamdan.

Mutfak tezgahının üzerinde bulamıyorum çakmağı. Bir kibrit olacaktı diye hatırlıyorum. Çekmecelere bakıyorum sonra. Yok. O sırada aklıma düşüyor, masaya bıraktığımı mavi çakmak. Atıyorum cebime. Kapıyı kilitleyip çıkıyorum tekrar.

Malzemelerin hepsini arabadan piknik alanına taşıyoruz. Çocuklar oynama dalıyor hemen. Eşim salataya başlıyor. Ben mangalın başına geçiyorum. Kömürleri en alta döşeyip üzerine kuru yaprak dolduruyorum. Mavi çakmakla bir ucundan ateşliyorum yaprakları. Kıvılcım, alevlere dönüşecek az sonra, biliyorum. Çakmağın üzerindeki yazıyı ve telefon numarasını okuyorum birkaç kuru dalı ateşe attıktan sonra. Elimde döndürüyorum mavi çakmağı alevlere bakarken. Döndürüyorum, döndürüyorum, döndürüyorum... Çakmak ile birlikte artık başım da dönmeye başlıyor. Çakmağın mavisi etrafımı kaplıyor. Ayağımın altındaki zemin sallanıyor ardından. Sonra bir salıncakta buluyorum kendimi.

Bir müzik sesi geliyor kulağıma. Besame Mucho diyor Dalida. Solumda bir sıcaklık hissediyorum. Bir kadın omzuna çok yakın buluyorum kendimi. İçimden başımı dayamak geçiyor. Kafamı kaldırıyorum. İki yanı olgun başak renginde dümdüz saçlarla süslü güzel bir yüz. Daldın mı sen diyor bana. Sesi kadife. Ağzından çıkar çıkmaz kulağıma gelmiyor da önce saçlarımın arasında dolanıp oradan ensemeye geçiyor, sonra boynuma, oradan da kulağıma ulaşıyor sanki. Bir şey diyemiyorum. Biraz daha konuşsun istiyorum sadece. Kelimeleri telaffuz edişi büyülüyor beni. Konuşsun ki dudak hareketlerini takip edeyim; konuşsun ki sesi kulaklarımı okşasın istiyorum. Gülümsüyor bana. Yerden güç alarak salıncağımızı sallıyorum.

Seninle nerede tanışmıştık diyor sonra. Zaten bu soruyu bekliyormuş gibi hazırlıklı bir şekilde konuşmaya başlıyorum. Girişte, siz kurabiyelerden alırken. Ben çayla çok iyi gider şu fındıklı olan demiştin, siz de bana gülümsemiştiniz. Gözlerinizin içiyle birlikte. Cömertçe. Üzerinizde dizaltı bembeyaz bir elbise vardı. Çok durmamıştınız zaten yanımda. Yürüyüp gitmiştiniz ardından da bir boşluk bırakarak. Kuğu gibi süzülüğünüzü düşünmüştüm ardınızdaki boşluğa bakarken.

Çok güzel anlatıyorsun diyor, devam etsene. Ben anlatmayı pek bilmem, ben ancak yazabilirim diyesim geliyor, ama salıncakta birlikte sallanmak, omzunun hemen yanında olmak, sıcaklığını hissetmekten hoşlandığım için vazgeçiyorum bu cümleden. Bir şarkı daha çalarsanız anlatırım diyorum. Üst dudağı, kendisini memnun eden her şeyde olduğu gibi yine büzülüyor. Alt dudağı iyice ortaya çıkıyor böylece. Kabul ediyor teklifimi.

Salıncığı sallamaya çalışırken biraz uzaklaşıyor omzu benden. Çok mu yaklaştım acaba diye tereddüde düşünüyorum. Yüzüne bakıyorum. Kendisine baktığımı fark etmiyor. Sana Sarah'tan bir parça çalacağım, diyor. Kesin biliyorsundur. Şimdiye kadar söylediği isimleri hiç duymadığımı düşünüyorum. Bu kadar geniş bir müzik repertuarına nasıl sahip oldunuz diyorum. Bana dönüyor. Dinle bak, başlıyor..

Sizi ikinci defa yan binada görmüştüm diyorum. O ana kadar komşu olduğumuzun farkında değildim. Balkondaydınız, telefonla konuşuyordunuz. Ben o sırada bilgisayarına bir şeyler anlatmakla meşguldüm. Benim farkımda değildiniz. Telefon konuşmanız bittiğinde içeri girerken ufak bir diyalog geçmişti aramızda. O an, şimdi bu salıncakta olacağım aklımın ucundan bile geçmemişti tabi. Hayallerimin ötesini yaşıyorsunuz bana.

Bir sigara yakıyor sustuğumda. O yakınca ben de yakıyorum. Yine yakın buluyorum kendimi omzuna. Ruhen yakın olduğumuzu hissediyorum derinden. Sanki burada tanışmamışız da zaten yıllardan beri birbirimizi tanıyor-muşuz gibi. Sigarayı iyice arttırdım diyor, normalde bu kadar içmem. Boğazını

tutuyor bir yandan. Sigaralarımız bitince bir şey içer misiniz, diyorum. Bitki çayı istiyor. Büyük bir bardağa sıcak su dolduruyorum. İçine elma, ıhlamur ve ada çayı karıştırıyorum. Bir yudum alıyor. Yüzünde yine o cömert gülümseme. Seviyor bu karışımı.

Karşılıklı iki sandalyeye geçiyoruz sonra. Çayını, sigara paketini, kül tablasını, çantasını birlikte taşıyoruz. Kendinden emin hareketlerle yerleşiyor yerine. Yüzüme bakıyor, sen çok küçüksün daha diyor. Saçlarımı gösteriyorum. Bakın diyorum, beyazladı bile. Bana yaşını söylemiyor. Ara sıra ipuçları sunuyor ama. Mezun olduğu yılda olan olaylardan, işe başlayalı kaç sene olduğuna kadar bütün ipuçlarını topluyor, alt alta diziyorum. Kafamdan tahminlerde bulunuyorum sonra. Hiçbiri tutuyor gibi durmuyor ona bakınca. Bütün hesaplarım yanlış çıkıyor sanki. Ben diyor, kendimi otuzumda hissediyorum. O zaman benden küçüksünüz, diyorum. Ben otuz iki. Yine güldürüyorum onu. Onu güldürmeyi seviyorum.

Sırada ne var diye soruyorum. Petra dinledin mi hiç, diyor. Herkesten çok başka biri olduğunu bir kez daha hissediyorum. Hayır diyorum, dinlemedim. Telefonuna gömülüyor. Telefonuyla ilgilenmesini seviyorum. O ne zaman telefonuna bakarsa ben rahatlıkla ona bakabiliyorum çünkü. Beni görmüyor. Beni bu halde görmesini istiyor muyum, bundan emin de olamıyorum. Etrafında tıpkı vücudunun şeklinde bir enerji halesi var gibime geliyor ona baktıkça. Katman katman atmosfere benzetiyorum bu haleyi. Evet, bir atmosferi var diyorum içimden. Ona yaklaşmak için katmanları aşmalısınız. Her katmanı geçmenin bir çeşit kriteri var. Herkes çok kibar karşılanıyor ona gelince ama herkes her katmana kabul edilmiyor. Bana bakıyor, gözlerimin içine. Kendimi ona en yakın katmanda hissediyorum.

Gözlerini kapat diyor bana. Petra da aynısını söylüyor şarkı başlayınca. Bir hayal ülkesinde hissediyorum kendimi. Ormanın içinde bir yerde, bir göl kenarına oturmuş da ayaklarımızı aşağıya sallandırmışız gibi. Yan yana. Masal gibi. Şarkının tam da burasında yanında, salıncakta, omzuna yakın olmak geçiyor içimden. Sıcaklığının, kokusuyla karıştığı o sarhoş edişi havayı doya doya içime çekmek istiyorum.

Tane tane konuşuyor anlatırken. Hiç susmasın, hep anlatsın istiyorum. Entipüften birçok soru soruyorum. Belki çocukça. Böyle olunca da sen daha küçüksün der gibi bakıyor bana. Üzülüyorum o zaman. Bir an bile üzmüş olmak istemiyorum çünkü onu. Sonra senin yanında kendimi güvende hissediyorum, diyor. Ama bu çok büyük bir iltifat diyorum. Yazdıklarımı beğenmenizden daha kıymetli bir iltifat. O anda bir daha ne zaman Dalida, Sarah veya Petra dinlesem onun güzel gözlerinin aklıma geleceğini düşünüyorum.

Sigaran varsa içelim mi diyor bana. Benimki bitti. Benimki de demiyorum

tabi. Siz isteyin yeter, diyor ve koşa koşa karşıma çıkan herhangi birinden iki dal sigara istiyorum. Bu iki dalın veda sigarası olduğunu bilerek. Çayları o getiriyor bu sefer. Oturuşunda kalkışında, çayı uzatışında, sigarayı içişinde, saçlarının önce sağ yanını sonra sol yanını arkaya her atışında, bana yaklaşımında o güçlü kadınsı nüanslarla, anaç bir tavrın birbiriyle çeliştiğini fark ediyorum. Sigaraları bitiriyoruz. En yakınında olmanın bir hatırası ne olabilir diye düşünüyorum. İçimden bir ses kulağıma bir şeyler fısıldıyor. Duymazlıktan geliyorum. O sırada kül tablasının yanındaki mavi eşantiyon çakmak gözüme ilişiyor...

Eşim mangal hazır mı diye sesleniyor. Ucundan yaktığım yaprakların yanıp geçtiklerini, güçlerinin kömürleri yakmaya yetmediğini fark ediyorum. Yanıma geliyor. Daha yakmamışsın mangalı diyor. Hadisene, çocuklar çok acıktı bak. Bir şey demiyorum. Biraz daha kuru yaprak topluyor, mavi eşantiyon çakmak ile mangalı yeniden tutuşturuyorum.

MEHMET AYCI

DAHA MI GÜZEL OLUYOR SEVDİĞİMİZ ÖLÜNCE

Behiçbey’de, Havuzlu Bahçe’de Akın’ın düğünü vardı, devreler toplandılar, 1984 mezunları, bir güzel oynadılar, Allah’ım, bu kadar güzel oynadığını bilmiyordum, Akın’ın çocukluğu, Anıl’ın bebekliğini bilirim, demiryolcu olmanın, lojmanlarda oturmanın, gar çevresinde bulunmanın böyle yanları var, Hakkı Bey, o kır saçlı atom karınca, o şeytan tüylü gedikli demiryolu bölge müdür yardımcısı olunca, yardımcısı Talip Bey gar müdürü olmuştu, telefonunda cevapsız çağrı bulunmaz, akşama kadar yolcuyla, sıkıntısı olanla haşır neşir olur, güler yüzünden gram güzellik eksilmez, gram ekşime olmaz, Ankara Gar Müdürlüğü protokol gar müdürlüğüdür, protokolde de havaalanları VIP yönetmeliği uygulanır, hızlı trenler hayata geçtikten sonra malum devlet erkânı da trenle seyahati artırdı, onları karşılar, uğurlar, ilgilenir, lojmanı garın üstüdür, onun işi 24 saattir, 24 saat telefonu açıktır, son tren gittikten, son tren geldikten sonra bile rahat yoktur, bilet bulamayan, yer ayırtan onu arar, gecesi gündüzü yoktur, şikayetçi de değildir, Oksfordlu olmanın getirdiği bir aşkla sarılır işine, nezaketiyle, saygısıyla adeta abideleşir, çok yüksek bir yer olmasa da gar müdürlüğü temsil makamıdır, her gün takım elbiseli, traşlı işinin başındadır, demiryolcu çayı eksik olmaz, aynı anda hem telefona bakar, hem sizin işinizi halleder, hem kafasında trafik vardır, telefonuna o anda bir ileti gelmiştir, kapıdan o anda treni kaçırان birisi girer, onunla da ilgilenir, aynı anda on işi birden çözebilir, kafasındaki tilkilerin kuyruğu birbirine dolaşmaz, çekmeceler karışmaz, giden tilkinin yerine yenisi gelir, çekmeceler sürekli dolar, boşalır, telefonu susmak bilmez, Mehmet Aycı iştedir, ne bileyim kahvededir, birisi bilet ister, yer bulamıştır, Gar Müdürü Talip Bey’i arar, beş dakika içinde o iş çözülür, bazen buna bile gerek kalmaz, benim adımla yarın Talip Bey’e git dersiniz, bir daha o işi takip etmeniz gerekmez, yıllık izninde de demiryolcudur, diyelim yurt dışında, siz bunu bilmiyorsunuz, oradan bile sorununuzu çözer, hiçbir şeyi sümenaltı etmez, ertelemez, uyumaya bırakmaz, öyle bir insandır, kızı oğlumun akranı ve arkadaşısıdır, oğlu oğlumun akranıdır, eşi eşimin gün

arkadaşıdır, bir aile gibiyizdir, derdinize koşmuştur, çok çayını içmişsinizdir, üzerinizde tuz ekmek hakkı vardır, sadece sizin değil, sizden yer talep eden, bilet isteyen dostlarınız da yerine göre çayını içmiştir, güler yüzüyle karşılaşmıştır, ortanın biraz daha üstü boyu, dökülmeyen kısmı siyah saçları, siyah bıyığı, siyah gözleri, siyah takım elbisesi, esmer gülüşüyle eski zaman demiryolcularının asaletini aratmaz, maiyetindeki güvenlikçilere, temizlikçilere, gar çalışanlarına, yardımcılara karşı da babacandır, onları korur, gözetir, bir orkestra şefi gibi idare eder garı, yeni gar yapılıncaya unvanı da YHT Gar Müdürü olmuştur, çok zaman eski garın VIP odasında çalıştım hafta sonları, orada da biter bir teşehhüt miktarı, bir emriniz var mı diye sorar, yaşça benden büyük, devrece benden 6 yıl önde olmasına, ona abi diye hitap etmeme rağmen bu samimiyeti suiiistimal etmemiştir, Başkanım derken o gün görmüş kurum kültürü oturmuş kurumların personel davranışının daha ötesinde bir içtenlikle çıkar kelimeler ağzından, uzatmayım, sabah dokuzda yattım, öğleyin bizim Köroğlu uyandırdı, Talip Bey rahmetli oldu dedi, birkaç gün önce ilaç almış, bir yıldır akciğer kanseri tedavisi görüyordu, tedavi görürken bile çalışıyordu, iyileşecek diye bakıyorduk, ilacın etkisiyle rahatsızlanmış, hastaneye kaldırmışlar, öğleye doğru rahmetli olmuş, 53 yaşındaydı, üzerimi giyinip Gar'a geçtim, küçük oğlanı ilaçla sakinleştirmişler, Akın daha metin duruyor, sarıldım, içimden vagonlar dolusu gözyaşı döküyor kendimi tutmaya çalışıyorum, alışmak böyle bir şey, Akın'ın düğünündeki neşesi, ayak figürleri, o muntazam, insanın nerden öğrendin bunu diye sorası gelen oyunu gözümün önüne geliyor, sonra çay bardağını tutuşu, kapıya treni kaçırان birilerinin gelişi, bavulunu trende unutan bir teyze, bilet bulamayan bir gariban, onları gözleriyle şefkatle okşayışı, dertlerine derman oluşu, hep iyilik yaptı dünyada, iyiydi, seni ölünce daha çok sevdiğimi anladım Talip Abi, devrelerin, arkadaşların, Meslek Okulu mezunları gözleri nemli katıldılar cenazene Eskişehir'de, gözleri nemli döndüler Ankara'ya, bugün birisi bilet istedi, gayriihtiyari seni ararken aklıma geldi öldüğün, aklımdan utandım, parmaklarımdan utandım, tuşlardan, telefon-dan utandım, alışmak böyle bir şey...

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Ç a ğ d a ş İ r a n Ö y k ü s ü

MÎTRÂ ELYÂTÎ¹

Türkçesi: Aysel Yıldız Erol²

KARANLIKTA KALİYORUZ

Kapı açılınca oğlumuzun battaniyesine bir aydınlık sızdı. Yine fuşya gömleğini giydiğini o içeri girince fark ettim, gözü sehpaye iliştiğinde düğmelerini ilikledi. Gözlerini dikmiş, sadece bana bakıyordu.

O anda, yeni kocası dışarıdan ona seslendi “Yine nereye gittin?”

Yatağın kenarına, sehpanın dibine oturdu. Bana baktı.

O zaman fotoğrafçı “Gülümseyin!” demişti.

Ben de sessizce gülümsemiştim.

Onu görmeyeceğim bir şekilde yüzümü duvara çevirdi.

O anda gözüm oğlumun duvardaki resmine takıldı.

Suyun rengini gri yapmış. Oysa ona “Mavi olmalı!” demiştim.

Oğlumuz, “Uygun gelene kadar sana güzel bir hikâye okumamı ister misin?” diye sorduğu esnada, yeni kocası yine ona “Uyumaya gelmiyor musun?” diye seslendi.

O, hikâye kitabını sehpadan alırken beni yere düşürdü.

Oğlumuz, “Onu kırdın anne!” dedi o anda.

Beni yerden aldı, bana baktı. Ben hâlâ gülümsüyordum.

“Şşşt! Ağlama! Baban sinirlenir.” dedi oğlumuz.

Oğlum, “O babam diil!” dedi.

Döndü, bana baktı. Yastığa düşmüştüm. Hâlâ gülümsüyordum.

Kalktı, odadan gitmek ister gibi bir hali vardı. “Gitme!” demek isterdim.

Diyemedim. Hâlâ gülümsüyordum.

Oğlumuz bana baktı, battaniyesini düzeltmek için eğildi. O an saçları omuzlarına döküldü. Sonra lambayı söndürüp odadan çıktı ve biz yine her zamanki gibi karanlıkta kalıyoruz.

¹ Mitrâ Elyâtî, 1950’de Tahran’da doğdu. Yazı hayatına 1976 yılında başladı. Dâstânek türüne örnek gösterdiğimiz “Karanlıkta Kalıyoruz” adlı öykü, “Mâdmâzel Ketî” adlı kitabın, altıncı öyküsüdür. Yazarın bu kitabı 2001 yılında *Gulşîrî Vakfı* ve *Öykü Evi - Hâne-yi Dâstân*- ödülünü almıştır.

² Arş. Gör. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Farsça Mütercim Tercümanlık Bölümü

Ç a ğ d a ş Ö z b e k Ö y k ü s ü

MUAZZAM IBROHIMOVA¹İNCİR²

Aktaranlar: H. Baydemir - A. Hümeýra Efe - K. Abdurakhmanova - N. Faik

Bu olaylar yaşandığında ben henüz okulu bitirmemiş, hayatın zorluklarını tecrübe etmemiş bir kızdım...

1989 yılının Mayıs ayı... Kızıl kırların eteklerindeki küçücük şehrimizi arı yuvası gibi yerinden oynatıverecek dedikodulardan korkmayan insanların bile korkunç bulduğu bir zaman... Huyuna yaraşır bir lakap ile Hercai Öktem şehre gidip söz topladı geldi ve köyü acayip bir korkuya salıverdi. Güya, eski birahane bir Tacik çocuğu Türkler bıcaqlamış. Tüm Özbekler oraya toplanıyorlarmış. Muhacirlere karşı savaş ilan edilmiş. Savaş başlamış! Eline geçen çapa sapıyla kahramana dönüşen komşumuz, yüzden çok erkeği silahlandırıp eski birahane tarafına gitti. Kimi keser, kimi bıçak, kimi sopa alıp koştu. Neler olduğunu tam anlayamayan çocuklar da geldi. Sevdiklerinin peşinden dua ederek uğurlayan kadınlar ve çocuklar, en güvenli yer diye bizim büyük avlumuza toplanarak sabaha kadar uyumadan oturdular... Köyden gelen silahlı kalabalık döndüğünde, Sofracı Haldar Teyze, Türklerin karnını yardığı hamile kadınlar, dumanı tüten mahalleler hakkında konuşuyordu. Yine yalan yanlış bir tarihe şahitlik ederek şafak kızarmaya başlamıştı.

– Dağ tarafından iniyorlarmış!

– Yok ya, Mergilan tarafından geliyorlarmış. Karşılaştıkları her Özbek'i

¹ Muazzam İbrohimova, 1975 yılında Özbekistan'ın Fergana bölgesinde doğdu. 1993- 2000 yılları arasında Taşkent Pediatri Tıbbiye Enstitüsünden mezun oldu. İki yıl, Türk Dünyası İletişimciler Birliğinin Özbekistan temsilcisi olarak görev yaptı. 2015-2019 yılları arasında Türkiye'ye çok sayıda seyahatte bulundu, İstanbul, Ankara, Kastamonu, Bursa ve Elazığ dolaylarında Türk ninni ve masallarıyla ilgili folklorik kaynak araştırmaları yaptı. 2007 yılında şiirler ve ninnilerden oluşan ilk kitabı Beşikteki Bey Balam yayımlandı. 2018 yılına kadar çocuk masalları, hikâyeler, denemeler ve makalelerden oluşan dört kitabı daha yayımlandı. Bu yayınlarıyla Özbek çocuk edebiyatının önemli çağdaş temsilcilerinden biri olarak bilinmektedir.

² Prof. Dr. Hüseyin Baydemir danışmanlığında Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü yüksek lisans öğrencileri Ayişe Hümeýra Efe, Klara Abdurakhmanova ve Nisarahmad Faik tarafından lisansüstü derslerde Özbekçeden aktarılmıştır.

öldürüyorlarmış. Yetişkin kızlarınızı evde tutun, vahşi kan emiciler acizelerimizi taciz ediyorlarmış.

– Hey Müslümanlar, kapınızın üzerine flama bağlayınız! Türklerin evi sınıp yine yanlışlıkla ateşe vermesinler!

– Yok ya, ne Mergilan'ı! Karakol var ya! Dağdan incekler, göreceksiniz! Çocuklarınızı evden çıkarmayınız! Falan köyde Kafkasyalılar bebekleri dirgene saplayıp sokakta gezdirmişler. Resimlerini gözlerimle gördüm...

İnsanların neden bu kadar korktuklarını hiç anlamıyordum. Neden bunca yıl barış içinde yaşamış milletten bu kadar korkuyorlar? Yoksa onlar başka Türkler mi acaba? Öyle olsa gerek! Çünkü anaokulunda bizimle birlikte olan Seringül, ilkokulumuzda okuyan Medali, Cemile, Dilşad, Nesibe gibi Türk çocuklarıyla çok samimiydik. Onların babaları, ağabeyleri ya da diğer akrabalarının bu kadar vahşi olduklarına inanasım gelmiyordu. Özellikle Şöhret adlı sınıf arkadaşımıza bakılırsa, yakınlarının da düşmanlık etmeyecekleri kesin. Neden mi? Gelin onun hakkında ayrıntılı bilgi vereyim...

Sınıf öğretmenimiz Dilber Hoca'nın oğlu sarılık olmuş ve doktor ona “Bit bulup gelin, sarılık hastalığının en iyi tedavisi budur.” demiş. Zavallı öğretmenimiz kime söyleyeceğini bilemeden, kızlardan herhangi birinde bulunur umuduyla okula koşturmuştu. Erkek çocukları dışarı çıkarıp doktorun dediklerini kızlara aktardı:

– Canım kızlarım, Hikmetilla'mın ilacı şuymuş. Kimin biti var? Yalvarıyorum, yardım edin, lütfen!

Elinde küçücük bir cam şişeyle hüznü bakan Dilber Hoca'ya hep birden kahkahayla gülüverdik. Şaka mı yapıyor? Kim “Benim saçımda bitim var” der ki! On beş yaşına gelmiş kızlarız, bizde bit ne arar? Olsa bile, gösteriş düşkünü kızların önünde başında bu tür mahlûkatın yaşadığını kim söyler ki? Üstelik şehirdeki okulda! Gayet ciddi olan Dilber Hoca'nın gözlerinden yuvarlanan bir damla yaş kahkahaya nokta koydu ama kimsenin sesi çıkmadı. Hocamız derin iç çekerek kapıya yöneldiğinde son sırada oturan Şöhret yerinden kalktı:

– Bende bit var... Ben veririm!

Bütün kızlar gürültüyle arkaya döndük.

– Şöhret...

– Vay, bitli! Yürüyüşüne öleyim bunun... Çobanım de bari!

– Niçin temizlenmeden geldin okula?

– Vay, ben hâlâ yemekhaneye onunla birlikte gidiyorum!

– Pasaklı!

Şöhret'in, kızların ok gibi sözleri altında Dilber Hoca'nın önüne gelerek başını eğip durması, hocamızın onun kıvrıcık saçları arasından beş altı tane küçücük canavarı tutup şişeye koyması ve Türk sınıf arkadaşımızın “Kız karde-

şime anaokulunda bulaşmış, bana da ondan geçti” diyerek kendini savunması gözlerimin önünde. Aslında o zamanlar her dört kızdan biri bitliydi. Mübarek, Matlube, Şöhret’i bitli diye küçümseyen Lobar, ben... Elimiz başımızdan inmiyordu. Neden biz yerimizden kalkmadık? Şöhret de umursamasa, kimse onun kusurunu bilmeyecek ve okulu bitirinceye dek gösteriş budalalarına malzeme olmayacaktı. Fakat hasta çocuğun hâline bizden daha çok acıyan, on dokuz alaycı bakıştan çekinmeden hocaya başını eğen tek kişi, arkadaşımız Türk kızı Şöhret oldu.

Doğru, kötü insanlar her yerde oluyor. İnsanlar, düzenbaz, üç dört cahile bakarak tüm bir halkı suçlayabilir mi? O zamanlar cep telefonu denilen cihaz henüz insanların rüyasına bile girmemişti; çoğu dedikoduların “göz”, “kulak” denilen cihazlarla fotoğraflarının çekildiği, “ağız” denilen ezeli haberleşme membaı tarafından etrafa yayıldığı zamanlardı. Dirgene saplanmış bebekler ve vahşiler tarafından tecavüz edilen kızları kendi gözümüzle görmesek de kulaklarımızla bire bin katarak olağanüstü bir biçimde abartılan dedikoduları duyuyorduk.

Şehirde dışarı çıkma yasağı ilan edilmişti, saat dokuzdan sonra sokağa sadece askerlerle sokak köpekleri çıkıyordu.

Daima huzur ve güven içinde yaşamaya alışık küçük şehrimizin görüntüsü değişti. Anayollarda kamuflajlarıyla bekleyen birlikler, savaş filmlerinde gördüğümüz heybetli tank ve soğuk, ürkütücü makineler, gece gündüz mahallelerde yürüyen silahlı askerler ve şüpheli kaba insanlar, bu tür dedikoduların gerçek olduğuna dair şüpheleri artırıyordu.

Büyük meydan tarafından pat pat diye gelen silah sesleri, kâh o sokakta kâh bu sokakta göğe yükselen kara dumanlar, her bir kapının tepesine bağlanmış bayrak gibi dalgalanıp duran atlas flamalar şehrimizde gerçekten savaş olduğunu hissettirince biz hakiki bir korku işkencesine kapılıvermiştik.

– Lanet olası Kafkasyalılar! Bir zamanlar demir vagonlara tıkıştırılıp aç susuz, çıplak gelmişlerdi, karınları doydu demek!

– Stalin onları boşuna sürgün etmemiş! Bak, kendine ekmek uzatan elleri doğrayıp yer veren yurdu kara kanlara buluyor!

– Öldürmek gerek bunları!

– Kırıp taşlamak gerek!

Avlunun yanındaki çayhanede toplanıp şafak sökene kadar nöbetleşen erkekler, demir vagon, Stalin, bilinmeyen yerlerden alınıp getirilen “vahşiler” hakkında sözler iştiriyorlardı. Ben, sıradan hemşehrilerimin bu kadar bilge siyasetçi olduklarına inanamıyordum; üstelik Çolpan, Osman Nasir, Kadiri gibi nice akil insanları yok eden “halklar atası”nın bir menfaati olmadan, bütün bir milleti yerinden yurdundan söküp sürgün edeceğine de aklım ermiyordu.

Şükür ki çeşnisini eski SSCB ideolojisinden alan tarih derslerinden ziyade fikri hür muhterem pederimden edindiğim hakiki bilgilerle muhasebe yapabiliyordum. İşte bu sebepten babamın çayhaneye pek gitmeyişi, burnundan kıl aldırmaayanların iğneleyici sözlerine cevaben: “Ben bu milletin küfür işlerine girdiğine inanmıyorum. Burada bir oyun var ama ne?” diyerek kısa kesmesini anlamaya başlamıştım.

Fitne günleri birbirini kovalıyordu. Binlerce şükürler olsun ki Mergilan, Çekşora ve şehir içinden esen soğuk haberler dışında gözlerimizle hiçbir vahşiliğe şahit olmadık. Kapılarımıza bağlanan bezler gün ışığı ve şırıl şırıl yağın yağmur altında çürüdü; yenisiyle değiştirileceği sırada ise “Savaş bitti, Türkler vatanlarına dönüyormuş” diye yeni dedikodular yayıldı.

– Daha beter olsunlar! Bak, evsiz de kaldılar!

– Arkalarından öyle bir tekme yediler ki muhacirler! Duyduğuma göre evleri bedava fiyata satılıyormuş... Doğruysa eğer bir değil iki tane alırdım torunlarım için.

– Pervomayskidekiler de satılıyor mu?

– Evet, elbette satılacaktır. Oralarda bir tane bile Özbek yaşamıyordu. Hepsi satılacak.

Ne mutlu ki kimsenin derdine sevinmeyen ve bilinçli düşünen yurttaşlarımız da yok değildi. Çok şeyler görmüş geçirmiş Gafur Dayı, iki savaşa da katılmış olan Rahmanali Dede, köy imamı Kırgız Hoca, Öğretmen Aman gibilerin fikirlerini çoğunluk takdir etmese de bizzat bu gibi insanların gayret ve çırpınışlarıyla satırlar, merdaneler, baltalar kana bulanmadı; bu gereçler ne işe yarıyorsa o iş için kullanıldı.

Bu olayların yaşandığı günlerde yine unutulmaz bir vaka ortaya çıktı. Bu korkunç yıllardan bir ömürlük ibret aldım desem mübalağa etmiş olmam. Haziran sabahlarının birinde evimizin karşısındaki büyük yolda yirmi kadar sarı askerî araç sıra sıra dizildi. Biz asmanın altındaki kerevette kahvaltı yapıyorduk. Babam, bekleyen otobüslerin camlarını tüfek dipçığıyle kapatan askerleri görünce meseleyi anlamış olmalı ki kahvaltıya hemen son vermemizi buyurdu. Şaşırmıştık. Aceleyle dua edildikten sonra sofrayı toplamaya çalışan annem soru soracakmış nazariyle babama baktı.

– Gerçekten tahliye ediyorlar, galiba. Biçareler kurulu düzenlerini bırakıp bilinmez yerlere gidiyorlar. Hükümet onları asla tarihî vatanlarına göndermez, Hanım. Her ne ise Allah yardımcıları olsun! Hadi, kalkın çabuk! Onların gözü önünde keyifle çay içmek uygun değil evlatlarım... Muazzam, kardeşlerini içeri, eve götür! Ben gideyim, belki bir yardımım dokunur.

Avlumuzun etrafı duvarla çevrili olmadığından otobüs içine koyun gibi tıkıştırılmış insanları görebiliyorduk. Mutfağın penceresine tutuşturulmuş per-

denin ardından bu manzarayı izlerken Şöhret, Dilşad, Cemileler acaba hangi otobüste diye kafa patlatıyordum. “Onlar şimdi hangi okulda okuyacaklar?”, “Nerede yaşayacaklar?” gibi düşünceler bir türlü rahat vermiyordu.

Öğlen vakti gelmesine rağmen araçlar yerlerinden kımıldamadı. Askerler biraz merhamete geldikten sonra otobüslerden inen birkaç insan yol kenarındaki yeşillikte daire kurup oturmuşlardı.

Öğleden sonra dışarda bir gürültüdür koptu. Sabahtan beri eve kapanıp oturan kardeşimi tutmak artık ne mümkün! Annemin “Ne oluyor acaba?” diye endişeyle pencereden bakmasını fırsat bilen kardeşim Muzaffer kendini dışarı atıverdi. Tabii ki ben de onun ardından çıktım. Sesler, ana caddeye bitişik olan bahçemizin tarafından geliyordu. Sakalı bembeyaz ihtiyar bir Türk, incirlerimizden koparıp eteklerini dolduran sekiz, dokuz yaşlarında iki çocuğun kulaklarını çekiyor, acımasızca dövüyordu. Biz bahçeye yaklaştığımızda komşularımız da temaşa için toplanmışlardı; öbür yandan otobüstekiler de iniyorlardı. Kimi yaşlı gözlerle kimi de şaşkın şaşkın, ceza sahnesini izliyorlardı. İncirler ise toprağa belenmiş, “Şu gösteriyi bitirin!” dercesine insanlara yalvarıyorlardı âdeta...

O sırada bir anda yanlarında peyda olan babam, ihtiyarın kollarına yapıştı. İki çocuğu pençelerinden zorla aldı, çocukların omuzlarına dokunup etraf-takilere döndü:

- Niye çocukların dövülmesini seyrediyorsunuz? Utanmıyor musunuz? Dört tane incire değer mi bu? Ya siz ihtiyar?

Deminden beri “hırsızların” orasına burasına kendini kaybetmişçesine vuran iri yapılı ihtiyar, yere oturup ağlamaya başladı. Sonra yerdeki incirleri bir bir toplayıp çocukların ellerine tutuşturuvermeye yeltendi. Çocuklar ise korktukları için az önce iştahlarını kabartan ve uğruna dayak yedikleri meyveleri alıp almamakta kararsız bir şekilde mahzun gözlerle babama bakıyorlardı.

Gözlerine dolan yaşlara zorla hâkim olmaya çalışan babam iki tarafa yöneldi:

- Yıllardan beri rızkımızı eşitçe paylaşıp yedik. Birbirimizin bahçesindeki meyvelerin tadına bakmakla hırsız olmadık. Düşünlerde mutluluğumuzu paylaştık; cenazelerde birbirimize destek olduk, tabutlara birlikte omuz verdik. Şimdi düzenbazların çevirdiği bu oyun yüzünden birbirimize düşman mı olacağız?

O sırada Türkler arasından tanıdık simalara gözü ilişmiş olmalı ki yavaşça ilerleyip yaşlı bir kadının elinden tuttu.

- Urbiye Teyze siz nice yıllar bizim tarlada çalıştınız. Şu elleriniz Özbeklerin soğanlarını çapalarken şişmedi mi? Ya siz Kadriye Abla? Yalnız Türklerin değil Özbeklerin de ablacıgısınız! Niye sesiniz çıkmıyor? Hadi hadi, bütün

çocukları çağırın! Şu incirleri kökleriyle birlikte koparıp götürseler ne çıkar! Nihayetinde meyve bu! Canları çekmiş...

Babam, gözyaşları sel olmuş hâlde bir şeyler söylemek için yerinden kalkmaya çalışan ihtiyara koltuklayıp yardım etti.

- Hepimiz Müslüman'ız! Bu günler de gelip geçer! Yarın Allah'ın huzurunda utanacak hâle düşmeyelim...

İhtiyar, sözleri boğazında düğümlenen babamı kucaklarken, ümit dolu gözlerle bakan "günahkârlar"a bir işaret verince çocukların hepsi bahçemize üşüştiler. İncir ve henüz olgunlaşmaya başlayan diğer meyvelerin dalları yerlere eğilerek çocukları seyreden iki tarafın insanlarına da tazim kıldı...

Otobüsten indirilen büyük bidonlar avlumuzdan çıkan buz gibi kaynak suyuyla dolduruldu. İhtiyar, zavallıların su için inmesine bile izin vermiyordu. Çeşmeye koşanları gözetledim, avuçlarında dalgalanan abı hayatı ağlaya ağlaya içine çekene de şahit oldum. Araçlar hareket edinceye kadar bu sular nice acı gözyaşlarına karıştı... O haziran günü, bazı komşularımızın yüreğini de yaz güneşi gibi aydınlatıverdi. Anneme heveslenen komşu teyzeler de tepsi-lerde demlik, fincan, ekmek, şeker çıkarıp Türk aileleri bir şeyler atıştırmaya davet ettiler; askerlerden bile korkmadılar. Kısacası, incir vasıtasıyla iki halk birbirini yeniden buldu dense yalan olmaz. Yüreklere saplanan küskünlük, bir fincan sıcak çayın ısısına dayanamadı, eriyip gitti...

Aradan yıllar geçti.

Bahçemizin yine o zamanki gibi haziran meyveleriyle dolup taşıdığı akşamların birinde internet üzerinden Şöhret'i arayıp buldum. Yeniden görüşebildiğimize ne kadar sevindiğini tasvir etmeye dilim acız... Kocaya varmış, iki tane de çocuğu olmuş. Kızların selamlarını iletmeye çalışırken bilgisayar tuşlarına basan parmaklarım titriyordu. Sınıf arkadaşım sanki dünyanın başka bir köşesinde değil de karşımda duruyormuş gibi heyecan içindeydim... Yazmak istediğim cümleler kendiliğinden boğazımdan atılıp çıkıveriyordu. Aradan yıllar geçmiş olsa da onu aramızda en mert kız olarak hatırladığımı belirttim; çocukluk hatalarımız için özür de diledim. Kâh gülüp kâh ağlayarak hatıralarımızı paylaştık... Şöhret, başlarından geçenleri yazarken, ben, yüreğimin en şirin köşesinden çıkıp kirpiklerim arasından hüznle bakan çocukluğumla birlikte ağlıyordum... Bilhassa, "Keşke çocuklarım da benim bir zamanlar yediğim çörek otlu ekmekleri bir kez olsun tadabilselerdi!" kısmını okuyunca okulun bitişiğindeki eski fırından yayılıp sınıflara dolan o nefis kokuyu özleyiverdim. Sanki mesafeler değil de hayatın en parlak döneminin çizdiği gamsız yollar vardı aramızda... O ihtiyar ve Urbiye teyzeler çoktan vefat etmişler -nur içinde yatsınlar- ama her biri farklı ülkelere sığan Kuvesaylı Türk aileleri

arasında incir vakası ağızdan ağıza yayılıp Özbekistan hakkındaki en ılık hatıralardan birine dönüşmüşmüş...

Bahçemizdeki meyvelerden tadanlar arasında Şöhret de var mıydı yok muydu bilmiyorum. Fakat şurası kesin ki bir kuru üzümü bile kırka pay edip yiyen insanların yurdunda yürekleri şefkat dolan bu halk, toplanan incirleri de kendi aralarında eşitçe bölüşmüşlerdir.

Bazen birbirini aç kurtlar gibi ısırın Müslümanlar tarafından derya misali akıtılan kan kokusunun, nefsi bozuk, hunhar devletlerin iştahını kabartması yüreğimi parçalıyor! Ayineicihanda gösterilen çatışmaları görünce, “Acaba şimdi sıra kimde?” korkusuyla haberleri bile dinlemek istemiyorum.

Yetim, yaralı, sakat bebelere, evladını kaybedip çıldırmak üzere olan insanlara bakınca yüreğim toprağa belenmiş meyveler gibi ezilmekte. Gücüm yetseydi, silah tutan ellere bahçemizdeki yaşlı incir ağacının filizlerinden tutuşturur; sevgi, muhabbet ve saadet bağlarını ördürür, bütün savaşımlara son verirdim.

HECE ÖYKÜ'DE İLKLER

ONUR ALTINBAŞ

ARAYIŞ¹

İçimde yanlış bir hayatı yaşadığım hissiyle ıslak kaldırımlarda dolaşırken şairane ruh halimden bir araba kornasıyla irkilerek çıktım. Kamyonetteki şoför uzun uzun korna çaldıktan sonra önüne atlayan genç adama okkalı bir küfür savurdu.

Daireden çıkalkı iki saat olmuştu. Şehir merkezinden epey uzaklaşmış tren garında kadar gelmiştim. Boynumu yabancı bir el gibi her gün sıkran kravatımı çıkarıp paltomun sağ cebine sıkıştırdım. Elimi çıkarırken cebimdeki faturaları hatırladım. Elektrik yüz lira, su yüz yirmi, doğalgaz üç yüz kırk. Her gün de çamaşır yıkanmaz ki Fatma. Maaşa daha on gün var. Cebimde yüz lira kaldı. Nereye gidiyor bu paralar, diye düşünürken gar binasının saçakları altında durup etrafı izlemeye başladım. Ufak bir çocuk elindeki ekmekten koparıp kuşlara atıyordu. Kuşlar ekmek parçasının peşinde bir oraya bir buraya uçuşuyorlardı. Çocuğun annesi:

-Ziyan etme şu ekmeği; kendin ye! dedikten sonra çocuğun eline yapıştırdı bir tane.

Tanrım ne güzeldi kuşlar. Sanırım bunun farkında olan yalnız ben ve küçük çocuktuk. Cebimde param yoktu ama bir süreliğine de olsa kuşlar mutlu olmama yetiyordu. Zaten mutluluk anlarda gizliydi. Geniş zaman mutlulukları aramak boşuna...

Yaklaşan trenin sesiyle bu şairane ruh hâlimden çıktım. Isınmak için bekleme salonuna girdim. Kalorifer peteğine yaslanıp cam kenarından dışarıya baktım. Bilinçsiz bir şekilde buralara kadar gelmeme sebep olan düşünce beni tekrardan esir aldı.

Kaç zamandır içimde tarif edemediğim bir sıkıntı vardı. Hiçbir yere sığamaz olmuşum. Bu his galiba aramak hissiydi. Fakat neyi? Bir bilinmeyi. Neydi bu bilinmeyen? Şu tren bilinmezden geçer miydi? Belki hemen bir bi-

¹ Sayın Onur Altınbaş'ın bu öyküsü bir önceki sayımızda sehven Zeynep Sati Yalçın adıyla yayımlanmıştır. Bu yanlışlık için yazarlarımızdan ve okuyucularımızdan özür dileriz.

let alıp gitmeliydim. Aradığım her neyse gittiğim yerde beni bulurdu. Pencere kenarından ayrılıp gişeye gittim. Görevliye en yakın tren seferini sordum. On dakika sonra dedi. Bir süre bekledim. Görevli:

-Alacak mısınız? diye sordu.

-Hayır dedim. Belki daha sonra.

Gardan ayrılıp evin yolunu tuttum. Fatma şimdi nerede kaldın diye hesap sorardı.

Ertesi gün baş ağrısıyla uyandım. Dar ağacında sallanan ipi boynuma geçirip daireye gittim.

Günlük evrak işleriyle uğraşırken Fatma aradı.

-Murat dedi, az önce ev sahibi geldi kapıya. Mercekten baktım. Açmadım kapıyı. Bir iki zile bastı gitti. Ne zaman vereceğiz kirayı?

-Dur maaşı alalım bakarız çaresine deyip kapattım.

O an karşımdaki masada oturan mesai arkadaşım Mesut Bey'le göz göze geldik. Gülümseyip başımı eğdim. Mesut Bey'in de gülümsemesinden güç alarak borç istemeye karar verdim. Ama nasıl? Daha önce kimseden borç istemedim ki? Bu günleri de mi görecektim.

Küçüklüğümden beri anlam veremediğim gereksiz bir çekingenlik vardı üzerimde. Bu yüzden insanlara yakınlık gösteremiyor kimseyle arkadaş olamıyordum. Mesut Bey'le de samimi değildim ama sonuçta iş arkadaşımdı. İçimden prova yaptım.

Mesut Bey bu ay çok sıkıştım desem olmaz. Önce bir hâl hatır sormak gerekir.

Mesut Bey nasılsınız? Çoluk çocuk nasıl?

Bu faslı geçtik.

Mesut Bey, elim çok sıkışık. Eğer varsa biraz borç para...

Yok böyle de olmaz. Hâl hatır sorduktan sonra o da beni sorar herhalde. Sonra borçlardan bahsederim. O da paraya ihtiyacın varsa ben vereyim...

Hadi oradan. Adamla günde on kelime konuşmuyorsun niye sana borç versin?

Diye düşünürken Mesut Bey seslendi karşı masadan.

-Hayırdır Murat Bey. Dalgın görünüyorsunuz.

-Hiç dedim. Uyuyamadım gece.

Bana Murat Bey diye hitap ettiğine göre mesafeli davranıyordu. Kesinlikle borç isteyemedim artık. Öğle paydosuna yarım saat vardı. Müdür Bey'e gidip öğleden sonra bankaya gitmek için bir iki saatliğine izin aldım.

Bankaya gidip bir kredi daha çektim. Mesut Bey'den borç istemekten kurtuldum.

AYŞE HİCRET KARAKAYA

KİMSE BİLMEZ

Hızlıca kalktı yataktan.

Yatağının başında duran sigarasından usta bir el hareketiyle bir tane çekip yakarken “Bunalımlarından bıktım senin be!” dedi.

Sinirliydi.

Sıkılmıştı.

-Kendinden bıkar mıydı insan?

En çok kendiyile kaldığından olsa gerek, insan en çok kendinden sıkılırdı belki de. İstemesen de hep yanında. Çekip gitmesini söyleyemezsin. Öyle ya, terk edemeyeceğin tek kişi. İyi geçinmek zorundasın.-

“Bugün kaçacağım senden.” dedi. “Bugün düşünmeyeceğim. Uyumayacağım. Eğleneceğim. Bu pis dünyadan da içi geçmiş senden de en azından bir gün kaçacağım.”

Sigarasını sakince söndürüp dolabına yöneldi.

-Bir şeye karar versin insan yeter ki, dünyanın en sakin, en dik duruşlu insanına dönüşüyordu. -

Hiç bu kadar hızlı giyinmemişti. Evde sanki yangın çıkmıştı da ateş odasına girmeden çıkması gerekiyordu oradan. Ayakkabılarının bağcıklarını bile bağlamadı, kendini attı dışarıya.

Derin derin nefes aldı. Telaşlı, heyecanlı ama sakindi.

-Her insan aynı mı olur yoksa? Parmak izlerimiz farklı, kişiliğimiz farklı, tepkilerimiz farklı diye bunca zaman kendimizi mi kandırıyorduk?-

Arabasına bindi, usulca yola koyuldu. Başladığı noktaya geri dönmekten korkan herkes gibi düşünmekten korkuyordu. Düşünmemek için radyonun düğmesine bastı hemen.

“Unutma, bir tek bugün benden sana hediye. Eğleneceksin. Daha nasıl eğlenirsin onu bile bilmiyorsun be arkadaş!”

“Bulut geçti, gözyaşları kaldı çimende

Gül rengi şarap içilmez mi böyle günde

Seher yeli eser yırtar eteğini gülün
 Güle baktıkça çırpınır yüreği bülbülün
 Bu yıldızlı gökler ne zaman başladı dönmeye
 Kimse bilmez, kimse bilmez.”

Radyoda yükselen Hayyam’ın sözlerine kaptırdı kendini. İçinde bir adam dans ediyordu. Camına düşen yağmur taneleri, parmaklarıyla ritim tutuyordu. Emindi artık, bugün öğrenecekti nasıl mutlu hissedeceğini.

-Sadece bir şiir, bir resim, bir şarkı, bir kar tanesi, tatlı bir esinti... Mutlu edebilir miydi insanı? Gerçekten mi?-

“Kimse bilmez ama ben öğrenebilirim.” diye bağırdı, gülererek.

Yaşamının son günüydü de pazarlıkla süre alabilmiş gibi hissediyordu.

-Kendi kendine kızıp da karar aldığın oldu mu hiç senin? Değişime en çok böylesi bir durumda açık olur insan. Yüz kişi yapman gerekeni söyler de sadece sen, kendine söylersen yaparsın.-

Fokur fokur kaynayan kahveyi görünce direksiyonu hızlıca sağa kırdı. Kumda kahve pişiren genç bir çocuk, gelene geçene “En güzel kahve burada, buyurun efendim, terasımız var.” diyordu. Aynı cümleyi saatlerdir tekrar etmenin yorgunluğu çöreklenmemişti gözlerine. Gülümsemesi insanları içeriye çekiyordu.

Terasa çıktı. Pembe, sarı, kırmızı, mor küpe çiçekleri, ahşap bir çıtaya takılmış saksılardan her bir masanın üzerine doğru keyifle bacaklarını sallandırıyorlardı.

Eski ve tahta masalar, küçük renk renk iskemleleri ile bayramlıklarını giymiş çocuklara benzemişlerdi. Bir an kararsızlık yaşadktan sonra kırmızı iskemleli masayı seçti. Başının üzerinden sarkan kırmızı güller “Hoş geldin” der gibi, ılık esen rüzgârla kafalarını bir aşağıya bir yukarıya sallıyorlardı.

-Sahi yalnızlık çeken yalnızca insan mıdır? “Çok yalnızım” diye için için ağlayan, başını yanındaki güle yaslayan bir çiçek görmedik mi hiç?-

İncecik bedenine bol gelmiş siyah deri ceket, boynundan bir kısmı görünen ateş dövmesiyle ahenk oluşturan çakır gözleriyle garson çocuk merdivenlerde belirdi. Sanki bir şey sorulmasından tedirgin olmuş gibi kahveyi hızlıca masasına bıraktı ve bir nezaket ifadesine bile fırsat bırakmadan merdivenlerden indi.

-Bazı günler rüyalarımız gibi değil mi? Uzun gibi gelen anlar aslında saniyeler sürüyormuş bilim adamlarının dediğine göre. Biliyor mu bilim adamları, biz günlerce o rüyalarla yaşıyoruz. Hiç kaybettikleri birini görmediler demek rüyalarında –

Yanda pembe küpelerin eşlik ettiği masada oturan çiftin kahkahaları ile istem dışı başı o tarafa çevrildi. Böyle ağız dolusu gülmek...

-Gün içindeki tebessümlerimiz, bir şeyin hoşumuza gitmesi mutluluktan sayılıyor

muydu? Anlayamadım burasını ben, mutluluk neydi sahi? Âşık olduğuna sarılmak, emek verdiği kavuşmak, pişman olduğun bir hata için affedilmek, kapı açıldığında duyduğun mis gibi aile kokusu... Neydi, ne?-

Çiçeklerin arasına yerleştirilmiş hoparlörlerden gelen naif bir melodi ile hüznülense mi, sevinç mi duysa bilemedi. “Keman sesinin böyle bir etkisi var zaten.” diye düşündü, “Ellerini, gözlerini bağlayıp; yalnızca kalbinle duyumsamana izin veriyor sanki.” Bir şey hatırlamaya çalışır gibi yüzünü buruşturdu ve hemen arkasına “Evet, tıpkı aşk gibi.” dedi. Bunu biraz yüksek sesle söylemiş olmalıydı ki, pembe küpe çiçeklerinin altındaki çift tebessümle ona baktılar. Al al olmuş yanaklarıyla selam verdi.

Şehir, baharın çeşit çeşit renkleriyle selamlıyordu onu. Gözlerini kısarak ötelere baktı. Uçlara geliyordu bazen hayat. Sonunun uçurum olduğunu bilmediğimiz bir yolun ucuna kadar koşmak ve son anda durabilmek gerekiyordu.

-Bununla sınanıyor olabilir miyiz? Durabilecek mi? Kendini bırakmışken rüzgâra, bayır aşağı koşarken, o hazzın en tatlı yerinde durabilecek mi?-

Yalnızlığıyla tanışlıyordu ilk kez. Kendi kendine konuşabilmek, kendinin en yakın dostu olabilmek... Kaç kişi başarmıştı bunu? Salt yazarlara özgü bir yetenek olmamalıydı.

-İnsan en çok kendini özlemez mi aslında? Tanıştığımız herkeste kendimizden bir parça arıyorsak, bulamayıp o yolu tekrar tekrar deniyorsak, en çok kendimizi arıyor olmuyor muyuz? Kendini tanımadan çıktığın yolculukların, konuştuklarının, güldüklerinin, anılarının, kızdığın o dedikoducu iş arkadaşının, sevdiğin o kadının... Anlamı yoktu.-

Mevsimler gibi geçiyordu gözlerinin önünden, manzara arasından tesa-düfen gördüğü o çatının bedenine bir dövme gibi bıraktığı izler... Kimse bilmezdi... Şimdi o ılık bahar kızılığı, elinde yelpazeyle içindeki ateşi nasıl da harlıyordu!

-Bazı anlar kimine mutluluğun en koyu tonu olurken, kimine cehennemi yaşıtı-yordu. Peki, o anlar durup, arkasına bakıp, gözlerimizin ta içine, en derine bakarken kıs kıs gülüyor mudur?-

Şimdi keman daha içli çalıyor. Daha hızlı. Gittikçe tırmanan sesle duymıyor. Şimdi turnalar büyük bir gürültüyle içinden havalanıyor. Şimdi o çatı, o bina haykırıyor. Keman sesi, çığlık sesi, turna sesi...

“Gidin artık!”

Bacaklarını sallayan çiçekler, toprağın altına girmeye çalışıyor. Kahkahalarıyla terası inleyen çift donakalıyor. Çakır gözlü garson çocuk merdivenleri koşarak çıkıyor:

“Abi iyi misin, su vereyim mi?”

Gece yarısı çalan telefonla alınan haber gibi yayılıyor çığlığı...

-Kaskatı kesilen bedeninizi bir bardak su açabildi mi hiç sizin? Fazla undan katılaşan hamur gibi su açar mı insanı da?-

Oturttular, derin nefes almasını söylediler, su içirdiler. Yavaş yavaş kendine geliyordu.

-Baharın güzelliği işte, tatlı tatlı esen rüzgâr her yaramıza iyi gelmiyor muydu? Ölüme bile mi?-

Gözlerini açtığı anda, tepesinden sarkan güllerle göz göze geldi. Tedirgin, mahcup, belli belirsiz bir gülümseme yayıldı yüzlerine.

-Bazen de en yakın dostumuz doğadır. Onlar kuruyup tekrar açabildiğine göre, donup tekrar filizlendiğine göre, zalimce çiğnenip tekrar ayağa kalkabildiklerine göre...-

Dönüş yolunda zafer sarhoşu bir asker edasıyla şarkının ritmine bırakmıştı kendini.

-Tasadüf müydü aynı şarkının çalması radyoda? Sahi, tasadüf diye bir şey var mıydı?-

“Bulut geçti, gözyaşları kaldı çimende
Gül rengi şarap içilmez mi böyle günde
Seher yeli eser yırtar eteğini gülün
Güle baktıkça çırpınır yüreği bülbülün
Bu yıldızlı gökler ne zaman başladı dönmeye
Kimse bilmez, kimse bilmez.”

VELİ KOÇAK

SİSİFOS DEĞİL

DERİN. Geceleyin gökte, göğün yüzünde sonsuz büyüyen koyu karanlık kadar derin. Ve kollarını -dirseklerinin ön yüzünden başlayıp parmak uçlarına değin yayılan karıncalanma ve uyuşma hissi berbattı- iki yana açtığına, kollarını her yönde iki yana açtığına bir duvardan diğerine uzanamayacağı kadar geniş. Gözlerini istenç dışı yukarı kaldırdığında bakışlarına ayın solgun yüzü değmese kör olduğuna inanabileceği yoğunlukta huzursuzluk besleyen yine derin bir karanlık! Passı matlığa dönüşmüş bir karanlık! Passı karanlık! Ve mat gece!

Kendini ateşli bir kâbustan çılgınlarla uyanırcasına bulduğu bu yer (tanıdık). Gözlerine kazınan uçurum eşiğindeki engellenemez ürkünün varlığını soluyan siyah. Çıplak etinin zayıflığını bir kırbaç gibi acımasızca, vahşice ve öfkeyle titreten soğuk. Aklına solucanlar gibi üşüşüp kanını emmeye başlayan onlarca düşüncenin karmaşıklığı ve her birinin umutsuz çözümsüzlüğü. Korkunun. O boyuna gümbürdeyen ezgisiz korkunun içinde toz zerrelere dönüşüp dağılmasına ve nefesinin, durmaksızın koşan tıknefes bir köpeğinkini andıran boğuluşlarına neden oluyordu.

Gezindi. Etrafını, zemini yokladı. Küçük bir taş parçasına ya da duvarlarda ufacak bir çıkıntıya dahi rastlamadı ama sisli bir gecenin gözlerinde yarattığı pusun aniden silinip gitmesini andıran bir görünürlükle ne yapması gerektiğinin ayırımına vardı. Ve davrandı. Aralarında hiçbir açıklık bırakılmadan üst üste dizilen duvar taşlarının birbirlerini tutmalarını sağlayan katı çamur harcı tırnaklarıyla oyup, tutunup basabileceği bir boşluk yaratıp, ağır bedenini hafif dışa eğimli duvarda -yükseldikçe eğim artıyor ve devasa bir huni biçimini alıyordu- yukarı doğru oldukça serinkanlı adımlarla sürüklemeye başladı... Nerede, neden olduğunun yanıtını çok uzaklardaki bir ıssızlıkta aramaktan ve gelip zihninde belirmesini beklemekten, bu kof ritmi hatırlamaya çabalamaktan vazgeçti. Buradan ancak böyle çıkıp kurtulabileceğini önceden, sanki çok önceden bildiğini hissediyor. “Yaşamım, birilerinin yaşamının tekrarı gibi... Belki de kendimin...

Tırmandıkça geride kalan, ellerinin tırnaklarını etlerinden ayırırçasına tek kurtulma şansının derisine geçirip oyduğu yerleri çıplak ayaklarının parmaklarıyla arayıp buluyor (sırasıyla) ve uzanabildiği en yükseğe açtığı yeni oyuklardan tutunup kendini biraz daha yukarı atıyor ve evet, böyle böyle yeryüzüne ilerliyordu... Zor aldığı nefesini ciğerlerine doldururken hırıltılı sesi yankılanıyordu kupkuru. Soğuk kuyuda, sanki kükreyerek dövüyordu karanlıktan donmuş duvarlarını. Ama durmadan. Boyuna. Mezarının kesif karanlığını yaşayan derisinden koparıp atıyordu. Kalbinin telaşlı kızgın vuruşları, soluğunun giderek yükselen hırıltısı ve uyku dolu sesiyle dans ediyordu. Gözleri, attığı her adımında solgun aya biraz daha yaklaştığını haber veriyordu. Kuruyan dudakları arasında çırpınan nefesinin boğuk gürültüsü ve kalbinin dışında hiçbir ses duymuyordu. Hiç! Yukarıda, göğün sonsuz yüzünde asılı duran ayın hoşnutsuz mırıldanışlarla geçiştirdiği yalnızlığı. Kendini sarhoşçasına oradan oraya vuran dengesiz rüzgârın çatlak sesi. Dünya üzerinde az çok yer edinmiş her şeyin kımıltısız, ölü sakinliği, hayatla olan belirsiz temasları. Uzaklarda, kendi sıradanlıklarında -kendilerine- kaybolan insanların hırsları ve sonu gelmeyen ölçüsüz arzuları, çıkar hesaplı, ilişkileri. İşte tüm bunlar ve birçokları daha, tıpkı dipsiz bir bataklık gibi hoş görünümlü netameli vaatleriyle kendilerine çekip kirletip boğmak için onu bekliyorlardı.

Tırmandı. Parmak uçlarındaki acının aralıksız süren çılgınlıkları artık körleşiyordu. Vücudunun her yanı, solgunluklarını göğün karanlığında gizleyen yıldızlar altında büsbütün kasılıp uyuşuyordu. Ağır bedeni, giderek daha da ağırlaşıyor ve kesik kesik titriyordu. Temkini bırakmadan, sessizliğin kulaklarında uğuldayan sert nabız atışlarını ve hırsının yüksek kıskırtıcı sözlerini duymazdan gelip, boyuna ilerliyordu. Boyuna. Zaman, sökülen tırnaklarından akan kanda kuruyordu! Zaman, etinden dökülen tuzlu ter damlalarında eriyordu. Zaman eskiyordu.

En ufak bir hatada, minik bir yanılma anında aşağıya, yalnız -her şeyden yalnız- mezarına düşeceğini biliyordu. “Mezarım, olmadığım yerdir!” Tırmandı. Geriye bakmadan. Baksa dahi, kolayca bedenini yutacak olan aç karanlığın çürüten kokuşmuş ağızından ve çevresinde sıralanmış onlarca parçalara bölüp etini çiğnemek için bekleyen keskin dişlerinden başka bir şey göremeyeceğinin farkındaydı. Bu yüzden yukarı daima yukarı bakıyordu. “Çıkmak” arzusu her adımında örselenen ruhunu biraz daha eziyordu. Geceye düşen solgun ay ışığına yaklaşmasını sağlayan her adımının arasında akıl almaz uzunlukta bir zaman var oluyordu... Kendini karanlıktan kopardığı (eksilttiği) her adımında bedenini özgürlüğüne (?) daha da görkemli bir gürültüyle sürüklüyordu. Sınırsız öfkesini taşların aralarına soluk borularıymışçasına kusup boğmak ve zamanın gırtlığını kınıyla sıkıp öldürmek istercesine! Tırmandı, tırmandı.

Yaşama güdüsü devamlı öne atılıp zihnine başka hiçbir şeye yer bırakmadan tüm defalarca ağını örüyor ve sımsıkı örtüyordu. Her bir hücresinin açgözlü bir umutla, sabır ve onu yılmayan bir inatla haykırdığı o tek kelime damarlarında teklifsizce dolanıyordu: Yaşa! Bildiği, düşündüğü, istediği tek şey yaşamaktı. YAŞAMAK. Her ne olursa olsun. Kötü ya da daha kötü! Hayat, önüne her ne koyarsa koysun. Acı ya da çok daha acı! Ne fark eder? Yaşamak. Başka değil. Başka hiçbir şey! Sonunda soluk gecenin griliğini dağıtıp bozan, altüst eden bir haykırış yükseldi gırtlığından: “YAŞAYACAĞIM!” Yaşayacağım, yaşayacağım, diye de yankılandı uzun uzadıya. Evet, yaşamalıydı. Ama neçin? Tek bir karşılığı olmasa bile bu sorunun, tek bir tutulur yanı bile bulunmasa da yaşamalıydı. Yaşamın, yaşamanın herhangi bir kılıfa gereksinimi yoktur.

Ellerinden ve eteklerinden, durgun ıssız gözlerinden, kara, kapkara; ıslak vücudundan kurum taştan, yeryüzünü ve üzerindeki her şeyi kuruma bula-yan gece ilerliyordu... Ancak gün... Ancak gün hiç gelmeyecekmişçesine uzak, uzaklardaydı hâlâ. Çok uzaklarda.

Kuyunun soğuk duvarında, tırnaklarının etlerinden tamamen ayrıldığı hissizleşen titrek parmaklarıyla yeni iki oyuk açtı, ama yenik düşmek üzereydi. Uluyan rüzgâr dışında hiçbir ses işitilmeyen suskun geceden çaldığı her nefes, ciğerlerinde büyüyen korkunç bir acıya neden omuyordu. Yüreğinde korku ve korkunun dayattığı bir çaresizlik dolanıyordu. Sinsice.

Sağ ayağıyla önceki oyuklardan birini bulup ayak parmaklarını yerleştirdi, gücünün son kırıntılarını kullandığını bilerek kendini hayvansı boğuk bir çığlıkla yukarı çekti. Elleri kuyunun ağzında, rüzgârın uluyan dokunuşları kana boğulan ellerinde ve beyaz bir yoğunluk birikmiş yüzü göğe dönük duruyordu şimdi. Bitmişti iste... Geriye kalan, son bir adım, son bir acı. Karanlıktan koparılacak. Ve yeryüzü... Gecenin siyahından daha siyah gözleri ve solgun ayla benzeşen yorgun yüzü parladı. Bir kış gibi! Ama sıcak bir kış! Dudakları ilk defa umutla kıvrıldı. Beceriksizce. Usulca. Zihnine çöken toz dağıldı. Toprağa geçirdiği elleriyle tuttuğu yerin sağlamlığından emin oldu. Sol ayağını oyuğa gömdü. Kendini hazırladı. Güçlü bir nefes aldı hayattan ve çok uzaklardaki koyu yeşil suskun ve yalnız ormanlardan ve gizlenen soluk yıldızlarla bezenmiş kapkaranlık sonsuz gökyüzünden... Gırtlığından yükselen boğuk sesi dişlerinin arasından hıçkırıklarla sıyrılıp boşluğa karışıp yayıldı. Toprağa yüzükoyun attı bedenini... Çırılçıplaktı. Aldığı nefesin kalanını da hışımla bıraktı. Göz kapaklarını yavaşça indirdi gözlerinin üstüne. Yumdu. Ve göğün sonsuz yüzünde asılı duran ayın hoşnutsuz yalnızlığından mırıldanışlar dö-küldü üzerine.

DERİN. Geceleyin gökte, göğün yüzünde sonsuz büyüyen koyu karanlık kadar derin.

BEHÇET BEY BENİ NİÇİN GÜLÜMSETTİ?

YUNUS NADİR ERASLAN

Sahi Behçet Bey neden gülümsedi? Bu soru cümlesini Abdullah Harmancı kitabına neden isim olarak seçti? Neden eserde bu başlıkta bir öykü yok? Yazar 2016'da yayımladığı *Melek Kayıtları* adlı eserinde yer alan bir öyküsünün adını neden son öykü kitabına isim olarak seçti? Yoksa sorduğum soruların cevabı isimde mi gizli?

Kapağındaki bir soruyla başlayan eser sayfaları aralandıkça okuru âdeta bir soru sağınağında ilerletiyor. Sürekli okurun kalbini hedef alan sorular okuma eylemini zevkli bir rehavetten çıkarıp rahatsız edici bir düşünme süreciyle genişletiyor. Eser daha ilk öyküsünde okura: “Ben seni rahatsız etmek için geldim!” diyor âdeta. Anlıyoruz ki yazar kaleme aldığı küçürek öyküleri işlevsiz bir estetikten uzak tutarak; “*Sözün odun gibi olsun hakikat olsun tek!*” der gibi kelimeleri sivrilterek okurun kalbine fırlatıyor.

Harmancı'nın *Melek Kayıtları* adlı eserindeki “*Behçet Bey Neden Gülümsedi?*” adlı öyküye gelince öykü kahramanı Behçet Bey'den başlık haricinde hiç bahsedilmez. Doğallıkla başlık öyküde sadece bir isim olarak değil aynı zamanda öykünün

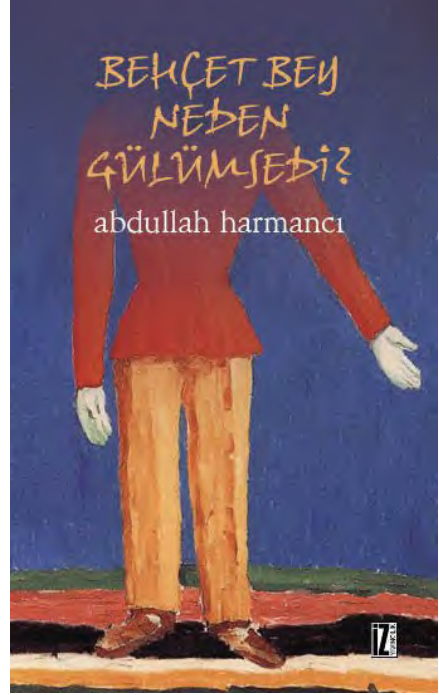
giriş cümlesi olarak da okunabilir. Öykü kahramanı “Gedavet Gayrimenkul” adlı bir emlak ofisinin önünde durur. *Gedavet* sözcüğü batıdan esen bir rüzgâr adıdır. *Gayrimenkul* sözcüğü ise taşınmaz anlamındadır ki bu iki sözcük anlamca bir zıtlık barındırır. Öykü de burada başlar. Bu kısa öyküde yazarın çoğu öyküsünde olduğu gibi öykü kahramanı Behçet Bey'in iç konuşmasını duyarız. Bu iç konuşmalar kahramanın kendine sorduğu sorularla genişler. İnsanın anlık görme biçimini, bir anda duraksadığı durumları, görüntünün göze çarpmasını bu çarpışmanın zihni geriye itmesini geçmişle şimdi arasında kurulan bağı anlatan bir öyküdür, “Behçet Bey Neden Gülümsedi?” Eserin sayfaları arasında ilerledikçe anlarız ki bu öykü eser için bir nirengi noktasıdır. Gerek teknik olarak, gerek tema olarak, gerekse de üslup ve biçim olarak eserdeki yirmi dört öykünün tüm özelliklerini karşılayan bir numune de diyebiliriz bu parça için.

Kaybettiklerimizin değeri içimizde bıraktığı boşluk kadardır. Hiçbir öykü insanın içinde açılan bu boşluğu dolduramaz ama iyi bir öykü bu boşluğu anlatabilir. Edebiyatın iyileştirici yanı da burada başlar kanaatimce. İnsanın ortak acılarını, ortak problemlerini doğru anlatmanın en etkili yolunun tahkiye etme biçimiyle görünür ve hissedilebilir kılınabileceğine

inanırım. Harmancı öykülerinde anlatmanın cazibesine kapılmadan gösterilmek isteneni yan unsurlarından sıyrarak olanca gerçekliğiyle göstermeyi amaç edinmiş. Ferit Edgü'nün küçürek öykülerinde de karşımıza çıkan bu yaklaşım bu eserde çok güçlü örneklerle inşa edilmiş. Handiyse hiçbir öyküde çarpıcı bir giriş ve çarpıcı bir final endişesi taşımaksızın bir konuyu, kavramı, durumu en yalın ve hayatımızdaki karşılığına en uygun biçimde işleme becerisi sağlanmış.

Başta da bahsettiğim gibi anlatımın bir problemle düğümlendiği yerde öykü kahramanının sorduğu bir soruyla düğüm çözülürken soruya verilen kısa cevap okurun zihninde o anı genişletmesine yardımcı olur. Sorular bir anahtardır aynı zamanda; öykünün farklı odalarına açılan kapıların anahtarları... Tespitlerimi bir örnek somutlaştırarak devam edeyim. Eserin "Otopsi" başlıklı ikinci öyküsünde "İçini pinçik pinçik eziyorlar, ciğerini delik delik ediyorlardı. Yanına gelen Kemal ustaya dönüp 'Ne oldu biliyor musun Kemal usta?' dedi, 'Tam şu anda ne oldu biliyor musun?' Kemal usta hiçbir şey anlamıyordu. 'Ne oldu Aslan'ım?' Sesi hafif alaylıydı. Hamit abiyle karısı Züleyha'nın gerdeğe girdikleri oda yıkıldı. Ben okey oynamaya gittiğimde namazlarımı o odada kırdım." Bir cümle zamanı o kadar genişletir ki okuru hem iki insanın geçmişine götürdüğü gibi hem de yıkılanın sadece eski bir ev olmadığını kocaman bir geçmiş olduğunu anlatırken öyküyü okurun zihninde genişleterek devam ettirir.

Eserde işlenen konuların geçmişten günümüze değin insanı dünyaya bağlayan hatta sürekli insanın ayağına dolaşan onu

yerine göre bir ağ gibi saran ortak konular olması da eserin dikkatten kaçmayan özelliklerinden biridir. İnsan hikâyesini ya dünyaya bağlandıkça ya da kendini bu dünyaya bağlayan bağları kopardıkça çoğaltır. İşte tam bu noktada Harmancı insanlık durumlarını ben anlatıcının sağladığı deneyimlenmiş hissini uyandırarak öyküde göstermeyi başarıyor. Öyle ki ben de benzer bir hikâyeyi yaşamıştım ya da benzer bir olayın haberini okumuştum diyebiliyorsunuz.

Yazar öykünün sınırlarını asla zorlamadan yani işin hikâyesini bırak asıl meseleye gel, demeden "Bak sen madem bu konuyu açtın sana bir hikâye anlatayım" der gibi tam da taşı gedğine koyuyor. Hal böyle olunca eleştiri bir nasihat diliyle değil de kıssanın hisse kısmında yorumsuz bir çarpıcılıkla ustaca yapılıyor.

Yazarın *Melek Kayıtları*'ndan sonra daha çok konu ve kavram odaklı düşündüğünü fark ettim. Elbette öyküyü inşa ederken yazarın biçime yönelik temel hassasiyeti kendini hissettiriyor. Yalnız bu hassasiyet çoğu yazardaki gibi bir kaygıya dönüşmüyor. Zira yazar neyi, nerde, nasıl kullanacağını çok iyi biliyor. Usta bir terzi-nin elbise için doğru kumaşı seçmesi, ölçü alması, prova yaparken iğneyi doğru yere tutturması ve tüm bu yaptıklarını sanki insiyaki bir alışkanlıkla yapması gibi Harmanlı'da öykünün tekniğine yönelik temel beceri ve işçilikler kusursuz bir pratiğe dönüşmüş.

Nihayetinde Abdullah Harmanlı'nın son eseri *Behçet Bey Neden Gülümsedi?* bir önceki *Melek Kayıtları*'nın süregidir diyebiliriz. Her iki eserde de yazar, öyküyü konuya feda etmeden konuyu da öyküden uzaklaştırmadan bir bilincin öyküsünü sunmuş demeliyim. Bilinç öyküleri desem daha doğru olur belki de.

Eser İz Yayıncılık etiketiyle 2019 Şubat ayında okurla buluştu. İyi okumalar dilerim.

ALİM

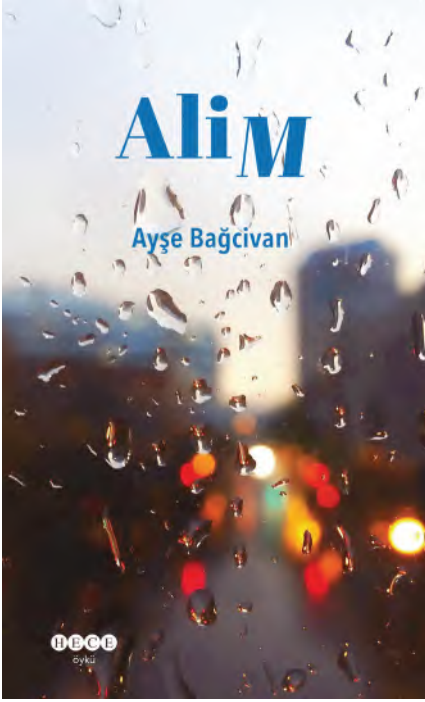
Ayşe Bağcıvan'ın Şubat 2019'da Hece Yayınlarının öykü dizisinden çıkan *Alim* adlı uzun hikayesini Konya seyahatinde hızlı trende okudum. İtiraf etmeliyim ki yolculuklarımda uzun süre kitap okumaya hiç tahammül edemem. Üç beş sayfa okuduktan sonra oyalanacak bir görüntü bulur ve dalar giderim. *Alim* seyahat sırasın-da okuduğum ender kitaplardan biridir.

Uzun hikâyeler kısa öyküye nazaran karakter yaratma, olay örgüsünü genişlet-

me, anlatıda ayrıntıya girme, yan karakterleri kullanma, mekânsal betimlemeler sunma, psikolojik betimlemeler yapma açısından daha elverişlidir. Bu saydığım unsurlar *Alim*'de etkin ve başarılı bir şekilde kullanılmış. Anlatımdaki dilin olay örgüsüne bağlı olarak akıcı ve sade olması öyküden kopmadan ilerlemeyi sağlıyor ki olay öykülerinde bu başarıyı eserin sonuna kadar sürdürmek titiz bir dikkati, planlı bir kurguyu gerekli kılar. Eserin sonunda yazarın zihnindeki kurgunun tüm ayrıntılarıyla zihnimde belirlediğini fark ettim. Bu da yazarın eseri kaleme almadan önce ayrıntılı bir kurgu planladığını gösteriyor. Öyle ki ürettiği yan karakterler dahi -Bahar mesela- ciddiyetle çalışılmış. Bahar karakteri için yan karakter tanımından ziyade odak karakter tanımının daha yerinde olacağını düşünüyorum zira ne kadar da başkahraman Ali olsa da öykünün odağındaki kahramanlardan diğeri de Bahar'dır.

Öykü kahramanı Bahar Amsterdam'da bir psikiyatri kliniğinde Dr. Nick Achen'in asistanıdır. Bir gün kliniğe Ali Ak adında bir hasta gelir. Ali şiddete meyilli, etrafına zarar veren, kriz anında zapt edilmesi güç bir kişiliktir. Ali'nin dosyasında Amsterdam'da bulunma nedeni belirtilmediği gibi hiçbir kötü alışkanlığı da yoktur. Bahar'ın Türk olmasından ötürü Ali'yi takip etme görevi Bahar'a verilir. İşte hikâye burada başlar.

Yazar, öykünün akışı içerisinde bir psikiyatri kliniğinde olup bitenleri gerçekçi bir anlatımla ve göstermeci bir yaklaşımla okura sunar. Âdeta sizi bir psikiyatri kliniğine konuk eder; sizi o mekânda gezdirir. Karakterler gerçek hayatta olduğu gibi

terminolojiye hâkim, rolleri üzerine tam oturmuş kişilerdir. Başta da söylediğim gibi yazar ilk eserinde olay öykünün tüm unsurlarını kusursuz ve yerli yerinde kullanma maharetini gösterir. Öykünün sonunda “Öykü yeri neden ülkemizden bir şehir değil de Amsterdam?” demezsiniz mesela. Yazar pozitif bilimin ilkeleriyle insanın kendi kültüründen tevarüs ettiği değerlerin çatıştığı durumları o denli başarıyla öyküye yedirir ki içiniz burkularak, kaşınız çatılarak okusanız dahi mantıklı bir gerekçeyle sizi ikna etmeyi başarır. Bağcivan’ın ürettiği yan karakterler ana olayı desteklemek, mekânı doldurmak, olay örgüsünü güçlendirmek, ana karakterin ve odak karakterin rollerini rahatlatmak, diyalogu zenginleştirmek, gerilimi yükseltmek açısından son derece önemli roller üstlenirler. Patetik yoğunluğu yük-

sek anların, yazarın kontrolünde hiçbir savrukluğa düşmeden insanî bir sonuca bağlanarak anın genişletilmesi başarıyla işlenir.

Öykünün şaşırtıcı sonuna gelecek olursak: bu kadar gerçekten sonra öykü 98. sayfada bitmeliydi ya da bir sayfalık değil de en az on sayfalık bir son yazılmalıydı.

Bir ilk kitap olarak *Alim*’i çok başarılı buldum. Bağcivan’ın bu titizliğinin onu kısa zamanda romana heveslendireceğini düşünüyorum. Romanını da okuruz inşallah.

AÇIK UNUTULMUŞ MİKROFON

RÜVEYDA DURMAZ KILIÇ

Handan Acar Yıldız’ın kitaplarını uzun zamandır ilgiyle takip eden bir okuru olarak, *Açık Unutulmuş Mikrofon* hakkında yazmak, benim için özel bir değer ve keyfe sahip. Kitaplarının çıkış haberleri beni hep heyecanlandırmıştır. Çünkü her kitapla birlikte yeni, etkileyici, farklı bir yazı gücüyle karşılaşacağıma inandım ve hep de böyle oldu. Nihayetinde, Handan Acar Yıldız’ı okumuş olanlar, onun aklının, duygu evreninin, yazıdaki cesaretinin uzanımlarını mutlaka fark etmişlerdir.

Açık Unutulmuş Mikrofon’u, sıkı öyküler arayan öykü severler için, kesinlikle tavsiye ediyorum. Zaten, kitap öyle güçlü ve etkileyici bir öykü ile başlıyor ki diğerlerini okumak kaçınılmaz oluyor.

“Aytan’e Benzemek” her boyutta konuşulabilecek bir öykü. Kundak metaforu merkezde ve bunun etrafında kurulan öykü, iç içe bağlantılarla güçlendirilmiş. Hatırlayışın, benzetmenin, ağır hasretin,

anneliğin, vücudunda dolaşan karıncaların, intiharın, korumanın ve daha birçok duygunun ilişkisi o kadar kusursuz, tamamlayıcı olmuş ki böylelikle haz ve şaşkınlık arası bir okuma yapmış oluyorsunuz. Üstelik, “*Her koruyucu muhtemel öldürücüdür*” cümlesiyle Handan Acar Yıldız, öykünün derdini anlatıyor ve öyküyü akılda kalıcı hale getiriyor.

“Esaretin Tutkusu”, bence tüm öykülerden daha özel bir yere sahip. İnsan, bir kaç defa okuma ihtiyacı duyuyor. Her okuma, bir keşif ortaya çıkarıyor. “*Roma’nın arenasında Kerbela neden kurulur, diyecektim ki kurguya kendimi kaptırdım, diyemedim.*” demekte Handan Acar Yıldız. Olay, aslında tam olarak bu. Belki “ne alaka” diyecekken, öyle bir noktaya geliyorsunuz ki imgeler, sembolik anlatılar yerini yurdunu bulmaya başlıyor. Öyküdeki sırt anlatımı, yükü; alın ise şerefi işaret ediyor. Kadın ve

erkek ilişkisini esaret - özgürlük eksenine, farklı coğrafyaların birleşimi ile derin bir sorgulama ve felsefi okumaya döküyor.

Kitaba adını veren “Açık Unutulmuş Mikrofon” öyküsü ise kurmaca, gerçeklik, hiper gerçeklik, büyülu gerçeklik konularına ilgisi olanlar için güzel bir öykü. Konusu ise öyküden uyarlanan bir oyunun sahnelenmesi ve gerçek hayatta bunun karşılığını yaşayan çocuğun, yine kurgu olan bir öyküyle anlatılması. Size verdiği hisle, yaşanmış olanı daha da parlatan ve bu şekilde insanı güçlü bir empatiye, anlamaklığa sokan bir öykü. Bununla beraber; bazen olaylar, yaşandığında mı yoksa başarılı bir kurgu ile anlatıldığında mı daha etkileyici olur diye düşünmeden edemiyor insan.

“Hiç Yakışıyor mu?”, “Kendini Gıdıklayan”, “İnce Uzun Beyaz” öyküleri kitabın insanı gülümseten ama içinde hüznü iyi demlenmiş olan öyküleri. Mizah imkânıyla hayatı daha yaşanılır bir hale getiren ve sağlıklı ruh ortalamasını yakalamaya çalışan karakterlerin iç konuşmaları oldukça etkileyici.

“Kanyon Halkı”, “Ölüme Çare”, “Güvercin Lokantası” ölüm ile yaşam arasındaki ilişkiyi bambaşka konu ve öykü teknikleriyle, fantastik, felsefi, ironik bir biçimde anlatmış. Öykü konusunda çok çalışıldığını, derinlikli okumalar yapıldığını hissettiren öyküler. Tuhaflıkları, absürdü öyle sağlam bir zeminde, kurguda anlatıyor ki yazar, okumanın sonunda her şey, okur zihninde makulleşmeye başlıyor.

Açık Unutulmuş Mikrofon’da, empatiden ötesini buluyor okur. Varoluşu zorlayan bir anlama gücü ile karşılaşıyor. Fazla an-

lamanın, fark etmenin verdiği acıyı muazzam bir edebiyat imkanı ve gücüyle aşıyor Handan Acar Yıldız.

Yazarlar en çok kendisiyle büyülenir. Bu handikabı aşanlar ise kendini okur gözünden görebilmiş olanlardır. Özellikle yazdıklarına karşı nesnel yaklaşmayı bilmek, söyleşide Handan Acar Yıldız'ın belirttiği gibi “üçüncü göz”olabilme imkanı çok değerlidir.

Açık Unutulmuş Mikrofon'da zihnî ve duygusal bir yapısöküme gidiyor okur. Çünkü yazar, anlamı, sözü rafine ediyor ama bu noktaya gelinceye kadar da insanı, hayatı cesurca deşifre etmekten kaçınmıyor. Ezberin, sınırların, sistemin, inançların, alışkanlıkların yapıbozumunu yapmayı salık veriyor. Bu da kıyas zekasına sahip olmak demek. Ayrıca burada öyle bir görecelik ve ihtimaller çokluğu çıkıyor ki artık her şeyi öyle görmezlikten de gelemiyor okur. Çünkü Handan Acar Yıldız öyküleri, bolca fark etme mecburiyeti ve anlama duygusu bırakır insanda. ve “İyi ki” lerinizi çoğaltır.

İSTANBUL HİKÂYELERİ

EMİN GÜRDAMUR

Romancılığı ve düşünce yazılarıyla bilinen Peyami Safa, yazı hayatının ilk yıllarında öyküler yazmıştır. Bu öyküler daha sonra yazacağı romanların duyarlık ve tema bakımından âdeta çekirdeğini teşkil etmiştir. En son 1980 yılında yüz üç öyküsü Halil Açıkgoz tarafından derlenmiş ve Ötügen Neşriyat tarafından *Hikâyeler* adıyla yayımlanmıştır. Fakat bu

kitabın daha sonra baskısı yapılmamıştır. Ötügen Neşriyat şimdi de Peyami Safa'nın 1924 yılında yayımlanan *İstanbul Hikâyeri* adlı eserini, orijinal dilini ve sayfa numaralarını muhafaza ederek okurlarıyla buluşturdu. Serhat Hamişoğlu tarafından yayına hazırlanan kitapta, otuz altı öykü yer alıyor. Kadın erkek ilişkileri etrafında şekillenen öykülerin temel örgüsünü aşk ve ihanet oluşturuyor.

“Çılgın Bir Gecedan Sonra” adlı öyküde, hep yüksek tabakadan bir kadınla, romanlardaki gibi bir aşk yaşamayı hayal eden mülazımı evvel Kadri Bey'in, zengin bir fahişenin günübirlik hevesiyle perişan olan hayatı ve trajik sonu anlatılır. “Unutmadın Değil mi?” ise kitaptaki en trajik öykülerden. Evliliğinin on beşinci gününde Şam'a tayini çıkan yüzbaşı Kamil'in, döneceğinden umudu kesen karısı Şaziye, talihten intikam alırcasına kendisini gece hayatına ve sefahat âlemlerine verir. Eğlenceye, tiyatroya, adalara gezmeye gider. Kendisine genç bir âşık bulur. Sonunda Kamil cepheden çıkagelir. Şaziye onu karşılar. Fakat iki gözünü de kaybeden Kamil'i görünce sadece “Kamil!” diyebilir. O da, “Niçin kucaklamıyorsun? Bak işte sana vaat ettiğim gibi tekrar geldim. Harp ederken seni bir dakika unutmadım. O hain mermi gözlerimin arkasındaki sinirleri parçalarken de hayalimde sen vardın. Hiç şüphe etmem ki sen de beni unutmadın. Öyle değil mi? Şaziye, unutmadın değil mi?” der ve öykü burada biter. Lakin yüzbaşı Kamil'in travması öyküler boyunca kendini tekrar eder.

Mütareke sonrası İstanbul hayatından kesitler içeren öyküler genel olarak karam-

sardır. Duygularıyla oynanan genç kızların da aşk hastalığına yakalanan gençlerin de önünde tek bir seçenek vardır, intihar. Akıcı ve sade bir dille kaleme alınan öykülerde cinayetlerin de sebebi aldatmadır. Erkekler daha çok mağdur konumundadır. Evli kadınların randevu evlerine gittiği görülür. “Paranın Cilvesi”nde bir randevu evinde karısıyla karşılaşan adamın perişanlılığı resmedilir. Bu tür öykülerde erkek kahramanlar sadece kadına değil, evlilik kurumuna da tepkilidirler. Bu atmosferin yaygın hastalığı doğal olarak frengidir. Frengi çürümüşlüğü bir sembolü olarak sıklıkla karşılaşılan bir vakıadır. Toplumsal çözölmeyi bütün çıplaklığıyla ortaya seren Peyami Safa, okuru gerçeğe yüz yüze getirmek noktasında çekincesiz ve seirinkanlıdır. “Acı Şeyler... Fakat Doğru!” hikâyesinde, kız kardeşinin frengi olduğu-

nu öğrenen adamın hissettikleri buna en çarpıcı örnektir.

Kadınlara yönelik hayal kırıklıkları, yargılama bazı yerlerde hınca dönüşür. “Para, Gösteriş ve Meziyet” adlı öyküde, gururlu bir kadının zenginlik ve takılar karşısında kimliğini, kişiliğini nasıl bir anda terk ettiği anlatılır. Öykülerde erkekler kendi aralarında konuşur. Hatta pek çok öykünün başlangıcı böyledir. Bu konuşmalarda erkeklerin kadınlara karşı bir dayanışma içinde oldukları gözlenir.

İstanbul Hikâyeleri’nde aşk, mistik bir olgu değil daha ziyade tensel bir arzudur. Kısa sürede hayvansal kökenleri açığa çıkar. Bununla beraber kadın, güzelliği temsil eder. Onun bedenine dair çarpıcı tasvirler dikkat çekicidir. Ancak aşk ve bu güzellik tutkusu, neredeyse her defasında elem getirir. Aşk bu açıdan belanın remzidir. “Mehtap Aşkın Annesidir” adlı öyküde, mehtapta gördüğü ve âşık olduğu kadın tarafından cüzdanı çalınan adam, “Hiç şüphe yok: Mehtap aşkın annesidir. Bu cazibeli aşüfte, bir lahzacık içinde, ruhumuzla çiftleşerek orada aşk denilen o mahut çingene yavrusunu doğurur. Hangi aşk, annesi olan mehtaptan meme emmemiştir?” der. Buna rağmen kahraman, o yankesici kadını özlemle anmaktan, keşke yine gelse, yine cüzdanımı çalsa, hatta daha fazlasını benden alsa diye iç çekmekten kendini alamaz. Kadına yönelik aynı anda yükselen aşk ve nefret söylemi, Peyami Safa’nın öykülerinde egemen bir tavidir.

İstanbul Hikâyeleri, hayatın kenara ittiği, talihsizliğin sıkboğaz ettiği ve çıkmaza sürüklediği insanları anlatır. Çıkmazlar,

“Her Hayatta Fırtınalar Vardır” gibi birkaç öyküde yerini çözüme bırakır. Recai’nin Tepebaşı’nda rastlayıp âşık olduğu Macar kadını terk edip evine dönmesi, zaten kendisinden şüphe duymakta olan karısından af dilemesi, diğer öykülerinde yaşanan çözülmeye karşı sunulmuş bir reçete gibidir.

Peyami Safa’nın 25 yaşında yayımladığı kitap, güçlü gözlemleri ve sade diliyle bir devrin İstanbul’unu genç bir yazarın duyarlılıkları ve dikkatleri ekseninde anlatıyor.

KÖR DÖVÜŞÜ

ÖZLEM GÜNER

Birçok edebiyat dergisinde öykülerini görmeye alışık olduğumuz Ayşen Işık’ın Sel Yayınları etiketiyle geçtiğimiz kasım ayında basılan ilk öykü kitabı *Kör Dövüşü*, genellikle kadın karakterler üzerine kurulmuş 15 kısa öyküden oluşuyor.

Işık yenilen, yorulan, ezilen, haksızlığa maruz kalan, dayak yiyen, tecavüze uğrayan, yalnızlaşan kadınların kusurlu hayatlarının hikâyelerini anlatmayı seçer. Kötü bir yazgıyla harelenmiş bu kadınlar yenilgiden zaferle olamasa da daha az hasarla çıkmaya çalışır.

Hikâyelerin yapısına bakıldığında tümüyle olaylara yaslanan, geleneksel hikâye anlayışına sahip olduğu görülür. Daha çok kadınlık durumları üzerinden toplumsal eleştiri yapılır. Sevgi Soysal’ın *Tante Rosa*’da, Mine Söğüt’ün *Deli Kadın Hikâyeleri*’nde ele aldıkları gibi Kör Dövüşü’nde de kadının var olma çabasını okuruz. Mine Söğüt’teki ürkütücü, kasvetli

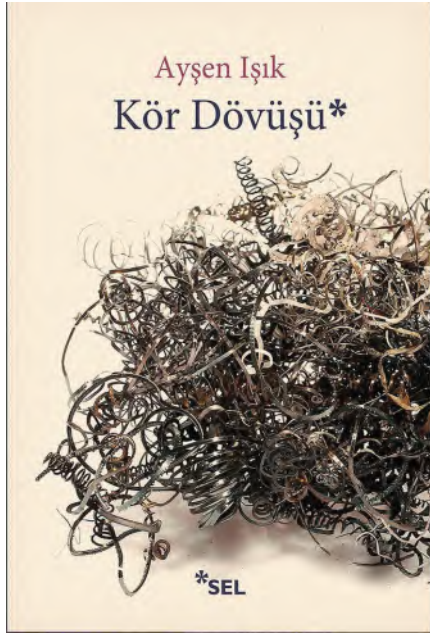
atmosfer Ayşen Işık’ta sakin, samimi bir evrene dönüşür. Söğüt’teki sert dil onda yumuşar, dinginleşir. Onun öykülerinde kadınların sessiz çığlıkları vardır.

Öyküleri okurken bir imge gibi irileşen, görünür olan tek mekân vardır: Ev. Fakat bu ev, Nurdan Gürbilek’in tabiriyle arzuların evi değil; bir pürüz mekânıdır. *Kör Dövüşü*’nde; hanelerinden dünyaya açılan kadınların ruhlarına göre şekillendirdikleri, gördükleri, ait oldukları ama ait hissedemedikleri ev hikâyeleri okuruz.

Kitaba ismini de veren “Kör Dövüşü” öyküsünde, geçmiş ve şimdi arasında sıkışan, acımasız, çetin bir kıştan farksız gördüğü ilk evliliğini geride bırakmış kadın kahraman, huzuru yakaladığı ikinci evliliğinde mutluluğu bulmuştur. Yeni evni içindeki ikinci bahara göre yeniden kurar; her oda leylak, gülkurusu, pembe gibi canlı renklere bürünür. Uğur getirsin diye kapıya at nalı, duvarlara nazar boncukları asılır. İçini kemiren tüm sinsî kaygılar bu evde önemsizleşir, silikleşir. Kahraman peşini bırakmayan ilk eşinin bu evi dağıtmasına izin vermek istemez.

Ev, kadının aynasıdır âdeti. Kadının ruh hali nasılsa evi ona dönüşür. Bazen karanlık bir kuyu, bazen bahar bahçedir. “Bağbozumu” öyküsünün isimsiz kahramanı, her kavgada gerçek niyetlerin ortaya döküldüğü, iğneleyen, aşağılayan, sert sözcüklerin uçtuğu gürültülü evlilikleri gibi boğulan ruhunu temsilen yeni taşındıkları evlerini iç karartan kopkoyu bağbozumu rengine boyatır.

Kitabın en güzel öykülerinden biri olan “Aporin” oğlunun odasını karıştıran bir annenin orada karşılaştığı defteri oku-

maya başlamasıyla yaşadığı hezimet duygusunu, hayal kırıklığını, içinin yerle bir oluşunu, gerçekte yüz yüze gelişini anlatır. Ev, bu öyküde sırların saklandığı bozgun yeridir.

Geçmişin yaralarının bugünü etkilediği “Hiç Olmadığımız Kadar” öyküsünde emekliliği yaklaşan, evlenmemiş kahramanın evine ablası gelir. Onca sene çalışıp didinip gücünün yettiği ölçüde küçük bir ev satın almıştır. Ev, sahibinin tek başına nelerin üstesinden geldiğini, neleri ıskaladığını, savaştığı cepheleri, yalnızlığını özetleyen bir simgedir.

Ayşen Işık’ın iç mekâna olan ilgisi mahrem olarak değerlendirilen evin sorunlarını görünür kılmaya arzusundan ileri gelir. Yazar, kol kırılır yen içinde kalır düsturuyla hareket etmeye alışmış bir toplumun, özellikle de kadınların sesi olur. Sokaklar, caddeler, meydanlardan ziyade dört duvar arasında olanları anlatmayı seçer.

Kitabın en sert öyküsü olan “Yılanlar ve Merdivenler”de ev, içindeki her şeyle imha edilmek istenendir. Annesinin ölümünden sonra babası ve babaannesiyle yaşayan genç kız; odasının kapısı geceleri her aralandığında başına yıkılan bu evi, kendisi de dâhil olmak üzere içindeki her şeyle beraber yakarak korkunç hayatından sıyrılmayı seçer.

Kendisine göz kulak olması için çocukları tarafından bulunan yardımcısına katlanamayan yine isimsiz bir kahramanın öyküsü olan “Gerekeç”de ev, içinde yabancı birine katlanılmayan yer olarak konumlanır. Hanenin içindeki yabancıнын eşyalara dokunması, her yere girip çıkması, evde sürekli dolanması sorunlar yumağı olarak kahramanın hayatını altüst eder.

“Yarın Mutlaka”da evin ötesine geçemeyen, dar alanda yorgun adımlarla yürüyen yaşlı adamın hayata dair görebildiği tek şey evdeki eşyalardır. Hayat arkadaşının ölüsüyle yaşayan eve mahkûm bu yaşlı adam, ölmeye çalışır ama bunu başaramadan yeni güne uyanır.

Kitabın son öyküsü olan “Bitti”de ev terk edilmek istenen yerdir. Tahsiline devam etmek istediği halde evlendirilen kahraman, bir gece yarısı kızını da yanına alarak kendisini hiçbir zaman ait hissetmediği evinden kaçır. Her şeyin başladığı yer olan baba ocağına ölmek için döner. Öykünün başkarakterinden yükselen sözler, yazarın var olma mücadelesi veren, yorgun düşen isimsiz kahramanlarının ortak sesi gibidir:

“Niye bunca söz, kim için? Anlaşılmadığını bile bile konuşmak. Ne istediğinin, ne düşündüğünün kıymeti yokken gün

geçsin diye çabalamak. Neyse bitti artık. Bitti. Rüyamda bile gördüm mezarımı. Ne tarih ne bir yazı, adım dahi yazmıyordu taştta, hiç var olmamışım gibi” (s.94)

İlk kitabı olmasına rağmen demlenmiş öykünün inceliklerini satır aralarında rahatlıkla görebileceğimiz usta bir anlatıcının sesine sahip olan Ayşen Işık'ın dille olan ilişkisini sıkı tuttuğu, mekânın ev olduğu ama evlerin yuva olmadığı bu öykülerde kendilerine dayatılan hayatı kabullenmek zorunda bırakılan, var olma mücadelesi veren, yorgun, mutsuz insanların öykülerini okuruz.

DÜNYANIN ÇEKMECELERİ

FATMA AYDAR

Suavi Kemal Yazgıç, Profil Kitap'tan çıkan son öykü kitabı *Dünyanın Çekmeceleri*'nde kendisine öğretilen kelimelerle açmaya çalıştığı dağınık ve hüznü çekmeceleri anlatıyor. Yazar bu çekmeceleri bir söyleşisinde şöyle ifade ediyor: “Zaman ve mekâna bağımlı/sınırlı hayatımızda hepimizin dünyası kâinat âleminde küçük çekmecelerdir. Dünyalı değiliz ve bu dünyada ne kadar gezersek gezelim hayatımız”o küçük bölmelerde geçiyor.”

2002'de yayımlanan ilk öykü kitabı *Kırk Gri Hırka* üzerinden geçen on altı yıl, Yazgıç'ın, öyküye yaklaşımının değişikliğe uğradığı uzunca bir süreçtir. Bu zaman zarfında yenilenen öykü anlayışına yakın olan bazı hikâyelerini *Dünyanın Çekmeceleri*'ne de alarak yeniden hayat vermiştir.

Suavi Kemal Yazgıç'ı, hikâyeciliğinden önce: *bir hevesle yırtıldı yüzüm /ve bir*

hevesle yeryüzüne püskürtüldüm /bir hevesle daldığım dünya kazanında / bir hevesle pişirildim /kulak memesi kıvamında dizelerindeki gibi yalın ve akıcı üslubuyla yazdığı ve bir solukta okunabilen şiirleriyle tanıyoruz. *Sebepsiz Serçe, Taş Suyu Değince, Heves, Tövbe Günlüğü Yazgıç'*ın kavgasının, umutlarının, öfkesinin, kısacası dünya ile hesaplaşmalarının dile getirildiği şiirlerin kitabıdır.

Edebiyat dünyasının mütevazı kalemlerinden olan Yazgıç'ın mısralarında karşılaştığımız ince zekâsı ve anlatım zenginliğini hikâyelerinde de görmek mümkündür. Bir şair neden hikâye yazar, şiirin mistik ve esrarlı dünyasından neden öykünün kurguya bağımlı dünyasına meyleder? Yazgıç'ın kendi ifadelerinden hareketle anlıyoruz ki hikâye bir şairin kendine dışarıdan bakabilmesinin yollarından biridir. Behçet Necatigil için şiirin üstlendiği kontrol hâpı görevi Suavi Kemal Yazgıç'ta hikâyenin kaderi olmuştur.

Dünyanın Çekmeceleri'ni okumak, okuyucu üzerinde derin yorgunluklar bırakıyor. Öykülerindeki ironi ve hüznün hemen her kurguda kelimelerin peşini bırakmayan, onlara nefes aldırmanın bir gölge gibi dolaşıyor.

Yazgıç'ın, ısrarla şehrin ara sokaklarında dolaştırdığı kahramanları, hayatı hep tek cümle gibi gören, devrik cümle gibi okuyan, yazdıklarını en fazla üstün-körü bir teğelle birleştiren, dualarını, korkularını, umutlarını tek kelimeye sığdıran ve bu tek kelimenin ışığında yaşayan karakterler. Lakin bu karakterlerin pek çoğu, kuşkulu bir ölüm kadar ardında onlarca soru bırakan öykülerin satır aralarındaki

gerçek –hayal kavgasına terk edilmiştir. Hikâyelerin bütününde insanı okuyoruz. İnsanın her yaşına ve hayatın her haline dair kesitler bunlar.

“Ters Kuyu” hikâyesinde göğe yükselen büyük binalardan dünyaya bakışı anlatır. Marmara Denizi ve Boğaz manzaralı gökdelenin yüksek çözünürlüklü bir ekranı andıran camından bakınca, dünya göğe doğru yükselen bir kuyu gibi görünür.

Zıtlıklar öyküsü “Sırça Serçe”de “*Konuşuyorsam, bu içimde bazı şeylerin susmasındandır.*” notunu düşüyor öykünün girişinde. Ve bir şairin kaleminden çıkmış kelimeler arasındaki ahengin süslediği bir kurguda ifade ediyor insana dair halleri. Karakterin dilinden aktarıyor dünya gerçeği olan biteni.

“Gri Düğmeler”de, hikâyesi olmayan bir çocuğu, yaşanmamış çocukluğu, Çocukluğunu Yaşamamış İnsanlar Kon-

federasyonu, Merkezi Gözyaşı Komitesi, Çocukları Kötü Alışkanlıklardan Uzak Tutma Vakfı’nın olmayan bir kurgu içinde bir araya gelmiş annenin, abinin, babanın hikâyesi.

Ölümün geride bıraktıklarının yalnızlığı ve çıkmazlarını, kendi hikâyesinin öznesi olamayan ve kendinden kurtulmanın yolunu idamına razı gelmekte bulan dünya insanlarının yaşam hikâyesinin kitabı *Dünyanın Çekmeceleri*.

Yazar, insan hikâyelerini dinlemeyi seçmiştir çoğu zaman. Sahneyi hep dolu görmüş lakin sahne boşalınca da orada olmaya yeltenmemiş kaprissiz, sessiz ama renkli bir yazar Suavi Kemal Yazgıç. Hikâyelerindeki kurgular ve karakterler de yazarla aynı kaderi yaşamaktadır. Hikâyelerdeki şiirsel anlatımda bir şairin parmak izlerini apaçık görmek mümkün.

UYURGEZER BİR GÖLGE

TÜLAY KALE

Uyurgezer Bir Gölge isimli öykü kitabı Yitik Ülke Yayınlarından Nisan 2018’de çıkmış. Kitapta on dokuz öykü yer alıyor. Kapak dikkat çekici ve estetik olduğu kadar gerçeklikle örtüşmeyen ama göze hoş gelen bir ayrışılığa da sahip.

Kitabın sayfalarını çevirmeye başladığımda bu sefer sondan başlamak geldi içimden kitaba isim veren öykü yüzünden. İki çocuklu bir kadından bahsediliyor öyküde. *Benim gibi kimsesiz kalmış rüzgâr çaluya çırpıya takılıp oyalanıyor* diyen kahrmanın *gözü duvarlarda irileşen gölgelere* takılıyor. *Yaşama uğraşım içinde her şeyi*

kaçırıyorum diyor. İçimde bir yerde kangrene dönüştürmeyi başardığım kıskançlıkları ancak şiire dökebilirdim diyerek devam ediyor. Sylvia'nın içinde bulunduğu boşluk her yeri doldurmak için ilerliyor sanki. Kahramanın uykularının paramparça, düşüncelerinin ve ruhununsa bir uyurgezer olduğunu sıralıyor yazar. Hangimizin içinde boşluklar yok ki diye eklemek istiyorum.

Öyküdeki kadın kahramanın kendi kendine söylediği şu ifade hikâyedeki onu ele veriyor: “Bir fırtına kuşunu sevmeliydim seveceğime seni/Hiç değilse baharda göğüş şenlendirir gelirdi.” Öykü kahramanının Sylvia Plath olduğunu anlıyorum hemen. Yazarın onun hayatından bu derece etkilenip bir öyküsüne, üstelik son kitabına isim olabilecek bir öyküde ona yer vermesi, hatırlaması güzel. Sylvia'ya *insan yazarken kendini, eksikliğini de tamamlamaya çalışıyor* dedirten yazar, kendi bedeninde kendini bir gölge gibi hisseden öykü kahramanı kadınla iyi bir özdeşim kurmayı başarıyor.

İnsanın hayatında yaşayacağı büyük yenilgiler ve bu yenilgilerden sonra arayaacağı mutluluk anları diğer öykülerde de yer alıyor. Bu yenilgilerden biri “Kiler” isimli öyküde dedenin ölümü ile yaşıyor.

Yazar, *çoğunlukla istemediğim şeyler gelip bizi bulurdu zaten* dediği “Hiç” isimli öyküde yine başka bir uyurgezerden bahsediyor.

“Parmaklar” isimli öyküde Serkan Türk, sanki okura nasihat verir gibi kahramanına *insan en çok yaşamı kavramalı* dedirtiliyor. Haklı da. *Yaşlanan ninem omuzlarını ezdirirdi bana... Orada önceden kanatlarım vardı güvercinler gibi. Çocukken uçabiliyordum* ifadeleri öykünün kahramanlarını gülüm

setirken beni de gülümsetti. Kurgusunun ilginç ve sevimli olduğunu ekleyeyim.

Sondan başa doğru devam ederken “İki Kara Leke” isimli öyküde yazarın *konuşurken sesiyle göğsümdeki kuşları okşuyor gibiydi*, şiirsel ifadeleriyle karşılaşıyorum. Kahraman, *bunca kalabalıkta bir gölgeyim-işim meğer. Gölgelere içelim*, diyerek kitabın adına gönderme yapıyor. Yazarın şiirle ilgili düşünceleri “Sabah Yürüyüşü” isimli öyküde şöyle yer alıyor: *Şiir kalbin kas atımları değil midir?* Serkan Türk’ün öykülerinde bulunan şiirsellik metinlere dantelimsi bir doku eklediğini gösteriyor. Bu onun şair yönünün öykülerindeki karşılığı oluyor.

Kitabı kuşatan bir diğer temel konu aşk tabi ki ama yalnızlıkla birlikte. Hayatın ne olup olmadığına dair düşünceler eşliğinde insanın temel yalnızlığını yazar şöyle dile getiriyor: *Sayırsız pencerem yoktu tek tek kapatabileceğim. Hepi topu üç pencere biri boşluğa açılan.* “Bir şiirden düşmüş ol-

malı bunlar” diyorum İlhan Berk gibi.

“Lunapark” isimli öykü ise benim en sevdiklerimden. Yine temel konu *içlerine yalnızlık kaçmış* insanlar ve bunlardan biri gardıroba saklanarak içindeki karanlıkta neler bulup çıkaracağını öğrenmek istiyor.

Geldik son öyküye. Yani kitaba sondan başladığım için kitabın ilk öyküsü olan “Yakına Giden Tren”e. Yazar farklı bir kurguyla başladığını *unuttun mu bir öykünün parçası yapacağım seni demiştim* diyerek hatırlatıyor öykü kişisine. Yalnızlık ve hüznün kapılarını açan bu öyküler tıpkı hayatımız gibi biricik ve şiirsel. Metinde bırakılan boşluklarsa yalnızlık izleğine eşlik ediyor.

Kitabın bütününde kullanılan dil, Türkçe güzel. İfadeler okuyucuyu öykü atmosferine hemen çekiveren tarzda. Yazarın diğer kitaplarını da okuyan biri olarak Serkan Türk’ün öykücülüğünde belli bir olgunluğa-ustalığa mı demeli- ulaştığını görüyorum.

Kitabın kalan öyküleri de içindeki boşluğu doldurmak isteyen okuru bekliyor sanki. Ya da okur yoldan geçen biri gibi karşısına çıkan bu karnavalvari şenliğe açılan kapıdan içeri girdiğinde edebiyat denilen büyülü şey ile karşılaşacak. Öykü sevenler bu şenliğe katılmak için ikinci baskıyı beklemeli.